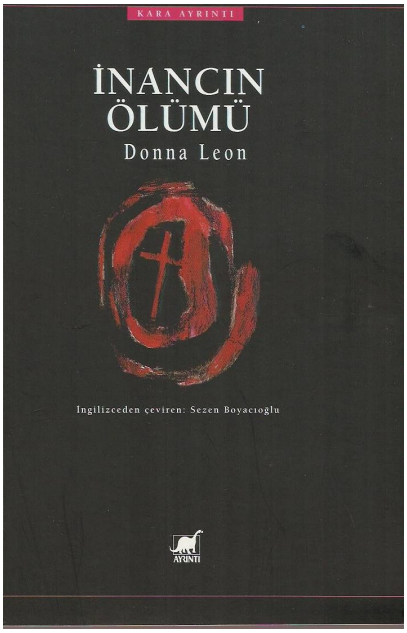

Ayrıntı: 497
Kara Ayrıntı dizisi: 28

İnancın Ölümü
Donna Leon

İngilizceden çeviren
Sezen Boyacıoğlu

Yayıma hazırlayan
F. Zeynep Bilge

Kitabın özgün adı
The Death ofFaith

Donna Leon

İnancın Ölümü

E sempre bene
II sospettare un poco, in questo mondo.

Bu dünyada, her zaman, Biraz
şüpheci olmak iyidir.

Cosi fan tutte, MOZART

1 Brunetti çalışma masasına oturmuş, gözlerini ayaklarına dikmişti. Masasının alt çekmecesine dayadığı ayakkabılarındaki bağcık halkaları sanki iki çift göz olmuş, ona açıkça ayıplayarak bakıyordu. Son yarım saattir gözü ya karşı duvardaki ahşap *armadio'nun** kapaklarına, ya ayakkabılarına dalıyor, birinden sıkılınca bakışlarını diğerine çeviriyordu. Ara sıra, üst çekmecenin sivri köşesi topuğunu acıtmaya başlayınca diğer bacağını üste geçiriyordu, ama bu ne bağcık halkalarının suçlayıcı bakışlarını ne de Brunetti'nin can sıkıntısını hafifletiyordu.

Vice-Questore** Guiseppe Patta son iki haftadır Tayland'da, Qu-

* Dolap
** Emniyet müdür yardımcısı

estura* personelinin ısrarla ikinci balayı olarak adlandırdığı tatildeydi. Brunetti'yi de Venedik'te işlenecek bütün suçlarla ilgilensin diye vekâleten yerine bırakmıştı. Ama sanki suçlar da Vice-Questore'yle birlikte o uçağa binip kenti terk etmiş gibiydi. Patta, evine ve kocasının kollarına -düşünmesi bile insanı irkiltiyordu- yeni dönmüş olan karısıyla birlikte tatile çıkmasından bu yana, sıradan bir iki hırsızlık ve yankesicilik dışında pek az suç işlenmişti. Tek ilginç suç da iki gün önce Campo** San Maurizio'da gerçekleşen bir kuyumcu soygunuydu. Bebek arabalı, iyi giyimli bir çift kuyumcuya girmiş; gururu yüzünden okunan çiçeği burnunda baba, kendisinden de utangaç anneye bir pırlanta yüzük almak istediğini söylemişti. Kadın yüzükleri birer birer denemiş, sonunda üç kıratlık bir pırlantada karar kılmış, yüzüğü bir de gün ışında görebilmek için dışarı çıkmak istemişti. Sonra da olanlar olmuştu: Kadın dışarı çıkmış, yüzüğe gün ışığında bakmış, gülümsemiş ve kocasını çağırmıştı. Adam da eğilerek bebek arabasındaki örtüleri düzelttikten sonra utangaç bir biçimde kuyumcuya gülümseyip dışarıya, karısının yanına çıkmış ve tabii ki içinde bir oyuncak bebek olan arabayla giriş çıkışı engelleyerek sırra kadem basmıştı.

Ne kadar ustaca olursa olsun bu soygun bir suç furyasının başlangıcı olmadı. Bu nedenle de Brunetti kendini boşlukta hissediyor, canı sıkılıyordu. Emretmenin sorumluluğunu ve evrak yığınlarını mı, yoksa alt kademede olmanın kendisine sağladığı hareket özgürlüğünü mü tercih ederdi, karar veremiyordu.

Kapısı çalınınca başını kaldırdı ve gülümsedi. Signorina Elettra'yı bugün ilk kez görüyordu, Patta'nın yokluğunu fırsat bilen sekreteri Signorina Elettra işe her zamanki gibi saat sekiz buçukta gelmek yerine onda gelmeye başlamıştı.

"Buon giorno Commissario," dedi içeri girerken ve gülümsemesiyle Brunetti'ye bir anlığına, ipek bluzunun şeritleriyle uyum içindeki -kırmızı beyaz- renklerdeki *gelato ali amarena'yı**** hatırlattı. O ofise girdikten sonra da kenara çekilerek yanındaki kadına yol verdi. Brunetti diğer kadına şöyle bir baktığında, gözüne ilk çarpan, üstündeki gri ucuz polyester kumaştan, kötü kesimli tayyör oldu.

* Emniyet müdürlüğü ** Meydan,
alan ***Vişneli dondurma

Eteği demode bir şekilde, ayağındaki alçak topuklu ayakkabılara inat neredeyse bileklerine kadar iniyordu. Brunetti'nin gözü, kadının deri taklidi ucuz bir çantayı huzursuzca kavramış olan ellerine ilişti; sonra bakışlarını yeniden Signorina Elettra'ya çevirdi.

"Commissario, bu hanım sizinle görüşmek istiyor," dedi Signorina Elettra.

Brunetti göz ucuyla diğer kadına baktı ve "Buyurun," dedi. Ama sonra kadının sağ yanağındaki kıvrımı, odaya göz atmak için başını çevirince de narin çenesini ve boynunu fark edip bu kez ilgiyle tekrarladı: "Buyrun?"

Brunetti'nin tavrındaki değişikliği kavrayan kadın başını ona doğru çevirerek belli belirsiz gülümsedi. Yüzündeki bu ifade, nedendir bilinmez Brunetti'ye çok tanıdık geldi, oysa onu daha önce hiç görmediğinden emindi. Bir arkadaşının yardım istemeye gelen kızı olabileceğim düşündü ve aslında ona tanıdık gelenin karşısındakinin yüzü değil, kadının bir akrabasının o yüzdeki yansıması olduğuna karar verdi.

"Buyrun Signorina," diyerek sandalyesinden kalkıp oturması için kadına masasının karşısındaki sandalyeyi gösterdi. Brunetti bunları söylerken genç kadının bakışları Signorina Elettra'ya kaydı, Signorina Elettra da ona Questura'ya gelmeye hiç de alışık olmayanlara sakladığı bir gülümsemeyle karşılık verdi ve işinin başına dönmesi gerektiğiyle ilgili bir şeyler söyleyip ofisten çıktı.

Kadın eteğini çekiştirerek sandalyeye oturdu. İnce yapılı olmasına rağmen, hareketlerinde zarafet yoktu, alçak topuklu ayakkabıdan başkasını giymeye alışık değil gibiydi.

Brunetti deneyimlerinden susmanın en iyisi olduğunu biliyordu, sakin ve ilgili bir ifade takınıp beklerse bu sessizliği karşısındakini konuşmaya zorlardı. Beklerken bir kadının yüzünü inceleyip bir gözlerini kaçırarak neden ona bu kadar tanıdık geldiğini çözmeye çalışıyordu. Yüzünü tanıdığı birine benzetmeye çalıştı. Belki sürekli alışveriş ettiği bir mağazada satış görevlisiydi, onu hep tezgâhın arkasında görmeye alıştığı için şimdi tanıyamamıştı. Bir mağazada çalışıyorsa bu kesinlikle bir giyim mağazası olamazdı, çünkü üzerindeki takımın modası geceli on yıl olmuştu, berbat görünüşlü, çuval gibi bir şeydi. Saçları, herhangi bir biçim ya da tarz kaygısı taşımadan özensizce kısacık kesilmişti ve yüzünde makyajdan eser yoktu. Ama

Brunetti üçüncü kez bakınca kadının kılık değiştirmiş biri gibi göründüğünü düşündü, bu görüntüyle sanki güzelliğini gizlemeye çalışıyordu. Koyu kahverengi gözleri ayrıktı, kirpikleri o kadar uzun ve gürdü ki rimel sürmesine gerek yoktu. Dudakları solgundu, ama dolgun ve yumuşak görünüyordu. Düz, dar ve hafifçe kemerli burnu - onu nitelemek için daha iyi bir sözcük bulamazdı- asil görünümlüydü. Brunetti acemice kırpılmış saçlanmn örttüğü alnının geniş ve kınşıksız olduğunu gördü. Ama güzelliğini fark etmesi bile onu nereden tanıdığını anımsamasını sağlayamamıştı.

Kadın "Beni anımsamadınız, değil mi Commissario?" diye aniden söze girerek Brunetti'yi irkiltti. Sesi bile tanıdıktı, ancak hâlâ çıkaramamıştı. Anımsamak için zihnini boşuna yokladı, ama bu kadının Questura'yla ya da kendi işiyle hiçbir ilgisi olamayacağı dışında bir sonuca varamadı.

Brunetti, "Hayır, üzgünüm, ama çıkaramadım Signorina. Ancak sizi bir yerden tanıdığımı ve burada görmeyi beklemediğimi biliyorum," dedikten sonra gülümsedi. İnsani bir hatadan dolayı bağışlanmayı isteyen içten bir gülümsemeydi bu.

"Tanıdığınız birçok kişinin Questura'ya yolunun düşmesi için bir nedeni olacağını sanmıyorum," dedi kadın; sonra aslında bunu iyi niyetle söylediğini ve kendisini anımsayamamasını hoş gördüğünü göstermek istercesine gülümsedi.

Brunetti "Haklısınız, pek az arkadaşım buraya gönüllü gelmiştir, gelmek zorunda kalan da olmadı şimdiye dek," diye yanıtladı genç kadını ve polislikle dalga geçebileceğini göstermek için gülümseyerek "Tanrı'ya şükür" diye ekledi.

"Daha önce polisle bir işim olmadı," diye karşılık verdi kadın. Sanki o an orada olduğu için başına bir şey gelmesinden korkuyormuşcasına etrafına bakındı.

"Çoğu kişinin olmaz," dedi Brunetti.

"Evet, sanırım olmaz," dedi kadın ellerine bakarak. Sonra, damdan düşer gibi, "Ben rahibeydim," diye ekledi.

"Affedersiniz, anlayamadım." Brunetti, bu genç kadının ciddi bir sorunu olabileceği ihtimaline karşın ne diyeceğini bilemedi.

"Suor Immacolata," dedi kadın, Brunetti'nin kolalı beyaz rahibe başlığının altında görmeye alıştığı yumuşak gülümsemesiyle ona bakarak. Adını söyler söylemez bulmaca çözüldü; saç kesiminin ve

üzerindeki giysilerin içinde rahat edemeyişinin ardındaki neden anlaşıldı. Brunetti onu annesinin yıllardır huzur bulamadığı huzurevinde ilk kez gördüğünde de ne kadar güzel olduğunu fark etmişti etmesine, ama dini yemini ve bu yemini açığa vuran uzun beyaz cüppesi onun bedenini bir tabuyla sarmalıyordu. Bu yüzden Brunetti onun güzelliğine erkek gözüyle değil, bir çiçek ya da bir tabloya bakarcasına, yalnızca hayranlıkla bakmıştı. Şimdi tavırlanndaki hantallığın ve üzerindeki ucuz giysilerinin gizleyemediği, cüppesinden ve o günkü kısıtlamalardan kurtulmuş olan güzelliği odaya sızıvermişti.

Suor'Immacolata yaklaşık bir yıl önce Brunetti'nin annesinin kaldığı huzurevinden ayrılmıştı. Brunetti, kendisine en yakın davranan rahibenin gidişi üzerine büyük bir çöküntü geçiren annesine üzülmüş, sorup soruşturmasına rağmen yalnızca genç kadının başka bir huzurevine gönderildiğini öğrenebilmişti. Zihninde binlerce soru kol geziyordu, ama uygunsuz olacaklarını düşünerek hepsini uzaklaştırdı. Kadın buradaydı ve kuşkusuz bunun nedenini de anlatacaktı.

"Sicilya'ya dönemem," dedi kadın birdenbire. "Ailem bunu anlayamaz." Parmaklan çantayı kavramaktan vazgeçip birbirlerinde teselli aradılar. Bulamayınca, basenlerine yerleştiler. Sonra, sanki adlarındaki tenin sıcaklığını birden fark etmişçesine çantanın sert köşelerine geri döndüler.

"Siz...." diye söze başladı Brunetti, ama doğru sözcükler bir türlü aklına gelmediği için cümlesini tamamlayamadı. Bir süre durakladıktan sonra "...uzun zaman oldu mu?" diye beceriksizce bağladı sorusunu.

"Üç hafta."

"Burada, Venedik'te mi kalıyorsunuz?"

"Hayır, hayır, burada değil, Lido'da kalıyorum. Bir pansiyonda oda tuttum."

Brunetti, kendisine para istemek için gelip gelmediğini merak etti. Öyleyse, ona para vermekten büyük bir memnuniyet ve onur duyacaktı, çünkü bu kadının yıllarca ona ve annesine yaptığı iyiliklerin karşılığı ödenemezdi.

Genç kadın onun aklından geçenleri okumuşçasına, "Bir iş buldum, çalışıyorum," dedi.

"Öyle mi?"

"Lido'da, özel bir klinikte çalışıyorum."

"Hemşirelik mi yapıyorsunuz?"

"Çamaşırhanede çalışıyorum," Brunetti'yi bir an ellerine bakarken yakalayıp gülümsedi; "Artık her şey makinede yıkanıyor Commissario. Çarşaflan nehre taşıyıp kayaların üzerinde döve döve yıkama devri geçti," dedi.

Brunetti kendi mahcubiyetine olduğu kadar, genç kadının cevabına da güldü. Kahkahası ortamı yumuşattı, böylece kendinde "Bu kararı almak zorunda kalmanıza üzüldüm," deme cesaretini bulabildi. Eskiden olsa cümlesini "Suor'Immacolata" diye bitirirdi, ama artık ona bu adla seslenemezdi. Rahibe giysileriyle birlikte adı da geride kalmıştı, artık Brunetti ona nasıl sesleneceğini bilmiyordu.

"Adım Maria," dedi, "Maria Testa." Bir notadan diğerine geçeceği zamanı belirlemek için sesini dinleyen bir şarkıcı gibi durakladı ve adının yankısını dinledi. "Gerçi artık bu adın bana ait olup olmadığından da emin değilim," diye ekledi.

"Nasıl yani?" diye sordu Brunetti.

"Ayrılırken yapmanız gereken şeyler vardır. Tarikattan söz ediyorum. Bir mezhepten çıkmak gibi. Çok karmaşıktır, sizi serbest bırakmaları uzun sürebiliyor."

"Herhalde kararınızın kesinliğinden emin olmak istiyorlar. Durum bu olmalı," dedi Brunetti.

"Evet, aylar, hatta yıllarca sürebiliyor. Sizi iyi tanıyan insanlardan bu kararı verebilecek durumda olduğunuzu söyleyen mektuplar getirmeniz gerekiyor."

"Benden istediğiniz bu mu? Size bu şekilde yardımcı olabilir miyim?"

Genç kadın elini havada sallayarak Brunnetti'nin sözcüklerini ve onlarla birlikte teslimiyet yeminini kendinden uzaklaştırdı. "Hayır, dedi, "artık öyle bir şeye ihtiyacım yok. Her şey bitti."

"Anlıyorum," dedi Brunetti, ama aslında anlamamıştı.

Genç kadın Brunetti'ye baktı. Bakışları o kadar delici ve gözlerinin güzelliği o kadar etkileyiciydi ki Brunetti kadının bekâret yeminini bozmasına neden olan adamı içten içe kıskandı.

"Buraya *casa di cura** yüzünden geldim. Orada gördüklerim yüzünden."

Brunetti'nin aklına birden annesi geldi, kalbi hopladı ve bir teh-

*Huzurevi

like olasılığına karşı dikkat kesildi.

Korkusunu soruya dökmeden önce kadın "Hayır, Commissario, sorun anneniz değil. Ona hiçbir şey olmayacak," dedi. Sonra söylediklerinin altında yatan acımasız gerçeği fark ederek utandı ve duraksadı: Artık Brunetti'nin annesinin başına gelebilecek tek şey ölümdü. "Affedersiniz," diye geveledi, ama başka bir şey söylemedi.

Brunetti bir anlığına ona dikkatlice baktı. Kadının demin söyledikleri kafasını karıştırmıştı, ama ona ne demek istediğini nasıl soracağını bilemedi. Annesini en son görmeye gittiği öğleden sonrayı anımsadı. Uzun zamandır ortalarda görünmeyen Suor'Immacolata'yla konuşmayı umuyordu, ruhundaki acıyı bir tek onun anlayacağını biliyordu. Ama bu tatlı Sicilyalı yerine, yılların tatsız bir insana dönüştürdüğü Suor'Eleanora'yla karşılaşmıştı. Bu kadın için bağlılık yemininin tek anlamı ruhsuzluk ve mizah yoksunluğuydu; itaat ettiği tek şey de katı bir görev anlayışıydı. Annesinin bir an için bile böyle bir kadının bakımı altına verilebildiğini düşünmek Brunetti'yi bir insan olarak büyük bir öfkeye sürükledi; *casa di cura'nın* ülkenin en iyi bakımevlerinden biri olduğunu bilmek onu bir vatandaş olarak utandırdı.

Genç kadının sesi onu düşüncelerinden uzaklaştırdı, ama ne söylediğini duymadığı için "Affedersiniz Suora, ne demiştiniz?" diye sordu. Dil alışkanlığından ona yine Suora olarak seslendiğini sözünü bitirir bitirmez fark etti. "Aklım başka bir yerdeydi."

Genç kadın, Brunetti'nin ona rahibelik unvanıyla seslendiğini duymazlıktan gelerek yeniden başladı. "Burada, Venedik'te, üç hafta öncesine kadar çalıştığım *casa di cura'dan* söz ediyorum. Ama konu sadece oradan ayrılmış olmam değildi Dottore* Tarikatı terk ettim, her şeyi ardımda bıraktım. Şeye başlamak için..." Burada durdu ve açık pencereden dışarıya, San Lorenzo Kilisesi'nin cephesine bakarak neye başlamak üzere olduğunu düşündü. "Yeni yaşamıma." Brunetti'ye bakıp belli belirsiz gülümsedi. Sesine sızan ağır melodramın farkındaymışçasına hafifletmeye çalıştığı bir ses tonuyla *"La Vita Nuova,"* diye tekrarladı. "Okulda *La Vita Nuova'* yi okumak zorundaydık, ama şimdi pek iyi hatırlamıyorum." Kaşlarını çatarak soru sormak istercesine Brunetti'ye baktı.

Brunetti'nin bu konuşmanın nereye gittiği konusunda hiçbir fik-

*Doktor

ri yoktu; önce konu tehlikeydi, şimdi ise Dante. "Biz de okumuştuk, ama sanırım oldukça küçüktüm. Ama ben kendi adıma *La Divina Commedia'yı* her zaman tercih etmişimdir, özellikle *Purgatorio'yu."*

"Ne tuhaf," dedi kadın, gerçek olabilecek ya da sadece Branetti'ye anlatmak üzere geldiği konu her ne ise onu ertelemek amacı güden bir ilgiyle. "Kimsenin o kitabı tercih ettiğini duymamıştım. Neden?"

Brunetti kendine bir gülümsemelik zaman tanıdı. "Biliyorum, polis olduğum için herkes *Inferno'yu* tercih edeceğimi sanır. O kitapta kötüler cezalarını bulur ve herkes Dante'nin ona uygun gördüğü sona ulaşır. Ama o bölümü hiçbir zaman sevmedim, yargıların kesinliğini, o korkunç acılan. Sonsuza dek." Kadın sessizce oturmuş, yüzüne bakıyor, dikkatle onu dinliyordu. *"Purgatorio'yu* seviyorum çünkü onda hâlâ bir şeylerin değişme olasılığı var. Diğerleri için her şey belli: İnsanlar ya cennettedirler ya da cehennemde. Olay bitmiştir: kalacakları yer orasıdır. Sonsuza dek."

"Buna inanıyor musunuz?" diye sordu kadın. Brunetti kadının edebiyattan söz etmediğini anlamıştı.

"Hayır."

"Hiçbir kısmına mı?"

"Bir cennet veya cehennem olduğuna inanıp inanmadığımı mı soruyorsunuz?"

Kadın başını sallarken, Brunetti, kuşkulu sözler sarf etmesine engel olan şeyin hâlâ kurtulamadığı batıl inanç kırıntıları olup olmadığını düşündü.

"Hayır," diye karşılık verdi sonra.

"Hiç mi?"

"Hiç."

Kadın uzun süre sustuktan sonra "Ne kadar üzücü," dedi.

Brunetti, inanmadığına karar verdiği günden beri pek çok kez yaptığı gibi omuz silkti.

"Zaten sonunda hepimiz öğreneceğiz," dedi kadın, ama sesinde alay ya küçümseme yoktu; gerçekten bütün olasılıklara açıkmışçasına söylemişti bunu.

Brunetti'nin tepkisi yine omuz silkmek oldu. Bu tartışmayı yıllar önce, üniversitedeyken, ona o zaman çocukça gelen diğer şeylerle birlikte bir kenara bırakmıştı, çünkü içi yaşama hevesi doluydu ve böyle şüphe götürür şeylerle uğraşacak sabırdan yoksundu. Ama

karşısındaki kadına bir göz atması, onun bir anlamda kabuğunu daha yeni kırmış olduğunu, kendi *vita nuova* 'sına başlamak üzere olduğunu hatırlattı Brunetti'ye. O yüzden, geçmişte hiç şüphesiz aklından bile geçiremeyeceği bu tür sorular, şu anda ona çok acil ve önemli görünüyor olmalıydı. "Belki de doğru söylüyorsunuz," diye bir geri adım attı.

Genç kadın ateşli bir ses tonuyla hemen atıldı: "Bana lütufkârlık göstermek zorunda değilsiniz Commissario. Ben görevimi terk ettim, aklımı değil."

Brunetti ne özür dilemeye ne de bu rastlantısal din tartışmasını daha fazla uzatmaya yeltenmedi. Bir mektubu alıp masasının bir yanından öbür yanına koydu, sandalyesini arkaya itti ve bacak bacak üstüne attı. "O konu hakkında konuşalım mı, ne dersiniz?" dedi.

"Ne hakkında?"

"Görevi terk ettiğiniz yer hakkında."

"Huzurevi mi?" diye sordu kadın gereksiz yere.

Brunetti başını salladı. "Hangi huzurevinden söz ediyoruz?"

"San Leonardo. Giustiniani Hastanesi'nin yakınında. Tarikat oraya personel yardımı yapar."

Brunetti kadının dizlerini birbirine yapıştırmış, iki ayağını sımsıkı yere basmış oturduğunu fark etti. Kadın beceriksiz hareketlerle çantasını açıp içinden bir kâğıt çıkardı, kâğıdı açtı ve üstündeki yazılara göz gezdirdi. "Geçen yıl" diye tedirgin, söze başladı. "San Leonardo'da beş kişi öldü." Kâğıdı çevirdi ve Brunetti'nin önüne koymak üzere öne eğildi. Brunetti listeye göz attı.

Brunetti "Bu kişiler mi?" diye sordu.

Kadın başını salladı, "Adlarını, yaşlarını ve ölüm nedenlerini yazdım."

Brunetti listeye tekrar baktı ve tam da bu bilgilerden oluştuğunu gördü. Listede üç kadın ve iki erkek ismi vardı. Brunetti kadınların erkeklerden uzun yaşadığına dair bazı istatistikler okuduğunu anımsadı, ama bu kadınlar erkeklerden uzun yaşamamışlardı. Kadınlardan biri altmışlarında, ötekiler de yetmişli yaşlarının başında ölmüştü. Oysa her iki erkek de onlardan uzun yaşamıştı. İkisi kalp krizinden, ikisi felç geçirip biri de zatürreeden ölmüştü.

"Bana bu listeyi neden verdiniz?" diye sordu Brunetti kadına bakarak.

Bu soruya hazırlıklı olması gerektiği halde, kadın bir süre durup düşündü. "Çünkü bu konuda bir şey yapabilecek tek kişi sizsiniz."

Brunetti genç kadının sözlerine açıklık getirmesi için bir an bekledi, ama beklenen açıklama gelmeyince " 'Bu'nun ne olduğunu anladığımdan emin değilim," dedi.

"Neden öldüklerini bulabilir misiniz?"

Brunetti listeyi havada sallayarak "Burada yazılanlardan başka nedenler mi?" diye sordu.

Kadın başını salladı. "Evet, orada yazılanlar doğru değilse, onların aslında neden öldüklerini bulabilir misiniz?"

Brunetti'nin konuşmadan önce düşünmesine gerek yoktu: Mezar açma konusunda yasalar kesindi. "Yargıç kararı ya da ailenin nzası olmadan mümkün değil, hayır," dedi.

"Ya," dedi kadın. "Hiç bilmiyordum. Nasıl diyeyim, dünyadan o kadar uzak kaldım ki artık bu gibi işlerin nasıl yapıldığını, nasıl yürütüldüğünü bilmiyorum." Bir an durakladı ve ekledi: " Belki de hiç bir zaman bilmedim."

"Tarikatta kaç yıl kaldınız?"

"On iki yıl, on beş yaşımdan beri tarikattayım." Brunetti'nin şaşkınlığını fark ettiyse bile görmezden geldi. "Uzun bir süre, farkındayım."

"Ama dünyadan tamamen soyutlanmış değildiniz, öyle değil mi?" diye sordu Brunetti. "Sonuçta, hemşirelik eğitimi almıştınız."

"Hayır," dedi kadın hemen. "Ben hemşire değilim. Yani, hiç mesleki eğitim almadım. Tarikattakilere göre benim..." Birden susuverdi. Brunetti kadının yeteneklerinden söz etmeye ya da kendini övmeye alışık olmadığı için tereddüt ettiğini ve susmaktan başka çare bulamadığını fark etti. Kadın kuracağı cümleden övgü imasını çıkardıktan sonra sözüne "Yaşlı insanlara yardım etmemin iyi olacağına karar verdiler, bu yüzden de beni bakımevlerinde çalışmaya gönderdiler" diye devam etti.

"Orada ne kadar çalıştınız?"

"Yedi yıl. Altı yıl Dolo'da çalıştım, sonra bir yıl da San Leonardo'da," diye yanıtladı kadın. Bu hesaba göre Brunetti Suor'Immacolata'nın, annesinin kaldığı huzurevinde çalışmaya başladığında yirmi yaşında, çoğu kadının iş bulduğu, meslek seçimi yaptığı, sevgilisiyle tanıştığı, çocuk doğurduğu yaşta olduğunu fark etti. Öteki kadınların onun tarikatta geçirdiği sürede neler elde etmiş olabileceği-

ni, sonra da Suor'Immacolata'nın delilerin ulumaları ve yataklarından yayılan idrar kokulan arasında nasıl bir yaşam sürmüş olacağını düşündü. Dindar bir adam olsaydı, yüce bir varlığa inanıyor olsaydı belki Brunetti de onun vazgeçtiği yılların karşılığında kavuşacağı ruhani ödülleri düşünüp teselli bulabilirdi. Bu düşüncelerini bir kenara bıraktı, listeyi önüne koyup eliyle düzeltti ve "Bu kişilerin ölümünde garip olan nedir?" diye sordu.

Kadın bu soruyu yanıtlamadan önce bir an durdu. Cevap verdiğinde ise Brunetti'nin aklını büsbütün karşıtırdı: "Hiçbir şey. Birkaç ayda bir birisi ölür zaten, bazen tatillerden sonra da birden fazla kişi ölür."

Yıllarca gönüllü gönülsüz pek çok kişiyi sorgulamış olmanın verdiği deneyim sonucunda Brunetti kadına soğukkanlı bir ifadeyle "Öyleyse neden bu listeyi yaptınız?" diye sordu.

"Kadınların ikisi duldu, öteki hiç evlenmemiş. Adamlardan birini kimse ziyaret etmezdi." Kadın onay bekleyerek Brunetti'ye bak-tıysa da Brunetti sesini çıkarmadı.

Kadının sesi yumuşadı ve Brunetti'nin zihninde birden, Suor'Immacolata'nın siyah cüppesi ve beyaz başlığıyla günahkârlar hakkında bile kötü konuşmama ve kimseye iftira etmeme öğüdünü bozmamak için mücadele eden bir resmi canlandı. Sonunda genç kadın "Bu kadınlardan ikisinin öldükten sonra hayırla anılmak için varlıklarının ve paralarının *casa di cura* 'ya kalmasını istediklerinden söz ettiklerini birkaç kez duymuştum," dedi. Sonra sustu ve çantasının üstünden çekip sıkıca birbirine kenetlediği ellerine bakmaya başladı.

"Peki bunu yaptılar mı?"

Kadın başını iki yana salladı, ama bir şey demedi.

Brunetti kasten ses tonunu alçaltarak "Maria," dedi, "Bağış yapmadılar mı, yoksa yapıp yapmadıklarını bilmiyor musun?"

Kadın başını kaldırmadan yanıtladı: "Bilmiyorum, ama ikisi, Signorina da Pre ve Signoria Cristanti bağış yapmak istediklerini söylemişlerdi."

"Tam olarak ne dediler?

"Signorina da Pre bir gün ayinden sonra bağış yapacağını söyledi. Ayini Padre Pio'nun yönettiği günlerde bağış toplamayız, yani

toplamazdık," dedi. Tarikattan ayrılmış olmasının yol açtığı bu zaman karmaşasının farkına vararak birden sustu. Elini alnına götürdü, Brunetti kadının elinin rahibe başlığının rahatlatıcı tesellisini arayarak geriye doğru kaydığını gördü. Ama parmaklan başlığın yerine açık saçına dokundu ve elini ateşe değmiş gibi hızla geri çekti.

"Ayinden sonra odasına dönmesine yardım ederken, bağış toplanıp toplanmamasının önemli olmadığını, o öldükten sonra ne kadar cömert olduğunun anlaşılacağını söyledi."

"Bununla ne kastettiğini sordunuz mu peki?"

"Hayır. Bunun gayet açık olduğunu düşünmüştüm; parasının tümünü ya da bir kısmını huzurevine bağışlamıştı."

"Peki sonra?"

Genç kadın yine başını salladı. "Bilmiyorum."

"Bu olaydan ne kadar sonra öldü?"

"Üç ay."

"Paradan başka kimseye söz etmiş miydi?"

"Bilmiyorum. Pek kimseyle konuşmazdı."

"Ya diğer kadın?"

"Signoria Cristanti," dedi Maria. "O çok daha açık konuşmuştu. Parasını kendisine iyi davranan insanlara bırakmak istediğini söylerdi. Herkese her zaman bunu söylerdi. Ama bunu...yani bu kararı verebilecek durumda olduğunu sanmıyorum. En azından ben onunla tanıştığımda değildi."

"Neden böyle diyorsunuz?"

"Aklı pek yerinde değildi," diye yanıtladı Maria. "En azından her zaman değildi. İyi göründüğü günler olurdu, ama çoğu zaman aklı yerinde değildi; kendini yeniden küçük bir kız sanır, onu gezdirelim isterdi." Bir an durduktan sonra tamamen duygulardan arınmış bir sesle "Bu çok sık rastlanan bir durumdur," diye ekledi.

"Geçmişe dönmek mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet. Zavallı şeyler. Sanırım geçmiş onlar için bugüne kıyasla daha iyi bir şey. Herhangi bir geçmiş."

Brunetti annesini son kez ziyaret edişini hatırladı, ama bu anıyı çabucak belleğinden uzaklaştırdı. Onun yerine, "Peki ya ona ne ol du?" diye sordu.

"Signoria Cristanti'ye mi?"

"Evet."

"Yaklaşık dört ay önce kalp krizinden öldü."

"Nerede öldü?"

"Orada. *Casa di cura'da."*

"Nerede kalp krizi geçirdi peki? Odasında mı, yoksa başka insanların olduğu bir yerde mi?" Brunetti 'tanık' demekten özellikle kaçınmıştı, kendi zihninde bile.

"Hayır, uykusunda öldü. Sessizce."

"Anlıyorum," dedi Brunetti aslında bunu kastetmediği halde. Kısa bir suskunluğun ardından da, "Bu liste bu insanların başka nedenlerle öldüklerini düşündüğünüz anlamına mı geliyor? Adlarının yanında yazan nedenlerden başka?" diye sordu.

Maria ona şaşkınlıkla baktı ve onun bu şaşkınlığı Brunetti'nin aklını kanştırdı. Onunla konuşmak için buraya kadar geldiğine göre söylediklerinin ne anlama geldiğini de biliyor olmalıydı.

Maria "Başka nedenle mi? diye tekrarladı. Zaman kazanmak istediği belliydi. Brunetti yanıtlamayınca, "Signora Cristanti'nin daha önce hiç kalbiyle ilgili sorunu olmamıştı," dedi.

"Ya bu listedeki felç ya da kalp krizi geçiren diğerleri?"

"Sadece Signor Lerini'nin kalp rahatsılığı vardı. Diğerlerinin değil."

Brunetti listeye tekrar göz gezdirdi. "Öteki kadın, Signora Galasso. Onun daha önce sağlık sorunu olmuş muydu?"

Maria, Brunetti'yi yanıtlamak yerine parmağını çantasının üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdirmeye başladı.

Brunetti "Maria," dedi ve ona seslendikten sonra kadının kendisine bakmasını bekledi. Genç kadın ona bakınca da sözüne devam etti: "İnsanın komşusu aleyhine yalancı şahitlik yapmasının ciddi bir suç olduğunu biliyorum." Bu sözleri duymak Maria'yı, sanki şeytan Kutsal Kitap'tan alıntı yapmaya başlamış gibi irkiltmişti. "Ama güçsüzleri ve kendini koruyamayanları korumak önemlidir." Brunetti bu cümlenin Kutsal Kitap'ta olup olmadığını hatırlamıyor olsa da, mutlaka vardır diye düşündü. Maria buna bir şey demedi, o yüzden Brunetti "Anlıyor musunuz Maria?" diye sormak zorunda kaldı. Maria yine cevap vermeyince, Brunetti soruyu değiştirerek sordu: "Öyle değil mi?"

Genç kadın, "Elbette öyle," derken sesinde bir huzursuzluk vardı. "Ama ya yanılıyorsam? Ya her şey benim hayal gücümün ürü-

nüyse ve bu insanlara hiçbir şey olmadıysa?"

"Buna inansaydınız burada olmazdınız herhalde. Ve elbette bu giysilerin içinde olmazdınız." Bu söz ağzından çıkar çıkmaz, sadece tarikattan ayrılıp rahibe kıyafetini çıkartmış olmasını kastetmesine rağmen, kulağa sanki kadını giysilerinden ötürü aşağılıyormuş gibi geldiğini fark etti.

Brunetti listeyi masanın kenarına itti ve bu hareketinin sözlü tamamlayıcısı olarak da konuyu değiştirdi. "Tarikattan ayrılmaya ne zaman karar verdiniz?"

Maria bu soruyu bekliyor olsa bu kadar çabuk yanıtlayamazdı. "Başrahibeyle konuştuktan sonra," diye yanıtladı ve ses tonu o anı yeniden yaşıyormuşçasına sertleşti. "Ama önce günah çıkarttığım Padre Pio ile konuştum."

"Onlara söylediklerinizi bana da anlatabilir misiniz?" Brunetti Kiliseden ve dinle ilgili kurallardan o kadar uzakta kalmıştı ki günah çıkartırken söylenenlerin ne kadarının başkalarına anlatılıp anlatılamayacağını, anlatılırsa da cezasının ne olduğunu anımsamıyordu ama en azından bunların öyle her yerde konuşulacak şeyler olmadığını biliyordu.

"Evet, sanırım anlatabilirim."

"Padre Pio ayini yöneten rahip mi?"

"Evet. Bizim tarikattandır, ama huzurevinde kalmaz. Haftada iki kez gelir."

"Nereden?"

"Burada, Venedik'teki papazlar meclisi binasından. Önceki huzurevinde çalışırken de ona günah çıkartırdım."

Brunetti kadının ayrıntılara takılıp asıl konudan sapmaya ne kadar istekli olduğunu farketti ve "Ona ne anlattınız peki?" diye sordu.

Maria bir an sustu, Brunetti onun günah çıkarttığı rahiple yaptığı konuşmayı anımsamaya çalıştığını düşündü. "Ona ölenleri anlattım," dedi Maria uzaklara bakarak.

Brunetti onun başka bir şey söylemeyeceğini anladıktan sonra "Başka bir şey anlattınız mı? Paralarından ya da onların bağış yapmak istediklerinden söz ettiniz mi?"

Maria hayır anlamında başını salladı. "O zaman bunlardan haberim yoktu. Yani, aklıma gelmemişti. Ölümlerine o kadar üzülmüştüm ki, yalnızca onların öldüğünü söyledim rahibe."

"Peki o size ne dedi?"

Maria tekrar Brunetti'ye baktı. "Anlattıklarıma bir anlam veremediğini söyledi. Ben de ona durumu açıkladım. Ölenlerin adlarmı verdim ve tıbbi geçmişlerini anlattım, yani çoğunun sağlığının yerinde olduğunu ama birdenbire öldüklerini. Sözümü kesmeden dinledi ve bitirince bana emin olup olmadığımı sordu." Sonra damdan düşer gibi, "Sicilyalı olduğum için buradaki herkes beni aptal sanıyor, ya da yalancı," diye ekledi.

Brunetti bu sözün ardında kendi davranışlarına yönelik bir serzeniş, bir ima var mı diye Maria'ya baktı, ama yok gibi görünüyordu. "Galiba söylediklerimin doğru olabileceğine inanmadı, hepsi bu. Sonra, o kadar çok kişinin arka arkaya ölmesinin normal olmadığı konusunda da ısrar ettiğimde," diye devam etti, "böyle şeyler konuşmamın ne kadar tehlikeli olduğunun farkında olup olmadığımı sordu. İftira ediyor olabilirmişim. Bunun farkında olduğumu söyleyince de bana tövbe etmemi tavsiye etti." Genç kadın sustu.

"Ya sonra ne oldu?"

"Ona günlerdir dua ve tövbe ettiğimi söyledim. O da bana ne söylediğimin farkında olup olmadığımı, bunun ne korkunç bir şey olduğunu bilip bilmediğimi sordu." Maria sustu ve sonra ekledi: "Çok şaşırmıştı. Bunun mümkün olabileceğini anlayamadı bence. Padre Pio çok iyidir, bu dünyaya ait değildir o." Brunetti hayatının son on iki yılını manastırda geçirmiş birinden bunu duyunca, gülümsememek için kendini zor tuttu.

"Sonra ne oldu?"

"Başrahibeyle konuşmak istedim."

"Konuştunuz mu?"

"İki gün uğraştım, sonunda akşam duasından sonra geç saatte benimle görüşmeyi kabul etti. Ona da yaşlıların ölümüyle ilgili her şeyi anlattım. Şaşkınlığını gizleyemedi. Buna sevindim, çünkü bu, Padre Pio'nun ona hiçbir şey anlatmadığını gösteriyordu. Anlatmayacağını biliyordum zaten, ama anlattıklarım o kadar korkunçtu ki, yani, sanki...." Sesi zayıfladı.

"Sonra?" diye sordu Brunetti.

"Beni dinlemeyi reddetti, yalanlarımı dinlemeyeceğini, bu söylediklerimin tarikata zarar verebileceğini söyledi."

"Ve?"

"Bana bağlılık yeminim gereğince bir ay konuşmamamı söyledi, yani emretti."

"Doğru mu anladım, yani bir ay boyunca konuşmayacak mıydınız?"

"Evet."

"Ya işiniz? Hastalarla konuşmak zorunda değil miydiniz?"

"Onların yanında değildim."

"Nasıl yani?"

"Başrahibe bana bütün zamanımı odamda ve şapelde geçirmemi emretti."

"Bir ay boyunca mı?"

"İki."

"Ne!"

"İki," diye tekrarladı Maria. "Birinci ayın sonunda beni odamda görmeye geldi ve dua ederek tefekküre dalmamın bana doğru yolu gösterip göstermediğini sordu. Ona dua ettiğimi ve tefekküre daldığımı -öyle de yapmıştım- ama ölümlerden dolayı hâlâ huzursuz olduğumu söyledim. Beni dinlemeyi reddetti ve yeniden suskunluğa gömülmemi söyledi."

"Bunu yaptınız mı peki?"

Maria başını "Evet," anlamında salladı.

"Ya sonra?"

"Sonraki haftayı da dua ederek geçirdim ve işte o sıralar, ölen yaşlıların söylediklerini, Signora da Pre'nin ve Signorina Cristanti'nin bana paralarıyla ilgili anlattıklarını anımsamaya çalıştım. Daha önce bu konuda düşünmeyi kendime yasaklamıştım, ama bir kere düşünmeye başlayınca da anımsamadan edemedim."

Brunetti kadının bir aydan fazla bir süre o sessizlikte, yapayalnız kim bilir neler "anımsamış" olabileceğini düşündü. "İkinci ayın sonunda ne oldu?"

"Başrahibe yine odama geldi ve aklımın başıma gelip gelmediğini sordu. Ben de geldiğini söyledim ve sanıyorum gerçekten de gelmişti." Maria yine sustu ve yine Brunetti'ye o hüzünlü, gergin gülümsemeyle baktı.

"Ya sonra?"

"Sonra tarikattan ayrıldım."

"Öyle birdenbire mi?" Brunetti'nin aklına hemen pratik aynntı-

lar gelmişti: Giysi, para, ulaşım, işin garibi, hapishaneden çıkan mahkûmların düşünmek zorunda oldukları da aynı ayrıntılardı.

"O öğleden sonra yakınlarını ziyarete gelenlerle birlikte huzurevinden çıktım. Kimse garipsemedi, kimse fark etmedi. Huzurevinden çıkan kadınların birine, kendime nereden giyecek bir şeyler alabileceğimi sorum. Yalnızca on yedi bin liretim vardı."

Maria susunca, Brunetti, "Söyledi mi?" diye sordu.

"Babası hastalarımdandı, o yüzden beni tanıyordu. Kocasıyla beni evlerine akşam yemeğine davet ettiler. Gidecek yerim yoktu, o yüzden onlarla gittim. Lido'ya."

"Ya sonra?"

"Vapurda onlara kararımdan söz ettim, ama nedenini anlatmadım. O zamanlar neden bıraktığımı bildiğimi de sanmıyorum, belki şimdi de bilmiyorum. Tarikata ya da huzurevine iftira atmış değildim. Şimdi de atıyor değilim, değil mi?" Brunetti onun iftira atıp atmadığını hiç bilmiyordu, ama kafasını "hayır" anlamında salladı, Maria da sözüne "Yaptığım tek şey, başrahibeye ölümlerden, ölümlerin pek çoğunun bana garip göründüğünden söz etmekti," diye devam etti.

Brunetti sıcak bir sohbet havasında "Yaşlıların bazen nedensiz yere birbiri ardına öldüklerini okumuştum," dedi.

"Size söylemiştim ya. Genelde tatillerden sonra öyle olur."

"Burada da neden bu olabilir mi?" diye sordu.

Brunetti Maria'nın gözlerindeki parlamayı öfkesine yordu. "Elbette olabilir. Ama öyleyse başrahibe neden beni susturmaya çalıştı?"

"Galiba bunun nedenini demin anlatmıştınız, Maria."

"Neymiş?"

"Yemininiz. Bağlılık. Onların bunu ne kadar önemsediklerini bilemem tabii, ama her şeyden çok önemsiyor olabilirler." Maria konuşmamakta diretince Brunetti "Sizce bu mümkün mü?" diye sordu. Kadın yine yanıt vermeyince, bu kez başka bir soru sordu: "Peki sonra ne oldu? Lido'da evinde kaldığınız aileyle?"

"Bana çok iyi davrandılar. O hanım yemekten sonra bana kendi giysilerinden verdi." Ellerini iki yana açarak üzerindeki eteği gösterdi. "İlk hafta onların yanında kaldım, sonra klinikteki işi bulmama yardım ettiler."

"İşe girerken sizden herhangi bir kimlik istemediler mi?"

Maria başını salladı. "Hayır. İşi kabul edecek birini buldukları için o kadar sevinmişlerdi ki hiçbir şey sormadılar. Ama ben yine de doğduğum yere dilekçe gönderip doğum belgemin ve *carta d'identitâ'mın* bana gönderilmesini istedim. Bu yaşama geri dönüyorsam onlara ihtiyacım olacak sanırım."

"Onların nereye gönderilmesini istediniz, kliniğe mi?"

"Hayır, yanında kaldığım o ailenin evine." Maria onun sesindeki endişeyi sezmişti, ve "Niye sordunuz?" diye sordu.

Brunetti başını iki yana sallayarak soruyu geçiştirdi: "Sadece merak ettim. O evrakların ne zaman elinize geçeceği belli olmaz, çok uzun sürebilir." Yalanı pek de inandırıcı değildi, ama Maria o kadar uzun süre rahibe olarak yaşamıştı ki, neyin yalan, neyin doğru olduğunu kolayca ayırt edemez zaten diye düşündü Brunetti. *"Casa di cura'dan* ya da tarikattan herhangi biriyle görüşüyor musunuz?"

"Hayır. Kimseyle görüşmüyorum."

"Nereye gittiğinizi biliyorlar mı?"

Maria başını salladı. "Sanmam. Öğrenme ihtimalleri yok."

"Lido'da yanında kaldığınız aile onlara haber verir mi?"

"Hayır, onlardan kimseye benim hakkımda bir şey söylememelerini rica ettim ve söyleyeceklerini sanmıyorum." Brunetti 'nin biraz önceki rahatsızlığını anımsayıp, "Neden sordunuz?" diye sordu.

Brunetti ona bu kadarcık bilgi vermekte sakınca görmedi: "Eğer bunlar doğruysa..." diye söze başladı, ama doğru olanın ne olduğuna, onu nasıl adlandıracağına bir türlü karar veremedi; suçlama olmadığı açıktı, olsa olsa birtakım rastlantıların dile getirilmesi denebilirdi buna. Söze yeniden başladı: "Bana anlattıklarınız yüzünden, *casa di cura* 'dakilerle temasa geçmemeniz akıllıca olur." Sonra *casa di cura* 'dakilerle kimi kastettiğini bilmediğini fark etti. "O yaşlı kadınlar paralarını bağışlamaktan söz ederken özellikle kimi kastetmiş olabileceklerini biliyor musunuz?"

"Bunu ben de düşündüm," dedi alçak bir sesle, "ama söylemek istemiyorum."

"Lütfen Maria, artık neyi söyleyip neyi söylemeyeceğinize karar verecek durumda olduğunuzu sanmıyorum."

Kadın Brunetti'nin sözlerindeki gerçeği başını çok yavaşça salla-

yarak onayladı, ama yine de durumdan hoşnut görünmüyordu. *"Casa di cura'nın* kendisine ya da yöneticisine bağışlamış olabilirler. Ya da tarikata."

"Huzurevinin yöneticisi kim?"

"Doktor Messini, Fabio Messini."

"Başka biri olabilir mi?"

Kadın bir an düşündü ve "Belki Padre Pio'ya. Hastalara o kadar iyi davranır ki çoğu onu çok sever. Ama onun herhangi bir şey kabul edeceğini sanmam," diye yanıtladı.

"Ya başrahibe?" diye sordu Brunetti.

"Hayır. Tarikat mülk edinmemizi yasaklıyor. Biz kadınların, yani."

Brunetti önüne bir kâğıt çekti. "Padre Pio'nun soyadını biliyor musunuz?"

Maria'nın telaşı gözlerinden okunuyordu. "Gidip onunla konuşmayacaksınız, değil mi?"

"Hayır, sanmıyorum. Ama yine de soyadını öğrenmek istiyorum. Belki lazım olur."

"Cavaletti" dedi genç kadın.

"Onun hakkında başka bir şey biliyor musunuz?"

Maria başını hayır anlamında salladı. "Hayır, haftada iki kez günah çıkartmak için gelir. Birisi ölüm döşeğindeyse başucunda son duasını yapmak için gelir. Onunla konuşmak için çok az zamanım olurdu. Günah çıkartma dışında, yani." Bir an durakladı, sonra devam etti: "Onu en son bir ay önce gördüm, başrahibenin vaftiz gününde, yirmi şubatta." Birden acı çekermiş gibi ağzını kapayıp gözlerini kıstı. Brunetti kadının bayılmasından korkarak sandalyesinde öne eğildi.

Maria gözlerini açıp ona baktı, Brunetti'yi uzaklaştırmak için elini kaldırdı. "Garip değil mi? diye sordu. "Onun vaftiz gününü hatırlıyor olmam," diye ekledi. Bakışlarını kaçırdı, sonra yine Brunetti'nin yüzüne baktı. "Ama kendi doğum günümü hatırlayamıyorum. Yalnızca L'Immacolata yortusunu hatırlıyorum, sekiz aralık." Başını salladı, üzüntüden mi, şaşkınlıktan mı, Brunetti karar veremedi. "Sanki yıllardır bir yanımı yaşama kapattım, iptal ettim. Artık doğum günümü hatırlamıyorum."

Brunetti "Tarikattan ayrıldığınız günü artık doğum gününüz ola-

rak kabul edebilirsiniz belki diye ekledi," dedi ve bu önerisinde samimi olduğunu belirtmek için gülümsedi.

Göz göze geldiler, sonra Maria sağ elinin ilk iki parmağıyla alnını kaşıdı, gözlerim yumdu. Brunetti'den çok kendisine *"La Vita Nuova,"* dedi.

Bir şey söylemeden ayağa kalktı. "Ben artık gideyim Commissario," dedi. Gözleri sesinden daha sakindi, bu yüzden Brunetti onu durdurmaya çalışmadı.

"Kaldığınız pansiyonun adını söyler misiniz?"

"La Pergola."

"Lido'da mı?"

"Evet."

"Peki huzurevinden ayrılmanıza yardım eden kişilerin adı?"

"Onların adını niye istiyorsunuz?" diye telaşla sordu.

"Çünkü onlarla ilgili bilgi toplamak istiyorum," diye dürüst bir yanıt verdi Brunetti.

"Sassi, Vittorio Sassi. Via Morosini, on bir numara."

"Teşekkür ederim," dedi Brunetti, bu adlan not etmemişti. Maria kapıya yöneldi, Brunetti bir an kendisine anlattıklarıyla ilgili ne yapacağını soracağını sandı, ama Maria bir şey söylemedi. Brunetti sandalyesinden kalkıp en azından ona kapıyı açabilmeyi umdu, ama Maria ondan önce davranmıştı. Genç kadın kapıyı açtı, Brunetti'ye son bir kez baktı ve gülümsemeden odadan çıktı.

2 Brunetti derin düşüncelere dalarak bakışlarını yeniden ayaklarına çevirdi, ama artık ona boş şeylerden söz etmiyorlardı. Yıllardır sınırları belirsiz delilik ülkesinde gezinen annesi, her an her yerde olan bir tannça gibi düşüncelerini işgal ediyordu. Her ne kadar zihni ısrar etse de, kalbinin annesi için asla dileyemeyeceği o tek ve sonsuz mutlak güvenlik dışında bir seçenek kalmadığını çok iyi biliyor olmasına rağmen annesinin güvenliği için duyduğu kaygı delice çırpınan bir kuş gibi zihninin duvarlarını dövüyordu. Brunetti ister istemez, korkunç bir tespihin taneleri gibi hepsini teker teker hatırlayarak son altı yılın anılanna daldı.

Ani, şiddetli bir hareketle çekmeceyi tekmeleyerek kapattı ve bir hamlede ayağa kalktı. Suor'Immacolata -hâlâ kendini ona böyle hitap etmekten alıkoyamıyordu- onu annesinin güvende olduğuna ikna etmişti, aslında kimsenin tehlikede olduğuna dair bir kanıt duymamıştı. Yaşlılar ölmüştü, bu çoğunlukla hem onlar hem de etraflarındakiler için kurtuluş sayılırdı, tıpkı kendi... Yeniden masasının başına geçti, listedeki adlara ve yaşlara bir kez daha göz attı.

Brunetti listedekiler hakkında -yaşamları ve ölümleri hakkında- daha fazla bilgi edinmenin yollarını düşünmeye başladı. Suor'Immacolata ölüm tarihlerini de yazmıştı, buradan belediyedeki veraset ilamlarına ulaşırsa ölenlerin vasiyetlerine giden uçsuz bucaksız bürokratik labirentte ilk adımı atmış olurdu. Merakı, örümcek ağı kadar hafif ve şeffaf; sorulan bir kedinin bıyığıyla dokunuşu kadar hassas olmalıydı. Suor'Immacolata'ya kendisinin bir polis *komiseri* olduğunu söyleyip söylemediğini hatırlamaya çalıştı. Belki annesinin, yalnızca en sevdiği rahibe yanlarında kaldığı sürece elini tutmasına izin verdiği öğleden sonralardan birinde söylemişti. Brunetti'nin annesi saatlerce ahenksiz bir melodiyi kendi kendine mırıldanıp durduğu için ikisi bir şeylerden konuşmak zorunda kalırlardı. Brunetti'nin hatırladığı kadarıyla üzerindeki rahibe kılığı kişiliğini yok etmişçesine, Suor'Immacolata kendinden hiç söz etmezdi. Bu durumda o bitmek bilmeyen öğleden sonraları geçirmek için ne anlatacağını şaşıran Brunetti ona ne iş yaptığını anlatmış olmalıydı. Kadın bunu anımsayıp bir yıl sonra öyküsü ve korkusuyla ona gelmişti.

Yıllar önce Brunetti'nin insanların yapabileceğine inanmakta zorlandığı, bazen aklının hiç almadığı belli şeyler vardı. Bir zamanlar insanın içindeki kötülüğün bir sınırı olduğuna inanırdı ya da belki kendini buna inanmaya zorlardı. Zamanla en korkunç suçlarla karşılaştıkça insanların çeşitli arzularını doyurmak için ne kadar ileri gidebileceğini görmüştü (İnsanların kanına en çok gireni açgözlülük olsa da en çekici olanı o değildi.). Bu yanılsaması yıllardır karşılaştığı suç seliyle yıkanıp gitmişti; sonunda kendini, adını bir türlü doğru söyleyemediği, deniz kenarında yükselen dalgalarla baş etmek için kılıcını sallayan o kaçık İrlanda kralı gibi hissetmeye başlamıştı.

Bu yüzden artık yaşlı insanlann mirasları uğruna öldürülmeleri onu şaşırtmıyordu. Onu şaşırtan, en azından ilk bakışta ortaya çıkarılması bu kadar kolay ve başarısız olma olasılığı bu kadar yüksek

bir yöntemle öldürülmüş olmalarıydı.

Bu meslekte, takip etmesi gereken izin paranın bıraktığı iz olduğunu da öğrenmişti. Bu izin başı da genellikle belli olurdu: Parası hileyle ya da zorla elinden alınan kişi. İzin bulunması daha zor olan ve daha büyük önem taşıyan öteki ucunda ise, zora ya da hileye başvuran kişi olurdu. *Cui bono?*

Eğer Suor'Immacolata haklıysa -kendini "eğerli" bir cümle kurmaya zorladı- peşine düşmesi gereken şey, izin bu ucuydu ve bunun için araştırmanın başlayabileceği yer, ölenlerin vasiyetleri olabilirdi.

Signorina Elettra'nm yanına gittiğinde kadını bilgisayarının başında çalışırken bulunca şaşırdı, onu Patta'nın yokluğunu fırsat bilip gazete okurken ya da bulmaca çözerken bulmayı bekliyordu sanki. "Signorina, vasiyetler hakkında neler biliyorsunuz?" diye sordu içeriye girerken.

"Bir vasiyetim olmadığını," dedi kadın gülümseyerek. Otuzlarının başındaki herhangi birinin yapacağı gibi oynak bir ses tonuyla, konuyu önemsemeden omzunun üzerinden yanıtlamıştı soruyu.

Umarım hiçbir zaman vasiyet yazmanız gerekmez diye geçirdi içinden Brunetti. Elettra'nın gülümsemesine karşılık verdi ve kendi gülümsemesi yok olana dek bekledi. "Başkalarının vasiyetleri hakkında ne biliyorsunuz peki?"

Onun ciddiyetini gören kadın sandalyesini Brunetti'ye çevirdi ve bir açıklama beklemeye başladı.

"Bu yıl San Leonardo huzurevinde ölen beş kişinin vasiyetlerinin içeriğini öğrenmek istiyorum."

"Venedik'te mi yaşamışlardı?" diye sordu.

"Bilmem. Neden? Fark eder mi?"

"Vasiyetler kişi nerede ölürse ölsün vasiyetin hazırlandığı noterlikte açılır. Vasiyetlerini burada Venedik'te hazırlamışlarsa noterin adını bilmem yeter."

"Ya bunu bilmiyorsam?" diye sordu Brunetti.

"O zaman bu işimizi zorlaştırır."

"Zorlaştırır mı?"

Elettra yüzünde kocaman bir gülümseme ve şen bir ses tonuyla yanıtladı: "Kolay yoldan mirasçılarla temasa geçip vasiyetleri istemediğinize göre bu konuda araştırma yaptığınızı kimse bilmesin istiyorsunuz Commissario." Yine gülümsedi. "Vasiyetlerin kaydedil-

diği bir merkezi büro var. iki yıl önce bilgisayara geçtiler, o yüzden orada sorun çıkmaz, ama eğer vasiyetler anakaradaki *bir paesede* hâlâ kâğıt üzerinde dosyalama yapan bir noterde hazırlanmışsa bulmamız daha zor olacaktır."

"Burada kaydedilmişlerse onları bulabilir misiniz?"

"Elbette."

"Nasıl?"

Eteğine baktı, görünmez bir toz zerresini alıp yere attı. "Korkarım bu yasalara aykırı."

"Yasalara aykırı olan nedir?"

"Bu bilgiyi edinme yöntemim."

"Yönteminiz nedir?"

"Anlayabileceğinizden emin değilim Commissario, ya da doğru dürüst anlatabileceğimden, ama neredeyse bütün bilgilere ulaşılmasını sağlayan kodlan bulmanın yolları vardır. Ulaşmak istediğiniz bilgi ne kadar kamuya açıksa -belediye, kamu kayıtları gibi- kodu keşfetmek o kadar kolaydır. Kodu bir kere çözdünüz mü bu sanki... ofisin ışıklarını ve kapısını açık bırakıp evlerine gitmişler gibi olur."

"Bu bütün devlet daireleri için geçerli mi?" diye sordu Brunetti tedirgin bir sesle.

"Bence cevabı bilmek istemezsiniz," dedi kadın, artık gülümseniyordu.

"Bu bilgiyi elde etmek ne kadar kolay?" diye sordu Brunetti.

"Onu arayan kişinin becerisine bağlı olduğunu söyleyebilirim."

"Siz ne kadar beceriklisiniz Signorina?"

Sorusu belli belirsiz bir gülümsemeyle karşılandı. "Sanırım bu, yanıtlamamayı tercih edeceğim bir soru Commissario."

Brunetti kadının yüzünün yumuşak hatlarını inceledi, ilk kez gözlerinin kenarındaki belli-belirsiz birkaç çizgiyi fark etti. Bunlar kuşkusuz çok gülmekten oluşmuşlardı ve Brunetti bu yüzün sahibinin suç işleme becerisi ve niyeti olduğuna inanmakta güçlük çekti.

Meslek yeminini bir an bile aklına getirmeden "O zaman burada yaşamışlarsa bu bilgiyi elde edebilirsiniz, öyle mi?" diye sordu Brunetti.

Kadının sesindeki gurur imasını silmek için çok çalıştığını, ama bunu başaramadığını fark etti. "Kayıt bürosundaki bilgileri mi, Commissario?"

Eskiden Banca D'Italia'da çalışan bir kadının sıradan bir devlet dairesinden söz ederkenki küçümseyici tonu Brunetti'yi eğlendirdi. Başıyla onayladı.

"Öğleden sonra size en büyük mirasçıların adlarını verebilirim. Vasiyetlerin kopyalarını bulmam bir iki gün alabilir."

Yalnızca genç ve çekici insanlar kendini beğenmişlik sergilemeye cesaret edebiliyor, diye aklından geçirdi Brunetti. "Öğle yemeğinden sonra elimde olurlarsa memnun olurum Signorina," dedi. Ölenlerin adlan ve ölüm tarihlerinin yazılı olduğu listeyi kadının masasının üzerine bırakarak bürosuna döndü.

Masasına oturunca not aldığı iki erkek adına baktı: Dr Fabio Messini ve Peder Pio Cavaletti. İki isim de tanıdık gelmiyordu, ama Venedik gibi sosyal açıdan fazlasıyla iç içe bir kentte araştırma yapan birisi için bu durum önemsizdi.

Üniformalı polislerin çalıştığı büroyu aradı. "Vianello, bir dakikalığına buraya gelir misin? Miotti'yi de getir, olur mu?" Onların gelmesini beklerken isimlerin altına bir dizi küçük kare çizdi, Vianello ve Miotti'nin kapıda belirdikleri ana kadar çizdiklerinin haç olduğunun farkına varmamıştı. Kalemini bırakıp polislere masanm önündeki iskemlelere oturmalarını işaret etti.

Vianello otururken ceketinin düğmesini açtı ve Brunetti onun kışın olduğundan daha zayıf göründüğünü fark etti.

"Rejim mi yapıyorsun Vianello?" diye sordu.

"Hayır efendim," dedi çavuş, Brunetti'nin zayıfladığını fark etmesine şaşırmıştı. "Egzersiz yapıyorum."

"Ne!" Egzersiz düşüncesinden neredeyse midesi bulanan Brunetti şaşkınlığını gizlemeye gerek duymadı.

"Egzersiz" diye tekrar etti Vianello, "işten sonra *palestra'ya* gidip yarım saat kadar çalışıyorum."

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Brunetti.

"Egzersiz efendim."

"Ne sıklıkla?"

"Zaman buldukça," dedi Vianello, Brunetti'nin sorusunu baştan savmaya çalışırcasına.

"Ne sıklıkla zaman bulabiliyorsun?

"Haftada üç dört kez."

Miotti sessizce oturmuş, başını bir o yana bir bu yana çevirerek bu garip konuşmayı takip ediyordu. Suçla böyle mi mücadele ediliyordu yani?

"Oradayken ne yapıyorsun peki?"

"Egzersiz yapıyorum efendim,"dedi Vianello üstüne basa basa.

Konu Brunetti'nin her ne kadar sinirlerini ayağa kaldırsa da, ilgisini çekmişti; öne yaslandı, dirseklerini masaya koydu, bir elini çenesine dayadı. "İyi de nasıl egzersiz yapıyorsun? Olduğun yerde koşuyor musun? İpe mi asılıyorsun?"

"Hayır efendim," diye yanıtladı Vianello, gülümsemeden. "Egzersiz aletlerini kullanıyorum."

"Nasıl aletlermiş bunlar?"

"Egzersiz aletleri."

Brunetti, genç olduğuna göre belki o bir şey anlamıştır umuduyla gözlerini Miotti'ye çevirdi. Ama genç olduğundan bedeniyle kendisi yerine gençliği ilgilenen Miotti bakışlarını ilgisizce Brunetti'den Vianello'ya çevirdi.

Vianello'nun ağzından laf alamayacağını anlayan Brunetti işi daha fazla uzatmadı ve "Her neyse, iyi görünüyorsun," dedi.

"Sağ olun efendim. Siz de belki spora başlamak istersiniz."

Sandalyesinde doğrulup midesini içine çeken Brunetti dikkatini işe verdi. "Miotti," dedi, "kardeşin papazdı, değil mi?"

"Evet efendim," dedi Vianello, belli ki amirinin bunu biliyor olmasına şaşırmıştı.

"Hangi tarikattan?"

"Dominiken efendim."

"Burada, Venedik'te mi yaşıyor?"

"Hayır efendim. Dört yıl süreyle buradaydı, ama üç yıl önce onu Novara'ya, papaz okulunda öğretmenlik yapmaya gönderdiler."

"Görüşüyor musunuz peki?"

"Evet efendim. Haftada bir telefonla konuşuyoruz, yılda 3-4 kez de görüşüyoruz."

"Güzel. Bir dahaki konuşmanızda ona bir şey sormanı rica edeceğim."

"Ne sormamı istiyorsunuz efendim?" Miotti ceketinin cebinden bir not defteri ile bir kalem çıkardı ve nedenini diye sormayarak Brunetti'yi memnun etti.

"Ona Padre Pio Cavaletti diye birini tanıyıp tanımadığını sormanı istiyorum. Adam burada, kentteki Kutsal Haç tarikatına üye." Brunetti Vianello'nın kaşlarını kaldırdığını gördü, ama çavuş hâlâ sessizce dinliyordu.

"Ona sormamı istediğiniz özel bir şey var mı efendim?"

"Hayır, her ne biliyor ya da hatırlıyorsa bilmek istiyorum."

Miotti konuşmaya başladı, bir an tereddüt ettikten sonra devam etti. "Onunla ilgili biraz daha bilgi verebilir misiniz efendim? Kardeşime söyleyebileceğim başka bir şey var mı?"

"Ospedale Giustiniani yakınlarındaki *casa di cura'nın* papazı, ama hakkında bildiğim tek şey bu." Miotti başını eğmiş yazarken, "Kim olabileceği hakkında bir fikrin var mı Miotti?" diye sordu Brunetti.

Genç polis başını kaldırdı. "Hayır efendim, kardeşimin kiliseden arkadaşlarıyla pek işim olmaz," dedi.

Brunetti, Miotti'nin cevabından çok ses tonundaki ima nedeniyle, "Bunun bir nedeni var mı?" diye sordu.

Miotti yanıtlamak yerine başını hızlı hızlı salladı ve yine not defterinin sayfalarına dalarak daha önce yazmış olduklarına bir iki sözcük daha ilave etti.

Brunetti genç adamın eğik başının üzerinden Vianello'ya baktı, ama çavuş hafifçe omuz silkti. Brunetti gözlerini açıp başıyla Miotti'yi gösterdi. Bunu aşağıya inince genç adamın ağzını niye bu kadar sıkı tuttuğunu öğrenmesine yönelik bir işaret olarak yorumlayan Vionello "Tamam," anlamında başını salladı.

Vianello "Başka bir emriniz var mıydı efendim?" diye sordu.

Brunetti'nin aklı kendisine sorulan soruda değil, Signora Elettra'nın bulup getireceğine söz verdiği vasiyetlerdeydi. "Bir aksilik olmazsa," dedi, "konuşmak istediğim birkaç kişinin adlan elime geçecek."

Vianello "Sizinle gelmemi ister misiniz efendim?" diye sordu.

Brunetti başını evet anlamında salladı. "Saat dörtte," dedi, o saate kadar rahat rahat öğle yemeğini yiyip geri dönebileceğini düşünerek. "İyi. Hepsi bu kadar o zaman. İkinize de teşekkür ederim," diye ekledi.

Vianello "Gelip sizi alırım efendim" dedi. Daha genç olan polis kapıya doğru giderken Vianello geriye döndü, çenesiyle Miotti'yi gösterdi ve Brunetti'ye başını salladı. Miotti'nin kardeşinin kiliseden arkadaşlarıyla görüşmemesinin bir nedeni varsa Vianello öğle-

den sonra bunu mutlaka öğrenecekti.

Onlar odadan çıktıktan sonra, Brunetti çekmeceyi açıp san sayfaları çıkardı. Doktorlara baktı, ama Venedik'te Messini adında bir doktor bulamadı. Beyaz sayfalan açınca üç tane Messini buldu, birisinin ilk ismi Doctor Fabio'ydu, Dorsoduro'da oturuyordu. Messini'nin telefon ve adresini not ettikten sonra telefonu eline aldı ve başka bir numarayı aklından çevirdi.

Telefon üçüncü çalışta açıldı ve bir erkek sesi "Âllo?" dedi.

"Ciao, Lele," dedi Brunetti, ressamın boğuk sesini tanımıştı, "Komşulannızdan biriyle ilgili aramıştım. Dottor Fabio Messini'yi tanıyor musunuz?" Eğer biri Dorsoduro'da yaşıyorsa, ailesi Haçlı Seferlerinden beri Venedik'te yaşayan Lele Bartoluzzi onların kim olduğunu bilirdi.

"Afgan'ı olan mı?"

Brunetti "Karısı mı, köpeği mi?" diye sordu gülerek.

"Eğer düşündüğüm kişiyse karısı Romalı, köpeği Afgan. Çok güzel, gösterişli bir hayvan. Karısı da öyle, aslını sorarsan. Günde en az bir kez galerinin önünden geçer."

"Benim aradığım Messini'nin Guistiniani yakınında bir huzurevi var."

Her şeyden haberdar olan Lele: "Regina'nın kaldığı huzurevini de o işletiyor, değil mi?" diye sordu.

"Evet."

"Annen nasıl, Guido?" Brunetti'nin annesinden yalnızca birkaç yaş genç olan Lele onu yıllardır tanıyordu ve kocasının da en yakın arkadaşlarından biriydi.

"Hep aynı, Lele."

"Tanrı yardımcısı olsun Guido. Üzüldüm."

"Sağ ol," dedi Brunetti. Söylenecek başka söz yoktu. "Bana Messini'yi anlatsana."

"Anımsadığım kadarıyla, yaklaşık yirmi yıl kadar önce burada bir *ambulatorio** ile işe başladı. Sonra o Romalıyla, Claudia ile evlendi ve karısının ailesinin parasını kullanarak *casa di cura'yı* kurdu. Ondan sonra muayenehanesini kapadı. Yani sanırım kapadı. Zannedersem şimdi de dört ya da beş huzurevi işletiyor."

"Onu yakından tanıyor musun?"

* Muayenehane

"Hayır. Arada sırada rastlıyorum, o kadar. Çok sık değil. Karısını gördüğüm kadar sık değil."

"Karısını nereden tanıyorsun?" diye sordu Brunetti.

"Geçtiğimiz yıllarda benden bir iki tablo almıştı. Severim onu. Akıllı kadındır."

"Resimden anlıyor mu bari?" diye sordu Brunetti.

Lele telefonun diğer tarafında bir kahkaha patlattı. "Bu soruyu yanıtlamaya tevazum elvermez."

"Onun ya da onların hakkında bir söylenti falan duydun mu?"

Uzun bir sessizlikten sonra Lele "Benim kulağıma bir şey gelmedi. Ama istersen biraz soruşturabilirim," dedi.

"Ama lütfen kimseye hissettirme," dedi Brunetti, söylemesine bile gerek olmadığını biliyor olsa da.

"Merak etme, kimsenin ruhu duymaz," dedi Lele.

"Teşekkür ederim Lele."

"Bunun Regina'yla bir ilgisi yok, değil mi?"

"Hayır, onunla ilgisi yok."

"Sevindim. O harika bir kadındı Guido." Birden geçmiş zamanı kullandığını fark etmişçesine, aceleyle "Bir şey öğrenirsem seni ararım," diye ekledi.

"Sağ ol Lele." Brunetti az kalsın ona kimseye hissettirmeden araştırma yapmasını yeniden tembihleyecekti ki Venedik'in sanat ve antika ortamında yıllardır bu kadar başarıyla iş yapmış birinin nerede nasıl davranacağını bileceği geçti aklından ve çabucak ona veda ederek telefonu kapadı.

Saat daha on iki olmamıştı, ama Brunetti bir haftadır şehri kuşatan bahar havasının onu dışarı çektiğini hissediyordu. Hem, patron oydu, eğer öyle istiyorsa neden kalkıp gidemesindi? Çıkarken durup Signorina Elettra'ya haber vermek zorunda da hissetmiyordu kendini; o zaten büyük olasılıkla bilgisayarına gömülmüş, siber suç işlemekteydi. Onun yanında bir aksesuar gibi durmak ya da daha doğrusu, etrafında dolaşıp kadının işine engel olmak istemediği için onu rahat bırakıp Rialto'ya, evine yöneldi.

Sabah evden çıkarken soğuk ve nemli olan hava öğlene doğru ısınmıştı, ceketi ve paltosu ona ağır geliyordu. İkisinin de önünü açtı,

kaşkolunu çıkartıp cebine sokuşturdu, ama hâlâ o kadar sıcaktı ki, yılın ilk terinin sırtından aşağıya aktığını hissetti. Yün takımının içinde bunalıyordu, birden sanki bu takımı kış başında ilk giydiğinde daha hafif ve inceymiş de zamanla ağırlaşıp kalınlaşmış gibi saçma bir düşünceye kapıldı. Rialto Köprüsü'ne geldiğinde içini birdenbire büyük bir coşku kapladı ve merdiveni hızla tırmanmaya başladı. Ama on kadar basamaktan sonra nefesi kesildi ve yürümek için yavaşlamak zorunda kaldı. Merdivenin tepesinde bir an durdu ve yukarıya, Büyük Kanal'dan San Marco'ya ve Dükler Sarayı'na doğru baktı. Güneş yılın ilk karabaş martılarının dalıp çıktığı suyun yüzeyinde parlıyordu.

Nefesini tutarak öbür taraftan inmeye başladı, havanın ılıklığı onu o kadar mutlu etmişti ki hep yakındığı kalabalık caddelerden ve her yeri dolduran turistlerden rahatsız olmadı. Çift taraflı meyve ve çiçek tezgâhlarının arasında yürürken kuşkonmazın çıktığını gördü, Paola'yı biraz kuşkonmaz almaya ikna edip edemeyeceğini düşündü. Ama fiyatına gözü ilişince bu konuda hiç ümit olmadığını anladı, en az bir hafta daha, kuşkonmaz bollaşıp fiyatı yarıya inene dek beklemek zorundaydı. Sallana sallana yürürken sebzelere ve fiyatlarına göz gezdiriyor, arada bir tanıdığa rastlayınca başını sallıyor ya da selamlaşıyordu. Sağdaki son tezgâhta tanıdık bir ot gördü ve yakından bakmak için tezgâhın başına gitti.

"Bu *puntarelle* mi?" diye sordu, pazara bu kadar erken çıkmasına şaşırarak.

"Evet efendim, Rialto'da bundan iyisini bulamazsınız" dedi yıllardır içtiği şaraplardan yüzü kıpkırmızı olmuş satıcı. "Kilosu altı bin liret, gerçekten çok ucuz."

Brunetti bu saçmalığı yanıtlamadı bile. Çocukluğunda *puntarelle*'nin kilosu en fazla birkaç yüz liret olurdu ve çok az kişi yerdi; otu satın alanlar da genellikle yasak olmasına rağmen avlularında ya da arka bahçelerinde besledikleri tavşanlara yedirirlerdi.

"Yarım kilo alayım," dedi Brunetti, cebinden birkaç kâğıt para çıkarırken.

Satıcı önündeki ot yığınının üstüne eğildi ve koca bir avuç dolusu yeşil taze ot aldı. Sihirbaz çabukluğuyla bir yaprak ince kesekâğıdı çıkarıp tartının üstüne yaydı, yaprakları da üstüne koydu. Sonra otu büyük bir beceriyle paketleyiverdi. Paketi özenle üst üste dizil-

miş sakız kabaklarının dizili olduğu kasanın üstüne koyup avucunu Brunetti'ye uzattı. Brunetti ona üç bin liret verdi, paketi naylon torbaya koydurmadan eve yollandı.

Saat kulesinin oradan sola döndü ve San Aponal'a ve eve yöneldi. Hiç düşünmeden ilk sağa dönüp ince bir grisiniye sarılmış bir parça prosciutto yediği ve etin tuzlu tadını gidermesi için bir bardak Chardonnay içtiği Do Mori'ye girdi.

Birkaç dakika ve yeniden nefes nefese kalmasına yol açan doksandan fazla basamaktan sonra dairesinin kapısını açtı ve yüreğini ısıtıp ona evini, ailesini ve mutluluğu anımsatan o bildik kokular tarafından karşılandı.

Sarımsak ve soğanın keskin kokusu ona karısının evde olduğunu haber veriyor olsa da Brunetti "Paola, evde misin?" diye sordu.

Mutfaktan gelen *"Si"* bağırışı onu koridordan karısına yöneltti. Elindeki paketi mutfak masasının üstüne bıraktı, karısını öpüp önündeki tavanın içinde ne piştiğini görmek için yanına gitti.

Kıvamlı bir domates sosunda kırmızı ve sarı biber dilimleri fokurduyordu ve sosun içinden sosis aroması yükseliyordu. "Tagliatelle mi yapıyorsun?" diye sordu, en sevdiği erişteydi bu.

Paola gülümsedi ve sosu karıştırmaya devam etti. "Elbette." Sonra masanın üstündeki pakete gözü ilişti. "Ne aldın?"

"Puntarelle. Ançüez soslu salatasını yaparız diye düşündüm."

"İyi düşünmüşsün," dedi karısı, memnuniyet dolu bir sesle. "Nereden buldun bunları?"

"Karısını döven adamdan aldım."

"Efendim?" dedi karısı, kafası karışmıştı.

"Balık pazarına doğru sağdan sonuncu tezgâhtaki, burnunun üstündeki damarlar görülen adam."

"Karısını mı dövüyor?"

"Onu üç kere Questura'ya götürdük. Ama karısı her seferinde öfkesi diner dinmez şikâyetinden vazgeçti."

Brunetti karısının pazarın sağındaki tezgâhlan teker teker gözünde canlandırışını yüzünden okudu. Paola sonunda "Kürk ceket giyen kadın mı?" diye sordu.

"Evet."

"Hiç bilmiyordum."

Brunetti omuz silkti.

"Bu konuda bir şey yapamaz mısınız?" diye sordu Paola.

Brunetti aç olduğu ve bu tartışma yemeğini geciktirebileceği için kestirip attı: "Hayır, bizi ilgilendirmez."

Paltosunu ve ceketini sandalyelerden birinin arkasına astı, buzdolabından kendine şarap almaya gitti. Karısının arkasından uzanıp bir kadeh almaya çalışırken "Nefis kokuyor," diye mırıldandı.

"Gerçekten sizi ilgilendirmez mi?" diye sordu Paola: Karısının bu konuya el atmaya karar vermiş olduğunu hem ses tonundan hem de yılların deneyiminden anlamıştı Brunetti.

"Hayır, kadın resmen ondan şikâyetçi olup şu ana dek hiç doldurmaya yanaşmadığı *denuncia'yı** doldurmadıkça yapamayız."

"Belki kocasından korkuyordur."

"Paola," diye cevap verdi Brunetti, konuşmanın tam da korktuğu yöne kaydığını görerek. "Kadın adamın iki katı, yüz kilo falan vardır. Eminim isteseydi kocasını tuttuğu gibi camdan fırlatabilirdi."

"Ama ne?" diye sordu karısı, Brunetti'nin sesindeki imayı fark ederek.

"Fırlatmak istemiyor demek ki, derim ben. Kavga ediyorlar, kavga kontrolden çıkıyor, kadın polis çağırıyor." Kadehini doldurup bu sefer tartışmanın sona erdiğini umarak bir yudum aldı.

"Ya sonra?" diye sordu Paola.

"Sonra gelip adamı Questura'ya götürüyoruz, karısı sabah gelip onu alana kadar orada tutuyoruz. Altı ayda bir tekrarlanıyor bu, ama kadının vücudunda gerçekten dayak yediğini gösterecek darbe izi olmuyor, dahası, adamın kendisiyle birlikte eve dönmesinden de memnun oluyor."

Paola bunu biraz düşündü, sonra omuz silkip bu konuyu bir kenara bıraktı. "Tuhaf, değil mi?"

"Hem de çok," diye onayladı Brunetti. Yılların deneyiminden, Paola'nın konuyu kapatmaya karar verdiğini anlamıştı.

Paltosuyla ceketini alıp koridora götürmek için eğildiğinde masanın üzerindeki kahverengi resmi zarfı gördü.

"Bu Chiara'nın karnesi mi?" diye sordu, zarfa uzanırken.

"Hı hı," dedi Paola, ocağın üstündeki tencerede kaynayan suya tuz atarken.

"Notları nasıl?" diye sordu. "İyi mi?"

*Bildirme, ihbar

"Bir ders dışında hepsi pekiyi."

"Beden eğitimi mi? diye bir tahmin yürüttü Brunetti şaşkınlıkla. Şaşkındı, çünkü Chiara daha orta okuldaki birinci yılında açık farkla sınıf birincisi olmuştu ve altı yıldır da oradan aşağı inmemişti. Kendisi gibi kızı da spor konusunda tembel olduğu için, Chiara'nın olsa olsa beden eğitiminde başarısız olabileceğini düşünmüştü Brunetti.

Brunetti zarfı açtı, içinden karneyi çıkarıp göz attı.

"Din bilgisi mi?" diye sordu. "Din bilgisi mi?"

Paola bir şey söylemeyince okumaya devam etti ve öğretmenin dersin niye zayıf olduğunu açıklayan yorumuna geçti.

" 'Çok fazla soru'mu soruyor?" diye yüksek sesle okudu. " 'İsyankâr davranış.' Bu da ne demek?" diye sordu Brunetti, kâğıdı Paola'ya doğrultarak.

"Eve gelince kendisine sorman gerek."

"Daha gelmedi mi?" diye sordu Brunetti. Birden, Chiara'nın karnesinde zayıf olduğunu bildiğini ve bu yüzden eve gelmeyip saklandığını geçirdi aklından. Sonra saatine baktı ve daha erken olduğunu gördü; Chiara'nın gelmesine on beş dakika vardı.

Masaya dört tabak koyan Paola kalçasıyla Brunetti'yi hafifçe itti.

"Bu konuda sana bir şey söylemiş miydi?" diye sordu Brunetti, onun önünden çekilirken.

"Pek sayılmaz. Derse giren papazı sevmiyormuş, ama nedenini söylemedi. Ya da ben nedenini sormadım."

"Nasıl bir papazmış bu?" diye sordu Brunetti bir sandalye çekip yerine otururken.

"Ne demek 'nasıl bir papaz'?"

"Yani, ne denir ona, bildiğimiz kilise papazlarından mı, yoksa bir tarikata mı bağlı?"

"Bildiğim kadarıyla sıradan bir papaz, okulun oradaki kiliseye bağlı."

"San Polo'ya mı?"

"Evet."

Konuşurlarken Brunetti Chiara'nın zekâsını ve çalışkanlığını yere göğe sığdıramayan öteki öğretmenlerin yazdığı yorumları da okudu. Öyle ki matematik öğretmeni "Matematiğe yatkın, olağanüstü

yetenekli bir öğrenci" bile demişti; İtalyanca öğretmeni Chiara'nın kompozisyonlarından söz ederken "zarafet" sözcüğünü kullanacak kadar ileri gitmişti. Yorumların hepsi kayıtsız şartsızdı, öğretmenlerin her bir övgünün ille de kibre yol açması tehlikesini dengelemek için sert bir uyarıda bulunma konusundaki doğal eğilimlerinden eser yoktu.

"Aklım ermiyor," dedi Brunetti, *pagella'yı** zarfına geri koyup yavaşça masanın üstüne bırakırken. Bir an için sorusunu nasıl soracağını düşündü, sonunda Paola'ya "Ona bir şey söylemedin, değil mi?" diye sordu.

Paola arkadaş çevresinde pek çok özelliğiyle tanınırdı, herkes de onun farklı bir yanını görürdü, ama onu tanıyan herkes Paola'nın tam bir *"una mangia-preti,"* yani papaz düşmanı olduğunu bilirdi. Bunca yıldan sonra Paola'nın yaptığı ya da söylediği çok az şey Bru-netti'yi şaşırtıyor olsa da, karısının kiliseye duyduğu öfkenin bazen saman alevi gibi parlaması onu hâlâ şaşırtmayı başarıyordu. Her şey bir yana, bu din ve kilise meselesi Paola'nın öfkesini her seferinde apansız ateşlemeye yetiyordu.

Paola ocağın başından kafasını çevirip "Biliyorsun ki kabul ettim," dedi. Ailelerinin çocukları vaftiz ettirme ve okulda din dersine sokma önerilerini karısının hemencecik kabul etmesi Brunetti'yi başından beri şaşırtmıştı. Paola sık sık, buz gibi bir kayıtsızlıkla "Bunlar Batı kültürünün bir parçası," derdi. Cin gibi çocukları da, annelerinin kilisenin tarihi ve teolojik ayrışmalar konusundaki bilgisinin ansiklopedik bilgi olduğunu anlamalarına rağmen din ve inanç meselelerinde gidilecek kişinin o olmadığını kısa sürede kavramışlardı. Paola'nın Ariusçu heretik öğretinin teolojik temelleri konusunda aydınlanması sağgörülü bir nesnelliğe ve bilimsel bir titizliğe dayanıyordu; öte yandan bundan kaynaklanan, yüzyıllarca süren katliamlara yönelik suçlaması, kilisedeki görüş ayrılıklarının, ılımlı bir ifade kullanılacak olursa, ölçüsü kaçık olduğu yolundaydı.

Bunca yıldır hep çenesini tutmuş, Hıristiyanlık hakkındaki, hatta aslında bütün dinler hakkındaki gerçek hislerini en azından çocukların yanında hiç açığa vurmamıştı. Bu yüzden Chiara'nın dine duyduğu antipatinin ya da onu "itaatsizliğe" iten fikirlerin, Paola'nın söylediği, hatta açık açık söylediği, bir şeyden kaynaklanmadığı kesindi.

* Karne

ikisi de anahtar sesiyle kapıya döndü, ama içeri giren Chiara değil, Raffi idi. *"Ciao, Martıma!"* diyerek odasına, kitaplarını bırakmaya gitti. "Ciao, Papa." Çok geçmeden koridordan geçip mutfağa geldi. Eğilip Paola'yı yanağından öptü. Hâlâ oturmakta olan Brunetti oğlunu farklı bir perspektiften gördü ve boyunun uzamış olduğunu düşündü.

Raffi tencerenin kapağını kaldırıp baktıktan sonra içindekini görünce annesini bir daha öptü. "Açlıktan ölüyorum *Mamma.* Ne zaman yiyeceğiz?" diye sordu.

"Kardeşin eve gelir gelmez," dedi Paola ve tencerede kaynayan suyun altını kıstı.

Raffi gömleğinin kolunu sıyırarak saatine baktı, "Biliyorsun ki Chiara hiç gecikmez," dedi. "Nasıl olsa tam yedi dakika sonra kapıdan içeri girecek, neden erişteyi şimdi koymuyorsun?" Masaya uzanıp selofan paketten üç ince *grissini* çubuğu çıkardı. Çubukların ucunu dişlerinin arasına yerleştirdikten sonra çim kemiren tavşanlar gibi çubukları kemirdi. Sonra üç tane daha çıkarıp onları da aynı şekilde yedi. "Hadi, ama *Mamma,* öldüm açlıktan, daha öğleden sonra fizik çalışmak için Massimo'lara gitmek zorundayım," dedi.

Paola büyük, düz bir tabak içindeki patlıcanı sofraya koydu ve birden oğlunun sözüne uyarak şeritler halinde yeni kesilmiş erişteyi kaynayan suya saldı.

Brunetti *pagella'yı* zarftan çıkardı ve Raffaele'ye uzatarak "Bu konuda bir şey biliyor musun? diye sordu.

Son yıllarda, ailesinin deyişiyle "Kari Marx Dönemi"ni geride bıraktığından beri Raffi 'nin karnesi de kız kardeşinin okula başladığı günden beri hiç bozmadan getirdiği karneleri kadar iyi gelmeye başlamıştı. Ama Kari Marx döneminin en korkunç akademik felaketlerini yaşarken bile Raffi kardeşinin başarısıyla yalnızca gurur duymuştu.

Raffi başını kaldırarak karneye baktıktan sonra tek laf etmeden babasına geri uzattı.

"Eee?" diye sordu Brunetti.

Raffi yalnızca "Sinir bozucu, değil mi?" demekle yetindi.

Paola makarnayı karıştırdıktan sonra kaşığı tencerenin kenarına vurarak elinden bıraktı.

Brunetti Raffi'ye tekrar "Bu konuda bir şey biliyor musun?" diye sordu.

Raffi "Hayır, pek değil," dedi, her ne biliyorsa söylemek istemediği açıktı. Hem annesi hem de babası bir şey demeyince, "Söylersem *Mamma* çok kızacak," dedi üzgün bir sesle.

"Neden kızacakmışım?" diye sordu Paola, yumuşatmaya çalıştığı bir sesle.

Raffi tam cevap verecekken Chiara'nın anahtarla kapıyı açtığını duyup sustu.

"İşte, suçlu da geldi," dedi Raffi ve kendine bir bardak maden suyu aldı.

Üçü, Chiara'nın koridordaki askıya ceketini asışını, kitaplarını önce yere bırakışını, sonra oradan alıp sandalyeye koyuşunu izledi. Kız koridordan geçip kapıda durdu. "Hiç ironi içermeyen bir ses tonuyla "Biri mi öldü?" diye sordu.

Paola uzandı ve dolaptan süzgeç çıkarttı. Süzgeci evyenin içine koyarak erişteyi içine boşalttı. Chiara hâlâ kapıda duruyordu. "Ne oldu?" diye sordu.

Paola erişteyi ve sosu büyük bir tasın içine boşaltırken Brunetti yanıtladı: "Karnen geldi."

Chiara'nın yüzü asıldı. Tek söyleyebildiği "Ya!" oldu. Brunetti'nin yanından geçerek masadaki yerini aldı.

Paola Raffi'ninkinden başlayarak dördünün tabağını da tepeleme erişteyle doldurduktan sonra üstlerine bolca rendelenmiş parmesan peyniri serpti ve yemeye başladı. Hepsi yemeye başladı.

Chiara tabağındakileri bitirip biraz daha koyması için annesine uzatırken "Din dersi, değil mi?" diye sordu.

"Evet, çok düşük bir not almışsın," dedi Paola.

"Ne kadar düşük?"

"Üç."

Chiara yüzünü buruşturmamak için kendini zor tuttu.

Brunetti, Paola'ya daha fazla erişte istemediğini anlatmak için eliyle tabağını kapatırken "Neden bu kadar düşük not aldığını biliyor musun?" diye sordu.

Paola kalan erişteyi Raffi'nin tabağına boşaltırken Chiara ikinci tabağını yemeğe başladı. "Hayır, bilmiyorum," dedi.

Paola "Çalışmıyor musun?" diye sordu.

"Çalışılacak bir şey yok ki," dedi Chiara. "Aptal soru-cevaplı öğretme usulü işte. Yarım günde her şeyi ezberleyebilirsin."

"Öyleyse sorun ne?" diye sordu Brunetti.

Raffi masanın ortasındaki ekmek sepetinden yuvarlak bir ekmek aldı, ikiye bölerek yarısıyla tabağındaki makarna sosunu sıyırdı. "Derse Peder Luciano mu giriyor?" diye sordu.

Chiara başını salladı ve çatalını elinden bıraktı. Başka ne yemek var diye başını kaldırıp ocağın üzerine baktı.

Brunetti, Raffi'ye "Sen tanıyor musun bu Peder Luciano'yu?" diye sordu.

Raffi gözlerim devirerek "Peder Luciano'yu kim tanımaz!" dedi. Sonra kız kardeşine dönerek "Hiç ona günah çıkarmaya gidiyor musun Chiara?" diye sordu.

Kız hızla başını iki yana salladı, ama bir şey söylemedi.

Paola masadan kalktı, makarna tabaklarını topladı. Fırına doğru gitti, kapağını açtı, içinden bir tepsi *cotoletta milanese* çıkardı, tepsinin kenarını limon dilimleriyle süsleyerek sofraya getirdi. Brunetti iki parça alırken, Paola hiç konuşmadan kendi tabağına patlıcan koydu.

Paola'nın söze karışmadığını anlayan Brunetti, "O rahibe günah çıkartmanın nesi varmış?" diye sordu Raffi'ye.

Raffi tabağına iki parça et koyarken "Peder Luciano'yu bütün çocuklar iyi tanır," dedi.

"Nedenmiş o?" diye sordu Brunetti.

Raffi yanıtlamak yerine Chiara'ya baktı. Anne ve babası Chiara'nın başını hafifçe iki yana salladıktan sonra yemeğini yemeye devam ettiğini gördüler.

Brunetti çatalını bıraktı. Chiara başını kaldırmadı, Raffi hâlâ suskun olan Paola'ya baktı. "Peki," dedi Brunetti, duymak istediğinden daha sert bir ses tonuyla. "Söyleyin bakalım, neler oluyor? Şu Peder Luciano hakkında bilmememiz gereken neymiş?"

Önce ondan gözlerini kaçıran Raffi'ye baktı, Chira'ya dönüp onun da kıpkırmızı kesildiğini görünce şaşırdı.

Sesini yumuşatarak "Chiara, Raffi bize bildiklerini anlatabilir mi?" diye sordu.

Kız gözlerini kaldırmadan başını salladı.

Raffi de babası gibi çatalını bıraktı. Sonra gülümseyerek, "Abar-

tılacak bir şey değil *Papa,"* dedi.

Brunetti bir şey söylemedi. Paola dilsiz gibiydi.

"Çocuklara söylediği şeyler. Çocuklar ona cinsellikle ilgili şeyler itiraf ettiklerinde..." Raffi bunları söyledi ve sustu.

Brunetti "Cinsellikle ilgili neler?" diye sordu.

"Anlarsın ya *Papa,* yaptıkları şeyleri işte."

Brunetti anlamıştı, "Peder Luciano ne yapıyormuş peki?" diye sordu.

"Neler yaptıklarını tarif etmelerini istiyormuş. Anlarsın ya, onları konuşturuyormuş." Raffi kıs kıs gülmeyle inleme arası bir ses çıkararak sustu.

Brunetti Chiara'ya baktı ve yüzünün daha da kızardığını fark etti.

"Anladım," dedi Brunetti.

Raffi "Çok üzücü aslında," dedi.

Brunetti "Senden hiç böyle bir şey istedi mi?" diye sordu.

"Hayır, ben günah çıkarmayı bırakalı yıllar oluyor. Ama bunu genç oğlanlara yapıyormuş."

Chiara fısıldar gibi "Ve kızlara," diye ekledi. Sesi o kadar cılız çıkmıştı ki Brunetti ona bir şey sormadı.

Brunetti Raffi'ye "Tek yaptığı bu muymuş?" diye sordu.

"Tek bildiğim bu *Papa.* Dört yıl önce din dersime girmişti, bize yalnızca kitabı ezberletti ve ezberlettiği şeyleri ona tekrarlamamızı istedi. Ama kızlara pis şeyler söylediğini biliyorum." Sonra kız kardeşine dönerek "Hâlâ öyle şeyler yapıyor mu?" diye sordu.

Chiara "Evet," anlamında başını salladı.

Paola gayet normal bir ses tonuyla "Bir parça daha isteyen var mı?" diye sordu. Sorusu bir homurtu ve iki sallanan kafayla yanıtlanınca servis tabağını sofradan kaldırdı. O gün salata yapmamıştı, tatlı olarak da sofraya meyve getirmeyi planlamıştı. Ama meyvenin yerine tezgâhın üzerindeki karton kutuyu alarak içinden öğleden sonra katılacağı aylık fakülte toplantısı sonrasında iş arkadaşlarına ikram etmek üzere aldığı, üzeri taze meyve ve beyaz kremayla süslenmiş pastayı çıkardı.

Çekmeceden gümüş bir bıçak çıkarırken "Chiara, canım sen de tabaklan çıkarır mısın?" diye ricada bulundu.

Brunetti karısının kestiği pasta dilimlerinin tekinin bile dördünü birden şeker komasına sokacak kadar büyük olduğunu fark etti, ama

pastanın tadı, arkasından içtikleri kahve ve dışarıdaki ilk güzel ilkbahar günüyle ilgili, en az o pasta ve kahve kadar tatlı sohbet, ailenin huzurunu bir parça yerine getirmeye yetti. Yemekten sonra Paola bulaşık yıkayacağını söyledi, Brunneti de gazete okumaya karar verdi. Chiara odasına çekildi, Raffi de arkadaşına fizik çalışmaya gitti. Brunetti ve Paola o konuyu bir daha açmadılar, ama ikisi de Peder Luciano hakkında duyacaklarının henüz bitmediğini biliyorlardı.

3 Brunetti öğleden sonra paltosunu koluna attı, ılık havanın ve mükellef bir yemekten sonraki rahatlığının ve canlanmanın verdiği keyifle Questura'nın yolunu tuttu. Yürürken takımının kendisine dar geldiğini görmezden gelmeye çalışıp, hava sıcak olduğu için yünlü takımın içinde bunaldığına inandırmaya çalıştı kendini. Hem zaten herkes kışın bir iki kilo alırdı. Bir iki kilonun zararı değil faydası vardı: insanı hastalıklara daha dirençli yapardı.

Rialto Köprüsü'nden inerken sağda *embarcadero'ya** yaklaşan seksen iki numarayı gördü ve hiç düşünmeden koşup limandan kanala doğru açılmak üzere olan küçük vapura son anda yetişti. Vapurun sağına geçti, esinti ve sudaki ışık oyunları hoşuna gittiği için dışarıda kalmayı tercih etti. Sağda Calle Tiepolo'nun yaklaşan görüntüsünü izledi, dar *calle*** içinde kendi terasının parmaklıklarını görmeye çalıştı, ama önünden çok hızlı geçtikleri için yakalayamadı ve yine dikkatini kanala yöneltti.

Brunetti sık sık, Venedik'in Venedik Cumhuriyeti olduğu günlerde burada yaşamanın, bu büyük kanalı sadece kürek gücüyle geçmenin, denizcilerin *"Quie"* diye seslenişleri ve küreklerin suya girip çıkışı dışında hiçbir şeyin bozmadığı bir sessizliğin içinde hareket etmenin nasıl bir şey olduğunu düşünürdü. O zamandan bu zamana çok şey değişmişti: Bugünün tüccarları birbirleriyle kalyonlar aracılığıyla değil, o çekilmez *"telefonini"* ile haberleşiyordu. Anakaradan gelen pis kokulu, kirli bir hava çökmüştü kentin üstüne; öyle ki, ar-

* İskele ** Sokak

tık denizden esen en kuvvetli rüzgâr bile kentin havasını temizleyemiyordu. Kentte asırlardır değişmeyen tek şey, binlerce yıllık rüşvet geleneğiydi ve Brunetti bunun iyi mi yoksa kötü mü olduğuna karar veremeyişinden hep rahatsızlık duymuştu.

Aslında San Samuele'den çıkıp San Marco Meydanı'na doğru yürüyecekti, ama bu güzel havada meydanın çok kalabalık olacağını düşünerek San Zaccaria'ya kadar vapurdan inmedi. Sonra kısa yoldan Questura'ya gitti, anlaşıldığı kadarıyla pek çok üniformalı polisten önce oraya vardığında saat üçü biraz geçiyordu.

Bürosuna girince öğle tatilinde masasının üstündeki kâğıtların çoğalmış olduğunu gördü - belki de üremişlerdi, kim bilir? Signorina Elettra, Suor'Immacolata'nın -kendini düzeltti- Maria Testa'nın adını verdiği kişilerin başlıca mirasçılarının adlarının bulunduğu, düzgünce daktilo edilmiş bir liste bırakmıştı. Adres ve telefon numaralarına da ulaşmıştı. Brunetti listeye göz gezdirince üçünün Venedik'te yaşadığını gördü. Dördüncüsü Torino'da yaşıyordu ve son vasiyette adı geçen altı kişinin hiçbiri Venedik'te ikamet etmiyordu. Listenin sonunda Signorina Elettra tarafından daktiloyla yazılmış olan ve öğleden sonra vasiyetnameleri de bulacağını söyleyen bir not vardı.

Brunetti bir an listedekilere telefon etmeyi düşündü, ama sonra, en azından ilk görüşmede haber vermeden ve mümkünse davetsiz gitmenin daha avantajlı olduğuna karar verdi ve yalnızca kentin zihnindeki coğrafi haritasında en uygun sıralamayı yaptıktan sonra listeyi katlayıp ceketinin cebine koymakla yetindi. Beklenmeden birilerinin karşısına çıkmak konuşacağı insanlar suçlu ya da masum olduğu için değil, bunca yıllık tecrübesine göre, onları doğruyu söylemeye zorladığı için sorgulayanı üstün kılıyordu.

Masadaki diğer resmi belgelere eğildi ve onları okumaya başladı. İkinciden sonra arkasına yaslandı, önündeki kâğıt yığınını kendine doğru çekti ve okumaya devam etti. Birkaç dakika sonra belgelerin sıkıcılığı, büronun sıcaklığı ve yemeğin verdiği rehavetle Brunetti'nin elleri kucağına, çenesi göğsüne düştü. Biraz sonra dışarıda bir kapının çarptığını duyarak sıçradı. Başını salladı, birkaç kez yüzünü ovuşturdu, canı kahve çekti. Başını kaldırıp da Vianello'nun kapıda dikildiğini görünce, kestirdiği süre boyunca kapının hep açık durmuş olduğunu fark etti.

Questura'da olan biten her şeyden haberdar bir amir gibi gülümseyerek "İyi günler çavuş," diye selamladı genç polisi. "Ne vardı?"

"Gelip sizi alacağımı söylemiştim, efendim. Saat dörde çeyrek var."

"O kadar oldu mu?" dedi Brunetti, göz ucuyla saatine bakarak.

"Evet efendim," dedi Vianello. "Daha önce de geldim, ama meşguldünüz." Vianello Brunetti'nin aklının başına gelmesi için bir dakika bekledikten sonra "Motoru hazırlattım efendim," dedi.

Questura'mn basamaklarından inerken Brunetti "Miotti ile konuştun mu?" diye sordu.

"Evet efendim. Beklediğim gibi çıktı."

"Kardeşi eşcinsel miymiş?" diye sordu Brunetti, Vianello'ya bakma gereğini bile duymadan.

Vianello merdivenin ortasında kalakaldı. Brunetti ona dönünce "Nereden bildiniz efendim?" diye sordu.

"Kardeşi ve onun kiliseden arkadaşları konusunda huzursuz görünüyordu ve papazlar söz konusu olduğunda Moitti'yi rahatsız edebilecek başka bir şey düşünemedim. Miottti teşkilatın en açık fikirli adamı da değil." Brunetti bir an düşündükten sonra: "Ayrıca bir papazın eşcinsel olması da o kadar şaşırtıcı bir şey değil" diye ekledi.

Vianallo "Asıl olmaması şaşırtıcı bence," dedi ve merdivenlerden inmeye devam etti. Brunetti'ye belirtme gereği görmeden lafi yine Miotti'ye çevirerek, "Ama siz her zaman onun iyi bir polis olduğunu söylersiniz efendim," dedi.

"Vianello, iyi bir polis olmak için açık fikirli olması gerekmez," diye yanıtladı Brunetti.

Vianello da "Sanırım haklısınız," dedi.

Birkaç dakika sonra Questura'dan çıktıklarında polis motorunun başında bekleyen kaptan Bonsuan ile karşılaştılar. Çevredeki her şey pırıl pırıl parıldıyordu: Motorun pirinç aksamı, Bonsuan'ın üniformasındaki metal apoletlerden biri, kanalın karşı tarafında hayata dönen asmanın yeni filizleri, zaten bir pırıltı denizi olan kanalın yüzeyinde sürüklenen şarap şişesi... Vianello bu ışıltı nedeniyle kollarını iki yana açıp gülümsedi.

Gelişleri Bonsuan'ın dikkatini çekmişti, dönmüş onlara bakıyordu. Utançla neşe arasında sıkışıp kalan Vianello sevincini belli etmek için yaptığı hareketi masa başında kolları tutulmuş birinin ge-

rinmesine çevirdi, ama cilveleşen iki kılıç kırlangıcı hızla suya yakın gelip geçince daha fazla rol yapamadı ve kaptana sevinçle "Bahar geldi," diyerek bir hamlede güverteye sıçradı. Hatta kendine hâkim olamayıp Bonsuan'ın omzuna birkaç kez vurdu.

Brunetti motora binerken "Bu neşeni de spora mı borçluyuz?" diye sordu.

Vianello'nun son günlerdeki hevesinden habersiz olan Bonsuan çavuşa küçümseyici bir bakış attıktan sonra dönüp motoru çalıştırdı. Dar kanalda ilerlemeye başladılar.

İçi içine sığmayan Vianello dışarıda kalırken Brunetti kabine girdi. Kabinin içindeki raftan şehrin haritasına bakıp listedeki üç adresin yerini kontrol etti. İçerden iki adamının birbiriyle iletişimini seyretmeye başladı: Çavuş ergenlik çağındaki bir çocuk gibi çekincesiz bir neşeyle dolup taşıyor, sert mizaçlı kaptansa San Marco *baci*no'suna yaklaşırlarken gözlerini dikmiş ileriye bakıyordu. Brunetti durmuş onları izlerken Vianello bir elini Bonsuan'ın omzuna koydu ve taze bahar esintisiyle yelkenleri şişmiş olan kalın direkli bir yelkenliyi göstermek için onu doğuya doğru çevirdi. Bonsuan başını salladı, ama yine hemen dikkatini yola verdi. Vianello başını geriye atarak gülmeye başladı, kahkahaları kabinin içinden bile duyuluyordu.

Brunetti motor *bacino'nun* içine girene dek kabinin içinde kaldı, ama sonra Vianello'nun sevincinin çekimine kapılarak güverteye çıktı. Tam dışarıya adımını attığı anda yanlarından geçen bir Lido feribotu yarattığı dalgalarla motoru salladı, Brunetti'nin dengesini bozdu. Vianello kolunu uzattı, Brunetti'yi bileğinden yakalayıp çekti. Motor yeniden dengesini buluncaya dek amirinin kolunu tuttu ve "Bu suda yüzülmez," diyerek Brunetti'nin kolunu bıraktı.

"Ne o, boğulacağımdan mı korktun?" diye sordu Brunetti.

Bonsuan araya girerek "Koleradan ölmeniz daha muhtemel," dedi.

Brunetti kahkahalarla gülerek "Kolera ha?" diye sordu, daha önce Bonsuan'ın şaka yapmaya çalıştığını hiç görmemişti.

Bonsuan başını çevirip Brunetti'ye dik dik baktı ve "Kolera, evet," diye tekrarladı.

Bonsuan dümenin başına dönünce Vianello ile Brunetti suçlu çocuklar gibi birbirlerine baktılar; Brunetti'ye Vianello gülmemek için

kendini zor tutuyormuş gibi geldi.

Bonsuan birden lafa girerek, "Ben çocukken evimin hemen önünde yüzerdim. Canale di Cannaregio'nun önünden suya atlayıverirdim. Suyun dibini görebilirdiniz. Balıkları, yengeçleri görebilirdiniz. Şimdi suya bakınca görülen tek şey bokla çamur," dedi.

Vianello ile Brunetti bir kez daha bakıştılar.

Bonsuan "O sudan çıkan balığı yiyen delidir," dedi.

Geçen yılın sonuna doğru birkaç kolera vakası bildirilmişti, ama bu güneyden, zaten böyle şeyler olan bölgeden bildirilmişti. Brunetti Sağlık Bakanlığı'ndan yetkililerin Bari'deki balık pazarını kapattığını, yerli halkı balık yememeleri konusunda uyardıklarını ve o zaman bu uyarının ona ineklere çim yeme demek kadar saçma geldiğini hatırlıyordu. Sonbahar yağmurları ve sel haberleri bu konuyu manşetlerden indirse de Brunetti, aynı şeyin burada, kuzeyde de söz konusu olup olamayacağını düşünmüş, Adriyatik'in giderek daha çok kirlenen sularından çıkan şeyleri yemenin ne kadar akıllıca olduğu konusunda kaygılanmaya başlamıştı.

Motor Palazzo Dario'nun solundaki gondol durağına yanaşınca Vianello halatın ucunu kavrayıp motoru bağladı. Kendini geriye çekerek halatı gerdi ve Brunetti kıyıya ayak basarken motoru iyice iskeleye yaklaştırdı.

Bonsuan "Sizi beklememi ister misiniz efendim? "diye sordu.

Brunetti "Hayır, zahmet etme. Ne kadar kalacağımız belli olmaz," dedi. "Dönebilirsin."

Bonsuan isteksizce elini kepine götürerek hem hoşça kalın demiş hem de amirini selamlamış oldu. Motoru geriye takarak limanda kalan iki adama bakmaksızın kanalın içine doğru açıldı.

Vianello "İlk nereye gidiyoruz?" diye sordu.

"Dorsoduro 723. Guggenheim'ın yanında, solda."

Dar *calle'den* geçerek ilk kavşaktan sağa döndüler. Brunetti canının hâlâ kahve çektiğini fark etti, sonra caddenin iki yanında da hiç bar olmayışına şaştı.

Köpeğini gezdiren yaşlı bir adam onlara doğru geldi, Vianello adamla köpeğine yol vermek için Brunetti'nin arkasında kaldı, bu arada da Bonsuan'ın söylediklerinden söz etmeye devam ettiler. Vianello "Sizce su gerçekten o kadar kirli midir efendim?" diye sordu.

"Evet."

"Ama hâlâ Canale della Giuecca'da yüzenler var," diye ısrar etti Vianello.

"Ne zaman?"

"Redentore sırasında."

"Sarhoşturlar," dedi Brunetti başından savarcasına.

Vianello omuz silkti ve Brunetti durunca durdu.

"Galiba burası," dedi Brunetti, cebinden listeyi çıkarırken. Kapının sol tarafına iki düzgün sıra halinde yerleştirilmiş pirinç plakalardaki isimlere bakarak yüksek sesle: "Da Pre" dedi.

Vianello "Kim bu?" diye sordu.

"Ludovico, Signorina da Pre'nin mirasçısı. Herhangi bir akrabası olabilir. Kuzeni. Kardeşi. Yeğeni."

"Kadın kaç yaşında ölmüş?"

"Yetmiş iki," diye yanıtladı Brunetti, Maria Testa'nın listesindeki düzgün kolonlar zihninde canlanırken.

"Neden ölmüş?"

"Kalp krizi."

Vianello çenesiyle duvardaki pirinç plakayı işaret ederek, "Bu kişinin," diye söze başladı "onun ölümünden sorumlu olabileceğinden şüphelenmek için bir nedenimiz mi var?"

"Adama bu daireyle birlikte beş yüz milyon liretten fazla para bırakmış."

"Bu, onun ölümünden sorumlu olabilir anlamına mı geliyor?" diye sordu Vianello.

Oturdukları dairenin çatısının yenilenmesi gerektiğini ve masraftan kendisine dokuz milyon liret düştüğünü daha yeni öğrenmiş olan Brunetti "Daire yeterince iyiyse belki ben de birini öldürebilirim," dedi.

Çatı işinden haberi olmayan Vianello komiserine garip garip baktı.

Brunetti zile bastı. Uzunca bir süre hiç ses çıkmayınca tekrar bastı, bu kez elini uzun süre basılı tuttu. Birbirlerine baktılar, Brunetti cebinden listeyi çıkarıp bir sonraki adrese baktı. Tam sola dönüp Accademia'ya yönelmişken isim plakalarının üstündeki hoparlörden cılız, tiz bir ses duyuldu.

"Kim o?"

Ses o kadar yaşlı ve bezgindi ki Brunetti kadın mı erkek mi çıkartamadığı için ona Signore mi, yoksa Signora mı diye hitap edeceğini bilemedi. "Orası da Pre ailesinin evi mi?" diyebildi sonunda.

"Evet. Ne istiyorsunuz?"

"Signorina da Pre'nin mal varlığıyla ilgili bir konu, sizinle görüşmemiz lazım."

Kapı otamatiği başka bir şey sorulmadan açıldı. Ortasında asma dallarıyla örtülü bir kuyunun bulunduğu geniş bir avluya girdiler. Yukarıya çıkan tek merdiven soldaki bir kapının arkasındaydı. İkinci kat aydınlığındaki kapılardan birini açık buldular; kapının önünde, Brunetti'nin hayatında gördüğü en ufak tefek adam duruyordu.

Vianello ve Brunetti pek uzun boylu sayılmamalarına rağmen, onlar yaklaştıkça daha da küçülüyormuş gibi görünen adamın yanında dev gibi kalıyorlardı.

"Signor da Pre mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet," dedi adam, kapıdan bir adım uzaklaşıp bir çocuğunkinden farksız olan elini uzatırken. Adam elini neredeyse omzu seviyesinde kaldırdığı için Brunetti'nin adamın elini sıkarken eğilmesi gerekmedi; bunu yapmamış olsa kesinlikle eğilmek zorunda kalacaktı. Da Pre, Brunetti'nin gözlerinin içine açıkça dimdik bakarak sıkıca sıktı elini. Yüzü dardı, hatta bıçak sırtı kadar dardı. Yıllar ya da çekilen acılar ağzının iki kenarında da derin kırışıklıklar bırakmış, gözlerinin altı halka halka morarmıştı. Görüntüsü yaşını tahmin etmeyi imkânsız kılıyordu, elliden yetmişe dek her yaşta olabilirdi.

Vianello'nun üniformasınıfark eden Signor da Pre ona elini uzatmadı, başını sallamakla yetindi. Birkaç adım geriye çekilerek iki adamı içeri davet edercesine kapıyı açtı.

İki polis *"Permesso,"* diye mırıldanarak koridora doğru onu takip ettiler ve kapıyı kapatmasını beklediler.

Adam koridora dönerek "Buradan buyrun lütfen," dedi.

Brunetti adamın arkasındayken ceketinin solundan bir tavuğun göğüs kemiği gibi fırlamış olan kamburu fark etti. Da Pre yürürken aksamasa da, bedeni sanki duvar bir mıknatıs, o da çiviyle dolu bir torbaymışçasına sola yatıyordu. Onları iki yanı camlı oturma odasına aldı. Soldaki camlardan çatılar, öteki camlardan da dar *calle'nin* diğer yanındaki binanın panjurlu pencereleri görünüyordu.

Odadaki bütün eşyalar arka duvarı dolduran iki devasa dolapla orantılıydı: Yüksek arkalıklı altı kişilik bir kanepe, kolluklarındaki işlemelere bakılırsa İspanyol malıymış gibi görünen dört sandalye ve Brunetti'nin şöyle bir göz attığı, üstü sayısız küçük objeyle dolu Flo-

ransa stili bir büfe. Da Pre sandalyelerden birine tırmandıktan sonra Brunetti ve Vianello'ya oturmaları için diğer sandalyeleri işaret etti.

Sandalyeye oturanca Brunetti'nin ayaklan yere zor değdi ve da Pre'nin ayaklannın da yerle sandalye arasında asılı kalmış olduğunu fark etti. Adamın suratındaki aşın ciddi ifade, sandalyeyle vücudu arasındaki orantısızlığı komik olmaktan çıkarıyordu.

Söze soğuk bir sesle "Ablamın vasiyetinde bir yanlışlık olduğunu mu söylemiştiniz?" diye girdi.

Brunetti ona dönerek "Hayır, Signor da Pre, kafanızı karıştırmak ya da sizi yanlış yönlendirmek istemem. Burada bulunmamızın kız kardeşinizin vasiyetiyle ya da vasiyetin içeriğiyle hiçbir ilgisi yok. Biz kız kardeşinizin ölümüyle, daha doğrusu ölüm nedeniyle ilgileniyoruz."

"Neden baştan söylemediniz!" diye sordu küçük adam. Sesi yumuşamıştı, ama Brunetti'nin hoşlanacağı bir şekilde değil.

Vianello sandalyesinden inip büfenin yanına giderek "Şunlar enfiye kutusu mu Signor da Pre?" diye söze karıştı.

"Ne?" diye sertçe sordu adam.

Vianello "Şunlar enfiye kutusu mu?" diye sordu, büfenin üstüne eğilip üstündeki küçük objelere yüzünü yaklaştınrken.

"Neden sordunuz?" dedi da Pre. Sesi yumuşamamıştı, ama daha meraklı geliyordu.

"Trieste'de yaşayan amcam Luigi toplardı bunları. Çocukken ona gitmeyi çok severdim, çünkü bana kutularını gösterir ve onlan ellememe izin verirdi," dedi Vianello. Bu korkunç olasılığın da Pre'nin adamın zihnine düşmesini engellemek istercesine ellerini arkasında kavuşturdu ve yalnızca kutuların üstüne eğilmekle yetindi. Ellerini ayırdı, parmağını kutudan en azından bir el mesafesi uzak tutmaya çalışarak birine işaret etti. "Bu Hollanda yapımı mı?"

"Hangisi?" diye sordu da Pre, sandalyeden inip çavuşun yanına giderek.

Da Pre'nin başı ancak büfe hizasına geliyordu, o yüzden büfenin üstünde duran, Vianello'nun işaret ettiği kutuyu görmek için ayak parmaklarının üzerinde yükselmesi gerekmişti. "Evet, el yapımı Hollanda porseleni. On sekizinci yüzyıldan kalma."

"Ya bu?" diye sordu Vianello, uzaktan göstererek, dokunmaya kalkışmadan. "Bavyera porseleni mi?"

"Aferin" dedi da Pre, küçük kutuyu çavuşun dikkatle açtığı avuçlarına bırakırken.

Vianello kutuyu ters çevirip altına baktı. "İşte, işareti burada," dedi, da Pre'ye göstererek. "Çok güzel, değil mi?" dedi coşkulu bir sesle. "Amcam görse bayılırdı buna, hele de iki bölmeli oluşuna."

İki adam kafa kafaya vermiş küçücük kutulan incelerken Brunetti odanın içinde gezindi. Resimlerin üçü on yedinci yüzyıldan kalmaydı. Çirkin olmaları bir yana, on yedinci yüzyıl resim sanatının da en kötü örnekleriydiler: Öldürülen geyikler, domuzlar ve bir kez daha öldürülen geyikler. Burada Brunetti'nin ilgisini çekmeyecek kadar çok kan ve sanatsal olarak resmedilmiş ölüm vardı. Ötekilerde Kutsal Kitap'tan sahneler resmedilmişti, ama onlar da bol miktarda kan dökmeyle ilgiliydi, bu kez insan kanı. Brunetti başını kaldırıp orta yerinde gösterişli alçı kabartmalarla süslü bir yuvarlak olan tavana baktı. Yuvarlağın ortasından, pastel renkli yüzlerce minik yapraklı çiçeğin oluşturduğu, Murano camından bir avize sarkıyordu.

Brunetti şimdi dolabın açık sağ kapağının önünde çömelmiş durumda olan iki adama baktı. Dolabın içindeki raflarda Brunetti'ye göre yüzlerce küçücük kutu vardı. Brunetti bir an, bu cücenin kendisini hapsettiği, devlere göre döşenmiş bu oturma odasının tuhaflığı karşısında nefesinin daraldığını hissetti; nesnelerin -kendisine göre- olması gereken gerçek boyutlarını ona hatırlatmak için geriye bir tek unutulmuş bir çağın bu parlak cilalı yadigârları kalmıştı sanki.

Brunetti onlara bakarken iki adam ayağa kalktı. Da Pre dolabın kapağını kapadı, sandalyesinin önüne gelerek küçük, çok çalışılmış bir sıçramayla üstüne oturdu. Vianello üst raftaki kutucuklara bir süre daha bakarak oyalandıktan sonra kendi sandalyesine döndü.

Brunetti ilk kez gülümsemeye cesaret etti, gülümsemesine karşılık veren da Pre, Vianello'ya dönerek "Polis teşkilatında böyle insanların çalıştığını doğrusu hiç bilmiyordum," dedi.

Brunetti de bilmiyordu, ama buna rağmen "Evet, çavuş Questura'da enfiye kutularına olan düşkünlüğüyle tanınır," cevabını vermekten geri kalmadı.

Brunetti'nin sesinde cahillerin bir konuya gönül vermişlere daima reva gördükleri o alaycılığı sezen da Pre, "Enfiye kutulan Avrupa kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu kıtanın en usta sanatçıları yıllarını, hatta on yıllarını enfiye kutusu yapımına adamışlardı. Eski-

den birisini takdir etmenin ona enfiye kutusu armağan etmekten daha zarif bir yolu yoktu. Mozart, Haydn..." diyecek oldu, ama coşkusu sözlerine ağır bastığı için sözünün arkasını getiremedi ve küçücük kollarından birini sandalyenin koluna hırsla indirerek sustu.

Bu nutuk süresince sessizce başını sallayan Vianello, "Korkarım bunu anlamıyorsunuz, Commissario," dedi Brunetti'ye bakarak.

En ketum şahidi bile böylesine kolayca çözebilecek bu zeki polis memurunu hak etmek için ne yaptığını bilemeyen Brunetti, ona katıldığını belirtmek için sessizce başını salladı.

"Ablanız da enfiye kutularına sizin kadar düşkün müydü?" diye ustaca bir soru yöneltti Vianello.

Küçük adam oturduğu sandalyenin ayağını yavaşça tekmeledi. "Hayır, ablam onlarla ilgilenmezdi," dedi. Vianello kadını ayıplarcasına başını salladı ve bundan cesaretlenen da Pre "Aslında o hiçbir şeye düşkün değildi," diye ekledi.

Vianello sesinde hayret ve büyük bir ilgiyle "Hiçbir şeye mi?" diye sordu.

"Hayır," diye yineledi da Pre. "Rahiplere duyduğu ilgiyi saymazsak tabii." Son sözleri söyleyişine bakılırsa da Pre'nin rahiplerle ilgilenmesinin tek olası yolu onların idam fermanlarını imzalaması olurdu.

Vianello sanki bir kadının başına rahiplerin eline düşmekten daha kötü bir şey gelemeyeceğini düşünüyormuşçasma başını iki yana salladı.

Vianello, "Onlara bir şey bırakmadı, değil mi?" diye sordu korku dolu bir sesle. Hemen arkasından, "Kusura bakmayın, bunu sormak bana düşmez," diye ekledi.

Da Pre "Önemli değil çavuş," dedi. "Denediler, ama tek bir kuruş bile alamadılar." Sonra keyifli keyifli sırıtarak "Ablamın mirasından faydalanmak isteyen hiç kimse başarılı olamadı," dedi.

Vianello bu felaketin savuşturulmasından duyduğu memnuniyeti kocaman bir gülümsemeyle ifade etti. Dirseğini sandalyenin koluna dayadı, elini çenesine koydu ve ilgiyle da Pre'nin zafer öyküsünü dinlemeye koyuldu.

Küçük adam kendini neredeyse ayakları minderin ucuna değinceye dek geriye çekti. "Ablamın her zaman dine karşı zaafı olmuştu," diye başladı söze. "Annemle babam onu kilise okullarına gön-

derdiler. Bence evlenememesinin nedeni de bu." Brunetti adamın kolluğun üstünde duran ellerine baktı ama bir alyans göremedi.

"Hiç geçinemezdik," dedi açıkça. "O dine meraklıydı, bense sanata." Cilalı enfiye kurulan demek istiyor, diye geçirdi içinden Brunetti.

"Annemle babam ölünce ikimize bu daireyi bıraktılar. Ama bir arada yaşayamadık." Vianello kadınlarla yaşamanın zor olduğunu söylemek istercesine başını salladı. "Ben de ona kendi payımı sattım. Yirmi üç yıl önce. Daha küçük bir daire satın aldım. Koleksiyonumu genişletmek için paranın geri kalanına ihtiyacım vardı." Vianello bu kez sanatseverliğin gereklerini anladığını göstermek için başını salladı.

"Sonra, üç yıl önce kalçasını kınnca, onu *casa di cura'ya.* yerleştirmekten başka çarem kalmadı." Burada durarak onu huzurevine göndermesini kaçınılmaz kılan nedenleri düşündü. "Eşyalarına göz kulak olmam için buraya taşınmamı istedi," diye devam etti, "ama ben reddettim. Geri dönüp dönmeyeceğini bilmiyordum ve eğer dönerse yeniden buradan taşınmak zorunda kalacaktım. Koleksiyonumu buraya taşımak istemedim. Onsuz yaşayamam. Ama ablamın iyileşmesi durumunda tekrar taşımam gerekecekti, oysa taşınmak çok riskliydi, içlerinden biri kırılabilirdi." Da Pre'nin elleri bu olasılığın dehşetiyle kenetlendi.

Öykü ilerledikçe Brunetti, kendini kırık bir porselen enfiye kutusu kapağının kırık bir kalçadan daha önemli olduğu çılgınca bir dünyanın içine çekilerek Signor da Pre'yi başıyla onaylarken buldu.

"Ölürken beni varis tayin etti, ama onlara da yüz milyon liret bırakmaya çalıştı. Orada kalırken bunu vasiyetine eklemişti."

"Siz ne yaptınız peki?" diye sordu Vianello.

"Avukatıma gittim," diye hemen cevap verdi da Pre. "Avukatım, vasiyeti yazdığı sırada, yani ömrünün son birkaç ayında aklının yerinde olmadığını resmen ilan ettirdi bana."

"Sonra?" diye sordu Vianello.

"Vasiyetini geçersiz saydılar elbette," dedi küçük adam büyük bir gururla. "Hâkimler bana inandı. Augusta'nın akıl sağlığının yerinde olmadığına karar verdiler. Onlara mirasından pay verilmedi."

"Ve böylece her şey size mi kaldı?" diye sordu Brunetti.

"Elbette," diye kısaca yanıtladı da Pre. "Başka yakın akrabamız yok."

"Ablanızın akıl sağlığı bozuk muydu peki?" diye sordu Vianello.

Da Pre çavuşa bakarak hemen yanıtladı: "Elbette hayır. Her zaman olduğu kadar aklı başındaydı, ölmeden bir gün önce onu son kez gördüğümde de aklı başındaydı. Ama vasiyetindeki o bölüm delilikti."

Brunetti aradaki farkı anladığından emin değildi, ama adamın bunu açıklamasını istemek yerine "Huzurevindekilerin bu bağıştan haberi var mıydı?" diye sordu.

Da Pre şüpheyle "Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Oradan size vasiyetle ilgili soru sordular mı, ya da bu mahkeme kararını aldırmanıza karşı çıktılar mı?"

"Cenazeden önce biri beni aradı ve ayinde vaaz vermek istediğini söyledi. Ben de ona vaaz verilmeyeceğini söyledim. Augusta vasiyetinde cenazenin nasıl yapılacağına dair talimatlar bırakmıştı, bir Katolik merasimi istiyordu, bunun önüne geçmemin bir yolu yoktu. Ama vaaz konusunda herhangi bir şey söylememişti; ben de en azından oraya çıkıp, bütün mutlu ruhların yeniden buluşacağı bir başka dünya hakkında saçma bir şeyler anlatmalarını önledim." Da Pre bunları söylerken gülümsedi, ama pek de sevimli bir gülümseme değildi bu.

"İçlerinden biri cenazeye geldi" diye devam etti. "Şişman, kocaman bir adam. Cenazenin ardından yanıma gelip Augusta'nın 'Hıristiyan cemaati' için yeri doldurulamaz bir kayıp olduğunu, söyledi." Da Pre'nin bu sözleri sarfederkenki alaycılığı çevresini saran havayı da yakıyordu. "Sonra onun her zaman ne kadar eli açık biri olduğundan, tarikatta ne kadar sevildiğinden falan söz etti." Da Pre burada durakladı, aklı bu anı yeniden anımsamanın memnuniyetiyle dağılıp gitmişti sanki.

Vianello son olarak "Peki siz ona ne dediniz?" diye sordu.

Da Pre yine sinsi bir gülüşle "Ablamın cömertliğinin kendisiyle birlikte mezara gittiğini söyledim," dedi.

Bir an Brunetti de, Vianello da sustu, sonra Brunetti "Dava açtılar mı?" diye sordu

Da Pre, "Bana karşı mı demek istiyorsunuz?" diye sordu.

Brunetti başını salladı.

"Hayır, hiçbir şey yapmadılar." Da Pre bir süre sustuktan sonra "Onu avuçlarının içine almaları, parasına da konacakları anlamına

gelmiyor," diye ekledi.

"Ablanızla bu konuda hiç konuştunuz mu," diye sordu Brunetti, "Yani onu 'avuçlarının içine almaları' hakkında?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Size hiç parasının peşinde olduklarından söz etti mi?"

"Söz etmek mi, nasıl yani?"

"Evet, *casa di* cura'dayken onlara para bırakması için kendisini zorladıklarını falan söyledi mi?"

"Bilmiyorum," diye yanıtladı da Pre.

Brunetti nasıl soracağını bilemedi. Da Pre'nin anlatmasını bekledi, o da anlattı zaten. "Ayda bir gidip onu görmeyi görev edinmiştim. Daha fazla zaman ayıramıyordum, birbirimize söyleyecek fazla bir şey de bulamıyorduk. Ben ona postadan gelenleri götürürdüm, hep dini şeyler gelirdi zaten: dergiler, bağış isteyen mektuplar. Nasıl olduğunu sorardım. Sonra konuşacak bir şey kalmazdı, ben de yanından ayrılırdım."

"Anlıyorum." Brunetti ayağa kalktı, gerçekten de anlamıştı. Kadın huzurevinde üç yıl kalmıştı ve ölürken her şeyini, küçük kutularıyla çok meşgul olduğu için kendisini ayda bir kereden fazla ziyaret edemeyen bu adama, erkek kardeşine bırakmıştı.

Brunetti yanından uzaklaşmadan önce da Pre ona "Bu ziyaretinizin nedeni nedir?" diye sordu. "Vasiyete itiraz mı edecekler?" Başka bir şeyler de söyleyecek oldu, ama sonradan sustu. Brunetti adamı gülümserken gördüğünü sandı, sonra küçük adam eliyle ağzını kapattı ve o an geçip gitti.

"Öyle bir şey yok, Signore. Aslında orada çalışmış olan biriyle ilgileniyoruz."

"Size bu konuda yardımcı olamam. Orada çalışanların hiçbirini tanımıyordum."

Vianello da ayağa kalktı ve ayakta duran Brunetti'nin yanına gelerek, amirinin gizlemeyi pek de beceremediği öfkeyi yaşlı adamla önceden yaptığı konuşmanın sıcaklığıyla dağıtmaya çalıştı.

Da Pre başka soru sormadı. Ayağa kalktı, koridordan geçerek ikisini apartmanın kapısına kadar götürdü. Kapıda Vianello güzel enfiye kutularını gösterdiği için teşekkür ederek adamın uzattığı elini sıktı. Brunetti de adamın havadaki elini sıktı, ama teşekkür etmeden kapıdan ilk olarak o çıktı.

4 Brunetti merdivenlerden inerken Vianello'nun kendi kendine "Korkunç cüce, korkunç cüce," diye söylendiğini duydu.

Da Pre havanın ılıklığım çalmış gibi dışarıda hava serinlemişti. Vianello hâlâ "iğrenç cüce" diye söylenmekteydi. "O kutulara sahip olduğunu sanıyor. Aptal."

Vianello'nun düşünce zincirini takip edemeyen Brunetti, "Ne dedin, çavuş?" diye sordu.

"Onlara, o aptal küçük kutucuklara sahip olduğunu sanıyor."

"Enfiye kutularını sevdiğini sanmıştım."

"Tanrım, hayır, bence iğrençler. Amcamın dolaplar dolusu enfiye kutusu vardı, ne zaman evine gitsek bana zorla kutularını gösterirdi. O da aynen böyleydi, hep bir şeyler satın alır, alır ve onlara sahip olduğunu sanırdı."

"Sahip olmaz mıydı peki?" diye sordu Brunetti, Vianello'nun söylediklerini duyabilmek için bir köşede soluklanırken.

Vianello "Sahip olurdu elbette," dedi Brunetti'nin önünde durarak. "Yani, onları satın almak için para saymıştı, faturaları elindeydi, onlarla ne istese yapabilirdi, ama biz gerçekten hiçbir şeye sahip olamayız, öyle değil mi?"

"Ne demek istediğini anlamadım, Vianello."

"Bir düşünün, efendim. Bir şeyler satın alıyoruz. Aldıklarımızı giyiyor ya da duvarlarımıza asıyoruz, üstlerine oturuyoruz, ama isteyen onları elimizden alabilir. Ya da onlara zarar verebilir." Vianello ona basit gelen düşüncesini başkasına anlatmanın aslında ne kadar zor olduğunu kavrayarak başını salladı. "Da Pre'yi düşünün. O öldükten sonra bütün o kutular başkasının olacak, ondan sonra bir başkasının, tıpkı da Pre'nin eline geçmeden önce olduğu gibi. Ama hiçbirimiz şunu aklımıza getirmiyoruz: Nesneler bizden sonra da var olmaya devam ediyor. Onlara sahip olduğumuzu düşünmek aptalca. Onlara bu kadar önem vermek de günah."

Brunetti çavuşun Tanrıya inanmadığını, dine en az kendisi kadar ilgisiz olduğunu, yalnızca ailenin ve kan bağının kutsallığına inandığını bildiği için günahtan söz etmesi, olayları bu çerçevede değerlendirmesi ona garip geldi.

"Hem nasıl kız kardeşini üç yıl boyunca öyle bir yerde bırakıp onu yalnızca ayda bir kez ziyaret etmiş olabilir ki?" diye sordu Vianello, sanki sorusuna gerçekten yanıt alabileceğini düşünmüş gibi.

Brunetti sanki kendisi de inanmadan "O kadar da kötü bir yer olmasa gerek," dedi. Ses tonu çavuşa Brunetti'nin annesinin de huzurevinde yattığını anımsattı.

Vianello "Yani, öyle demek istemedim efendim," diyerek toparlamaya çalıştı. "Onun ablasının kaldığı gibi bir yerde nasıl bırakır, demeye çalışmıştım." Toparlamayı beceremediğini anlayınca "Yani, nasıl ayda birden fazla ziyaret etmez, kadıncağızı orada tek başına bırakır," diye devam etti.

"Genellikle kalabalık bir ekip oluyor," dedi Brunetti, Campo San Vio'ya dönerken.

Vianello, aileden insanların sevgisi ve ilgisinin hiçbir "bakım" personelinin hizmetiyle karşılaştırılamayacak iyileştirme gücüne yürekten inanarak, "Ama onlar aileden değil ki," dedi. Brunetti de çavuşun haklı olabileceğini biliyordu, ama bu konuyu konuşmak istemiyordu, ne şimdi ne de sonra.

"Sıradaki kim?" diye sordu Vianello. Bu sorusuyla o da Brunetti'nin ikisine de acıdan başka bir şey getirmeyecek konuyu en azından şimdilik değiştirme kararına katılmış oluyordu.

Yanı sıra yürüdükleri kanaldan yukarı doğru açılan dar bir *calle'ye* dönerek "Yukarıda galiba," dedi Brunetti.

Conte Edigio Crivoni'nin mirasçısı kapıda onları bekliyor olsa çalan kapı ziline bu kadar çabuk cevap veremezdi. Brunetti Conte Crivoni'nin mal varlığı hakkında bilgi almaya geldiklerini söyleyince han kapısına benzeyen kapı da aynı hızla açılıverdi. İki kat merdiven çıktıktan sonra iki kat daha çıktılar; Brunetti her katta tek kapı olduğunu görünce şaşırmıştı, demek her katta tek bir daire vardı, bu da burada oturanların oldukça varlıklı olduğunu gösteriyordu.

Brunetti en üst kata adımını atar atmaz siyah takım elbiseli bir baş uşak karşılarındaki kapıyı açtı. Adamın onu ağırbaşlı selamlayışından ve tavırlarındaki mesafeli resmiyetten Brunetti onun olsa olsa uşak olabileceğini düşündü; adam Brunetti'nin paltosunu alıp "La Contessa"nın kendilerini çalışma odasında kabul edeceğini söyleyince tahmini doğru çıkmış oldu. Uşak bir an kapının ardında kayboldu, döndüğünde Brunetti'nin paltosu elinde değildi.

Adam dönüp koridorda onlara yolu göstermek için öne geçinceye dek Brunetti ancak adamın açık kahverengi gözlerini ve ceketinin sol klapasındaki küçük altın haçı yakalayabildi. Koridorun her iki

yanında farklı yüzyıllardan farklı stillerde çalışılmış portreler asılıydı. Brunetti portrelerin hep böyle olduğunu bilse de resmedilmiş insanların çoğunun ne kadar mutsuz göründüğünü düşünmeden edemedi. Yalnızca mutsuz değil, huzursuzlardı da; belki de burada boş, dünyevi bir hatıra için poz vermek yerine vahşi toprakları fethedip putperestleri imana getirerek zamanı daha iyi değerlendirebileceklerini düşünüyorlardı. Kadınlar ömürlerini günahtan uzak geçirerek bunu başarabileceklerine inanmış gibi görünürken, erkekler daha çok kılıç gücüne güveniyor gibiydi.

Uşak kapının önünde durdu, bir kere vurduktan sonra içerden cevap gelmesini beklemeden kapıyı açtı. Brunetti ile Vianello'nun girmesini bekledikten sonra kapıyı sessizce arkalarından kapattı.

Brunetti'nin aklına Dante'nin mısraları geldi:

Oscura e prof onda era e nebulosa
Tanto che, perficcar lo viso afoıdo
Io non vi discernea olcuna cosa."

Bu oda da o kadar karanlıktıki, sanki böyle bir yere girerek, onlar da, Dante gibi, dünyanın ışığını, güneşi ve neşeyi arkalarında bırakmışlardı. Yere kadar inen pencereler odanın bir duvarını kaplıyordu, ama hepsi de kurumuş kanla sepya mürekkebi arası son derece kasvetli kahverengi kadife perdelerle örtülmüşlerdi. Kalın perdelerden süzülen ışık odanın diğer duvarlarını kaplayan yüzlerce cilt ciddi görünümlü kitabı aydınlatıyordu. Yerler parkeydi, ama öyle parça parça döşenen ahşap laminat değil, her bir karesi dikkatle kesilip döşenmiş, gerçek parkeydi.

Brunetti odanın bir köşesinde, kitaplar ve kâğıtlarla kaplı kocaman bir masanın arkasında oturan, karalar giymiş, enine boyuna bir kadının belden yukarısını gördü. Kadının giysisi o kadar ağırbaşlı, yüzündeki ifade o kadar ciddiydi ki, bir anda oda onun yanında neşeli kaldı.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu kadın. Belli ki Vianello'nun üniforması kim olduklarını açıkladığı için bunu sormaya gerek görmemişti.

Brunetti durduğu yerden kadının yaşını tam olarak kestiremiyordu, ama derin, çınlayan, zorba sesi yaşlı değilse bile olgun yaşta biri

'Karanlıktı, derindi içi, / Öyle bir sis vardı ki, / Dibine bakınca bir şey seçilmiyordu, (ilahi Komedya, Cehennem IV, Canto IV. kıta, çev.: Rekin Teksoy, Oğlak Yay., 1998.

olduğunu ele veriyordu. One doğru birkaç adım attı, kadının oturduğu masanın bir iki metre gerisinde durdu. "Contessa?" diye söze girdi.

Kadın yalnızca "Size ne istediğinizi sormuştum," dedi.

Brunetti gülümsedi. "Elimizden geldiğince az zamanınızı almaya çalışacağız Contessa. Ne kadar meşgul olduğunuzu biliyorum. Kayınvalidem sık sık sizin kendinizi nasıl hayır işlerine adadığınızdan ve Kutsal Ana Kilisesi'ne yaptığınız cömert bağışlardan söz eder." Son sözlerinin ucuz övgü sözcükleri olmamasına, elinden geldiğince hürmetkar olmasına çalıştı.

"Kayınvalideniz kimdir?" diye sordu kadın, Brunetti'nin kayınvalidesinin olsa olsa terzisi falan çıkmasını bekliyormuşçasına.

Brunetti iyi nişan aldı ve kadını birbirine yakın gözlerinin tam arasından vurdu: "Contessa Falier."

"Donatella Falier mi?" diye sordu kadın şaşkınlığını gizleyemeyerek.

Brunetti Contessa'nın şaşkınlığını fark etmemiş gibi davrandı. "Evet. Yanılmıyorsam, daha geçen hafta, son projenizden söz ediyordu."

"Eczanelerde doğum kontrol haplarının satışının yasaklanması kampanyası mı?" diye sordu kadın, Brunetti'ye ihtiyaç duyduğu bilgiyi vererek.

"Evet," dedi Brunetti sanki bunu tamamen onaylıyormuşçasına ve gülümsedi.

Kadın sandalyesinden kalktı ve masanın çevresinden dolaşarak artık kentin en asil kadınlarından biriyle evlilik yoluyla da olsa akraba olduğu için insanlığı kanıtlanmış olan Brunetti'ye elini uzattı. Ayağa kalkınca kadının masanın ardında gizlenen bedeni bütünüyle ortaya çıkmıştı. Brunetti'den uzun olan kadın ondan yirmi kilo daha ağırdı. Ancak kadının bedeni sağlıklı şişman insanların diri bedeninden çok, hareketsiz insanların gevşek, jöle gibi bedenine benziyordu. Çeneleri elbisesinin önünde birbirinin üstüne binmişti. Elbisesi de kocaman göğüslerinden aşağı sarkan siyah kalın bir yün çuvaldan farksızdı. Brunetti bütün bu et yığınının neşe bir yana, hazdan bile mahrum yaratıldığını hissetmişti.

Kadın ona yaklaşırken "Paola'nın kocasısınız o zaman, öyle mi?" diye sordu. Yaklaştıkça kim bilir ne zamandır yıkanmayan teninin

ekşi kokusu duyuluyordu.

"Evet, Contessa. Adım Guido Brunetti," dedi kadının uzattığı eli tutarken. Kadının elini adeta haçmış gibi tutarken eğildi ve eli dudaklarına bir santim kalana dek yaklaştırdı. Sonra dik durup, inandırıcı görünmesine çalıştığı bir tarzla, "Sizinle tanışmak benim için bir onurdur," dedi.

Brunetti, Vianello'ya dönerek "Bu da yardımcım Çavuş Vianello," dedi. Vianello en az Brunetti'ninki kadar ciddi bir ifadeyle kadını selamladı, sıradan bir polis memuru olarak bu tanışmanın onuruna eriştiği için dili tutulmuş gibi davranmayı becermişti. Kontes ona şöyle bir bakmakla yetindi.

"Lütfen oturun Dottore Brunetti," dedi kadın ve eliyle masasının önündeki dik arkalıklı sandalyeyi işaret etti. Brunetti sandalyeye yaklaşırken Vianello'ya da kadının ışıldayan asaletinden korunabileceği, kapıya daha yakın bir sandalyeye oturmasını işaret etti.

Kontes de masanın arkasındaki sandalyesine geçti, yavaşça oturdu. Önündeki kâğıtları sağına doğru ittikten sonra Brunetti'ye. baktı. "Stefano'ya kocamın mal varlığıyla ilgili bir sorun olduğunu mu söylemiştiniz?" diye sordu.

"Hayır, Contesso, o kadar ciddi bir şey yok," dedi Brunetti, içten görünmesini umduğu bir gülümsemeyle. Kadın başını sallayarak Brunetti'nin açıklamasını beklemeye koyuldu.

Brunetti yeniden gülümsedi ve anlattıkça bir şeyler uydurarak açıklamaya koyuldu: "Biliyorsunuz Contessa, bu ülkede suça eğilim giderek artıyor." Kadın başıyla onayladı. "Artık kutsal olan bir şey kalmamış gibi, birtakım insanların namusuyla para kazananların parasını çalmak için yapmayacakları şey yok." Kontes üzgün bir ifadeyle onayladı.

"Bu dolandırıcılıkların son örneği de yaşlı insanları kendilerine emanet ettiğimiz, onları aldatıp dolandırmaya çalışan, çoğunlukla da amaçlarına ulaşan insanların yaptığı."

Kontes kalın parmaklı elini kaldırarak "Beni bu konuda uyarmaya mı çalışıyorsunuz?" diye sordu.

"Hayır, Contessa. Bu konuda içiniz rahat olsun. Sadece müteveffa kocanızın da böyle kalpsiz bir tuzağa düşürülüp düşürülmediğini öğrenmeye çalışıyoruz." Brunetti "müteveffa kocanız" derken faziletli kişilerin aramızdan ne kadar çabuk ayrıldığını belirtmek isterce-

sine başını yavaşça iki yöne salladı.

Bana "Edigio'nun soyulduğunu mu söylemeye çalışıyorsunuz? Kandmldığını mı? Neden söz ediyorsunuz siz?" dedi kadın. Öne doğru eğildi ve göğüsleri masanın üstüne yayıldı.

"İzin verirseniz açık konuşayım, Contessa. Ölümünden önce birilerinin kontu kendilerine bağış yapmaya ikna etmediğinden, mal varlığından fayda sağlamak ve mirasının yasal varislerine kalmasını engellemek için onu etkilemediğinden emin olmak istiyoruz."

Kontes bunu bir an düşündü, ama bir şey söylemedi.

"Böyle bir şey olmuş olma olasılığı var mı, Contessa?"

"Bundan şüphelenmenize neden olan şey nedir?" diye sordu Contessa.

"Başka bir soruşturma sırasında tesadüfen kocanızın adı karşımıza çıktı Contessa."

"Mal varlığına konmak için aldatılan insanları araştırırken mi?" diye sordu Contessa.

"Hayır Contessa, başka bir soruşturmada. Ama resmen harekete geçmeden önce, saygın kişiliğiniz nedeniyle araştırılacak bir şey olmadığından emin olmak için sizinle bizzat görüşmek istedim."

"Peki benden ne istiyorsunuz?"

"Kocanızın vasiyetinde olağandışı bir durum olmadığına dair güvence vermenizi."

"Olağandışı mı?" diye sordu kadın.

"Aile dışından kimseye bir şey bıraktı mı?" diye sordu Brunetti.

Kontes "hayır" anlamında başını salladı.

"Yakın dostu olmayan birilerine bir şey bıraktı mı?"

Bu kez kadın başını o kadar sert salladı ki çene kemiği de sallandı sanki.

"Bir kuruluşa bağış yaptı mı?" Brunetti bunu duyunca kadının gözlerinin parladığını fark etti.

"Kuruluş derken neyi kastediyorsunuz?"

"Bu dolandırıcıların bazıları insanları hayır kuruluşu gibi gösterdikleri yerlere bağış yapmaya ikna ediyorlar. Romanya'daki çocuk hastanesi ya da Rahibe Teresa'nın bakımevleri gibi yerlere bağış yapmaları konusunda kandırılan kişilerle ilgili dosyalara baktık daha önce." Brunetti sesini olabildiğince öfkeyle doldurup "Korkunç, şoke edici bir şey" dedi.

Kontesle göz göze geldiler ve kadın başını sallayarak ona katıldığını belli etti. "Öyle bir şey olmadı. Kocam da herkesin yapması gerektiği gibi malını mülkünü ailesine bıraktı. Garip bağışlar falan da yapmadı. Hak sahiplerinin dışında kimse mirastan pay almadı."

Kontesin göz hizasında olduğu için Vianello başını hızlı hızlı sallayarak bu durumu uygun bulduğunu belirtme hakkını gördü kendinde.

Brunetti ayağa kalktı. "İçimi rahatlattınız, Contessa. Kont gibi eli açık bir kişinin böyle insanların eline düşmüş olabileceğinden korkuyordum. Bu görüşmeden sonra soruşturmadan kocanızın adını çıkarabilecek olduğumuzu öğrendiğime sevindim." Sesinin olabildiğince sıcak ve samimi olmasına çalışarak "Bir kamu görevlisi olarak buna sevinmem doğal, ama ben kişisel olarak da bunu öğrendiğime çok memnun oldum" diye ekledi. Sonra Vianello'ya döndü ve eliyle ayağa kalkmasını işaret etti.

Döndüğünde Contessa'nın yine masasından kalkmış, dağ gibi bedeniyle kendisine doğru yaklaşmakta olduğunu gördü.

"Bu konuda bana daha ayrıntılı bilgi verebilir misiniz Dottore?"

"Hayır, Contessa, kocanızın bu insanlarla işi olmadığını öğrendiğime göre, artık meslektaşıma..."

"Meslektaşınıza mı?" diye sözünü kesti kadın.

"Evet, bu dolandırıcılık vakasına diğer *commissari* bakıyor. Ona bir not gönderip kocanızın Tanrıya şükür onların kurbanı olmadığını söyleyeceğim ve sonra kendi davalarıma döneceğim."

"Bu olay sizin sorumluluk alanınıza girmiyorsa neden buraya geldiniz?" diye sordu Contessa açık açık.

Brunetti yanıtlamadan önce gülümsedi. "Size bu soruları toplumdaki yerinize saygı gösteren birinin sorması daha iyi olur diye düşündüm. Kısa bir süre için bile olsa bir de bunun için kaygılanmanızı istemedim."

Kontes Brunetti'ye bu inceliği için teşekkür edecek yerde zaten hak ettiğini düşündüğü bu davranışı başını sallayarak onaylamakla yetindi.

Brunetti elini uzattı, kadın da karşılık olarak elini uzatınca bir kere daha eğildi ve topuklarını birbirine vurmamak için kendini zor tuttu.

Arkasını dönerek kapıya yöneldi, Vianello orada kendisini bekli-

yordu, iki adam hafifçe eğilerek kadını selamlayıp koridora çıktılar. Stefano -ceketinin yakasında haç taşıyan adamın adı buysa eğer— elinde Brunetti'nin paltosu, duvara yaslanmış biçimde değil de koridorun ortasında dimdik durmuş onları bekliyordu. Geldiklerini görünce Brunetti'nin paltosunu uzattı ve Branetti onu giyerken tuttu. Konuşmadan onları koridorun sonuna kadar geçirdi ve daireden çıkarlarken kapıyı tuttu.

5 Merdivenleri inip birdenbire ılık bir bahar akşamının çökmüş olduğu sokağa çıkıncaya dek ikisi de konuşmadılar.

Brunetti "Eee?" diyerek cebindeki listeyi çıkarttı. Bir sonraki adrese baktı ve oraya yöneldi; Vianello da onun yanında yürümeye başladı.

Vianello Brunetti'nin sorusuna "O kadın kentin ileri gelenlerinden mi sayılıyor şimdi?" diye karşılık verdi.

"Evet, sanırım."

"Venedik'e yazık o zaman." Kadının asaletinin Vianello'nun üzerindeki büyülü etkisi bu kadar olmalıydı. "Lucia'nın fidyesini ödeyen o değil miydi?" diye sordu çavuş, on yıldan fazla bir süre önce kenti çalkalayan, Santa Lucia'nın kemiklerinin kontesin bağlı bulunduğu kiliseden fidye için kaçırılması olayını kastederek. Hırsızlara miktarı açıklanmayan bir fidye ödendikten sonra, polis anakarada azize Lucia'ya ait olduğu söylenen kemiklerin olduğu yere yönlendirilmişti. Bu kemikler törenle kiliseye iade edilmiş ve dosya kapanmıştı.

Brunetti başını salladı. "Öyle bir şey benim de kulağıma geldi, ama doğru mu değil mi, belli olmaz, öyle değil mi" dedi.

"Onlar büyük olasılıkla domuz kemiğiydi," dedi Vianello; sesinden böyle olmasını umut ettiği anlaşılıyordu.

Vianello'nun dolaylı sorulara cevap vermeye niyetli olmadığı belliydi, o yüzden Brunetti doğrudan sordu: "Kontes hakkında ne düşünüyorsun?"

"Kocasının bir kuruluşa bağış yapıp yapmadığını sorduğunuzda

ilgilenmiş gibi göründü. Başka insanlar ya da akrabalar konusunda hiç istifini bozmadı."

"Evet," dedi Brunetti, "Romanya'daki hastaneler."

Vianello Brunetti'ye döndü ve ona uzun uzun baktı. "Ya Rahibe Teresa adına bağış toplayan insanları falan nereden çıkardınız?"

Brunetti gülümsedi ve soruyu geçiştirdi. "Ona bir şeyler söylemek zorundaydım. Kulağıma hiç de fena gelmedi."

"Aslında fark etmez, öyle değil mi?" diye sordu Vianello.

"Nedir fark etmeyen?"

"Paranın Rahibe Teresa'ya mı, yoksa dolandırıcılara mı gittiği."

Brunetti şaşırmıştı. "Ne demek istiyorsun?"

"Kimse bütün o paraların nereye gittiğini bilmiyor, öyle değil mi? Rahibe Teresa bütün o ödülleri kazandı, birileri hep onun için para topluyor, ama sonuçta ortada hiçbir şey yok, var mı?"

Bu, Brunetti'nin bile ulaşamadığı kadar derin bir alaycılıktı. "Eh, en azından insanlar o evlerde rahat ölüyorlar," diyebildi.

Vianello hemen cevap verdi: "Bana sorarsanız adam gibi bir yemek yeselerdi daha iyi olurdu." Sonra saatine baktı ve Brunetti'nin zamanlarını hiç de verimli kullanmadığı yolundaki kuşkularını gizlemeye gerek duymadan "Ya da bir kadeh bir şey içselerdi," dedi.

Brunetti mesajı almıştı. Konuştukları iki kişi de, her ne kadar tatsız olurlarsa olsunlar suçlu gibi görünmüyordu. Brunetti rica etmekten çok teklif edercesine, "Bir tane daha?" diye sordu.

Vianello yaptıkları işin ne kadar sıkıcı olduğunu anlatmak istercesine isteksizce başını salladı. Sonra ne teklif, ne de rica eder gibi "Sonra da *un'ombra,"* dedi.

Brunetti başını sallayarak kabul etti. Adrese bir daha göz attı ve sağdaki *calle'ye* döndü. Kendilerini bir avluda bularak durakladılar ve gördükleri ilk kapının üstünde numaraya benzer bir işaret aramaya başladılar.

"Kaç numarayı arıyoruz efendim?"

"Üç yüz on iki," dedi Brunetti kâğıttan okuyarak.

"Şuradaki olacak," dedi Vianello, elini Brunetti'nin koluna koyup avlunun öte yanını göstererek.

Avluyu geçerlerken ortadaki tarhta nergis ve fulyaların açmış olduğu gözlerine çarptı. Küçük çiçekler gecenin serinliğiyle kapanmıştı.

Öbür tarafta aradıkları numarayı buldular ve Brunetti kapıyı çaldı.

Bir süre sonra hoparlörden birisi "Kim o?" diye seslendi.

Brunetti "Signor Lerini için gelmiştim" dedi.

"Signor Lerini aramızdan ayrıldı," dedi hoparlördeki ses.

"Biliyorum Signora," dedi Brunetti. "Kendisinin mal varlığıyla ilgili bir kaç soru soracaktım."

"Onun mal varlığı cennettir," diye yanıtladı ses. Brunetti'yle Vianello bakıştılar.

"Ben arkasında bıraktıkları hakkında görüşmeye geldim," dedi Brunetti, sabırsızlığını gizlemeye çalışmadan.

"Siz kimsiniz?" diye sordu hoparlördeki ses.

"Polis," diye çabucak cevap verdi Brunetti.

Kadın sert bir biçimde ahizeyi elinden bıraktığı için "tak" sesi geldi. Uzunca bir süre hiçbir şey olmadı, sonra kapı otomatı açıldı.

Yine merdiven çıktılar. Contessa Crivoni'nin koridorundaki gibi burada da merdiven sahanlığına resimler asılmıştı, ama burada hepsinde de aynı kişi vardı: Üçüncü kat aydınlığına kadar devam eden bu resimlerde İsa, çarmıha gerilişinden başlayarak Golgota'daki ölümüne dek her biri öncekinden daha kanlı sahneler içinde tasvir edilmişti. Brunetti durup içlerinden birini dikkatle inceleyince, bunların sandığı gibi dini dergilerin verdiği ucuz tıpkıbasımlar olmadığını, her bir yaranın, dikenin ve çivinin üzerinden bin bir emekle geçilmesine rağmen yine de acı çeken İsa'nın yüzüne yapmacık bir tatlılık verecek kadar özenle çalışılmış renkli kuru kalem çizimler olduğunu fark etti.

Brunetti gözlerini çarmıha gerilmiş İsa'dan ayırınca koridorun sonundaki açık kapıda bir kadının durduğunu fark etti. Kapının eşiğinde bir an Suor'Immacolata'yı gördüğünü ve genç kadının tarikata geri döndüğünü sandı. Ama daha dikkatli bakınca bu kadının bambaşka biri olduğunu, aralarındaki tek benzerliğinse kadının kıyafeti olduğunu anladı. Kadın yerleri süpüren uzun, bol, beyaz bir etek ve yüksek yakalı beyaz bir bluzun üzerine yine bol, şekilsiz, siyah bir hırka giymiş, hırkanın düğmelerini de sıkı sıkıya iliklemişti. Kadının boynunda uzun bir tespihle başında rahibe başlığı da olsaydı tam olacaktı. Yüzü sanki hiç güneş yüzü görmemiş gibi solgun ve bembeyazdı. Pembe uçlu sivri bir burnu ve yüzüne göre çok küçük bir

çenesi vardı. Yüzünün meraklı, el değmemiş hali yaşını tahmin etmeyi zorlaştırıyordu, ama Brunetti elli altmış yaşlarında olduğunu tahmin etti.

"Signora Lerini mi?" diye sordu Brunetti, gülümsemesini onun için boşa harcamaya gerek görmemişti.

"Signorina," diye düzeltti kadın hemen; hızına bakılırsa sık sık bu düzeltmeyi yapıyordu, hatta bunu yapmaktan hoşlanıyor bile olabilirdi.

"Babanızın mal varlığı konusunda size birkaç soru soracaktım," dedi Brunetti.

"Peki kim olduğunuzu sorabilir miyim?" diye sordu kadın, hem alçakgönüllü hem de kızgın bir sesle.

"Commissario Brunetti," dedi Brunetti, sonra hemen Vianello'ya döndü: "Bu da yardımcım Vianello."

"Galiba içeri girmeniz gerekecek," dedi kadın.

Brunetti başını sallayınca kadın geriye çekilip onları içeri buyur etti. *"Permesso,"* diyerek daireye girdiler. Brunetti kendisine tanıdık gelen, ama hemen çıkaramadığı bir kokuyla sarsıldı. Koridorda maun bir büfe vardı, büfenin üstü işli gümüş çerçeveli fotoğraflarla doluydu. Brunetti bir an gözlerini çevirdi, ama sonra fotoğraflara daha yakından bakmak için geri döndü. Fotoğraflardaki herkes dini giysiler içindeydi; piskoposlar, kardinaller, yan yana dizilmiş ayakta duran dört rahibe, hatta Papa. Kadın onları başka bir odaya almak üzere arkasını döndüğünde Brunetti fotoğraflara daha yakından bakmak için eğildi. Hepsi imzalanmıştı, birçoğu "Signorina Lerini"ye ithaf edilmişti, hatta bir kardinal "Sevgili din kardeşimiz Benedetta"ya diye yazacak kadar ileri gitmişti. Brunetti kendini yaptıkları işe uygun garip kıyafetler giymiş rock yıldızlarının posterleriyle dolu, ergenlik çağında bir genç kızın odasındaymış gibi hissetti.

Hızlı adımlarla Signorina Lerini ve Vianello'ya yetişti ve onların peşi sıra uzaktan şapeli andıran, ancak içine girince oturma odası olduğu anlaşılan odaya girdi. Bir köşede Meryem Ana'nın ahşap bir heykeli duruyor ve heykelin yanında, Brunetti'nin ilk başta adını koyamadığı kokunun kaynağı olan altı uzun mum yanıyordu. Heykelin önünde tahtadan bir dua taburesi duruyordu, üstüne dizleri dayamak için yumuşak bir yastık konulmamıştı.

Öteki duvara farklı bir tür anma köşesi yapılmıştı, bu da herhal-

de müteveffa babası için olacaktı. Duvardaki fotoğrafta, öküz boynu gibi kalın boyunlu ve kat kat gerdanı olan bir adam, koyu renk bir takım elbise içinde çalışma masasına oturmuş, ellerini önünde sıkıca kavuşturarak fena halde yapmacık bir poz vermişti. Adamın fotoğrafını mumların yerine yüksek tavandan gelen iki kısık ışıklı spot aydınlatıyordu; Brunetti nedense bu ışıkların gece gündüz açık bırakıldığı izlenimine kapıldı.

Signorina Lerini bir sandalyeye oturmak üzere eğildi, fakat sırtı kılıç kadar dik, sandalyenin en ucuna ilişip kaldı.

Hepsi oturunca Brunetti "İzninizle sözlerime size baş sağlığı dileyerek başlamak istiyorum," dedi. "Babanız tanınmış bir kişiydi, kentin önde gelenlerindendi, yokluğuna katlanmanın çok zor olduğuna eminim."

Kadın bunun üzerine dudaklarını büzdü ve başını eğdi. "Tanrının hikmetinden sual olunmaz," dedi.

Brunetti Vianello'nun "Amin," diye belli belirsiz fısıldadığını duydu, ama başını çevirip ona bakma isteğine karşı durdu. Ama Signorina Lerini Vianello'ya döndü ve karşısında kendininki kadar dindar ve ciddi bir yüz buldu. Bunu görünce hem ifadesi hem de duruşu yumuşadı.

"Signorina, yaranızı deşmek istemem, çok üzgün olmalısınız elbette, ama babanızın mal varlığıyla ilgili birkaç soru sormak zorundayım."

"Size söylemiştim" dedi kadın "onun bütün varlığı Tanrınındır artık."

Brunetti arkasından Vianello'nun derin bir iç çekerek *"Si, si,"* dediğini duydu; Vianello'nun bu kez biraz fazla yapmacık davranıyor olabileceğini düşündü. Belli ki öyle değildi. Çünkü Signoria Lerini çavuşa dönüp onaylarcasına başını sallamıştı, odada inançlı başka bir Hıristiyan'ın bulunmasından memnun olduğuna şüphe yoktu.

"Maalesef Signorina, biz, arkada kalanlar hâlâ dünyevi şeylerle uğraşmak zorundayız," dedi Brunetti.

Bunu duyan Signorina Lerini'nin gözleri babasının fotoğrafına kaydı, ama ondan fayda yok gibiydi. "Öğrenmek istediğiniz nedir?" diye sordu.

"Başka bir soruşturma sırasında öğrendiğimize göre," diye anlatmaya başladı Brunetti, yalanını yineleyerek, "kentimizde bazı kişiler

bağış toplama adı altında dolandırıcılık yapanların kurbanı oluyor. Bu dolandırıcılar kendilerini çeşitli hayır kurumlarının temsilcisi olarak tanıtıp kurbanlarından büyük miktarlarda para koparıyorlar." Signorina Lerini'nin söylediklerine ilgi duymasını boşuna bekledikten sonra devam edip, "Bu kişilerin babanızın da kaldığı *casa di cura'daki* hastaların güvenlerini de kazandığına dair haklı şüphelerimiz var," dedi.

Bunları duyan Signorina Lerini gözlerini merakla açıp ona baktı.

"Signorina, bu kişilerin babanıza yanaşıp yanaşmadıkları konusunda bir şey söyleyebilir misiniz?"

"Böyle bir şeyi ben nereden bilebilirim ki?"

"Belki babanız vasiyetini değiştirerek daha önce adını duymadığınız bir hayır kurumuna bağış yapacağından söz etmiştir," dedi Brunetti. Kadın buna hiçbir şey demedi. "Babanız vasiyetinde herhangi bir hayır kurumuna bağış yapmış mıydı Signorina?"

Kadın, "Bağışla ne kastediyorsunuz?" diye sordu.

Brunetti bunu oldukça açık bir biçimde en açık şekilde sorduğunu düşünüyordu, ama yine de açıkladı. "Bir hastane ya da bir yetimhaneye yapılan bir bağış örneğin?"

Kadın başını "hayır" anlamında salladı.

"Eminim babanız bazı saygıdeğer dini kuruluşlara para bırakmıştır," dedi Brunetti.

Kadın yine başını salladı, ama bir şey söylemedi.

Birden Vianello söze girdi. "Sözünüzü kestiğim için özür dilerim efendim, ama Signor Lerini gibi bir kişinin emeklerinin karşılığını Kutsal Ana Kılisesi'yle paylaşmak için ölüm gününe kadar beklemiş olacağını doğrusu hiç sanmıyorum," dedi. Vianello bunu söyledikten sonra Signor Lerini'nin kızına bakarak hafifçe başını eğdi, kadın da babasının cömertliğini andığı için ona zarifçe gülümsedi.

"Bana öyle geliyor ki," diye devam etti kadının gülümsemesinden cesaret alan Vianello, "Kiliseye karşı görevimiz ömür boyu geçerlidir, yalnızca ömrümüzün son saatlerinde değil." Bunu söyledikten sonra kiliseyi savunmuş olmanın haklı gururuyla yeniden sessizliğine döndü.

"Babamın yaşamı," diye söze girdi Signorina Lerini, "Hıristiyan erdeminin parlak bir örneğiydi. Çok başarılı bir işadamı olmasının yanı sıra gerek iş gerek özel yaşamında karşısına çıkan herkesin yar-

dımına şefkatle koşarak hepimiz için zor aşılacak bir örnek teşkil etmişti." Kadın birkaç dakika boyunca bu türden cümleleri birbiri ardına sıralarken Brunetti'nin dikkati dağıldı, etrafına bakınmaya başladı.

Ağır mobilyalar, geçmiş dönemlerden kalma kutsal emanetler; hepsi tanıdıktı, hepsi de çağlar boyunca kalsın diye yapılmıştı, rahatlık ve güzellik adına harcanmış en küçük bir çaba bile yoktu bunlarda. Brunetti güzellikten çok sofuluğu konu edinen bir sürü resimle dolu odaya çabucak bir göz gezdirdikten sonra dikkatini sandalye ve masalardan fırlayan dört pençeli hantal ayaklara çevirdi.

Signorina Lerini'nin muhtemelen önceleri de defalarca atmış olduğu nutkun sonuna yaklaştığını fark ederek dikkatini yeniden ona çevirdi. O kadar heyecansız, put gibi konuşuyordu ki, Brunetti artık kadının ne dediğinin bilincinde olup olmadığından şüphelenmeye başlamıştı.

Kadın "Umarım bu söylediklerim merakınızı gidermiştir," diye bağladı sözünü.

Brunetti "Babanızın erdemleri gerçekten de çok etkileyici, Signorina," dedi. Signorina Lerini duyduklarından memnun kalmıştı, . babası hak ettiği takdiri gördüğü için gülümsedi.

Kadın bu konudan hiç söz etmemiş olduğu için *"Casa di cura* da babanızın cömertliğinden payını aldı mı?" diye sordu Brunetti.

Kadının gülümsemesi kayboldu. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Vasiyetinde oraya da bir şeyler bıraktı mı?"

"Hayır."

"Orada kaldığı süre zarfında oraya bağış yapmış olabilir mi?"

"Bilemiyorum," dedi kadın, böyle dünyevi şeylerle ilgilenmediğini belli etmek için yumuşak bir sesle. Ama böyle bir olasılığın dile getirilmesi üzerine hâkim olamadığı dik bakışları temkinli davranmaya çalıştığını ve hoşnut olmadığını açığa vuruyordu.

"Babanız oradayken mali durumuyla ne kadar ilgilenebiliyordu?" diye sordu Brunetti.

"Sorunuzu anladığımdan emin değilim," dedi kadın.

"Bankasıyla görüşüyor muydu, çek yazabiliyor muydu? Bunları yapamıyorduysa sizden ya da bu işlerle ilgilenen kişi her kimse, ondan faturaları ödemesini ya da bağış yapmasını istediği oldu mu?" Bu soruyu bundan daha açık soramayacağını düşündü.

Kadının bundan pek hoşlanmadığı açıktı, ama o dirençli ve faziletli halinden Brunetti'ye fenalık gelmişti artık.

"Bunun bir dolandırıcılık soruşturması olduğunu söylemiştiniz Commissario," dedi kadın. Sesi o kadar sert çıkmıştı ki Brunetti kendi ses tonundan pişmanlık duydu.

"Öyle Signorina, kesinlikle öyle. Biz sadece, *casa di cura'âa.* kaldığı süre zarfında birilerinin babanızın cömertliğinden faydalanıp faydalanmadığı ihtimalini araştırıyoruz."

"Böyle bir şey nasıl olabilir?" Brunetti kadının sol elinin parmaklarını sağ eliyle sımsıkı kavramış olduğunu gördü; sol elinin derisi tavuk gerdanı gibi büzüş büzüş olmuştu.

"Öteki hastaları ziyarete gitmişlerse ya da herhangi bir şekilde oraya sızmayı başardılarsa babanızla da görüşmüş olabilirler." Kadın bir şey demeyince Brunetti "Olamaz mı?" diye sordu.

"Babamın da onlara para vermiş olabileceğini mi söylüyorsunuz?" diye sordu kadın.

"Teoride mümkün. Vasiyetinde sıradışı bir madde yoksa, mallarının yönetimiyle ilgili garip emirler de vermediyse, endişe edilecek bir şey yok bence."

"O zaman endişe etmeyin, Commissario. Son hastalığı sırasında babamın mali işleriyle ben ilgilendim, bana hiç öyle bir şeyden söz etmedi."

"Ya vasiyeti? Oradayken vasiyetinde değişiklik yaptı mı?"

"Hayır."

"Mirasçısı siz misiniz?"

"Evet. Ben onun tek çocuğuyum."

Brunetti sorularının ve sabrının sonuna gelmişti. "Sorularımızı yanıtlamak için zaman ayırdığınız için teşekkür ederim Signorina. Açıklamalarınızla olası şüphelerimizi ortadan kaldırdınız," dedi. Bunu söyledikten sonra ayağa kalktı, Vianello da hemen amirini izledi. "İçim rahatladı Signorina," dedi Brunetti, içten görünmek için gülümseyerek. "Söylediklerinizbeni rahatlattı, çünkü bu, babanızın o dolandırıcıların tuzağına düşmediği anlamına geliyor." Brunetti, yine gülümsedi ve kapıya yöneldi. Hemen arkasında Vianello'nun varlığını hissetti

Signorina Lerini sandalyesinden kalkarak onları kapıya kadar geçirdi. "Şu ölümlü dünyada bunların hiçbiri önemli değil aslında," de-

di, odayı ve içindeki her şeyi kendinden uzaklaştırmak istermiş gibi elini havada sallayarak.

"Sonsuz kurtuluşumuz söz konusu olduğunda bunlar nedir ki, Signorina," dedi Vianello. Brunetti bunu duyduğunda sırtının onlara dönük olduğuna sevindi, çünkü Vianello'nun son söylediğinden duyduğu dehşet ve şaşkınlığı saklamakta yeterince hızlı davranabildiğinden emin edildi.

6 Dışarı çıktıklarında Brunetti Vianello'ya döndü ve "Birdenbire hidayete ermenin nedenini sorabilir miyim çavuş?" diye sordu. Vianello'ya sabırsız bir bakış fırlattı, ama çavuş onu sırıtarak yanıtladı. Brunetti ısrarla yanıt bekliyordu. "Eee?"

"Eski sabrım kalmadı artık amirim. Kadın kendini dine öyle bir kaptırmış ki, ne yaptığımın farkına bile varmayacağını anladım."

"Doğrusu çok başarılıydın," dedi Brunetti, "Muhteşem bir performanstı." Brunetti iğrendiğini saklamadan "Sonsuz kurtuluşumuz söz konusu olduğunda," diye onu taklit etti. "Umarım sana inanmıştır. Çünkü bana hiç inandırıcı gelmedin."

Vianello avludan çıkıp Accademia Köprüsü'ne dönerken "Hiç merak etmeyin amirim," dedi, "bana inandığından eminim."

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?" diye sordu Brunetti.

"İkiyüzlüler başkalarının da kendileri kadar ikiyüzlü olabileceğini akıllarından bile geçirmezler," dedi Vianello.

"Sence bu kadın ikiyüzlü mü?"

"Babasının, ermiş babasının ganimetlerini başkasıyla paylaşmış olabileceğini söylediğinizde yüzünün halini görmediniz mi?"

Brunetti başını salladı.

"Eee?" diye sordu Vianello.

"Eee ne?"

"O din zırvalarının gerçekte neyle ilgili oldukları epeyce açık bence."

"Peki nedenin ne olduğunu düşünüyorsun çavuş?"

"Onu ayrıcalıklı yapan, herkesten farklı kılan bu. Güzel değil, sevimli bile değil, akıllı olduğuna dair bir işaret de yok. Hepimizin is-

tediği gibi, kendini ayrıcalıklı hissetmek için yapabileceği tek şey dindar olmak. Bu sayede tanıştığı herkes onun hakkında 'Ne kadar da ilginç, derin bir insan,' diyor. Bir şeyler yapmasına, öğrenmesine, çalışıp çabalamasına bile gerek yok. Hatta ilginç olmasa bile olur. Tek yapacağı dinden konuşmak, böylece herkes onun ne kadar iyi biri olduğundan söz edecek."

Brunetti ikna olmamıştı, ama fikrini kendine sakladı. Signorina Lerini'nin raydan çıkmış ve gerçek dünyadan kopuk dindarlığı gerçekten garipti, ama Brunetti kadının ikiyüzlü olduğunu düşünmüyordu. Brunetti'ye göre, kadının durmadan dinden ve Tanrının iradesinden söz edip durmasının altında, kendi işinde sık sık rastladığı daha basit bir şey vardı: Kadın bağnazdı yalnızca. Brunetti kadmın gerçek bir ikiyüzlüde bulunan zekâ ve bencillikten yoksun olduğunu düşünüyordu.

"Görünüşe bakılırsa bu tür dindarlara alışıksın, Vianello," dedi Brunetti, yolun üstündeki bir bara doğru yürüyerek. Bu kadar uzun süre kutsal şeylere maruz kaldıktan sonra bir içkiye ihtiyacı vardı. İki kadeh beyaz şarap ısmarladığına bakılırsa Vianello da aynı durumda olmalıydı.

"Ablam da öyleydi" diye açıkladı Vianello "ama neyse ki sonra atlattı."

"Anlatsana, nasıl oldu?"

"Evlenmeden yaklaşık iki yıl önce başlamıştı." Vianello şaraptan bir yudum aldı, bardağını bara koydu ve kâsenin içinden aldığı çerezi ağzına atarak çiğnemeye başladı. "Neyse ki evlenince geçti." Bir yudum daha aldı, gülümsedi. "Yatakta İsa'ya yer kalmadı herhalde." Sonra şarabından büyük bir yudum daha içti. "Berbattı. Aylarca dua etmekten, hayır işlemekten, Meryem Ana'yı ne kadar çok sevdiğinden söz edip durdu. İşi o kadar ileriye götürdü ki bir ara gerçek bir azize olan annem bile ona katlanamaz oldu."

"Sonra ne oldu?"

"Dediğim gibi, evlendi, çocukları oldu, sonra herhalde ibadet edecek zamanı kalmadı. Sonra sanırım unuttu gitti."

"Sence Signorina Lerini de evlense öyle mi olur?" diye sordu Brunetti şarabını yudumlarken.

Vianello omuz silkti. "Onun yaşında... kaç yaşında ki, elli falandır herhalde," diye sordu, Brunetti başını sallayınca devam etti. "Bi-

risi onunla olsa olsa parası için evlenir herhalde, onda da parasını kimseye kaptıracak göz yok, öyle değil mi?"

"Ondan hiç hoşlanmadın, değil mi, Vianello?"

"İkiyüzlüleri sevmem. Dindarları da. İkisi bir arada olunca ne düşüneceğimi siz tahmin edin."

"Ama annen için bir azizeydi dedin. O dindar değil mi?"

Vianello başını salladı, bardağını barın arkasına doğru itti. Barmen bardağı yeniden doldurdu, göz ucuyla Brunetti'ye baktı, o da yeniden doldurulması için kendi bardağını uzattı.

"Evet, ama onunki gerçek inanç, o insanoğlunun iyiliğine inanır."

"Hıristiyanlık da o değil mi zaten?"

Vianello'nun buna cevabı sert bir çıkış oldu: "Annem azizeydi derken ben de onu kastettim ya Commissario. Annem kendi üç çocuğu yetmezmiş gibi iki çocuk daha büyüttü. Babalan babamla çalışıyordu, karısı ölünce adam içmeye başladı, çocukları ortada kaldı. Annem onları eve alıp bizimle birlikte büyüttü. Öyle cömertliğiyle falan övünmeye gerek duymadan. Bir gün kardeşimi onlardan biriyle babası içkici diye alay ederken yakaladı. Başta Luca'yı öldürecek zannettim, ama yalnızca onu mutfağa çağırıp 'Senden utanıyorum' dedi. Sadece bunu, yani ondan utandığını söyledi. Luca bir hafta boyunca ağladı. Annem ona iyi davranmış, ama ne hissettiğini de açıkça söylemişti." Vianello bu gençlik anısının üzerine bir yudum şarap daha içti.

"Sonra ne oldu?" diye sordu Brunetti.

"Ha?"

"Kardeşine ne oldu?"

"İki hafta sonra hep birlikte okuldan eve dönerken mahalledeki büyük çocuklar yolumuza çıktı, Luca'nın da alay ettiği çocukla dalga geçmeye başladılar."

"Sonra?"

"Luca deliye döndü. İkisinin de ağzını burnunu kırdı, birini ta Castello'ya kadar kovaladı. Kardeşine böyle şeyler söyleyemeyeceklerini haykırdı. Öyküyü anlatırken Vianello'nun gözleri ışıldıyordu. "Eve vardığında yüzü gözü kan revan içindeydi. Kavgada bir parmağını mı kırmıştı ne. Her neyse, babam onu hastaneye götürmek zorunda kalmıştı."

"Sonra?"

"Hastanede Luca babama olanları anlatmış, eve geldiklerinde babam da anneme anlattı." Vianello şarabını bitirdi, cebinden birkaç kâğıt para çıkardı.

"Annen ne yaptı peki?"

"Özel bir şey yapmadı. O gece Luca'nın en sevdiği yemeği pişirdi; *risotto di pesce*. İki haftadır onu pişirmiyordu, grevdeydi sanki. Ya da Luca'nın söyledikleri yüzünden hepimizi açlık grevine sokmuştu," dedi şen bir kahkaha patlatarak. "Ondan sonra Luca'nın yüzü yine gülmeye başladı. Annem bu konuda tek laf etmedi. Luca ailenin en küçüğüydü, annemin en çok onu sevdiğini düşünmüşümdür hep." Para üstünü alıp cebine attı. "Annem böyledir işte. Uzun uzun vaazlar falan vermez, ama çok iyi yüreklidir, hem de çok."

Kapıya yöneldi ve Brunetti için kapıyı tuttu. "Listede başkaları da var mı Commissario? Çünkü bu insanların o sözde dindarlık numaralarından daha kötü bir suç işlemeyi başarabileceklerine kimse inandıramaz beni." Vianello dönüp barın üstündeki duvar saatine baktı.

Dini vecibelerden kendisi de çavuşu kadar bunalmış olan Brunetti "Başka kimse yok," dedi. "Dördüncü kişi bütün mallarını altı çocuğuna eşit olarak bölüştürmüş."

"Ya beşinci?"

"Varisi Toronto'da yaşıyor."

"Elimizde pek şüpheli yok yani, öyle değil mi amirim?"

"Hayır, korkarım yok. Şüphelenecek pek bir şey de olmadığını düşünmeye başladım aslında."

"Questura'ya dönmemize gerek var mı?" diye sordu Vianello, gömleğinin manşetini sıyırıp saatine bakarken.

Altıyı çeyrek geçiyordu. "Hayır, hayır, hiç gerek yok," dedi Brunetti. "Makul bir saatte evine dönebilirsin çavuş."

Vianello gülümseyerek yanıtladı, bir şey söyleyecek oldu, sustu, sonra yine kendine hâkim olamayıp "Spor salonunda daha uzun kalabilirim," dedi.

"Bana böyle şeyler söyleme," dedi Brunetti, abartılmış bir korkuyla yüzünü buruşturarak.

Vianello evine gitmek için Campo San Barnaba'ya dönen Brunetti'den ayrılıp Accademia Köprüsü'nün basamaklarını tırmanırken Brunetti'nin tepkisine yüksek sesle güldü.

Bu *campo* 'da yeni restore edilmiş kilisenin önünde durup yeni kazınmış ön cephesine ilk kez bakarken Branetti'nin aklına bir fikir geldi. Kilisenin arkasındaki *calle'ye* saptı, Büyük Kanal'dan önceki son kapının önünde durdu.

İkinci çalışında kapı kaymvalidesiyle kayınpederinin oturduğu *palazzo'nun* göz alabildiğine geniş avlusuna açıldı. Brunetti Paola'yla tanıştığından beri ailenin yanında çalışan hizmetçi Luciana *palazzo'*ya çıkan merdivenlerin sonundaki kapıyı açmış, yüzünde sıcak bir ifadeyle bekliyordu. *"Buona sera,* Dottore," dedi, onu koridora geçirirken.

"Buona sera, Luciana. Seni yeniden görmek ne güzel," dedi Brunetti paltosunu çıkarıp verirken. Bu öğleden sonra paltosunu kaç kez çıkarıp vermişti. "Kayınvalidemle görüşmek istiyorum. Eğer evdeyse tabii" dedi.

Luciana bu isteğe şaşırmış bile olsa hiç renk vermedi. "Contessa kitap okuyor. Ama sizi gördüğüne memnun olacaktır, Dottore," dedi. Brunetti'yi *palazzo'nun* arka tarafına, oturma bölümüne geçirirken içten bir sesle, "Çocuklar nasıl?" diye sordu.

"Raffi âşık oldu" dedi Brunetti, Luciana'nın gülüşü içini ısıtmıştı. "Chiara da öyle," diye ekledi. Kadının şaşkınlığı hoşuna gitmişti. "Ama neyse ki Raffi bir kıza, Chiara'ysa Berlin hayvanat bahçesindeki yeni kutup ayısına âşık."

Luciana durup bir elini Branetti'nin koluna koydu. "Dottore, benim gibi yaşlı bir kadınla uğraşmak size hiç yakışıyor mu?" dedi, melodram oynarmış gibi öteki elini kalbine götürerek.

"Kız kim?" diye sordu, "İyi bir kız mı bari?"

"Sara Paganuzzi. Alt katımızda oturuyor. Raffi'nin çocukluk arkadaşı. Babasının Murano'da cam fabrikası var."

"O Paganuzzi mi?" diye sordu Luciana büyük bir merakla.

"Evet, tanıyor musun?"

"Şahsen değil, ama yaptığı cam işini biliyorum. Çok güzel, çok. Yeğenim Murano'da çalışıyor, hep Paganuzzi'nin en iyi cam ustası olduğunu söyler durur." Luciana, Contessa'nın çalışma odasının önünde durup kapıyı çaldı.

Kontesin içeriden *"Avanti"* dediği duyuldu. Luciana kapıyı açıp

gelenin Brunetti olduğunu haber vermeden onu içeri buyur etti. Nasılsa Kontes'in yapmaması gereken bir şeyi yaparken gafil avlanması ya da gizlice vücut geliştirme dergisi karıştmrken basılması pek olası değildi.

Donatella Falier okuma gözlüklerinin arkasından kimin geldiğine baktı, kitabını ters çevirip yanına, kanepenin üstüne bıraktı, gözlüklerini de çıkarıp kitabın üstüne koydu ve hemen ayağa kalktı. Brunetti'nin yanına gelerek hafifçe öpmesi için ona yanaklarını uzattı. Kontes altmışlı yaşlarının ortasında olmasına rağmen en az on yaş genç gösteriyordu. Saçında tek bir ak tel bile yoktu, düzgün makyajı kırışıklıklarını gizliyordu ve ufak tefek bedeni hâlâ dik ve diriydi.

"Guido, kötü bir şey mi oldu?" diye sordu, gerçek bir endişeyle. Brunetti bir an, bu kadının yaşamına ona yalnızca bir terslik ihtimalini hatırlatacak kadar yabancı olduğuna esef etti.

"Yok bir şey, telaşlanmayın. Herkes iyi."

Bunları duyunca kadının rahatladığını gördü. "İyi, sevindim. Bir şey içer misin, Guido?" Aydınlığa göre saati tahmin etmek ve ona göre bir içecek önermek istercesine pencereden dışarı baktı, havanın kararmış olduğunu fark edince şaşırdı. "Saat kaç oldu?" diye sordu.

"Altı buçuk."

"O kadar oldu mu?" diye sordu sözün gelişi, az önce oturduğu kanepeye otururken. "Yanıma otur da anlat bakalım, çocuklar nasıl?" dedi. Kitabı kapatıp yanındaki sehpanın üzerine bıraktı. Gözlüğünü katlayıp kitabın yanına koydu. Brunetti'nin kanepenin önündeki alçak sehpanın karşısındaki koltuğa doğru yürüdüğünü görünce, "Yok, buraya, yanıma otur Guido," diye ısrar etti.

Brunetti de kayınvalidesinin sözüne uydu ve onun yanına, kanepeye oturdu. Bunca yıldır Paola ile evli olmasına karşılık Brunetti kayınvalidesi ile çok az zaman geçirmişti, bu yüzden kafasında onunla ilgili izlenimleri karışıktı. Bazen kendine bir içecek bile alamayacak kadar boş kafalı bir sosyetik güzel gibi görünüyordu, bazen de insanların karakterleri ve amaçları hakkındaki kesin ve gerçekçi saptamalarıyla Brunetti'yi şaşırtıyordu. Brunetti söylediklerini kazara mı yoksa gerçekten düşünerek mi söylediğini bir türlü kestiremiyordu. Bir sene önce, Fini adlı neo-faşist milletvekiline "Mussofini" deyip geçen de bu kadından başkası değildi; ama bunu küçümsemeyle mi, yoksa yanlışlıkla mı söylediğini anlamak olanaksızdı.

Ona çocukların neler yaptığını anlattı. Kontesi ikisinin de derslerinin iyi gittiğine, gece yatarken pencerelerini kapadıklarına ve her öğünde iki çeşit sebze yediklerine inandırdı. Kontese torunları hakkında bu kadar bilgi yetmiş olmalıydı ki, anne babalanna geçti. "Ya sen ve Paola? Çok iyi görünüyorsun Guido," dedi. Brunetti oturduğu yerde dikleştiğini fark etti.

"Söyle bakalım, ne içmek istersin?" diye sordu.

"Bir şey içmeyeyim. Sizden tanıdığınızı düşündüğüm bazı kişilerle ilgili birkaç şey sormaya geldim."

"Öyle mi?" diye sordu yeşim taşı gibi yemyeşil gözlerini iri iri açarak. "Niçin?"

"Sürdürdüğümüz başka bir soruşturmada birinin adıyla karşılaştık da..." dedi Brunetti.

"Sen de gelip onlar hakkında bir şey bilip bilmediğimi öğrenmek istedin."

"Öyle de denebilir."

"Ben polisin işine yarayabilecek ne biliyor olabilirim ki?"

"Özel hayatla ilgili şeyler," dedi Brunetti.

"Dedikodu mu yani?" diye sordu Kontes.

"Eh, öyle de denebilir."

Contessa bir an yana dönüp kanepenin kol kısmındaki minicik bir kırışığı düzeltti. "Polisin dedikoduyla ilgilendiğini bilmezdim," dedi sonra.

"Dedikodu belki de bizim en zengin bilgi kaynağımızdır."

"Öyle mi?" diye sordu. Brunetti başıyla onaylayınca "Ne kadar ilginç," dedi.

Brunetti bir şey söylemedi, Contessanın gözleriyle karşılaşmamak için sehpanın üstündeki kitabın sırtına baktı, bir aşk romanı ya da bir polisiye roman bulmayı bekliyordu. *"The Voyage ofthe Beagle* mı? diye İngilizce başlığı yüksek sesle okudu, şaşkınlığını gizleyemeden.

Contessa kitaba baktı ve sonra Brunetti'ye döndü. "Evet Guido neden sordun? Okumuş muydun?"

"Üniversiteyken, yıllar önce, ama çevirisinden," diyebildi, sesini kontrol altına alıp şaşkınlığını örtmeye çalışarak.

"Evet, Danvin okumak hep hoşuma gitmiştir," diye açıkladı Contessa. "Kitabı sevmiş miydin?" diye sordu. Dedikodu ve soruşturma

konusu askıya alınmıştı.

"Evet, o zamanlar sevmiştim. Ama şimdi pek iyi hatırlamıyorum."

"Yeniden okumalısın o zaman. Çok önemli bir kitap bu, belki de modern dünyanın en önemli kitaplarından biri. Bu, bir de *Origin of Species,* bence." Brunetti başıyla onayladı. "Ben bitirince almak ister misin?" diye sordu. "İngilizce'sini anlarsın, değil mi?"

"Anlarım herhalde, ama şu an birikmiş bir sürü kitap var okunacak. Belki sonra alırım."

"Evet, tatilde okumak için harika bir kitap bence. Bütün o sahiller. Bütün o harika hayvanlar."

"Evet, evet," diye onayladı Brunetti ne diyeceğini bilemeyerek.

"Kimin hakkında dedikodu yapmak istiyorsun, Guido?" diye sorarak onu kurtardı Contessa.

"Aslında istediğim tam olarak dedikodu değil, bana onlar hakkında polisi ilgilendirebilecek ne biliyorsanız onları söyleyin yeter."

"Polisi ne ilgilendirir peki?"

Bir an tereddüt ettikten sonra itiraf etmek zorunda kaldı: "Hemen hemen her şey, sanırım."

"Ben de öyle düşünmüştüm," diye yanıtladı Contessa. "Eee, sor bakalım."

"Signorina Benedetta Lerini," dedi Brunetti.

"Dorsoduro'da oturan mı?" diye sordu Kontes.

"Evet."

Contessa bir an düşündü, sonra "Tek bildiğim kiliseye çok bağış yaptığı, ya da yaptığı söylentisi. O korkunç, ahlâksız babasından kalanların çoğunu kiliseye bağışladı.

"Hangi kiliseye?"

Contessa bir an duraksadı. "Garip, değil mi?" diye sordu merak ve şaşkınlıkla, "Hiçbir fikrim yok. Tek bildiğim çok dindar olduğu ve kiliseye yüklü bağışlar yaptığı. Waldensian ya da Anglikan kilisesi olabilir, ya da şu insanın yolunu kesen korkunç Amerikalılannki, hani, bir sürü kadınla evlenen, ama karılarının cola içmesine izin vermeyenlerin."

Brunetti bütün bunların Signoina Lerini ile ne ilgisi olduğunu anlamamıştı, bir de öteki ismi denedi. "Ya Contessa Crivoni?"

"Claudia mı?" diye sordu Contessa, ne ilk tepkisi olan hayreti, ne

de sonra duyduğu sevinci gizleme gereği duymadan.

"İlk adını bilmiyorum. Conte Edigio'nun dul karısı."

"Çok, çok tatlı bir dedikodu bu," dedi Contessa, çınlayan kahkahasıyla. "Keşke briçteki kızlara da anlatabilsem." Brunetti'nin yüzündeki telaşı görünce hemen ekledi: "Korkma Guido. Tek laf etmeyeceğim. Orazio'ya bile. Paola ona anlattıklannı ben dahil kimseye anlatamayacağını söylemişti bana."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Peki ona anlattıklarımı size hiç anlatıyor mu?" diye sordu Brunetti kendine engel olamayıp.

Contessa bu soruyu gülümseyerek yanıtladı ve yüzüklü elini Brunetti'nin koluna koydu. "Guido, sen polislik yeminine sadıksın, değil mi?"

Brunetti başını salladı.

"O zaman ben de kızıma sadığım." Yine gülümsedi. "Söyle bakalım, Claudia hakkında ne bilmek istiyorsun?"

"Kocasını, onunla iyi geçinip geçinmediklerini."

"Egidio ile kimse iyi geçinemezdi," dedi Contessa tereddütsüz. "Ama Claudia için de aynı şey söylenebilir herhalde," diye ekledi daha sakin bir ses tonuyla. Söylemeden önce hiç farkına varmamış gibi söylediklerini özümsemek için durakladı. "Onlar hakkında ne biliyorsun Guido?"

"Kentteki herkesin kulağına gelmiş söylentiler dışında hiçbir şey."

"Yani?"

"Adamın altmışlı yıllarda Mestre'de kaçak binalar inşa ederek bir servet edindiğini."

"Ya Claudia hakkında?"

"Toplumun ahlâkı ile ilgilendiğini," dedi Brunetti nazikçe.

Contessa buna gülümsedi. "Evet, evet, kesinlikle öyle!"

Gerisini getirmeyince Brunetti, "Onun hakkında neler biliyorsunuz, nereden tanışıyorsunuz?" diye sormak zorunda kaldı.

"San Simone Piccolo Kilisesi'nden tanışıyoruz. O restorasyon için bağış toplamakla görevli komitede çalışıyor."

"Siz de komisyona üye misiniz?"

"Aman Allah korusun, hayır, değilim. Katılmamı teklif etti, ama restorasyonun yalnızca bir kılıf olduğunun farkındayım."

"Neyin kılıfı?"

"Kentte ayinin Latince yapıldığı tek kilise orası, biliyor muydun?"

"Hayır."

"Bence Fransa'daki Latince ve tütsü geleneğine dönmek isteyen şu kardinalle - adı Lefevre'miydi neydi, ilişkileri var. O yüzden topladıkları parayı kilisenin restorasyonu için kullanmak yerine ya Fransa'ya gönderecekleri ya da o parayla tütsü alacakları kanaatindeyim." Bir an düşünüp ekledi: "Kilise o kadar çirkin ki, restore etmesinler zaten. Panteon'un çirkin bir taklidi işte."

Branetti bu mimari tartışmayı çok ilginç bulmasına rağmen Contessa'yı asıl konuya çekti. "Peki, onun hakkında ne biliyorsunuz?"

Contessa bakışlarını Büyük Kanal'ın karşı yakasındaki *palaz*-zi'yi gözler önüne seren dört kanatlı pencerelere kaydırdı. "Bunlar ne işine yarayacak, Guido, söyler misin bana?

"Neden sorduğunuzu söyler misiniz?" diye soruya soruyla cevap verdi Branetti.

"Çünkü, Claudia ne kadar tatsız biri olsa da doğru olmayan bir dedikodudan dolayı haksız yere zarar görmesini istemem." Branetti bir şey söyleyemeden elini kaldırdı ve sesini yükselterek "Şöyle söylemek daha doğru olacak sanırım; onun haksız yere zarar görmesinden sorumlu olmak istemem."

"Sizi onun haksız yere zarar görmeyeceğine temin ederim."

"Çok muğlak bir söz bu."

"Evet, sanırım öyle. Aslında bir şey yapıp yapmadığından, hatta, ne tür bir şey yapmış olabileceğinden bile emin değilim. Aslına bakılırsa, yanlış bir şey *yapıldığından* bile emin değilim."

"Ama onunla ilgili sorular sormaya geldin öyle değil mi?"

"Evet."

"Öyleyse onunla ilgili bir şeyleri merak etmek için bir nedenin olmalı."

"Evet, var. Ama sizi temin ederim, hepsi bu kadar. Anlatacaklarınız, her ne anlatacaksanız, merakımı giderirse bende saklı kalacak. Söz veriyorum."

"Ya gidermezse?"

Branetti düşünürken dudaklarını büzdü. "Bana anlattığınız dedikodunun altındaki gerçeği görmeye çalışacağım."

"Çoğunlukla dedikoduların altında bir gerçek yatmaz," dedi Contessa.

Contessa'nın bu sözleri Brunetti'yi gülümsetmişti. Elbette ki Contessa da ateş olmayan yerden duman çıkmadığını bilirdi.

Uzunca bir suskunluktan sonra "Bir rahip lafı almış gidiyor," dedi Contessa; başka da bir şey söylemedi.

"Ne söyleniyor?"

Contessa elini havada sallayarak yanıtladı.

"Hangi rahip?"

"Bilmiyorum."

"Peki ne biliyorsunuz?" diye sordu Brunetti sakince.

"Sağda solda birkaç söz duymuştum. Açıkça söylenmiş şeyler değil, anlıyorsun değil mi Guido, onun iyiliği için söylendiğinden kuşku duyamayacağın şekilde söylenmiş sözler." Brunetti bu gibi sözleri bilirdi; insanın hakkında böyle şeyler söyleneceğine çarmıha gerilse daha iyiydi. "Böyle söylentiler çıkar, bilirsin Guido. Bir toplantıya gelmezse niye gelmediğini soran çıkacaktır, birisi de hemen inşallah hasta değildir, dedikten sonra bir başkası o bildik sinsi kadın sesiyle, herhalde hastadır, ne de olsa manevi sağlığına gayet iyi bakılıyor diyecektir."

"Hepsi bu mu?" diye sordu Brunetti.

Contessa başını "evet" anlamında salladı. "Bu kadarı yeterli?"

"Rahip olduğunu nereden çıkarıyorsunuz?"

Contessa yine elini havada salladı. "Ses tonundan. Sözcükler bir şey ifade etmez, her şey tonda, imadadır, en masum ifadelerin ardına sinsice gizlenen imalarda."

"Pek bu ne zamandır sürüyormuş?"

"Guido," dedi Contessa oturduğu yerde dikleşerek, "Ortada süregelen bir şey var mı yok mu, onu bile bilmiyorum."

"Peki bu söylentiler ne zamandır sürüyor?"

"Bilmem. Bir yılı geçti sanırım. Ben geç fark etmiştim. Ya da belki de insanlar benim yanımda konuşmamaya özen göstermişlerdir. Böyle şeylerden hoşlanmadığımı bilirler."

"Başka şeyler konuşuldu mu?"

"Ne gibi?"

"Kocasının ölümünden falan?"

"Hayır, hatırlayabildiğim kadarıyla bir şey konuşulmadı."

"Hiçbir şey mi?"

"Guido," dedi, ona doğru eğilip yüzüklü elini kolunun üstüne koyarak "Lütfen bir şüpheli olmadığımı hatınnda tut, bana öyleymişim gibi davranma."

Brunetti yüzünün kızardığını hissetti. "Çok özür dilerim. Kusuruma bakmayın. Kaptırmışım," dedi hemen.

"Evet, Paola bana anlatmıştı."

"Neyi anlatmıştı?" diye sordu Brunetti.

"Senin için ne kadar önemli olduğunu."

"Neyin ne kadar önemli olduğunu?"

"Adalet dediğin şeyin."

"Adalet dediğim şey mi?"

"Kusura bakma Guido. Şimdi de ben seni incittim galiba."

Brunetti başını hızlıca salladı, ama tam kontese bu sözlerle ne demek istediğini soracaktı ki kadın ayağa kalkıp "Hava nasıl da kararda" dedi.

Kontes, Brunetti'nin varlığını unutmuş gibiydi, pencerenin önüne gitmiş, ellerini arkasında bağlamış, dışanyı seyrediyordu. Brunetti kadını dikkatlice inceledi; ham ipekten döpiyesini, yüksek topuklu ayakkabılannı, ensesindeki mükemmel topuzu. Contessa oradayken duruşu gencecik bir kızınki kadar dikti.

Uzunca bir süre geçtikten sonra Contessa döndü ve saatine bakıp "Orazio'yla ben yemeğe davetliyiz, başka sorun yoksa artık gidip üstümü değiştirmem lazım," dedi.

Brunetti ayağa kalktı ve odanın karşısına yürüdü. Contessanın arkasında motorlar kanalda bir aşağı bir yukarı geziyordu, karşı kıyıdaki binalann pencerelerinden ışık demetleri dökülüyordu. Ona bir şeyler söylemek istedi, ama Contessa erken davranıp "Paola ve çocuklara sevgilerimizi ilet," dedi. Eliyle Brunetti'nin koluna hafifçe dokunup kapıya yöneldi. Brunetti bir şey söyleyemeden onu bir gün belki de kendisine kalacak olan *palazzo'nun* manzarasıyla baş başa bırakarak çıkmıştı biie.

7 Brunetti saat sekizden biraz önce eve girdi, paltosunu astı, koridordan geçerek doğruca Paola'nın çalışma odasına gitti. Onu, düşündüğü gibi, döşemesi eprimiş koltuğa kurulmuş, bir ayağını kıvırıp altına almış, elinde bir kalem, kucağında açık kitabı okurken buldu. Paola Brunetti'yi kapıda görünce ona abartılı bir öpücük yolladı, sonra kitabına geri döndü. Brunetti onun karşısındaki kanepeye oturdu. Sonra dönüp sırtüstü koltuğa yayıldı. İki kadife kırlenti başının altına sıkıştırdı. Önce tavana baktı, sonra karısının okuduğu bölümü bitirip onunla ilgileneceğini bilerek gözlerini kapattı.

Bir sayfa çevrildi. Dakikalar geçti. Kitabın yere konduğunu duyunca Brunetti "Annenin okuduğunu bilmezdim," dedi. "Eh işte, çıkaramadığı kelimeleri Luciana'ya soruyor." "Hayır, kitap okuyormuş, onu kastettim." "Ne okuyacaktı yani, insanların alın yazısını mı?" "Paola, ciddiyim, annenin ciddi kitaplar okuduğunu hiç bilmezdim."

"Hâlâ Saint Augustine'i mi okuyor?"

Brunetti karısının şaka yapıp yapmadığını kestiremediği için, "Hayır," diye yanıtladı. "Darwin okuyor. *The Voyage oftheBeagle."* Paola "Öyle mi?" diye geçiştirdi. "Onun böyle kitaplar okuduğunu biliyor muydun?" "Sen de, sanki annem çocuk pornosu okuyormuş gibi söylüyorsun." "Hayır, sadece öyle kitaplar okuduğunu biliyor muydun diye merak ettim. Onun ciddi bir okur olduğunu biliyor muydun?" "Sonuçta o benim annem, elbette biliyordum." "Bana hiç söylemedin ama." "Söylesem onu daha mı çok sevecektin?" "Anneni seviyorum Paola," dedi Brunetti, sesi biraz sert çıkmıştı. "Benim söylediğim, onun gerçekte kim olduğunu ya da" diye düzeltti, "ne olduğunu bilmiyor olduğumdu."

"Ciddi bir okur olduğunu öğrenince onu tanımış mı olacaksın?" "Birini tanımanın daha iyi bir yolunu biliyor musun?" Paola uzun bir süre düşündü ve sonra Brunetti'nin istediği yanıtı verdi, "Hayır, sanırım bilmiyorum." Brunetti Paola'nın koltuğunda kıpırdandığını duydu, ama gözlerini açmadı. "Annemle ne konuştun? O kitabı okuduğunu nasıl öğrendin? Ondan kitap tavsiyesi almak için aramadın herhalde."

"Yoo, onu görmeye gittim."

"Annemi mi? Annemi görmeye mi gittin?"

Brunetti homurdandı.

"Niye peki?"

"Tanıdığı bazı kişiler hakkında birkaç soru sormak için."

"Kimmiş onlar?"

"Benedetta Lerini."

"O la la," dedi Paola. "Ne yapmış, sonunda o yaşlı hergelenin kafasını çekiçle patlattığını mı itiraf etmiş?"

"Babası kalp krizinden ölmüştü sanırım."

"Herhalde herkes pek sevinmiştir buna."

"Niye ki?" Pâola uzun süre yanıtlamayınca Brunetti gözlerini açıp ona baktı. Kadın şimdi öteki ayağını altına almış, elini çenesinin altına koymuştu. "Eee?" diye sordu Brunetti.

"Tuhaf Guido. Şimdi sen sorunca fark ettim, neden öyle söylediğimi bilmiyorum. Sanırım hep korkunç bir adam olduğunu duyduğum için."

"Ne açıdan korkunç?"

Paola'nın cevabı yine uzun bir sessizlikten sonra geldi. "Bilmem. Onunla ilgili duyduğum somut bir şey hatırlamıyorum, aklımda sadece kötü biri olduğu kalmış. Garip, değil mi?"

Brunetti gözlerini yine kapadı. "Bence de, hele ki bu kentte."

"Herkesin herkesi tanıdığı bir yerde, değil mi?"

"Evet. Neredeyse."

"Bence de." İkisi de sustu. Brunetti karısının belleğinin uzun dehlizlerinde geriye giderek müteveffa Signor Lerini ile ilgili o izlenimi hiç irdelemeden edindiği anı, sözü, izi bulmaya çalıştığını biliyordu.

Paola'nın sesi uykuya dalmak üzere olan Brunetti'yi kendine getirdi. "Patrizia söylemişti."

"Patrizia Belloti mi?"

"Evet."

"Ne demişti?"

"Adamın ölümünden önceki son beş yıl onun yanında çalışmıştı. Bu sayede o ve kızı hakkında bir şeyler öğrenmiştim. Patrizia onun hayatı boyunca tanıdığı en kötü adam olduğunu, bütün çalışanlarının ondan nefret ettiğini söylemişti."

"Emlak işindeydi, değil mi?

"Evet, başka işleri de varmış."

"Nedenini söylemiş miydi peki?"

"Neyin nedenini?"

"İnsanların ondan nefret etmesinin nedenini?"

"Bir düşüneyim," dedi Paola. Bir süre durdu, sonra "Dinle ilgiliydi galiba," dedi.

Brunetti de az çok bunu bekliyordu aslında. Kızına bakılırsa işyerinde küfretmeyi yasaklayan ve yılbaşında armağan olarak tespih dağıtan dindarlık numarası yapan patronlardan olsa gerekti. "Patrizia ne demişti?"

"Patrizia'yı tanırsın, değil mi?" Patrizia Paola'nın çocukluk arkadaşıydı, onu bunca yıldır hiç olmazsa onlarca kez görmüş olmasına rağmen Brunetti'nin hiç ilgisini çekmemişti.

"Hı hı."

"Çok dindardır."

Brunetti hatırladı: ondan hoşlanmama nedenlerinden biri buydu.

"Bir gün birisi, yeni işe girmiş bir sekreter mi ne, işyerinde duvarına dini bir resim mi, haç mı ne asmış, kaç yıl geçti üzerinden, ne anlattığını tam olarak hatırlamıyorum. Adam onu hemen indirmesini istemiş, kıyametleri koparmış. Patrizia ağza alınmayacak küfürler de ettiğini söylemişti galiba. Ağzı gerçekten çok bozukmuş, 'Bilmem ne Meryem Ana,' falan. Patrizia'nın bana anlatırken tekrarlaya-madığı şeyler. Senin bile yüzünü kızartacak şeyler, Guido."

Brunetti Paola'nın kendisini küfürbazlık konusunda uzman ilan etmesine aldırmadan düşüncelerini Signor Lerini hakkında edindiği bu yeni bilgi üzerinde yoğunlaştırdı. Brunetti bu karmakarışık dünyadan kalçasının dibine oturan Paola'nın bedeninin yumuşak temasıyla sıyrıldı. Gözlerini açmaya gerek görmeden ona yer açmak için kanepenin arkasına doğru kaydı. Sonra karısının dirseği, kolu ve göğsünün kendi göğsüne yaslandığını hissetti.

Karısı çenesinin altından "Annemi görmeye neden gitmiştin?" diye sordu.

"Lerini'yi, bir de öteki kadını tanıyordur diye düşündüm."

"Kimi?"

"Claudia Crivoni."

"Tanıyor muymuş?"

"Hı hı."

"Ne dedi?"

"Bir rahipten bahsetti."

"Rahip mi?" diye sordu Paola, aynen Brunetti'nin bunu ilk duyduğunda sorduğu gibi.

"Evet, sadece bir söylentiymiş ama."

"O zaman büyük olasılıkla doğrudur."

"Ne doğrudur?"

"Anlamazlıktan gelme Guido, ne olabilir sence?"

"Rahiple birlikte olduğu mu?"

"Neden olmasın ki?"

"Ama onlar bir yemin etmek zorunda değiller mi?"

Paola kendini geri çekti. "Beni şaşırtıyorsun. Sence yemin edip etmemeleri fark eder mi?"

"Öyle olması gerekir."

"Ona bakarsan çocukların da anne babalarının tembihlerini tutmaları ve uslu durmaları gerekir."

Brunetti "Bizimkilerin değil," dedi ve gülümsedi.

Paola'nın bedeninin de ani bir gülüşle sarsıldığını hissetti. "Haklısın, ama gerçekten rahiplerin o yemine sadık kaldıklarını düşünmüyorsun, değil mi?"

"Bence o kadının kimseyle ilişkisi yok."

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

"Ona bir kez bakmam yeterli," dedi ve Paola'yı belinden kavrayıp üstüne çekti.

Paola şaşırarak çığlık attı, ama sesinde korkudan çok neşe vardı, Raffi ya da Brunetti onu gıdıkladığında Chiara'nın koyverdiği çığlıklar gibi. O bağırırken Brunetti kollarıyla onu daha da sıkı kavrayıp hareketsiz yatmaya zorladı.

Bir süre sonra "Anneni hiç tanımamışım," dedi.

"Onu yirmi yıldır tanıyorsun."

"Hayır, nasıl bir insan olduğunu hiç anlamamıştım. Bunca yıldır nasıl biri olduğunu hiç bilmiyormuşum."

"Sesin üzgün geliyor," dedi Paola, kocasının yüzünü daha iyi görebilmek için doğranırken.

Brunetti kollarını gevşetti. "Birini yirmi yıldır tanıyıp aslında

kim olduğunu hiç bilmemek çok acı. Onca zaman boşa geçmiş demek," dedi.

Paola yeniden uzandı ve kıvrımlarını kocasının bedenine rahatça uyduruncaya dek kıpırdandı. Dirseği midesine girince Brunetti "Ah!" dedi, sonra Paola sessizce yattı ve Brunetti de ona sıkıca sarıldı.

Yarım saat sonra, iyice acıkmış olarak eve gelen Chiara onları öylece uyurken buldu.

8 Ertesi gün Brunetti uyandığında zihni garip bir şekilde berraktı; sanki gece ateşlenmiş, şimdiyse duyularına yeniden kavuşmuş gibiydi. Uzunca bir süre yatakta uzanıp son iki günde öğrendiklerini aklından geçirdi. Zamanı doğru değerlendirdiği, Questura'nın emin ellerde olduğu ve kendisinin suçluları gerektiği gibi kovaladığı sonucuna varacağı yerde, şimdi gözüne iyice anlamsız görünen bu kör dövüşüne girmiş olduğu için kendinden utandı. Maria Testa'nın öyküsüne inanmakla kalmamış, Vianello'yu da yanına katıp neler olup bittiğini anlamayan, birdenbire kapılanna neden bir *commissario'nun* dayandığına akıl erdiremeyen birtakım insanları sorgulamıştı.

Patta on gün sonra geri gelecekti; Brunetti kendisinin yokluğunda zamanını nasıl geçirdiğini öğrenince amirinin neler diyeceğini adı gibi biliyordu. Hatta sıcacık yatağının içindeyken bile onun buz gibi, keskin sözlerini duyabiliyordu: "Bütün ömrünü bir manastırda geçirmiş bir *rahibenin* anlattıklarına inandın, öyle mi? Onun sözüne kanıp bu insanların peşine düştün, onların yakınlarının öldürüldüğünü düşünmelerine neden oldun? Sen aklını mı kaçırdın Brunetti? Bu insanların *kim* olduğunu biliyor musun?"

Bu konuyu kapatmadan önce, kendisine yardımı dokunabilecek, Maria'nın öyküsünü doğrulayamasa da onun dürüstlüğüne kefil olabilecek son bir kişiyle konuşmaya karar verdi. Onu altı yıldır günah çıkarttığı kişiden daha iyi kim tanıyabilirdi ki?

Brunetti'nin aradığı adres Castello *sestiere*'sinin* sonunda, San Francesco della Vigna Kilisesi'nin yanındaydı. Sorduğu ilk iki kişi o kapı numarasının nerede olduğunu bilmiyordu, ama Kutsal Haç Rahipleri'ni sorunca bir sonraki köprünün ayağında, soldan ikinci kapı olduğunu öğrendi. Adres doğru çıktı, kapıda küçük bir Malta haçının yanında tarikatın adının yazılı olduğu pirinçten bir tabela asılıydı.

Kapı ilk çalışta, ortaçağ yazınında sık rastlanan o iyi kalpli keşişleri hatırlatan ak saçlı bir adam tarafından açıldı. Gözlerindeki kibarlık güneş ışınlan gibi insanın içini ısıtıyordu, yüzü yabancı birinin kapısına gelmesinden gerçekten memnun olmuş gibi geniş bir gülümsemeyle aydınlanmıştı.

"Size nasıl yardımcı olabilirim?" diye sordu, sanki onu yaşamda daha mutlu edebilecek başka bir şey yokmuş gibi.

"Mümkünse Padre Pio Cavaletti ile görüşmek istiyorum."

"Tabii, tabii. Girin oğlum," dedi keşiş, kapıyı açıp Brunetti'nin geçmesini bekleyerek. Ağır ahşap kapının eşiğini işaret ettikten sonra elinde olmadan uzanıp Brunetti'nin elini yakalarken, "aman dikkat" dedi. Suor'Immacolata'nın tarikatının beyaz uzun eteğinden giymiş, ama ondan farklı olarak üstünde yılların çimen ve toprak lekelerini taşıyan taba rengi bir önlük takmıştı.

Brunetti tatlı bir kokunun içine daldığını fark etti, kokunun adını koymak için durup bakındı.

"Leylak," dedi keşiş; Brunetti'nin yüzündeki ifadeyi okuyup keyiflenmişti. "Padre Pio leylaklara deli olur, dünyanın her yerinden fide getirtir." Brunetti etrafa bakınca bunun belli olduğunu gördü. Önlerinde uzanan avlunun her yanını küçücük fidelerden upuzun ağaçlara kadar her boyda leylaklar kaplamıştı ve kokulan etrafa dalga dalga yayılıyordu. Bakınca yalnızca birkaçında çiçek salkımı gördü; leylakların çoğu henüz çiçek açmamıştı.

"Bu kadar az çiçek bu kadar çok koksun, olacak iş değil," dedi, şaşkınlığını gizleyemeyerek.

"Ya, öyle," dedi keşiş gururla gülümseyerek. "Bunlar ilk çiçek açanlar, mor olanlar: Dilatata, Claude Bernard ve Ruhm von Horstenstein." Brunetti bu sayılanların kokladığı leylak adlan olabileceğini düşündü. Keşiş, Brunetti'nin dirseğinden tutup ilerideki yüksek tuğla duvann dibindeki bir düzine yeşil yapraklı çalıyı göstererek

*Mahalle

"ilerdeki duvarın ordaki beyazlar," dedi, "Beyaz Yaz, Marie Finon ve Fildişi İpeği. Onlar hazirandan önce açmayacak, havalar erkenden ısınmazsa da temmuza dek çiçekleri dökülmez." Sesindeki ve yüzündeki hazla etrafa bakınarak "Bu avluda tam yirmi yedi leylak türü var, Trento'daki yerimizde ise ayrıca otuz dört tür daha," dedi. Brunetti'ye ağzını açma fırsatı bırakmadan "Minhesota'dan gelenler bile var," dedi, tam bir İtalyan gibi seslilerin üstüne basa basa. "Bir de Wisconsin'den," diye ekledi, dili zor dönerek.

"Siz de bahçıvansınız galiba," dedi Brunetti, sormaya gerek varmış gibi.

"Tanrıya şükür öyleyim," dedi adam, Brunetti'ye daha yakından bakarak "Sen daha çocukken ben bu bahçede çalışıyordum."

"Ne güzel, peder. Gurur duyuyor olmalısınız."

Yaşlı adam kalın kaşlarının ardından Brunetti'ye dikkatlice baktı. Gurur da yedi büyük günahtan biriydi. Brunetti gafını fark edip "Böyle bir güzellik Tanrı'yi yücelttiği için gururlanmaksınız, demek istemiştim," deyince keşişin yüzü güldü.

"Tanrı güzel olmayan tek bir şey bile yapmaz" dedi adam bahçeyi boydan boya kesen tuğla patikada yürümeye başlarken. "Bundan şüphen olursa tek yapman gereken çiçeklerine bakmaktır." Bu bildik doğruyu başını sallayarak onayladıktan sonra "Bahçen var mı?" diye sordu.

"Hayır, maalesef yok," dedi Brunetti.

"Yazık. Bir şeylerin büyüyüp serpildiğini görmek iyi gelir insana. Yaşamın sürüp gittiğini gösterir." Karşılarına çıkan bir kapıyı açıp Brunetti'yi manastırın uzun koridoruna buyur etti.

Brunetti "Çocuklar sayılır mı peki?" diye sordu gülümseyerek, "İki çocuğum var da."

Keşiş, Brunetti'ye gülümseyerek, "En başta onlar gelir," dedi. "Hayatta çocuklardan daha güzel ve Tanrıyı daha fazla yücelten hiçbir şey yoktur."

Brunetti keşişe gülümsedi ve en azından ilk söylediğine yürekten katıldı.

Keşiş durup bir kapıyı çaldı. İçerden yanıt beklemeden "Buyrun, girin," dedi. "Padre Pio bize onu görmek isteyenlere asla engel olmamamızı söyler." Gülümseyerek Brunetti'nin kolunu sıvazladıktan sonra yeniden bahçesine, Brunetti'nin hep cennet gibi koktuğunu

düşündüğü leylaklarının arasına döndü.

Uzunca boylu bir adam masa başında bir şeyler yazıyordu. Brunetti içeri girince başını kaldırıp baktı, kalemini bırakıp ayağa kalktı. Masanın arkasından çıkıp tanımadığı misafirine doğru yürüdü, elini uzattı, gözlerinde başlayan bir gülümseme tüm yüzüne yayıldı.

Rahibin dudakları o kadar kırmızı ve dolgundu ki onunla ilk karşılaşanın gözlerini dudaklarından alması imkânsızdı, fakat ruhunu ele veren gözleriydi. Griyle yeşil arası gözleri etraftaki her şeye o kadar büyük bir merak ve ilgiyle bakıyordu ki, Brunetti bu adamın yaptığı her işe aynı merak ve ilgiyle sarılıyor olacağını düşündü. Uzun boylu ve zayıftı ve zayıflığı, Kutsal Haç Tarikatı'nın uzun, kat kat cüppesi içinde daha da belirginleşiyordu. Kırkını geride bırakmış olmalıydı, ama saçları hâlâ siyahtı; tek yaşlanma işareti tepesindeki seyrelmiş saçlardı.

"Buon giorno," dedi rahip sıcak bir sesle. "Size nasıl yardımcı olabilirim?" Her ne kadar sesi Venedik akşamına uygun olarak dalgalanıyor olsa da Venedik aksanıyla konuşmuyordu. Padovalı olabilir diye düşündü Brunetti, ama rahip soruyu yanıtlamasına fırsat vermeden "Kusuruma bakmayın. Buyrun. Şöyle buyrun, oturun," dedi. Bunu söylerken masanın solunda duran minderli küçük sandalyelerden birini çekti ve karşısındaki sandalyeye geçip oturmadan önce Brunetti'nin oturmasını bekledi.

Brunetti birden, bu işi bir an önce yapıp bitirme, Maria Testa'yı ve hikâyesini bir an önce anlatma isteğine kapıldı. "Peder, sizinle tarikatınızın bir üyesi hakkında konuşmak istiyordum," dedi. Pencereden giren rüzgâr masadaki kâğıtları uçurarak Brunetti'ye baharın türlü vaatlerini anımsattı. Havanın ne kadar sıcak olduğunu hissetti ve etrafına bakınınca avluya bakan pencerelerin açık olduğunu, güzel kokular getiren rüzgârın oradan girdiğini fark etti.

Rahip Brunetti'nin bakışını yakalamıştı. "Bütün gün bir elimle uçuşmasınlar diye kağıtları tutuyorum," dedi utangaç bir gülümsemeyle. "Ama leylak mevsimi çok kısadır, ben de elimden geldiğince kokularını içime çekmeye çalışıyorum." Bir an bakışlarını indirdi, sonra yine Brunetti'ye bakarak "Sanırım bu bir tür açgözlülük," dedi.

"Bunun büyük bir günah olduğunu sanmam peder," diye yanıtladı onu Brunetti hafifçe gülümseyerek.

Peder bu söylediğine başıyla teşekkür etti. "Kabalığımı mazur görün Signore, ama size tarikatımızın bir üyesi hakkında bilgi vermeden önce kim olduğunuzu öğrenmem gerekir sanırım?" dedi sonra. Yüzünde utangaç bir gülümseme vardı ve elini Brunetti'den anlayış beklediğinin bir göstergesi olarak aralarındaki boşluğun ortasına dek uzatmıştı.

"Ben Commissario Brunetti," dedi Brunetti cevap olarak.

Rahip hayretini gizlemeye gerek görmeden "Polis misiniz?" diye sordu.

"Evet."

"Tanrı aşkına, yoksa birine bir şey mi oldu?"

"Yo, hayır, kimseye bir şey olmadı. Buraya eskiden tarikatınızda rahibe olan genç bir kadın hakkında bilgi almaya geldim."

"Eskiden mi dediniz Commissario? Rahibe mi?"

"Evet."

"O halde size yardımımın dokunacağını sanmam. Başrahibe ile görüşseydiniz size benden daha çok şey söyleyebilirdi. Rahibelerin manevi annesi odur."

"Bu hanımı şahsen tanıdığınıza inanıyorum, peder."

"Peki kimmiş?"

"Maria Testa."

Rahip dikkatsizliğini bağışlatmak istermişçesine gülümsedi. "Üzgünüm, ama bu isim bana hiçbir şey ifade etmiyor, Commissario. Tarikatımız üyesiyken kullandığı adı söyleyebilir misiniz?"

"Suor'immacolata."

Yüzünün aydınlandığına bakılırsa kızı anımsamıştı. "Hah, tamam, San Leonardo huzurevinde çalışıyordu. Hastalara çok yardım ederdi. Çoğu onu candan severdi, sanırım o da onları. Tarikattan ayrıldığına çok üzülmüştüm. Onun için dua etmiştim." Brunetti başını salladı. "İyi de, onun polisle ne işi olur?" diye devam etti rahip. Sesi bir anda gerilmişti.

Bu kez Brunetti aralarındaki boşluğa elini uzattı. "Onun hakkında yalnızca bir iki şeyi merak ediyoruz, peder. Bir şey yapmadı, içiniz rahat olsun." Rahibin rahatladığı fark ediliyordu. "Onu ne kadar tanıyordunuz, peder?"

Padre Pio birkaç saniye durup düşündü. "Bu zor bir soru, Commissario."

"Size günah çıkarttığını sanıyordum."

Bunu duyunca rahibin gözleri faltaşı gibi açıldı, ama şaşkınlığını gizlemek için hemen aşağı baktı. Ne söyleyeceğini düşünerek ellerini kavuşturdu, sonra başını kaldırıp Brunetti'ye baktı. "Bu söyleyeceklerim size saçma gelebilir, Commissario, ama tarikatta onun dini büyüğü olarak bildiklerimle onun günah çıkardığı rahip olarak bildiklerimi ayırt etmeliyim."

"Neden?" diye sordu Brunetti, yanıtı bildiği halde.

"Çünkü günah çıkarma sırasında bana anlattıklarını kimseye anlatmama yeminim var, bu yemini bozarak büyük günah işlemiş olurum."

"Peki dini büyüğü olarak bildiklerinizi anlatmanızda bir sakınca var mı?"

"Hayır, yok. Hele de ona faydam dokunacaksa." Ellerini birbirinden ayırdı, Brunetti parmaklarının kemerine bağlı olan tespihe uzandığını gördü. "Ne bilmek istiyorsunuz?" diye sordu peder.

"Dürüst bir kadın mıdır?"

Peder bu kez şaşkınlığını gizlemeye çalışmadı bile. "Dürüst mü? Hırsızlık yapıp yapmayacağını mı soruyorsunuz?"

"Ya da yalan söyleyip söylemeyeceğini."

"Hayır, bunların hiçbirini yapmaz." Rahip hiç düşünmeden, tereddütsüz cevap vermişti.

"Peki ya dünyaya bakışı nasıldır?"

"Sorunuzu anlayamadım," dedi peder başını hafifçe iki yana sallayarak.

"Sizce insanları iyi tahlil edebilir mi? Güvenilir bir şahit midir?"

Uzunca bir süre düşündükten sonra, "Bence bu, kimi ne konuda tahlil edeceğine bağlı," dedi rahip.

"Yani?"

"Kolay heyecanlanır desem doğru olur sanırım. Ya da duygusal. Suor'Immacolata insanların içindeki iyiliği hemen görür, paha biçilmez bir özellik bu, ama," burada yüzü karardı, "ama herkesten her an şüphelenmeye de çok yatkındır." Sonraki sözlerini tartmaya çalışarak bir süre sustu. "Söyleyeceklerim size kokunç bir önyargı gibi gelecek, biliyorum." Söyleyeceklerinden rahatsız olduğu açıkça hissediliyordu. "Suor'Immacolata güneyli olduğu için insanın doğası konusunda belli bir görüşü var." Padre Pio gözlerini kaçırdı, Brunet-

ti adamın söylediklerinden dolayı kendisini utandıran alt dudağını ısırdığını ve böylece söylemiş olduğu şeyden ötürü kendini cezalandırdığını fark etti.

"Tarikatta böyle bir görüş sahibi olması garip değil mi sizce?"

"Gördünüz mü?" diye sordu rahip, utandığı belli oluyordu. "Söylemek istediklerimi nasıl ifade edeceğimi bilmiyorum. Dini terimlerle konuşacak olursam, onun umudunu yitirmiş biri olduğunu söyleyebilirim. Daha umutlu olsa insanlann iyi olabileceğine daha çok inanırdı." Sustu, elini tespihine götürdü. "Korkarım bundan başka bir şey söyleyemem, Commissario."

"Bilmemem gereken bir şey söylemekten korktuğunuz için mi?"

"Anlayamayacağınız şeyler olduğu için," dedi rahip, sesi kesindi. Brunetti'nin bakışını görünce, "Pek çok kişinin bunu garip bulacağını biliyorum, hele de bugünün dünyasında," dedi. "Ama kilisenin en eski geleneklerinden biridir bu, sürdürmek için var gücümüzle çalıştığımız bir gelenek. Sürmesi gerek." Acı acı gülümsedi. "Kusura bakmayın, başka bir şey anlatamam size."

"Ama yalan söylemez diyorsunuz, öyle mi?"

"Hayır, emin olun söylemez. Asla. Bir şeyleri yanlış yorumlayabilir ya da abartabilir, ama Sour'Immacolata asla kasten yalan söylemeyecektir."

Brunetti ayağa kalktı. "Zaman ayırdığınız için sağ olun, peder," dedi elini uzatarak.

Rahip elini sertçe sıktı. Onu kapıya kadar geçirdi, Brunetti'nin son teşekkürlerine "Tanrıya emanet olun," diye karşılık verdi.

Brunetti avluya çıkmadan manastırın arka duvarının dibinde bahçıvanın yere çökmüş, bir gülün dibindeki otları yolmakta olduğunu gördü. Yaşlı adam onu görünce bir elini yere dayayıp kalkmaya davrandı, ama Brunetti ona "Rahatsız olmayın, ben kendim çıkarım," diye seslendi. Avludan çıkıp *calle'ye* doğru ilk köşeyi dönerken leylakların kokusu bir hayır duası gibi arkasından onu takip etti.

Ertesi gün maliye bakanı kente geldi. Tamamen kişisel bir ziyaret olmasına rağmen polis yine de Venedik'teyken onun güvenliğini sağlamakla yükümlüydü. Hem bu yüzden hem de beş polisi yatağa, birini de hastaneye düşüren kış sonu grip salgını yüzünden San Le-

onardo Casa di Cura'da ölen beş kişinin vasiyetleri Brunetti'nin çalışma masasında bir sonraki hafta başına dek fark edilmeden öylece kaldı. Aklına geldikleri oluyordu, hatta bir kez Signorina Elettra'ya vasiyetlerin ne durumda olduğunu sormuş, iki gün önce masasınm üstüne bırakıldıklarını öğrenmişti.

Ama bakan Roma'ya ve maliye bakanlığı çamuruna dönünceye ve Brunetti masasında kayıp personel dosyalarını ararken onlara rastlayıncaya kadar vasiyetler bir daha Brunetti'nin aklına gelmedi. Beş vasiyeti dosyalaması için Signorina Elettra'ya geri vermeden önce onlara bir göz atmaya karar verdi.

Üniversitede hukuk okuduğu için hukuki dile aşinaydı, daha ölmemiş olan kişilere dünyanın ıvır zıvır parçalan üzerinde mülkiyet tahsis eden dile ve açıklamalara hâkimdi. Dikkatle kaleme alınmış cümleleri okurken Vianello'nun nesnelere asla sahip olamayacağımız yolundaki sözlerini anımsamadan edemedi; işte, bu imkânsızlığın doğruluğu ortadaydı. Mülkiyet kurgusunu varislerine bırakarak yanılsamayı sürdürmüşlerdi, ta ki zaman geçip onlar da ölümün kendilerinden çaldığı mülkiyeti varislerine devredinceye dek.

Brunetti belki de ölen şefin bütün eşyalarını cesediyle birlikte bir mavnaya koyup ateşe vererek denize indiren Keklerin haklı olduğunu düşündü. Birden mal mülkten bu kadar soğumasının maliye bakanıyla zaman geçirmiş olmasına bağlı olabileceği aklına geldi; onun kadar kaba, adi ve aptal bir adam herkesi servet düşmanı yapabilirdi. Brunetti aklından geçenlere yüksek sesle güldü ve dikkatini vasiyetlere çevirdi.

Signorina da Pre'ninkinden başka iki vasiyette daha *casa di cu*ra'nın adı geçiyordu. Signorina Cristanti beş milyon liret bırakmıştı, pek büyük bir miktar sayılmazdı, Signora Galasso ise iki milyon liret bağışlayıp servetinin büyük bir kısmını Torino'daki yeğenine bırakmıştı.

Brunetti bu kadarcık para için bile göz kırpmadan adam öldürülebileceğini bilecek kadar uzun süredir emniyette çalışıyordu, ama hiçbir dikkatli katilin bu kadar az para için afişe olma riskini göze almayacağını da biliyordu. Bu yüzden bu bağışlar, *casa di cura'da* çalışan birinin bu yaşlı insanları öldürmesi için geçerli bir neden olmaktan uzaktı.

Kardeşinin anlattıklarına bakılırsa Signorina da Pre yaşlı, terk

edilmiş bir kadın olarak son yıllarını tek başına geçirdiği kurama gönül borcunu ödemek istemiş gibi görünüyordu. Da Pre kimsenin ablasının vasiyetini uygulamamasına itiraz etmediğini söylemişti. Brunetti para koparmak için adam öldüren birinin payının kendisine verilmemesini öylece sessiz sakin oturup izleyeceğini hiç sanmıyordu.

Brunetti vasiyetnamelerin düzenleniş tarihlerine baktı ve hem Lerini hem de Galasso'nun *casa di cura'ya* ölmeden bir yıldan daha uzun bir süre önce bağış yapmış olduğunu fark etti. Öteki vasiyetlerden ikisi vasiyet sahibinin ölümünden beş yıl, birisi ise on iki yıl önce imzalanmıştı. Eldekilerden kötü bir senaryo yazmak için Brunetti'ninkinden daha geniş bir hayal gücüne ve daha kinik bir dünya görüşüne gerek vardı.

Ortada işlenmiş bir suç bulunmadığına Brunetti'nin aklı yatmıştı, ama o zaman da bu işte bir çarpıklık olmalıydı. Suor'Immacolata, ergenlik çağından beri ruhen ve bedenen yuva belledi̇ği tarikattan ayrılma kararını kendine mazur göstermek için, *casa di cura'da* yalnızca kendisinin görebildiği gizli kapaklı, korkunç şeyler döndüğünü ileri sürmüş olabilirdi. Brunetti suçluluğun kendini garip şekillerde gösterdiğine de şahit olmuştu, ama ortada suçluluk duymak için gerçek hiçbir nedenin bulunmadığı böyle bir duruma hiç rastlamamıştı. Maria Testa'ya inanmadığını fark etti ve kadının *vita nuova'sı*na bu kadar tatsız bir başlangıç yapmış olması içini büyük bir hüzünle doldurdu. Bu yaşamdan, kendinden ve bu tehlikeli icattan daha iyisini hak ediyordu.

Kâğıtlar, beş vasiyet ve Vianello'yla yaptığı görüşmelerden sonra aldığı notlar, Signorina Elettra'nın eline değil, bir üç gün daha ellenmeden kalacakları en alt çekmeceye doğru yola çıktı.

Patta tatilden döndüğünde Questuro'daki işlere gitmeden önce duyduğu birazcık ilgiyi de kaybetmiş gibiydi. Brunetti bu durumu Maria Testa konusunu ona açmamak için fırsat bildi. Bahar iyice gelmişti, Brunetti huzurevine, annesini görmeye gitti. Suor'Immacola-ta'nın içten gelen hayırseverliğinin yokluğunu bir kez daha fark ettiği için huzurevinde olmak ona eskisinden de zor geldi.

Genç kadın, bir daha Brunetti'yi arayıp sormamıştı. Brunetti de kendini genç kadının bu öykünün peşini bırakıp korkularını unutarak

yeni bir yaşama başladığı umudunun erdemine kaptırmıştı. Hatta bir gün Lido'ya gidip kızı ziyaret etmeyi bile düşündü, ama dosyaya bakınca ne adresin yazılı olduğu kâğıdı bulabildi ne de ona iş bulan ailenin adını -Rossi, Bassi, Guzzi gibi bir şeydi- hatırlayabildi. Sonra Vice-Questore Patta'nın Questura'ya dönüşünden duyduğu rahatsızlık yeniden üstüne çöktü ve iki gün sonra kendini Vittorio Sassi olarak tanıtan bir adam onu arayıncaya dek Maria Testa aklına bile gelmedi.

Sassi, "Maria'nın konuştuğu kişi siz misiniz?" diye sordu.

"Maria Testa mı?" diye sordu Brunetti, oysa hangi Maria olduğunu pekâlâ biliyordu.

"Suor' Immacolata."

"Evet, birkaç hafta önce gelmişti. Niçin arıyorsunuz Signor Sassi? Bir sorun mu var?"

"Araba çarpmış."

"Nerede?"

"Burada, Lido'da."

"Şimdi nerede?"

"Acile kaldırdılar, ben de hastanedeyim, ama durumuyla ilgili bilgi vermiyorlar."

"Kaza ne zaman olmuş?"

"Dün öğleden sonra."

"Peki beni niye şimdiye kadar aramadınız?" diye sordu Brunetti.

Uzun bir sessizlik oldu.

"Signor Sassi orda mısınız?" dedi Brunetti, yanıt gelmeyince sesini yumuşatarak "Şimdi durumu nasıl peki?" diye sordu.

"Kötü."

"Kim çarpmış?"

"Belli değil."

"Ne?"

"Dün öğleden sonra bisikletle işten eve dönerken bir araba ona arkadan çarpmış. Çok hızlı geliyormuş. Sürücü durmamış bile."

"Onu kim bulmuş?"

"Bir kamyon şoförü. Onu yol kenarında bir hendekte yatarken bulmuş. Hastaneye götürmüş."

"Durumu ne kadar kötü?"

"Ben de tam olarak bilmiyorum. Bu sabah beni aradıklarında bir

ayağı kırık demişlerdi, ama beyninde de hasar olabilirmiş."

"Kim söyledi?"

"Bilemiyorum. Hastaneden telefon eden kişinin söyledikleri bunlar."

"Siz de şimdi hastanedesiniz, değil mi?"

"Evet."

"Sizi nereden bulmuşlar?" diye sordu Brunetti.

"Polis dün pansiyondaki odasına gitmiş, adresi çantasından buldular herhalde, pansiyonun sahibi de polise karımın adını vermiş. Onu oraya bizim götürdüğümüzü anımsamış olmalı. Ama bu sabaha dek beni arama zahmetine girmemişler, onlar arar aramaz da hemen geldim."

"Beni niye aradınız peki?"

"Geçen ay Venedik'e gittiğinde orada ne işin var diye sormuştuk, o da Brunetti diye bir polisle görüşeceğini söylemişti. Ne konuşacağını söylemedi, biz de sormadık, ama polis olduğunuza göre onun başına gelenleri öğrenmek istersiniz diye düşündük."

"Sağ olun Signor Sassi. Aramanıza sevindim," dedi Brunetti. Sonra, "Benimle görüştükten sonra davranışları nasıldı?" diye sordu.

Sassi bu soruyu garip bulmuş olsa bile bunu sesine yansıtmadı. "Her zamanki gibiydi. Niye sordunuz?"

Brunetti bu soruyu yanıtlamadan başka bir soruyla karşılık vermeyi seçti: "Daha ne kadar hastanede kalacaksınız?"

"Fazla değil. İşe dönmem lazım, karım da torunlara bakıyor."

"Doktorunun adı ne?"

"Bilmiyorum, Commissario. Burası karmakarışık. Hemşireler grevdeymiş, o yüzden sorularımı yanıtlayacak birini bulmakta bile zorlanıyorum. Zaten kimse Maria hakkında bir şey bilmiyor. Buraya gelebilir misiniz? Belki size bir şeyler söylerler."

"Yarım saat içinde oradayım."

"O çok iyi bir kız," dedi Sassi.

Onu altı yıldır tanıyan Brunetti adamın ne kadar haklı olduğunu biliyordu.

Sassi telefonu kapatır kapatmaz Brunetti Vianello'yu çağırdı, ona bir motorla kaptan bulmasını, beş dakika içinde Lido'ya gitmek üzere yola çıkacaklarını söyledi. Santralden Lido'daki hastanenin acil servis şefini bağlamasına istedi. Sırasıyla jinekoloji, cerrahi servisi

ve mutfağa bağlanınca tepesi atıp telefonu kapattı, kendisini bekleyen Vianello ve Bonsuan'ın yanına gitti.

Laguna'ûa ilerlerlerken Brunetti Vianello'ya Sassi'nin telefonda kendisine söylediklerini anlattı.

Vianello kıza çarpıp kaçtıklarını duyunca "Adi herifler" dedi. "Nasıl durmazlar! Onu nasıl yolun kenarında ölüme terk ederler!"

"Belki de asıl amaçları buydu," dedi Brunetti ve Vianello'nun jetonunun düşmesini izledi.

"Tabii ya!" dedi Vianello, durumun açıklığını anlayarak. "İyi de, *casa di cura'ya.* gidip kimseyi sorgulamad'k ki. Onun gelip bizimle konuştuğunu nereden öğrendiler?" diye sordu.

"Beni görmeye geldikten sonra ne yaptığını bilmiyoruz, öyle değil mi?"

"Bilmiyoruz, evet, ama gidip birilerini düpedüz suçlayacak kadar da saf olamaz, öyle değil mi?"

"Kızcağız ömrünün büyük kısmını bir manastırda geçirdi, çavuş."

"Yani?"

"Yani, birine gidip suç işlediğini söyleyince onun pişman olup hemen polise teslim olacağını sanıyor olmalı." Brunetti bu sözleriyle ileri gittiğini fark etti ve pişman oldu. "Yani, insanların kişiliğini tahlil etmekte pek başarılı olmayabilir. Başkalarının suç işleme nedenlerini kavrayamayabilir."

"Sanırım haklısınız efendim. Manastır, berbat ettiğimiz bu dünyaya hazırlanmak için en uygun yer değil."

Brunetti buna söyleyecek söz bulamadı, motor Ospedale al Mare'nin kıyısındaki ambulanslara ayrılmış bölüme yanaşana dek sustular. Karaya atladılar, Brunetti Bonsuan'a neler olup bittiğini öğreninceye dek onları beklemesini söyledi. Aralık bir kapı beyaz badanalı beton koridora açılıyordu.

Beyaz gömlekli bir hizmetli telaşla yanlarına yaklaşıp "Siz kim oluyorsunuz?" diye çıkıştı, "kimse hastaneye buradan giremez."

Adamı dikkate bile almayan Brunetti polis kimliğini çıkarıp adamın suratına doğru tuttu. "Acil servis ne tarafta?"

Adamın onları durdurup durdurmamakta tereddüt ettiğini gördü, ama o da her İtalyan gibi yetkili birine, hele de üniformalı bir yetkiliye direnemedi ve yolu tarif etti. Birkaç dakika içinde hemşire ma-

sasının önündeydiler. Arkada iki yana açılan bir kapıyla uzun, aydınlık bir koridora geçiliyordu. Masa başında kimse yoktu, Brunetti'nin arka arkaya birkaç kez seslenişi de yanıtsız kaldı.

Birkaç dakika sonra buruşuk beyaz gömlekli bir adam çıkageldi. Adamı eliyle durdurup "Bakar mısınız," dedi Brunetti.

"Efendim?" dedi adam.

"Acil servis şefinin kim olduğunu nasıl öğrenebilirim?"

"Ne yapacaksınız acil servisin şefini?" diye sordu adam sabırsızca.

Brunetti yine kimliğini çıkarıp gösterdi. Adam bir kimliğe, bir Brunetti'ye baktı, "Buyrun, Commissario, acil servisin şefi olma talihsizliğine uğramış kişi benim," dedi sonra.

"Talihsizlik mi?" diye sordu Brunetti.

"Kusura bakmayın, abarttım. Hemşireler greve gitmeye karar verdiği için otuz altı saattir buradayım, bir hastabakıcı bir de pratisyen doktorla dokuz hastaya bakmaya çalışıyoruz. Ama bunları size anlatmamın bana bir faydası olmayacak sanırım."

"Kusura bakmayın doktor, hemşirelerinizi tutuklayamam."

"Çok yazık. Size nasıl yardım edebilirim?"

"Dün buraya getirilen bir kadını görmeye geldim. Araba çarpmış. Ayağının kırık olduğunu, bir de beyninde hasar olduğunu öğrendim."

Doktor kimden söz edildiğini hemen anlamıştı. "Ayağı değil, omzu, o da kırık değil, sadece çıkıktı. Birkaç kaburgası kırılmış olabilir. Asıl kafasına kötü darbe almış. Beni endişelendiren o olmuştu."

" 'Olmuştu' mu?"

"Evet. Buraya getirildikten yaklaşık bir saat sonra onu Ospedale Çivile'ye gönderdik. Personelim tam olsa bile kafasına öyle bir darbe almış birine bakacak ekipmanım yok."

Brunetti oraya kadar boşu boşuna gitmiş olmalarından duyduğu öfkeyi güçlükle bastırarak "Durumu ne kadar kötü?" diye sordu.

"Buraya getirdiklerinde bilinci yerinde değildi. Omzunu yerine taktık, kaburgalarını bandaja aldım, ama kafa travmaları konusunda benim fazla bir uzmanlığım yok. Birkaç test yaptım. Kafasının içinde neler olduğunu, neden kendine gelmediğini anlamak istedim. Ama buraya gelmesiyle sevk etmemiz bir oldu, o yüzden durumunu tam olarak anlayamadım."

"Birkaç saat önce birisi onu görmek için buraya gelmiş," dedi Brunetti. "Kimse ona kızın Venedik'e sevk edildiğini söylememiş."

Doktor omuz silkti, "Dedim ya, burada üç kişiyiz. Birinin söylemiş olması gerekirdi."

"Evet, birinin söylemiş olması gerekirdi." "Durumuyla ilgili bana söyleyebileceğiniz başka bir şey var mı?"

"Hayır, Civile'dekilere sormanız gerekecek."

"Nerede yatıyor?"

"Bir nörolog buldularsa yoğun bakımdadır. Ya da orda olması lazım." Doktor ya yorgunluktan ya da Maria'nın hali gözünün önüne geldiği için başını iki yana salladı. Birden kapı açıldı, gömleği en az doktorunla kadar buruşuk olan bir kadın telaşla "Doktor bey, hemen gelin," diye bağırdı.

Doktor, Brunetti'ye başka bir şey söyleme gereği duymadan dönüp kadının peşinden kapıdan çıktı. Brunetti geldikleri yoldan geri döndü, motora bindi ve kaptana neler olduğunu anlatmadan "Ospedale Civile'ye gidelim Bonsuan," dedi. İnsanı ferahlatan dalgalan yararak ilerlerlerken Brunetti yukarıya çıkmadı, ama kabin kapısının pencerelerinden Vianello'nun Bonsuan'a neler olup bittiğini anlatışını izledi. Öykü sona erdiğinde her ikisi de, İtalyan sağlık sistemiyle karşı karşıya kalan herkesin yapacağı gibi tiksintiyle başını sallıyordu.

On beş dakika sonra motor devlet hastanesinin önüne yanaştı ve Brunetti Bonsuan'a yine kendilerini beklemesini söyledi. O da, Vianello da yJların deneyimiyle acil servisin nerede olduğunu biliyorlardı, labirente benzeyen koridorlardan geçerek hızla ilerlediler.

Acil servise açılan koridorda Brunetti'nin tanıdığı bir doktor duruyordu, Brunetti hemen yanına yaklaştı.

Doktor onu tanıyıp gülümseyince Brunetti *"Buon giorno,* Giovanni," dedi. "Dün Lido'dan gönderilen bir kadını arıyorum."

"Kafa travması olan mı?" diye sordu genç adam.

"Evet. Durumu nasıl?"

"Başını önce bisikletine, sonra da düşüp yere çarpmış gibi görünüyor. Kulağının üstünde derin bir yara var. Ama kendine getirmeyi başaramıyoruz, uyandıramıyoruz bir türlü."

Brunetti "Acaba..." diye başladı, ama ne soracağını bilmiyordu.

"Hiçbir şey bilmiyoruz Guido. Bugün de ayılabilir, hiç ayılmaya-

bilir de. Ölebilir de." Ellerini ceketinin ceplerine soktu.

"Böyle bir durumda ne yaparsınız?" diye sordu Brunetti.

"Biz doktorlar mı?"

Brunetti başını salladı.

"Tahlil üstüne tahlil yaparız. Sonra da dua ederiz."

"Onu görebilir miyim?"

"Sargılar dışında görülecek pek bir şey yok," dedi doktor.

"Yine de onu görmek istiyorum."

"Peki, ama sadece sen," dedi doktor Vianello'nun olduğu tarafa bakarak.

Vianello başını salladı ve duvarın dibindeki koltuklardan birine oturdu. İki gün öncesine ait bir gazetenin ekini alıp okumaya başladı.

Doktor, Brunetti'yi koridordan geçirerek sağdan üçüncü kapının önünde durdu. "Hastane kalabalık olduğu için onu buraya yatırdık," dedikten sonra kapıyı iterek açtı ve Brunetti'nin önünden içeriye girdi.

Her şey tanıdıktı: Çiçek ve idrar kokusu, ısınmasın diye pencere kenarına dizilmiş plastik su şişeleri, bekleyişin perişanlığı. Odadaki dört yataktan biri boştu. Brunetti Marisa Testa'yı hemen gördü, karşı duvara dayalı duran yatakta yatıyordu. Doktorun arkasından çıkıp kapıyı kapattığının farkına varmaksızın genç kadının yanına gitti ve başucunda durdu.

Maria'nın gözlerinin altındaki morluk nedeniyle, kalın kirpikleri bile seçilemiyordu. Saçını saran sargıdan kısacık bir tutam saç çıkmıştı. Yüzünde burnunun bir yanından başlayıp çenesine kadar inen ve merküroknomla temizlendiği için beyaza çalan derin bir yara vardı. Siyah dikiş izleri sol elmacık kemiğinden başlayıp sargının altında kayboluyordu.

Açık mavi battaniyenin altındaki bedeni bir çocuğunki kadar küçüktü, omzundaki kalın sargı bu bedeni tuhaf bir biçimde çarpıtmıştı. Brunetti önce kadının ağzına, sonra orada bir kıpırdanma göremediği için göğsüne baktı. Başta emin olamadı, ama sonra sessizce nefes alıp verirken battaniyenin belli belirsiz alçalıp yükseldiğini fark etti. Bunu görünce rahatladı.

Brunetti'nin arkasındaki diğer kadınlardan biri inledi, belki de onun sesinden rahatsız olan bir başkası "Roberto," diye sayıkladı.

Biraz sonra Brunetti Vianello'nun hâlâ gazete okuduğu koridora çıktı. Brunetti ona işaret etti, birlikte dışanda bekleyen motora binip Questura'ya geri döndüler.

9

Brunetti ve Vianello dile dökülmemiş bir anlaşmayla öğle yemeğini atladılar. Questura'ya varınca Brunetti Vianello'dan nöbet listesinde gerekli düzenlemeyi yaparak Maria Testa'nın başına gece gündüz orada duracak bir nöbetçi göndermesini istedi.

Sonra Lido'daki emniyet müdürlüğünü aradı, adını ve arama nedenini söyledi ve geçen günkü çarpıp kaçma olayıyla ilgili bir şey bulup bulmadıklarını sordu. Hiçbir şey bulamamışlardı; ne bir tanık, ne komşusunun arabasında bir göçük fark eden şüpheci bir komşunun ihbarı, hiçbir şey. Bugünkü gazetede kaza haberinin altında bir şey bilen ya da görenlerin araması için bir numara verildiği halde arayan olmamıştı. Brunetti telefon numarasını bıraktı ve daha önemlisi, polis komiseri olduğunu belirterek ona çarpıp kaçan araba ya da sürücüsü hakkında bir şey öğrenir öğrenmez kendisini aramalarını söyledi.

Sonra çekmecesini açtı ve oraya attığı dosyayı buluncaya dek çekmeceyi karıştırdı. Her şeyini Torino'daki yeğenine bırakan ilk kadının, Fausta Galasso'nun vasiyetini çıkardı ve sıralanan mülkleri teker teker dikkatle okudu: Venedik'te üç daire, Pordenone yakınlarında iki çiftlik, şehirdeki üç banka hesabında para. Dairelerin adreslerine baktı, bir şey çıkaramadı.

Telefon kaldırıp ezberden bir numara çevirdi.

Telefon ikinci çalışta açıldı ve bir kadın sesi "Bucintoro Emlak," dedi.

"Ciao, Stefania," dedi. "Ben Guido."

"Sesinden tanıdım, Guido," dedi kadın. "Nasılsın, dur, dur, cevap vermeden önce söyle, Canaregio'da yüz elli metrekare, iki banyolu, üç yatak odalı, oturma odası *laguna'ya* bakan nefis bir daire var, almak ister misin?"

Brunetti "Ne sorunu var?" diye sordu.

"Guido!" dedi kadın büyük bir hayretle, ilk heceyi üç misli uzatarak.

"Kiracısı mı çıkmıyor yoksa? Çatısının yenilenmesi mi lazım? Duvarları mı küflü?" diye sordu.

Önce kısa bir sessizlik oldu, sonra kadın kısa, şaşkın bir kahkaha attı. *"Acqua alta.* Su bir buçuk metreden fazla yükselirse yatağında balık bulabilirsin."

"Laguna'da balık kalmadı ki Stefania. Hepsi zehirlendi."

"Yosun diyelim o zaman. Ama gerçekten çok güzel bir daire, inan bana. Üç yıl önce Amerikalı bir çift satın almış, restore etmek için bir servet harcamışlar, kimse onlara suların yükseldiğini söylememiş. Sonra, geçen kış, *acqua alta* olduğunda parkeleri kabarmış, yepyeni boyalan dökülmüş, elli milyon liretlik mobilya ve halılan su içinde kalmış. Mimar çağınp baktırmışlar, adam yapabileceğiniz hiçbir şey yok demiş. O yüzden elden çıkartmak istiyorlar."

"Kaç para?"

"Üç yüz milyon."

"Yüz elli metre kare mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet."

"Hiçbir şey değilmiş."

"Biliyorum. İlgilenecek tanıdığın birileri var mı?"

"Stefania, yüz elli metrekarelik bir daire için bu para az olsa da o daire beş para etmez." Kadın karşı çıkmadı, hiçbir şey söylemedi. Brunetti "İlgilenen birileri var mı?" diye sordu sonra.

"Evet."

"Kim?"

"Almanlar."

"İyi. Umarım onlara satarsın." Stefania'nın babası İkinci Dünya Savaşı'nda üç yıl Almanların elinde esir tutulmuştu. Brunetti'nin iması açıktı.

"Ev aramıyorsan niye aradın? Bir şey mi soracaktın?"

"Stefania," dedi Brunetti, kadının az önce kendi adını uzattığı gibi ikinci heceyi uzatarak. "Senin o tatlı sesini duymaktan başka ne isteyebilirim ki?"

"Sen genç kızların hayallerindeki prenssin, Guido. Hadi söyle, ne bilmek istiyorsun?"

"Elimde üç adres ve son sahiplerinin adlan var. Satışta olup ol-

madıklarını ve satıştalarsa kaç para istendiğini öğrenmek istiyorum. Geçtiğimiz yıl satıldılarsa da kaça satıldıklarını."

"Bunu bulmak bir iki günümü alır," dedi.

"Yarına kadar yapsan olur mu?" diye sordu Brunetti.

"Peki, öyle olsun. Adresleri ver bakalım."

Brunetti ona adresleri verdi ve hepsinin Galasso adlı bir kadın tarafından yeğenine bırakıldığını da söyledi. Stefania telefonu kapatmadan evi Almanlara satamazsa Brunetti'den o daireyi satacağı birini bulmasını istediğini söyledi. Brunetti bunu düşüneceğini söyledi, ama kendini tutup, emniyet müdür yardımcısına evden söz edeceğini söylemedi.

Sonraki vasiyet Signora Renata Cristanti'ye, Marcello'nun dul karısına aitti. Signor Cristanti hayattayken her ne yapıyorduysa iyi yapmış olmalıydı ki Signora Cristanti vasiyetinde bir sürü daire, dört dükkân ve yarım milyar liretten fazla parayı kendisini gelip görmeye zahmet etmeyen altı çocuğu arasında eşit bölüştürmüştü. Bunu okuyunca Brunetti'nin ilk aklına gelen, neden bu kadar zengin ve altı çocuklu birinin son günlerini yaşlıların bakımı için her türlü olanağı sağlayan ultra modern bir klinikte değil de fakirliğe ant içmiş rahibelerin doldurduğu böyle bir huzurevinde geçirdiği oldu.

Conte Crivoni dul eşine içinde oturduğu dairenin yanı sıra iki daire daha, ayrıca vasiyette miktarı belirtilmemiş olan tasarruflarını bırakmıştı. Başka bir mirasçının adı geçmiyordu.

Signor da Pre'nin de dediği gibi, ablası huzurevine yaptığı bağış hariç her şeyini ona bırakmıştı. Onu tek mirasçısı olarak andığı için mülklerini ayrı ayrı saymaya gerek görmemişti, bu yüzden mal varlığının büyüklüğünü anlamak imkânsızdı.

Signor Lerini her şeyini kızı Benedetta'ya bırakmıştı ve yine malların dökümü olmadığı için mirasın toplam miktarını bilmek mümkün değildi.

İç hat telefonu çaldı. "Buyrun müdürüm?" dedi Brunetti telefonu kaldırıp.

"Odama gelir misin, seninle konuşmak istiyorum Brunetti."

"Olur efendim, hemen geliyorum."

Patta tatilden dönüp Questura'nın başına geceli bir haftadan fazla olmasına rağmen Brunetti onunla yüz yüze gelmemeyi başarmıştı. Patta gelince ona sunmak üzere yokluğunda çeşitli *commissa-*

ri'nin yaptığı işleri anlatan, ama Maria Testa'nın ziyaretinden ya da onun anlattıkları üzerine yapılan sorgulamalardan hiç söz etmeyen bir rapor hazırlamıştı.

Signorina Elettra Patta'nın bürosunun önündeki küçük büroda, masasının başındaydı. Bugün koyu gri döpiyeslerin en frapanını giymişti; kıyafeti Patta'nın giydiği incecik çizgili, kruvaze takımların bir parodisi gibiydi. Aynen onun gibi ceketinin göğüs cebine beyaz bir mendil sokmuş ve yine onun gibi ipek kravatının ortasına taşlı bir kravat iğnesi takmıştı.

"Tamam, Fiat'ı sat o zaman," diyordu kadın Brunetti içeri girdiğinde. Brunetti şaşırmış, az kalsın arabası olduğunu bilmediğini söyleyecekti ki, kadın "Ama onun yerine hemen sana geçen hafta söylediğim Alman biyoteknoloji şirketinin hisselerini al," diye devam etti. Elini kaldırıp Brunetti'ye Patta'nın yanına girmeden önce ona bir şey söyleyeceğini işaret etti. "Ayrıca akşama kadar Hollanda hisselerini de sat. Bir arkadaşım Hollanda maliye bakanının yarınki kabine toplantısında neler açıklayacağını anlattı." Karşısındaki bir şey söylemiş olmalı ki, "Kaybım olursa olsun, sat dediysem sat," dedi kızgın bir sesle.

Başka bir şey söylemeden telefonu kapattı ve dikkatini Brunetti'ye yöneltti.

"Hollanda hisseleri ha?" diye nazikçe sordu Brunetti.

"Sizde de varsa, hemen elinizden çıkarmaya bakın," dedi Elettra.

Brunetti'nin elinde hisse falan yoktu, ama yine de önerisi için kadına teşekkür etti. "Bugün pek şıksınız," dedi sonra.

"Fark etmeniz büyük incelik, Commissario. Beğendiniz mi? Ayağa kalktı ve masasından uzaklaştı. Döpiyesini ince yüksek topuklu ayakkabılar tamamlıyordu.

"Doğrusu çok hoş," dedi Brunetti. "Brokerınızla konuşmak için mükemmel."

"Öyle, değil mi? Ne yazık ki çok aptal. Her şeyi ben söylemek zorunda kalıyorum."

"Bana ne söyleyecektiniz?" diye sordu Brunetti.

"Müdür yardımcısıyla görüşmeden önce İsviçre polisinin bizi ziyaret edeceğini size haber vereyim dedim."

Kadının sözüne devam etmesine kalmadan Brunetti Patta'nın ofisine doğru kaçamak bir bakış fırlatarak, "İsviçre bankalarındaki giz-

li hesaplarınızı mı keşfetmiş yoksa?" deyiverdi gülümseyerek.

Signorina Elettra'nın gözleri şaşkınlıkla faltaşı gibi açıldı, sonra yine aynı hızla hoşnutsuzlukla kapandı. "Hayır, Commissario," dedi, oldukça ciddi bir sesle, "Avrupa Komisyonu'yla ilgiliymiş, belki müdür yardımcısı size bu konuda başka şeyler de anlatacaktır." Kadın yine masasına geçti, Brunetti'ye sırtını döndü ve ilgisini bilgisayara verdi.

Brunetti kapıyı çaldı, "Girin," sesini duyunca Patta'mn bürosuna girdi. Görünüşe bakılırsa tatil müdür yardımcısına yaramıştı. Klasik kemerli burnu ve buyurgan çenesi mart yanığıyla parlıyordu. Dahası birkaç kilo da vermişti ya da Bangkoklu terziler Londralılardan daha becerikliydi.

"Günaydın, Brunetti," dedi Patta son derece keyifli bir sesle.

Bundan işkillenen Brunetti zor duyulur bir sesle bir şeyler geveledi ve buyur edilmeyi beklemeden koltuğa çöktü. Patta'nın buna karşı çıkmaması üzerine Brunetti iyiden iyiye gardım aldı.

"Ben yokken yaptıkların için sana teşekkür etmek istiyorum," diye söze girdi Patta. Brunetti'nin kafasında uyarı zilleri öyle bir çalmaya başlamıştı ki, Patta'mn dediklerine kendisini vermesi imkânsızdı. Başını salladı.

Patta masasından kalkıp birkaç adım attı, sonra yine geri döndü, sandalyesine oturdu, sonra birden orada oturmanın ona verdiği yapay yükseklik üstünlüğünden hoşlanmadı, ayağa kalkıp Brunetti'nin yanındaki koltuğa oturdu.

"Biliyorsun Commissario, bu yıl uluslararası polis işbirliği yılı."

Aslında Brunetti'nin bundan haberi yoktu. Dahası, umurunda da değildi. Biliyordu ki ne yılı olursa olsun ona bir şeylere mal olacaktı, muhtemelen zamana ve sabra.

"Bundan haberin var mıydı Commissario?"

"Hayır."

"Evet, öyle. Avrupa Topluluğu Yüksek Komisyonu tarafından ilan edildi." Brunetti bu konuya ilgi göstermeyince, "Bize bu konuda ne görev düşecek, merak etmiyor musun?" diye sordu Patta.

"Biz kimiz?"

Patta kısa bir süre susup kafasında gramerini düzelttikten sonra: "İtalya tabii ki," diye cevap verdi.

"İtalya'da bir sürü kent var."

"Evet, ama çok azı Venedik kadar ünlü."

"Ve çok azında suç oranı Venedik'teki kadar düşük."

Bunu duyan Patta bir süre sustu, sonra Brunetti başını sallayıp her dediğini gülümseyerek karşılıyormuş gibi sözlerine devam etti. "Bizim payımıza düşen, önümüzdeki birkaç ay boyunca kardeş kentlerin emniyet müdürlerini ağırlamak."

"Hangi kentler?"

"Londra, Paris ve Bern."

"Ağırlamak mı?"

"Evet, hazır emniyet müdürleri buraya gelmişken bizimle birlikte çalışmaları, burada nasıl iş yaptığımızı görmeleri iyi olur diye düşündük."

"Durun bir tahmin edeyim, Bern'le başlayacağız, değil mi? Ben Bern emniyet müdürünü ağırlayacağım, sonra iade-i ziyaret için başkentlerin en ilginci olan Bern'in deli karmaşasına karışmam gerekecek, sonra sıra Paris ve Londra'ya gelince siz devralacaksınız, değil mi?"

Patta, Brunetti'nin durumu bu biçimde ifade etmesine şaşırdıysa da renk vermedi. "Bern emniyet müdürü yarın geliyor, yann üçümüz birlikte öğle yemeği yiyeceğiz. Yemekten sonra da ona çevreyi gezdirebilirsin, diye düşündüm. Emniyete ait motoru alabilirsin."

"Belki sonra da Murano'ya cam üfleyenleri izlemeye götürürüm, değil mi?"

Patta başını sallayarak bunun iyi bir fikir olduğunu söyleyecekti ki Brunetti'nin sesindeki alaycılığı fark edip sustu. "Bu da bizim sorumluluğumuz Brunetti, *public relations* da işimizin bir parçası." Patta her zaman yaptığı gibi İngilizce bilmemesine rağmen cümlesine bir iki İngilizce laf sokuşturmuştu.

Brunetti ayağa kalktı. "Peki," dedi, hâlâ oturmakta olan Patta'ya bakarak. "Başka bir şey var mıydı efendim?"

"Hayır, sanmıyorum. Seninle yann öğle yemeğinde görüşüyoruz öyleyse."

10 Odadan çıkınca Brunetti Signorina Elettra'nın sessizliğe gömülmüş, kendini bilgisayarına kaptırmış olduğunu gördü. Kadın onu görünce, İsviçre bankalarındaki hesaplan konusunda yaptığı şakayı affetmeye hazır olduğunu göstermek istercesine gülümsedi. "Ee?" diye sordu.

"Ee'si, Bern emniyet müdürüne kenti gezdirmekte görevlendirildim. Sanırım evimde konuk etmemi istemediği için şanslıyım demektir."

"Onunla ne yapmanızı istedi?"

"Hiçbir fikrim yok. Etrafı gezdirecekrnişim. Buradayken çevreye bir göz atmasını sağlayacağım işte. Belki de ona Ufficio Strani-eri'nin önünde oturma izni almak için bekleşen insanları göstermeliyim aslında." Bu histen rahatsızlık duysa da Brunetti her sabah o uzun sırayı oluşturan insan yığınına kızmadan edemiyordu; çoğu genç erkeklerden oluşuyordu ve pek çoğu Avrupa kültürüyle ilgisi olmayan yerlerden geliyordu. Bir yandan bunları düşünür, zihninde düşüncelerini gösterişli bir dille allayıp pullarken, bir yandan da bunların, özünde, İtalya'yı etnik ve kültürel olarak arındırmayı vaat eden grupların yabancı düşmanı politikalarına temel oluşturan düşüncelerin tıpatıp aynısı olduğunu fark ediverirdi.

Signorina Elettra'nın sesi bu acımasız yargılamayı böldü. "O kadar da kötü olmayabilir, Dottore. İsviçreliler bize hep çok yardımcı olmuştur."

Brunetti gülümsedi. "Belki ondan birkaç bilgisayar şifresi sızdırmayı başarırsınız Signorina."

"Şifreye gerek olduğunu sanmıyorum efendim? Polis kodlarını kırmak çok kolay. Ama asıl gerekli olanlar, banka kodlan. Doğrusu ben bile onları elde etmeye çalışmakla zamanımı boşa harcamam."

"Signorina," dedi Brunetti, aniden aklına gelen bir düşünceyle, "benim için bir şey yapmanızı istiyorum."

"Tabii efendim," dedi kadın, eline bir kalem alarak. İsviçre'deki banka hesaplarıyla ilgili konuşma aralarında hiç geçmemiş gibiydi.

"San Polo'da Peder Luciano adında bir rahip var. Soyadını bilmiyorum. Başı hiç belaya girmiş mi, öğrenebilir misiniz?"

"Bela mı?"

"Evet, tutuklanmış mı, ya da herhangi bir şeyle suçlanmış mı? Görev yeri sık sık değiştirilmiş mi? Aslında buradan önce nerede ça-

lışmış, oradan buraya niye gönderilmiş, Öğrenebilirseniz sevinirim."

Duyulur duyulmaz bir sesle, "İsviçre bankalarının kodlarını bulmak bile bundan daha kolay," dedi Signorina Elettra.

"Efendim?"

"Böyle bilgileri bulmak çok zordur."

"Tutuklanmış olsa bile mi?"

"Böyle şeyler hemen hasır altı edilir, efendim."

"Nasıl şeyler?" diye sordu Brunetti, Elettra'nın yumuşak sesi karşısında.

"Rahiplerin tutuklanması gibi şeyler. Bir nedenle kamuoyunun dikkatinin üzerlerine çekildiği durumlar. Dublin'deki sauna olayını hatırlayın. Manşetlerden ne çabuk düşmüştü, değil mi?"

Brunetti geçen yıl yalnızca *Manifesto* ve *L'Unitâ'nın* yazdığı, Dublin'de eşcinsellerin gittiği bir saunada kalp krizinden ölen ve nasılsa yanında bulunan başka iki rahip tarafından son duası ettirilen İrlandalı rahibi anımsadı. Paola'yı pek keyiflendiren bu olay yalnızca sol basında yer almış, oradan da bir gün içinde düşmüştü.

"Ama mutlaka polis dosyaları başkadır," dedi Brunetti.

Kadın başını kaldırıp Paola'nın çoğunlukla tartışmaları bitirirken yaptığı gibi ona şefkatle baktı. "Adını bulup araştırırım, efendim," dedi. Yeni bir sayfaya geçti. "Başka bir arzunuz?"

"Sanırım yok, teşekkür ederim," dedi Brunetti ve Elettra'nın ofisinden çıkıp sessizce kendi bürosuna döndü.

Signorina Elettra'nın Questura'da çalıştığı şu birkaç yıl zarfında Brunetti onun alaycılığına alışmıştı, ama yine de az önce rahiplerle ilgili söyledikleri gibi bazen Brunetti'nin kafasını iyice karıştıran, açıklamasını istemeye utandığı, bilmece gibi şeyler söyleyebiliyordu. Signorina Elettra ile din ya da kilise üzerine hiç konuşmamışlardı, ama anladığı kadarıyla bu konularda Paola'dan daha açık fikirli değildi.

Brunetti bürosuna dönünce Signorina Elettra ve Kutsal Ana Kilisesi'ni aklından çıkartıp telefona uzandı. Lele Bortoluzzi'nin numarasını çevirdi, ressam ikinci çalışta telefonu açınca Brunetti yine Doctor Messini hakkında konuşmak için aradığını söyledi.

"Geri döndüğümü nereden biliyorsun, Guido?" diye sordu Lele.

"Nereye gitmiştin ki?"

"İngiltere'ye. Londra'da sergim vardı, dün öğleden sonra geldim.

Ben de bugün seni arayacaktım."

"Ne için arayacaktın?" diye sordu Brunetti. Merakı, serginin başarısı hakkında nezaketen bir iki soru sormasına engel olmuştu.

"Görünüşe bakılırsa Fabio Messini kadınlardan hoşlanıyor," dedi Lele.

"Bak sen, halbuki biz hiç hoşlanmayız, değil mi Lele?"

Gençliğinde çapkınlığı dilden dile dolaşan Lele bu dokundurmaya güldü. "Yani, demek istediğim, adam genç kadınlarla birlikte olmayı seviyor, bunun karşılığını ödemeye de hazır. İki metresi varmış."

"İki mi?"

"İki. Biri burada, Venedik'te; ona San Marco meydanmın yakınında dört odalı bir daire tutmuş, öteki de Lido'da. İkisi de çalışmıyor, ama çok güzel giyiniyor, takıp takıştınyormuş."

"Bir tek o mu?"

"Ne demek bir tek o mu?"

"Kadınları görmeye bir tek o mu gidiyormuş?" diye üstü kapalı bir şekilde açıkladı Brunetti.

"Hımm, onu sormak aklıma gelmedi," dedi Lele, sesinden pişmanlığı anlaşılıyordu. "İkisi de çok güzel diyorlar."

"Öyle mi? Kim diyor?"

"Eş dost," demekle yetindi Lele.

"Başka neler diyorlar?"

"Her birini haftada iki üç kez görmeye gidiyormuş."

"Kaç yaşında demiştin?"

"Yaşını söylememiştim, ama benim yaşlarımda."

"Vay vay," dedi Brunetti. Kısa bir sessizlikten sonra "Dostların huzurevi için de bir şey dedi mi?" diye sordu.

"Huzurevleri," diye düzeltti Lele.

"Kaç taneymiş?"

"Şimdilik beş tane gibi görünüyor, biri burada, ötekiler anakarada."

Brunetti o kadar uzun süre sustu ki sonunda Lele, "Guido, orada mısın?" diye sordu.

"Evet, evet, buradayım Lele." Bir an düşündü, sonra "Dostların huzurevleri konusunda başka bir şey biliyor muymuş?" diye sordu.

"Hayır, ama hepsinde aynı tarikatın üyeleri çalışıyor."

"Kutsal Haç Rahibeleri mi?" diye sordu Brunetti. Annesinin kaldığı huzurevini çekip çeviren, Maria Testa'nın artık üyesi olmadığı tarikattı bu.

"Evet o, beşinde de onun üyeleri çalışıyor."

"Huzurevleri tarikatınsa o nasıl sahibi oluyor?"

"Ben sahibi demedim, sahibi mi, yöneticisi mi, bilmiyorum. Ama hepsinin başında o var."

"Anladım," dedi Brunetti, bir sonraki adımını hesaplamıştı bile. "Sağ ol Lele. Başka bir şey öğrendin mi?"

"Hayır," dedi Lele kuru bir sesle. "Size başka nasıl yardımcı olabilirim, Commissario?"

"Kusura bakma Lele," dedi Brunetti. "Kabalık etmek istemezdim. Beni bilirsin işte,"

Brunetti'yi doğduğu günden beri tanıyan Lele, elbette onun nasıl biri olduğunu bilirdi. "Boş ver Guido. Bir ara uğra bana, olur mu?" dedi.

Brunetti gideceğine söz verdi, ona içtenlikle veda etti, telefonu kapatır kapatmaz da verdiği söz aklından uçtu gitti. Ahizeyi kaldırdı, polis santralinden Ospedale Guistiniani yakınlarındaki San Leonardo Casa di Cura'nın numarasını istedi.

Birkaç dakika sonra huzurevinin yöneticisi Dottor Messini'nin sekreteriyle konuşuyordu. Öğleden sonra saat dörtte annesi Regina Brunetti'nin oraya geçişini konuşmak için bir randevu aldı.

11 Guistiniani Hastanesi'nin civarı coğrafi olarak Brunetti'nin JL evine fazla uzak değilse de yolunun üstü olmadığı için olsa gerek, pek tanıdık değildi. Guidecca'ya gitmesi gerektiğinde ya da arada sırada pazar günleri Paola ile Zattere'ye, su kenarındaki kaf elere oturup güneşlenerek gazete okumaya gittiklerinde oradan geçerdi.

Buraları hakkında bildikleri gerçeklerden çok söylentiydi. Venediklilerin kentleri hakkında bildiklerinin çoğu da söylentiydi zaten. Şu duvarın ardında şimdi Torinolu bir sanayiciyle evli olan eski film yıldızı oturuyordu. Şunun ardında da Contradini ailesinin hayattaki

son üyesi oturuyordu, söylentiye bakılırsa yirmi yıldır evinden dışarıya adım atmamıştı. Şuradaki de hep kırmızı tuvaletlerle yalnızca operanın açılış gecesinde halkın içine çıkan, orada da hep kraliyet locasında oturan son Dona Salvas'ın evinin kapısıydı. Şimdiki çocukların çizgi film ve televizyon kahramanlarını bir görüşte tanıdıkları gibi o da bu kapılan ve duvarlan tanıyordu, bu evler ve *palazzio'lar* ona gençliğini ve dünyanın başka bir görünümünü anımsatıyordu.

Nasıl çocuklar büyüyünce Topolino ya da Braccio di Ferro maskaralıklarının ardındaki yanılsamayı fark ederse, o da polis memura olunca gençliğinin duvarlannın ardında kol gezen çoğunlukla tatsız gerçekleri öğrenmişti. Film yıldızı kadın içkiciydi, Torinolu sanayici de onu dövdüğü için iki kez tutuklanmıştı. Son Contradini gerçekten yirmi yıldır evden çıkmamıştı, üstü camla kaplanmış yüksek duvarlı bir avlunun içinde oturuyor, hâlâ Mussolini ve Hitler'in hüküm sürdüğü ve dünyanın pis Yahudilerden arındırıldığı inancını bozmayan üç hizmetçisiyle yaşıyordu. Dona Salva'ya gelince, onun operaya altmış beş yıl önce kraliyet locasında ölen annesinin ruhundan titreşimler aldığını sandığı için gittiğini pek az kişi biliyordu.

Huzurevi de yüksek duvarlar ardındaydı. Girişteki bronz plakette binanın adı ve ziyaret saatlerinin her gün sabah 9:00-11:00 arası olduğu yazılıydı. Zili çaldıktan sonra Brunetti birkaç adım gerileyip baktı, duvarın üstünde cam kırıkları göremedi. Ama zaten huzurevinde kalanlar cam olsa da olmasa da o duvara tırmanamazdı, yaşlıların canlarından başka çalınacak malları mülkleri de yoktu.

Kapıyı beyaz giysili bir rahibe açtı, boyu Brunetti'nin omzuna bile gelmiyordu. Brunetti içgüdüsel olarak eğilerek derdini anlattı: "İyi günler, rahibe. Dottor Messini ile randevum vardı."

Kadın ona şaşkın gözlerle baktı. "İyi de doktor sadece pazartesileri gelir," dedi.

"Bu sabah sekreteriyle konuştum, annemi buraya aldırma konusunu görüşmek için saat dörtte bana randevu verdi." Hoşnutsuzluğunu göstermek için saatine baktı. Sekreter kesin saat vermişti ve kimseyi bulamamak Brunetti'nin canını sıkmıştı.

Rahibe gülümseyince ilk kez Brunetti'ye ne kadar genç olduğunu gösterdi. "O zaman siz müdür yardımcısı Dottoressa Alberti'yle görüşecek olmalısınız," dedi kadın.

"Herhalde," diye dostça karşılık verdi Brunetti.

Rahibe geriye çekildi, Brunetti kapıdan geçip ortasında üstü kapalı bir kuyu olan büyük bir avluya girdi. Güller bu korunaklı yerde şimdiden baştan aşağı tomurcuklanmıştı ve köşedeki mor leylaktan tatlı bir koku yayılıyordu. "Burası çok güzelmiş," dedi Brunetti.

"Güzel, değil mi?" dedi rahibe, sonra dönüp avlunun öteki yanındaki kapıya doğru yürüdü.

Güneşli avluyu geçerken Brunetti onları avlunun iki yanını kaplayan balkonların gölgesinde gördü. Altı ya da yedi kişi, *momento mori* misali tek sıra halinde dizilmiş tekerlekli sandalyelerinde kıpırtısız oturuyor, Yunan heykellerininki kadar boş gözlerle dosdoğru karşıya bakıyordu. Brunetti önlerinden geçip giderken bu yaşlı insanların hiçbiri ne onun geçişini fark etti ne de onunla ilgilendi.

Brunetti binanın içinin cıvıl cıvıl bir sarıya boyanmış olduğunu, duvarlarda bel hizasında parmaklıklar olduğunu, tekerlekli sandalyelerin bıraktığı kara lastik izleri dışında yerin pırıl pırıl olduğunu gördü.

Genç rahibe soldaki bir koridora girip "Buradan buyrun," dedi. Onu takip ederken Brunetti, bir zamanlar ana yemek salonu olarak kullanıldığı anlaşılan freskolu ve avizeli salonun bugün de aynı işi gördüğünü, ama artık formika masalar ve plastik sandalyelerle hizmet verdiğini fark edecek zamanı buldu.

Rahibe bir kapının önünde durdu, bir kez çaldı, içeriden bir ses geldiğini duyunca kapıyı açıp Brunetti'yi içeri buyur etti.

Brunetti'nin girdiği çalışma odasının avluya bakan dört yüksek penceresi vardı. Venedik kaldırımlarının içindeki küçük mika parçacıklarından yansıyan ışık odayı büyülü bir ışıltıyla dolduruyordu. Odadaki tek masa pencere önünde olduğu için Brunetti önce masada kimin oturduğunu görmekte zorlandı, ama gözleri ışığa alışınca koyu renk bir elbise giymiş şişmanca bir kadın cüssesini ayırt etti.

Pencereleri ayıran duvarın yaptığı gölgede durmak için biraz sağa geçerek "Dottoressa Alberti, değil mi?" diye sordu.

"Signor Brunetti mi?" dedi kadın, masasının çevresinden dolanıp ona doğru yaklaşarak. Brunetti'nin ilk izlenimi doğruydu: Kocaman bir kadındı, neredeyse onun boyunda ve kilosundaydı. Kadının kiloları omuzlarında ve kalçalarında toplanmıştı. Yüzü yuvarlak ve canlıydı, boğazına düşkün olduğu belli oluyordu. Burnu şaşırtıcı derecede küçük ve kalkıktı. Şüphesiz en güzel yeri kehribar rengi ve birbirinden ayrık gözleriydi. Üzerindekine elbise denemezdi, daha çok

yünlü bir kumaşı bedenine dolamış gibiydi.

Brunetti kadının elini sıktı, çoğu kadın gibi onun da elini fare ölüsü gibi kendi avcunun içine bırakışma şaşırdı. "Tanıştığımıza memnun oldum, Dottoressa, zaman ayırdığınız için teşekkür ederim."

"Topluma karşı görevimizin bir parçası bu," dedi kadın. Bunu bütün ciddiyetiyle söylemiş olduğunu kavramak Brunetti'nin birkaç saniyesini aldı.

Brunetti kadının masasının önündeki sandalyeye oturup kahve ikramını geri çevirince, sekretere de söylediği gibi, erkek kardeşiyle birlikte annesini San Leonardo'ya yerleştirmek istediklerini, ama bu adımı atmadan önce burası hakkında bilgi edinmek istediklerini anlattı.

"San Leonardo altı yıl önce açıldı, Signor Brunetti, Patrik tarafından kutsanmıştır ve personeli Kutsal Haç Tarikatı'nın kusursuz rahibelerinden oluşmaktadır."

Brunetti kendisini karşılayıp bu odaya getiren rahibenin farkına vardığını göstermek istercesine burada başını salladı.

"Biz karışık bir müesseseyiz," dedi kadın.

"Ne demek istediğinizi anlayamadım, Dottoressa," dedi Brunetti, rahibe sözlerine devam edemeden,

"Ulusal sağlık sigortasına bağlı, masrafları sigortası tarafından ödenen hastalarımız da var, özel hastalarımız da. Annenizin nasıl bir hasta olacağını söyleyebilir misiniz?"

Babasının kırk yıl çalışarak elde ettiği sağlık sigortasının annesine bağlanması için bürokrasi koridorlarında günlerce sürünmüş olan Brunetti elbette annesinin sigortalı olduğunu biliyordu, ama Dottoressa Alberti'ye gülümseyerek, "Özel hasta olacak tabii ki," dedi.

Bunu duyan Dottoressa Alberti sanki sandalyesine daha bir yayıldı. "Takdir edersiniz ki özel ya da sigortalı, her hastamızla eşit şekilde ilgileniliyor. Sadece fatura hazırlarken gerektiği için sordum."

Brunetti inanmış gibi başını salladı ve gülümsedi.

"Annenizin sağlığı nasıl?"

"Çok iyi, çok iyi." Kadın bu sorunun yanıtıyla önceki kadar ilgilenmemişti.

"Kardeşiniz ve siz, annenizi ne zaman buraya getirmeyi düşünüyorsunuz?"

"Yaza girmeden olsun diye düşünüyoruz." Dottoressa Alberti bunu duyunca yine gülümseyerek başını salladı. "Ama elbette," diye ekledi Brunetti, "bunu burada sunduğunuz imkânlan öğrenmeden yapmak istemem."

"Elbette," dedi Dottoressa Alberti, masasının üstündeki ince broşüre uzananarak. "Bilmek isteyeceğiniz her şey burada, Signor Brunetti. Hastalarımıza verdiğimiz hizmetler, tıbbi çalışanlarımızın isimleri, huzurevinin tarihçesi, Kutsal Haç Tarikatı ve hamilerimiz."

"Hamileriniz mi?" diye sordu Brunetti kibarca.

"Hastalarımıza verdiğimiz kaliteli hizmeti herkese tavsiye eden ve isminin açıklanmasına izin veren toplumun önde gelen kişileri."

"Elbette. Anlıyorum," dedi Brunetti başını sallayarak. "Fiyatlarınız da burada yazılı mı?"

Bu soruyu tatsız bulan Dottoressa Alberti yine de fikrini kendine sakladı ve başını salladı.

"Etrafı gezmem mümkün mü Dottoressa?" Kadının şaşırdığını görünce, "Annemiz burada mutlu olabilir mi, diye bir fikir edinmek için," diye ekledi. Brunetti bunları söylerken duvarları kaplayan kitaplarla ilgileniyormuş gibi yüzünü çevirmişti. Dottoressa Alberti'nin söylediği çifte yalanı yüzünden anlamasından korkuyordu; annesi ne buraya yerleşecek ne de bir daha mutlu olacaktı.

"Tabii, rahibelerimizden birinin size huzurevimizi en azından bazı bölümlerini gezdirmesinde bir sakınca göremiyorum Signor Brunetti."

"Çok naziksiniz Dottoressa," dedi Brunetti yüzünde bir gülümsemeyle ayağa kalkarak.

Kadın masasındaki bir düğmeye basınca deminki rahibe bu kez kapıyı çalmadan içeriye girdi. "Buyrun Dottoressa?" dedi.

"Rahibe Clara, Signor Brunetti'ye gündüz odasını, mutfağı ve uygunsa özel odalardan birini gösterir misiniz?"

"Bir şey daha vardı, Dottoressa," dedi Brunetti, yeni anımsamış gibi yaparak.

"Nedir?"

"Annem çok dindardır. Mümkünse başrahibe ile de görüşmek istiyorum." Kadının itiraz edeceğini anlayınca "Yanlış anlamayın, kuşkulanm olduğundan değil, San Leonardo hakkında yalnızca övgü sözleri geldi kulağıma. Ama anneme başrahibeyle konuşacağıma

söz verdim. Ona yalan söyleyemem," dedi, anlayış bekleyen gözler ve çocuksu bir gülümsemeyle kadına bakarak.

"Bu sık karşılaştığımız bir istek değil," diye söze girdi kadın. Rahibe Clara'ya dönerek "Ne dersiniz, mümkün olabilir mi, rahibe?" diye sordu.

Rahibe başıyla onayladı, "Demin başrahibeyi şapelden dönerken görmüştüm," dedi.

Dottoressa Alberti Brunetti'ye dönerek "Bu durumda kendisiyle görüşmenizde bir sakınca yok sanırım. Rahibe, Signor Brunetti'yi Signora Vionetti'nin odasını gördükten sonra Başrahibenin yanına götürün lütfen," dedi.

Rahibe başını salladı ve kapıya yöneldi. Brunetti masaya yaklaşarak kadını elini sıktı, "Çok yardımcı oldunuz, Dottoressa. Teşekkür ederim," dedi.

Kadın da Brunetti'yle el sıkışmak üzere ayağa kalktı. "Rica ederim, Signore. Aklınıza takılan başka bir şey olursa, çekinmeden arayın." Bunu söyledikten sonra broşürü Brunetti'ye uzattı.

"A, evet." Brunetti minnettar bir yüz ifadesiyle broşürü alıp kapıya yöneldi. Son bir kez teşekkür ettikten sonra Rahibe Clara'nın arkasından odadan çıktı.

Avluya çıkınca rahibe sola dönerek yine binaya girdi, birlikte geniş bir koridordan geçtiler. Koridorun sonundaki geniş, ferah bir odada birkaç yaşlı oturuyordu. Biri ikisi tekrarlana tekrarlara her iki tarafı da bıktırdığı belli olan konuşmalara dalmıştı. Geri kalan beş altı kişi sandalyelerine oturmuş, geçmiş günlerini, belki de pişmanlıklarını gözden geçiriyordu.

"Burası gündüz odası," dedi Rahibe Clara, açıklamasına hiç gerek olmadığı halde. Brunetti'nin yanından ayrılıp yaşlı bir kadının elinden düşen dergiyi yerden kaldırdı. Dergiyi kadına uzattı ve onunla bir çift laf etti. Brunetti yanına dönmeden önce rahibenin kadına Venedik aksanıyla yüreklendirici bir şeyler söylediğini duydu.

Kadın geri gelince Brunetti Venedik aksanıyla "Annemin şimdi kaldığı huzurevini de sizin tarikat işletiyor," dedi ona.

"Hangisi?" diye sordu kadın, içten bir merakla değil de, Brunetti'nin onun işini yapan insanların zamanla edindiğini düşündüğü bir ilgi gösterme alışkanlığıyla.

"Dolo'daki, Casa Marina."

"Evet, yıllardır tarikatımız işletiyor orayı. Annenizi neden buraya getirtmek istiyorsunuz?"

"Bana ve kardeşime daha yakın olsun diye. Böylece eşlerimiz de daha sık ziyarete gelmek isteyeceklerdir."

Kadın insanların yaşlıları ziyarete gelmeye ne kadar isteksiz olduğunu biliyordu, hele de kendi anne babaları değilse. Brunetti'yi koridordan geriye, avluya çıkardı.

"Yıllardır orada çalışan, ama buraya gönderilen bir rahibe vardı. Sanırım bir yıl kadar önce," dedi Brunetti, sesine üstünkörü bir hava vererek.

"Kim?" dedi kız, yine aynı ilgi gösterme alışkanlığıyla.

"Suor'Immacolata," dedi Brunetti. Boyunun verdiği üstünlükle kadının tepkisini yukarıdan izleyerek.

Kadın ya adımını şaşırdı ya da ayağını seviyesi bozuk olan kaldırıma gereğinden sertçe indirdi. "Onu tanıyor musunuz?" diye sordu Brunetti.

Kadının yalan söylememek için vicdanıyla mücadele ettiğini fark etmişti. Sonunda "Evet," dedi, ama bir açıklama yapmadı.

Brunetti kadının tepkisini fark etmemiş gibi "Anneme çok iyi davranırdı. Aslında annem ona çok bağlanmıştı. Kardeşimle ben onun burada olmasına çok seviniyoruz, çünkü annemi sakinleştiriyordu." Brunetti Rahibe Clara'ya bakarak, "Yaşlıları bilirsiniz, bazen..." cümlesini tamamlamadı.

Rahibe Clara bir kapıyı açıp "İşte burası da mutfak," dedi.

Brunetti ilgilenmiş gibi yapıp etrafına bakındı.

Mutfak teftişi de sona erince ters tarafa dönüp merdivenleri çıktılar. Rahibe Clara, "Kadın hastalarımız burada kalıyor. Signc ra Viotti bugün oğluyla gezmeye gitti, o yüzden onun odasına bakabilirsiniz," dedi. Brunetti Signora Viotti'nin buna ne diyeceğini soracak oldu, ama sonra vazgeçti. Başka bir koridora girdiler, bu seferkinin duvarları açık krem rengiydi, ama bu da önceki gibi boydan boya parmaklıklarla döşenmişti.

Rahibe bir odanın kapısını açtı. Brunetti içeriye baktı, rahat ve steril bir ortam karşısında herkes ne derse o da onları söyledi. Bu iş de bitince Rahibe Clara yine merdivenlere yöneldi.

"Başrahibeyle görüşmeden önce Suor'Immacolata'ya bir merhaba demek isterdim," dedi Brunetti, sonra "Mümkünse tabii, onu işin-

den alıkoymak istemem" diye ekleme gereği duydu.

"Suor'Immacolata artık burada değil," dedi rahibe gergin bir sesle.

"Ya? Çok üzüldüm. Annem de çok üzülecek. Kardeşim de." Sesine felsefi bir hava vermeye çalışarak ekledi: "Ama Tannya olan görevimizi nereye gidersek gidelim yerine getirmeliyiz." Rahibe suskun kalınca "Başka bir huzurevine mi gönderildi, rahibe?" diye sordu.

"Artık bizimle değil," dedi Rahibe Clara.

Brunetti şaşırmış gibi durdu, "Öldü mü yoksa? Aman Tanrım, çok feci." Sonra Tanrıyı ve emirlerini hatırlamış gibi yaparak "Tanrı ruhuna merhamet etsin," dedi.

Rahibe Clara, "Bence de Tanrı ruhuna merhamet etsin," dedi ona dönerek. "Ölmedi, tarikattan ayrıldı. Hastaların biri onu odasından para çalarken yakalamış."

"Aman Tanrım?" diye bağırdı Brunetti, "İnanılmaz."

"Adam onu yakalayınca zavallıyı yere itip bileğini kırmış. Sonra da ortadan kayboldu."

"Polis çağırdınız mı?"

"Hayır, çağrılmadı galiba. Kimse skandal çıkarmak istememiştir."

"Ne zaman oldu bu?"

"Birkaç hafta önce."

"Bence polise haber verilmesi lazım. Onun gibi biri elini kolunu sallaya sallaya dolaşmamalı. Yaşlı insanların güvenini kötüye kullanıp onların güçsüzlüğünden yararlanmak. Gerçekten korkunç bir şey."

Rahibe Clara bunlara karşılık bir şey söylemedi. Dar bir koridora girip sola döndüklerinde önlerine ağır ahşap bir kapı çıktı. Kız kapıyı bir kez çaldı, açtı ve içeriye girdi. Birkaç dakika sonra dışarı çıkıp "Başrahibe sizi bekliyor," dedi.

Brunetti rahibeye teşekkür etti *"Permesso,"* dedi ve içeriye girdi. Odadaki varlığını meşrulaştırmak için kapıyı arkasından kapattı ve dönüp etrafa bakındı.

Oda bomboştu, yalnızca karşı duvarda tahtadan devasa bir haç asılıydı. Haçın yanında önündeki dua taburesinden az önce kalkmış gibi görünen, rahibe kıyafeti giymiş uzun boylu bir kadın duruyor-

du. Geniş göğsünde bir haç asılıydı ve Brunetti'ye bakışında ne merak ne de istek vardı.

"Buyrun?" dedi kadın. Sesi sanki Brunetti çarmıhtaki İsa'yla yaptığı çok ilgi çekici bir konuşmayı bölmüş gibi çıkmıştı.

"Başrahibeyle görüşmek istemiştim."

"Başrahibe benim. Ne istiyorsunuz?"

"Tarikat hakkında bilgi edinmek istiyorum."

"Hangi nedenle?" diye sordu Başrahibe.

"Kutsal görevinizi daha iyi anlamak için," dedi Brunetti tamamen tarafsız bir sesle.

Rahibe haçtan uzaklaştı ve boş bir şöminenin solunda duran dik arkalıklı sandalyeye oturdu. Brunetti'ye de soldaki daha küçük sandalyeyi işaret etti. Brunetti yüzünü kadına dönerek oturdu.

Başrahibe uzunca bir süre sustu; karşısındakini konuşmaya, çoğunlukla da aklından geçtiği gibi konuşmaya tahrik etmek için Brunetti'nin iyi bildiği bir taktiği uyguluyordu. Brunetti oturdu ve kadının yüzünü dikkatlice inceledi. Kara gözleri zekâyla parlıyordu, sivri burnu ya soyluluk ya da sofuluk göstergesiydi.

"Kimsiniz?" diye sordu kadın.

"Commissario Guido Brunetti."

"Polis misiniz?"

Brunetti başıyla onayladı.

Sonunda "Polisin bir manastırı ziyaret etmesi pek görülmemiş şeydir," dedi.

"Manastırda neler döndüğüne göre değişir, bana kalırsa."

"Bu da ne demek oluyor?"

"Ne duyduysanız o demek oluyor Başrahibe. Tarikatınızda yaşanan bazı şüpheli olaylar nedeniyle buradayım."

"Ne gibi?" diye çıkıştı başrahibe.

"İftira, karalama ve suça yataklık gibi; ama bunlar sadece benim tanık olarak ifade vermeye hazır olduklarım."

"Neden söz ettiğiniz hakkında en ufak bir fikrim yok," dedi kadın. Brunetti ona inandı.

"Bugün tarikatınızın bir üyesi, eskiden Suor Immacolata olarak bilinen ve tarikatınızın eski bir üyesi olan Maria Testa'nın hastalardan birinin parasını çalmaya kalkıştığı için tarikattan atıldığını söyledi bana. Dahası, bu suça teşebbüs ederken kurbanı yere iterek bile-

ğini kırmış." Burada susup kadının bir şey söylemesini bekledi, kadın konuşmayınca sözlerine devam etti. "Bunlar olduysa bir suç oluşmuş demektir, bu suçun polise bildirilmemesi de başka bir suçtur. Yok bunların hiçbiri gerçekleşmediyse o zaman bunları bana anlatan kişi iftira suçu işlemiş demektir."

"Bunları size Rahibe Clara mı anlattı?" diye sordu başrahibe.

"Kimin anlattığı önemli değil. Önemli olan bu suçlamanın tarikat üyelerinin genel kanısını yansıtıyor olması." Brunetti durup ekledi, "Ya da gerçeğin ta kendisini."

"Bunların hiçbir gerçek değil," dedi Başrahibe.

"O zaman bu söylenti nereden çıktı?"

Kadın ilk kez gülümsedi, ama pek de hoş bir görüntü değildi doğrusu. "Kadınları bilirsiniz, dedikoduyu severler, özellikle de birbirlerini çekiştirmeye bayılırlar." Kadınların değil, asıl erkeklerin birbirini çekiştirmeye bayıldığını düşünen Brunetti bu söz karşısında sessiz kaldı. "Suor'Immacolata iddia ettiğiniz gibi tarikattan ayrılmadı. Aksine, yeminleri onu hâlâ bağlıyor." Sonra, sanki Brunetti'nin bunları bilemeyeceğini düşünmüş gibi sağ elinin parmaklarıyla göstererek birer birer saydı: "Yoksulluk. İffet. İtaat."

"Tarikattan ayrılmayı seçtiyse hangi kanun onu hâlâ tarikatınızın üyesi yapar?"

"Tanrının kanunları," dedi kadın sertçe, Tanrının kanunlarını Brunetti'den daha iyi bildiğini vurgulamak istercesine.

"Bu kanunların hukuki yaptırımı var mı?"

"Eğer yoksa, buna izin veren toplumda yolunda gitmeyen bir şey var demektir."

"Toplumumuzda yolunda gitmeyen şeyler olduğuna ben de katılıyorum başrahibe, ama bence yirmi yedi yaşında bir kadının ergenliğinde verdiği bir karan değiştirmesine izin vermek bunlardan biri değil."

"Yaşını nereden biliyorsunuz?"

Brunetti kadını duymamış gibi, "Maria'nın hâlâ tarikat üyesi olduğunda ısrar etmenizin nedeni nedir acaba?" diye sordu.

"Ben hiçbir şeyde 'ısrar' etmiyorum," dedi kadın yoğun bir alaycılıkla. "Sadece Tanrının buyruğunu söylüyorum. Günahlarını affedecek olan O'dur, ben yalnızca onu tarikata geri kabul edebilirim."

"Maria söylenen suçu işlemediyse tarikattan niye aynldı?"

"Maria derken kimden söz ettiğinizi bilmiyorum; yalnızca Suor'Immacolata'yı tanıyorum ben."

"Siz bilirsiniz," deyip kabul etti Brunetti. "Niçin tarikatınızdan ayrılmayı seçti?"

"Her zaman hırslı ve asiydi. Tanrının iradesine ve üstlerinin bilgeliğine teslim olmakta her zaman güçlük çekti."

"Bu ikisinin eşanlamlı olduğunu varsayıyorsunuz galiba?"

"Sözcük oyunu yapmak istiyorsanız kendiniz bilirsiniz, ama ben yapmanızı tavsiye etmem."

"Buraya sözcük oyunu yapmak için gelmedim, başrahibe. O kızın çalıştığı yerden niye ayrıldığını öğrenmek istiyorum."

Rahibe bu talebi zihninde uzunca bir süre tarttı. Bir eli tamamen bilinçsizce, elinde olmadan göğsündeki haça gitti. "Bazı söylentiler vardı..." diye söze girdi, ama cürrlenin sonunu getiremedi. Aşağıya baktı, eliyle haçı tuttuğunu fark edince bıraktı. Gözlerini Brunetti'ye çevirdi. "Üstünün verdiği bir emre uymadı, günahı için ruhen cezalandırılmasını talep ettiğimdeyse tarikatı terk etti."

"Günah çıkardığı rahiple görüştünüz mü?"

"Evet, ayrıldıktan sonra."

"Size Maria'nın ona anlatmış olabileceği herhangi bir şey söyledi mi?"

Kadın bu soruya şaşırmış gibi görünmeyi başardı. "Ona itiraf ettiklerini bana anlatamaz şüphesiz. Yemin kutsaldır."

"Yaşamdan başka hiçbir şey kutsal değildir." Brunetti ağzından çıkanları duyar duymaz pişman oldu.

Kadın yanıtlamamak için dudaklarını ısırdı, ayağa kalktı. "Teşekkür ederim," dedi Brunetti. Kadın görüşmenin böyle aniden sonra erdirilmesine şaşırdıysa da belli etmedi. Brunetti kapıya yöneldi, kapıyı açtı, "Hoşçakalın," demek için arkasını döndüğünde kadın hâlâ eli göğsündeki haçta, dik arkalıklı sandalyede oturuyordu.

12 Brunetti kestirmeden evin yolunu tuttu, yol üstünden maden suyu aldı ve saat yedi buçukta evdeydi. Kapıyı açar açmaz

herkesin evde olduğunu anladı. Chiara ile Raffi oturma odasında televizyonun karşısında gülüşüyorlardı, Paola ise kendi çalışma odasında Rossini'ye eşlik ediyordu.

Şişeleri mutfağa bıraktı, çocuklara merhaba dedikten sonra Paola'nın yanına gitti. Paola kitaplıkta duran küçük CDçalann yanına oturmuş, elindeki sözlere bakarak aryaya eşlik ediyordu.

Brunetti odaya girerken "Cecilia Bartoli mi?" diye sordu.

Kocasının geçen hafta satın aldığı *Barbiere* CD'sinin üstünde şarkıcının adını görmüş olduğundan şüphelenmeyen Paola, Brunetti'nin aryasına eşlik ettiği şarkıcıyı sesinden tanımasına şaşırıp başını kaldırdı.

"Una voce poco fa"ya eşlik etmeyi bir anlığına unutup, "Nerden bildin?" diye sordu.

"Bizim gözümüzden bir şey kaçmaz," dedi Brunetti. "Kulağımızdan yani," diye düzeltti sonra.

"Saçmalama, Guido," dedi Paola gülerek. Sözlerin yazılı olduğu kitapçığı yanındaki masanın üstüne bıraktı, uzanıp müziği kapattı.

"Çocuklar dışarıda yemek yemek isterler mi sence?" diye sordu Brunetti.

"Hayır, aptal bir film izliyorlar, saat sekizde bitecek, zaten bir şeyler pişiriyorum."

"Ne yiyeceğiz?" diye sordu Brunetti, çok acıkmış olduğunu fark ederek.

"Gianni'de çok güzel domuz eti vardı."

"Güzel. Nasıl pişiriyorsun?"

"Porcini mantarıyla."

"Ya polenta?"*

Paola gülümsedi. "Olmaz mı? Göbeğinin büyümesine şaşmamak gerek."

"Ne göbeği?" diye sordu Brunetti, karnını içeriye çekerek. Paola yanıtlamayınca "Kışı bitirdik," dedi. Konuyu değiştirmek, belki de Paola'nm dikkatini göbeğiyle ilgili tartışmadan uzaklaştırmak için, Vittorio Sassi'nin telefonundan beri gününün nasıl geçtiğini anlattı.

"Onu tekrar aradın mı?" diye sordu Paola.

"Hayır, çok işim vardı."

"Neden şimdi aramıyorsun?" diye sordu Paola ve kocasını tele-

* Mısır unu lapası

fon etmesi için çalışma odasında yalnız bırakıp mutfağa, polenta için su kaynatmaya gitti.

Brunetti on dakika sonra karısının yanına geldi.

"Ee?" diye sordu karısı, eline bir bardak Dolcetto şarabı tutuştururken.

"Sağ ol" diye mırıldandı Brunetti ve şaraptan küçük bir yudum aldı. "Maria'nın nerede yattığını ve durumunu anlattım."

"Sesinden nasıl bir adam olduğunu düşündün?"

"Kıza bir iş ve kalacak bir yer bulacak kadar iyi, kaza geçirdiğinde beni arayacak kadar ilgili biri."

"Sence olay kaza mıydı?"

"Bir kaza da olabilir, daha kötüsü de olabilir," dedi Brunetti, şarabını yudumlarken.

"Yani birisi onu öldürmek istemiş olabilir mi?"

Brunetti başını salladı.

"Neden peki?"

"Benden sonra kimlerle görüştüğüne bağlı. Ve onlara ne söylediğine."

"O kadar düşüncesizce davranmış olabilir mi?" diye sordu Paola. Maria Testa hakkında bildikleri Brunetti'nin yıllardır Suor'Immacolata hakkında anlattıklarından ibaretti. Brunetti hep onun ne kadar sabırlı ve yardımsever bir rahibe olduğundan söz ederdi; genç kadının Brunetti'nin anlattığı durumda nasıl davranmış olduğunu kestirmeye yarayacak bir bilgi değildi bu.

"Düşüncesizce davrandığı aklına bile gelmemiştir. Paola, kız bütün ömrü boyunca rahibeydi," dedi Brunetti, bu her şeyi açıklamaya yetermiş gibi.

"Bu ne demek ki?"

"Demek ki insanların neler yapabileceğini bilmiyor. Büyük olasılıkla insanın kötü, düzenbaz yanıyla tanışmamış."

"Bu kız Sicilyalı değil miydi?" diye sordu Paola.

"Hiç de komik değil."

"Şaka yapmıyorum, Guido," dedi Paola, kırgın bir sesle. "Çok ciddiyim. Öyle bir toplumda büyüdüyse..." Başını ocaktan kaldırdı. "Rahibe olduğunda kaç yaşındaydı demiştin?"

"On beş galiba."

"Sicilya'da on beş yaşına kadar yaşamışsa insanların kötü olabi-

leceğini anlayacak kadar çok şey görmüştür. Durumunu abartma. Karşılaştığı ilk uygunsuz ya da yanlış davranış karşısında yıkılacak alçıdan bir azize değil o."

Brunetti karısına karşılık verirken sesindeki gücenmeyi engelleyemedi: "Beş yaşlı insanı öldüren birine yanlış davrandı demek biraz hafif kaçar!" Paola kocasının üstüne gitmedi, yalnızca ona dik dik baktı ve kaynayan suya tuz atmak için arkasını döndü.

"Tamam tamam, elimizde pek bir kanıt yok, biliyorum," diye uzlaşmaya çalıştı Brunetti. Paola tavrından vazgeçmeyince "İyi, tamam, elimizde hiç kanıt yok. Ama o zaman niye yaşlı adamın parasını çalıp onu yere yıktığı dedikodusu çıksın? Neden biri ona vurup kaçsın?"

Paola tencerenin yanında duran mısır unu paketini açtı ve içinden bir avuç mısır unu aldı. Konuşurken bir eliyle tuzlu suyu karıştınp bir eliyle de yavaş yavaş mısır ununu tencereye boşalttı. "Sıradan bir vur kaç olayı olabilir. Hem yalnız kadınların dedikodudan başka işi olmaz."

Brunetti'nin ağzı açık kaldı. "Ve bunu söyleyen feminist geçinen bir kadın, öyle mi? Feminist olmayan kadınların yalnız yaşayan kadınlar için söyleyeceklerini duymak bile istemiyorum."

"Ciddiyim, Guido. Ha kadın ha erkek, ikisi için de geçerli bu." Kocasının çıkışına aldırış etmeden mısır ununu kaynayan suya yavaş yavaş karıştırarak ilave etmeye devam etti. "İnsanları yeterince yalnız bırakırsan her işi bırakıp dedikoduya dalarlar. Akıllarını dağıtacak başka şeyler yoksa durum daha da vahim olur."

"Cinsellik gibi, değil mi?" diye sordu Brunetti, onu şaşırtmayı ya da en azından güldürmeyi umarak.

"Evet, hele de cinsellik yoksa."

Brunetti demin söylediklerini düşünürken Paola mısır ununu bir kenara koydu.

Ocağın başından yana çekilip yerini Brunetti'ye bıraktı. "Ben sofrayı hazırlarken sen de şunu karıştırıver," dedi. Tahta kaşığı Brunetti'ye uzattı.

"Sofrayı ben hazırlarım," dedi Brunetti, kalkıp dolabı açarken. Yavaşça tabakları, bardakları, çatal ve kaşıkları masaya yerleştirdi. "Salata yiyecek miyiz?" diye sordu, Paola başını sallayınca sofraya dört salata tabağı koydu. "Ya tatlı?"

"Meyve."

Dolaptan dört tabak daha indirdi.

Geri dönüp yerine oturdu ve kadehi eline aldı. Şarabından bir yudum aldı ve "Tamam," dedi, "belki de kazaydı, belki de *casa di cu*ra'da onun arkasından konuşmalan da yalnızca tesadüftür." Kadehi elinden bıraktı ve biraz daha şarap koydu. "Sen böyle mi düşünüyorsun?"

Paola polentayı bir kere daha karıştırdı ve tahta kaşığı tencerenin üstüne koydu. "Hayır, bence biri onu öldürmeye çalıştı. Ve hırsızlık hikâyesini de birisi kasten uydurdu. Bana onun hakkında anlattıkların yalan söylemesinin ya da para çalmasının olanaksız olduğunu düşündürüyor. Onu tanıyan kimse böyle bir şey yaptığına inanmaz zaten. Bu hikâyeyi mevki sahibi birisi anlattıysa o başka." Kadehini kaldırıp bir yudum şarap daha içti, sonra kadehi masaya bıraktı.

"Çok garip, Guido, ben de tam aynı şeyi dinliyordum."

"Nasıl aynı şeyi dinliyordun?"

"Barbiere'de çok güzel bir arya var — dur, sakın sözümü kesip *Barbiere'de* birbirinden güzel aryalar var deme. Birinde, müzik hocası, adı neydi, Basilio, *"una calunnia"dan* söz ediyor; yani iftiranın, bir kez atıldıktan sonra, suçlanan kişiye bulaşana dek yayılmasından. Burada, bas aryanın son bölümünü kendi berrak soprano sesiyle söylemeye başlayarak Brunetti'yi hayrete düşürdü: *"Avvilito, calpestrato, sotto ilpubblico flagello per gran sorte va a crepar."*

Aryasını bitirmeden önce çocukların ikisi de mutfak kapısında, ağızlan bir karış açık kendisine bakıyorlardı. Paola bitirince Chiara hemen, *"Martıma,* böyle şarkı söyleyebildiğini hiç bilmezdim," dedi.

Paola kızına değil, kocasına bakarak "Çok iyi tanıdığını sandığın kişiler hakkında bile keşfedilecek yeni şeyler hep vardır," dedi.

Yemeğin sonuna doğru okul konusu açıldı ve nasıl gündüz geceye bağlanırsa bu konu da Paola'nın kızına din bilgisi dersini sormasına bağlandı.

"O derse girmek istemiyorum artık," dedi Chiara, masanın ortasındaki meyve tabağından bir elma alırken.

"Neden dersi bırakmasına izin vermiyorsunuz, anlamıyorum," dedi Raffi. "Zaten o ders zaman kaybından başka bir şey değil."

Paola bu katkıyı yanıtlayarak onurlandırmadı, onun yerine, "Neden gitmek istemiyorsun, Chiara?" diye sordu.

Kız omzunu silkti.

"Konuşma yetisiyle onurlandırıldın, değil mi Chiara?" diye üsteledi Paola.

"Yapma, *Mamma.* O tonda konuşmaya başlayınca söylediklerimi dinlemiyorsun ki zaten."

"Hangi tonmuş o, söyle bakayım," dedi Paola.

"İşte bu ton," diye çıkıştı Chiara.

Paola küçük çocuğunun bu saldırısı karşısında ailenin erkeklerine yardım istercesine baktı, ama onlar da amansız bakışlarla gözlerini üstüne dikmişlerdi. Chiara elmasını masanın öbür ucuna kadar uzanabilecek olan tek bir şerit halinde soymaya koyuldu.

Sonunda Paola "Özür dilerim, Chiara," dedi.

Chiara annesine baktı, soyduğu elmadan bir parça kesip annesinin tabağına koydu.

Brunetti müzakerelerini kaldığı yerden sürdürmek istiyordu. "Neden din derslerine girmek istemiyorsun, Chiara?"

"Raffi haklı. O ders zaman kaybı. Bize ilk haftada ezberlettiği şeyleri tekrar tekrar sorup duruyor. Çok sıkıcı, onun yerine kitap okuyabilir ya da başka derslerimin ödevlerini yapabilirim. En kötüsü de, soru sormamıza kızması."

"Ne gibi sorular?" diye sordu Brunetti, elmanın son parçasını alıp Chiara'ya yeni bir elma soymak için fırsat yaratırken.

"Şey," diye söze girdi genç kız, gözlerini bıçaktan ayırmadan. "Bugün Tanrının babamız olduğunu anlatıyordu, ben de elimi kaldırıp Tanrının bir ruh olup olmadığını sordum, o da 'Evet, öyle' dedi. Ben de ona 'Tanrı ruhsa bedeni olmadığı, maddi bir varlık olmadığı için insandan farklı olması gerekmez mi?' diye sordum. 'Evet' deyince "Tanrı insan değil de ruhsa o zaman nasıl erkek olabilir diye sordum, bedeni falan yoksa yani."

Brunetti Chiara'nın eğik başının üstünden Paola'nın yüzüne baktı ama geç kalmıştı, Paola'nın yüzündeki muzaffer gülümseme kaybolmuştu. "Padre Luciano ne cevap verdi?"

"Küplere bindi, beni feci azarladı. Arkadaşlarıma gösteriş yaptığımı söyledi." Bir an elindeki elmayı unutup Brunetti'ye baktı. "Ama gösteriş falan yapmıyordum, *Papa.* Gerçekten merak etmiş-

tim. Aklım almıyor bir türlü. Yani, Tanrı iki şey birden olamaz ya. Olabüir mi?"

"Bilmem ki meleğim, o konulan göreli çok oldu. Galiba Tanrı her ne isterse onu olabilir. Belki de Tann o kadar büyük ki bizim maddi gerçeklikle ve minicik evrenimizle ilgili küçücük kurallarımız onun için hiçbir şey ifade etmiyor. Hiç böyle düşünmüş muydun?"

"Hayır hiç düşünmemiştim," dedi kız tabağını iterek. Durdu, düşündü, "Sanırım olabilir," dedi. Yine durdu, düşündü. "Şimdi gidip ödevlerimi yapabilir miyim?"

"Elbette," dedi Brunetti, eğilip kızının başını okşayarak. "Çözemediğin matematik sorulan olursa, hani o en zorlan hemen bana getir."

"Getirince ne yapacaksın *Papa,* matematiğin senin okuduğun zamana göre ne kadar değiştiğini mi anlatacaksın?" diye sordu Chiara gülerek.

"Matematik ödevlerine hep öyle yardım etmiyor muyum ben *cara?*

"Evet, sanırım, yapıp yapabileceğin de o."

"Maalesef öyle," dedi Brunetti sandalyesiyle arkaya kaykılarak.

13

Hem özel hem de iş yaşamını istila eden din konusundan ilham alan Brunetti o geceyi pek âdeti olmayan bir eğlence türüne, ilk kilise papazlarının eserlerini okumaya adadı. Önce Tertulli-anus'la başladı, ama onun atıp tutmaları hemen canını sıkınca, Aziz Benedict'e geçti. Onu okurken de karşısına şöyle bir pasaj çıktı: "Karısı ile kocalık görevini yerine getirmek amacı dışında, hevesle ve aşın tutkuyla, kendi isteklerini tatmin etmek için cinsi münasebet kuran kişi günah işlemiş sayılır."

Brunetti, kafasını kitaptan kaldınp "Cinsi münasebet mi?" diye söylendi. Yanında oturan ve ertesi gün vereceği ders için notlarını gözden geçirmekte olan Paola irkilmişti.

"Hıı?" diye sordu, hafiften sorgulayıcı bir tonda.

"Bu insanların çocuklarımızı eğitmesine nasıl izin veriyoruz?"

diye sordu ve o bölümü karısına okudu.

Karısının omuz silktiğini görmedi, ama hissetti. "O ne demek?" diye sordu.

"Yani, birini rejime sokarsan sürekli yemek düşünmeye başlar. Birine sigarayı bıraktırırsan sigaradan başka şey düşünemez olur. Bence birinin cinsel ilişki kurmasını yasaklarsan cinselliği takıntı haline getirir. Hele de o insana başkalarının cinselliği nasıl yaşaması gerektiğini söyleme hakkı tanırsan bela arıyorsun demektir. Kör birinin sanat tarihi öğretmesi gibi bir şey, değil mi?

"Bunları bana daha önce niye söylemedin?" diye sordu Brunetti.

"Bir anlaşma yaptık. Çocukların din eğitimlerine karışmamaya söz verdim."

"Ama bu deli saçması," dedi Brunetti, elini açık kitaba vurup.

"Elbette öyle," diye karşılık verdi Paola sakince. "Ama gördükleri ya da okudukları daha ne saçmalıklar var."

"Ne demek istediğini anlamadım?"

"Madonna. Seks kulüpleri, telefonda seks. Daha aklına ne gelirse, onlar da o cümledeki manyaklığın öbür yüzleri," dedi Paola, kocasının elindeki kitaba küçümser bir tavırla işaret ederek. "Öyle de, böyle de cinsellik bir takıntı haline geliyor." Notlarına geri döndü.

Bir iki dakika sonra Brunetti "Ama," dedi, karısı başını kaldırıp ona bakana dek sustu. Paola'nın dikkatini ona verdiğini görünce "Onlara gerçekten bunları mı öğretiyorlar?"

"Söyledim ya, Guido, o konuyu sana bırakıyorum. Dur bakayım neydi, 'Batı kültürünü öğrensinler diyen sendin. Sonuçta o münasebetsiz lafları eden Aziz Benedict de o dediğin Batı kültürünün bir parçası.

"Ama onlara bunu öğretiyor olamazlar," diye tutturdu Brunetti.

Paola omuz silkti. "Chiara'ya sor," dedi ve notlarına geri döndü.

İçindeki isyanla baş başa kalan Brunetti tam da öyle yapmaya karar verdi. Kitabı kapattı, kanepenin yanındaki yığmdan başka bir kitap aldı, Josephus'un *Yahudi Savaşının Tarihi* kitabında İmparator Vespasianus'un Kudüs kuşatmasının betimlenmesine dalıp gitmişti ki telefon çaldı.

Yanındaki sehpaya uzanıp telefonu açtı, "Buyrun, Brunetti," dedi.

"Amirim ben Miotti."

"Söyle Miotti, ne oldu?"

"Sizi aramam gerektiğini düşündüm efendim."

"Konu nedir Miotti?"

"Vianello'yla sorgulamaya gittiğiniz kişilerden biri ölü bulunmuş. Şimdi onun evindeyim."

"Hangisi?"

"Signor da Pre."

"Nasıl ölmüş?"

"Bilmiyoruz."

"Ne demek bilmiyoruz?"

"Bir gelip baksanız iyi olur, amirim."

"Şimdi neredesin sen?"

"Adamın evindeyiz. Adresi..."

Brunetti kestirip attı. "Adresi biliyorum. Ne olmuş?"

"Alt daireye yukarıdan su sızmaya başlamış. Komşusu neler oluyor diye bakmaya yukarıya çıkmış. Zaten anahtan varmış, içeriye girmiş. Da Pre'yi banyoda yerde yatarken bulmuş."

"Eee?"

"Düşüp boynunu kırmış gibi görünüyor efendim."

Brunetti sözlerin devamını bekledi, gelmeyince "Dottor Rizzardi'yi çağır," dedi.

"Zaten çağırdım efendim."

"İyi, yirmi dakika sonra oradayım." Brunetti telefonu kapattı, Paola'ya döndü. Karısı telefonun öteki ucundakinin söylediklerinin duyamadığı yarısını merak ediyordu. "Da Pre düşüp boynunu kırmış," dedi Brunetti.

"Şu kambur cüce mi?"

"Evet."

"Zavallı adam, ne kadar bahtsızmış," dedi Paola hemen.

"Kim bilir," dedi Brunetti, aradan birkaç saniye geçtikten sonra. Tepkileri arasındaki fark, kişilikleri ve meslekleri arasındaki farkı da yansıtıyordu.

Paola Brunetti'nin söylediklerini duymamış gibi saatine bakıp "Saat on bire geliyor," dedi.

Brunetti Josephus'un kitabını Aziz Benedict'inkinin üstüne koydu, ayağa kalktı. "Sabaha görüşürüz o zaman," dedi.

Paola kocasının elinin tersine dokunarak "Atkını al, Guido. Bu

gece hava soğuk," dedi.

Brunetti eğilip karısını başından öptü, atkısını aldı ve evden çıktı.

Brunetti Da Pre'nin evine gelince karşı caddede üniformalı bir polisin nöbet tuttuğunu gördü. Brunetti'yi tanıyan memur ona selam verdi ve Dr. Rizzardi'nin içeride olduğunu bildirdi.

Yukarıda, apartmanın açık kapısmda başka bir üniformalı polis, Corsaro bekliyordu. Brunetti'yi selamladı ve "Dottor Rizzardi içeride amirim," diyerek onu içeri aldı.

Brunetti içeri girip dairenin arka tarafına, ışığa ve erkek seslerinin geldiği yere doğru yöneldi. Yatak odası olduğunu sandığı yere girince duvara dayalı duran, bir çocuk yatağı kadar küçük ve alçak yatağı gördü. Odada gezinmek için adımını atınca ayağı yumuşak, sıvı bir şeye bastı. Olduğu yerde kaldı ve "Miotti!" diye bağırdı.

Genç memur anında odanın öte yanındaki kapıda bitti. "Buyrun efendim?"

"Işığı aç."

Miotti ışığı yakınca Brunetti, kana bastığı yolundaki akıldışı korkuyu yatıştırmak için hemen ayaklarına baktı. Ayaklarının altındaki şeyin kan değil banyo kapısının altından sızan suyla ıslanmış bir yer yaygısı olduğunu görünce rahat bir nefes aldı. Odanın öteki tarafına yürüdü ve içeriden sesler gelen aydınlatılmış girişte durdu.

İçeriye adımını atınca Dr. Rizzardi'nin daha önce de birçok kez tanık olduğu gibi sırt üstü yatan cesedin üzerine eğilmiş olduğunu gördü.

Arkasındaki sesi duyan Dr. Rizzardi ayağa kalktı. Brunetti'ye elini uzattı, sonra durup elindeki lastik eldiveni çıkardı. *"Buona sera,* Guido," dedi yeniden elini uzatarak. Selam verirken gülümsememişti, gülümsemiş olsa bile sert, hoşgörüsüz ifadesinde pek bir değişiklik olmayacaktı zaten. Her türlü vahşi ölüme yıllardır tanıklık etmek adamın yüz hatlarını sertleştirmiş, her ölümle yüzü biraz daha içeriye göçerek mermerden bir heykele dönmüştü sanki.

Rizzardi, Brunetti'nin yerde yatan küçük bedeni görmesi için kenara çekildi. Ölünce iyiden iyiye küçülmüş olan Da Pre devlerin ayakları arasında yatıyordu adeta. Sırt üstü yatıyordu, başı bir yana iyice çevrilmişti, ama yere değmiyordu, öyle ki haylaz çocukların ters çevirip yerde öylece bıraktıkları bir kaplumbağayı andırıyordu.

"Nasıl olmuş?" diye sordu Brunetti. Bunu sorarken, Rizzardi'nin

pantolonunun dizlerinden ağına kadar sırılsıklam ıslanmış olduğunu, kendi ayakkabılarının da her yeri kaplayan yarım santim yüksekliğindeki suyun içinde durmaktan ıslanmaya başladığını fark etti.

"Görünüşe göre küvet dolsun diye musluğu açtıktan sonra kayıp düşmüş." Brunetti baktı, küvet boştu, su artık akmıyordu. Küvetin yanında siyah lastikten bir tıpa duruyordu.

Brunetti bir kez daha ölüye baktı. Takım elbise giymiş, kravat takmıştı, ama ayağında çorap da, ayakkabı da yoktu. "Fayansın üzerinde çıplak ayakla mı kaymış?" diye sordu.

"Öyle görünüyor," diye yanıtladı Rizzardi.

Brunetti banyodan çıktı. İşini bitirmiş olan Rizzardi de onun arkasından geldi. Brunetti ne aradığını tam olarak bilmeden yatak odasına göz gezdirdi. Oda üç pencereliydi, gece olduğu için perdeler çekiliydi, duvardaki birkaç resim onyıllar önce oraya asılıp unutulmuş gibiydi. Yerde, sırılsıklam olunca renkleri atmış, eski, el dokuması kalın bir İran halısı seriliydi. Yatağın ayak ucuna kırmızı ipekten bir sabahlık bırakılmıştı. Brunetti Da Pre'nin sabahlığının altında, suyun ulaşamadığı yerde duran düzgünce yan yana yerleştirilmiş küçücük ayakkabılarını gördü, çoraplar da düzgünce katlanıp üstlerine konulmuştu.

Brunetti odanın öteki yanına gidip yere eğilerek ayakkabıları eline aldı. Bir eliyle çorapları tutarak ayakkabıları ters çevirdi ve tabanlarına baktı. Yalnızca ev içinde giyilen ayakkabıların çoğunda olduğu gibi bu ayakkabıların taban ve topuklarının siyah kauçuğu hâlâ parlaktı. Tek yıpranma göstergesi topukların dışındaki iki gri sürtme iziydi. Ayakkabıları yere bıraktı ve küçük çorapları eskisi gibi üstlerine koydu.

"Kimsenin böyle öldüğünü görmemiştim," dedi Rizzardi.

"Hani eski bir film yok muydu, adamın insanı file benzeten bir hastalığı vardı, o da böyle ölmemiş miydi?"

Rizzardi başını iki yana salladı. "Bilmiyorum, seyretmedim. İnsanların böyle düşmesinin ne kadar tehlikeli olabileceğini okumuştum, ama genelde sadece omurgalannı kırarlar." Rizzardi sustu, gözleri daldı, Brunetti onun tıp literatürünü hatırlamaya çalıştığını varsayarak bekledi. Birkaç dakika sonra Rizzardi, "Yoo, yanılıyorum. Böyle bir şey olmuştu. Pek sık görülen bir durum değil, ama daha önce de olmuştu," dedi.

"Kim bilir, adınızın tıp kitaplarına geçmesini sağlayacak kadar özel bir durumla karşı karşıyayız belki," dedi Brunetti düz bir sesle.

"Kim bilir," diye yanıtladı Rizzardi ve kapının yanındaki siyah doktor çantasını almaya gitti. Lastik eldivenleri çıkanp içine attı ve çantayı sertçe kapattı. "Sabah erkenden açarım, Guido, ama bilmediğim bir şeyi şimdiden sana söyleyemem. Düşerken başı arkaya eğildiği için boynu kırılmış."

"Hemen mi ölmüş?"

"Evet, hemen ölmüş olmalı. Temiz bir kırık var. Sırtüstü düştüğünü anlamış olsa bile acı hissedemeden ölmüştür."

Brunetti başını salladı. "Sağ ol, Ettore. Seni ararım. Başka bir şey bulursun belki."

"On birden sonra ara," dedi doktor ve yine elini uzattı.

Brunetti doktorun elini sıktı ve doktor odadan çıktı. Brunetti Rizzardi'nin Miotti'ye bir şeyler söylediğini, sonra dairenin giriş kapısının kapandığını duydu. Miotti yatak odasına girdi, ardından da adli tıp laboratuvarından Foscolo ve Pavese girdi.

Başlarıyla selamlaştılar. Brunetti "Bütün parmak izlerini almanızı istiyorum, özellikle banyoda, küvetin üstündekileri. Bir de her açıdan fotoğraf çekin," dedi. Adamların cesedi görmeleri için yana çekildi.

Pavase kılıfı içindeki fotoğraf makinesini kuru bir köşeye koydu, tripodunun parçalarını çıkarıp kurmaya başladı.

Brunetti yerdeki suya aldırmadan dizlerinin üstüne çöktü. Ağırlığını ellerine vererek öne eğildi, başını iyice yana çevirerek banyo kapısının dışındaki yerin nasıl göründüğüne baktı. "Bir saç kurutma makinesi bulabilirseniz belki yeri kurutabilirsiniz," dedi Foscolo'ya. "Sakın silmeyin, kuruttuktan sonra da şu yüzeyin birkaç fotoğrafını çekin." Fotoğrafının çekilmesini istediği alanı koluyla yere paralel bir daire çizerek gösterdi.

"Ne için?" diye sordu fotoğrafçı.

"Yerde sürüklenme izi var mı bakacağım, birisi onu banyoya sürüklemiş olabilir."

"O kadar mı efendim?" diye sordu Pavese, fotoğraf makinesini tripodun kafasına vidalarken.

Brunetti bu soruyu yanıtlamak yerine yeri kaplayan sığ suyun altından güçlükle seçilen silik izleri işaret etti: "İşte, burası ve burası."

"Merak etmeyin, efendim, çekerim."

Brunetti "Sağ ol," dedi, ayağa kalktı ve Miotti'ye döndü. "Lastik eldivenin var mı? Ben getirmeyi unutmuşum."

Miotti ceketinin cebine uzandı ve plastik pakette bir çift eldiven çıkardı. Paketi açıp eldivenleri Brunetti'ye uzattı. Brunetti eldivenleri giyerken Miotti bir çift eldiven daha çıkarıp kendi ellerine geçirdi. "Ne aradığınızı bana da söylerseniz..."

"Bilmiyorum. Birinin bunu yaptığını ya da yapması için bir nedeni olduğunu gösterecek herhangi bir şey." Brunetti Miotti'nin bu sözlerin sorusunu tam olarak yanıtlamadığından şikâyet etmediğine memnun oldu.

Brunetti oturma odasına gitti ve da Pre ile görüştükleri odaya dikkatle göz gezdirdi. O küçük kutular hâlâ her yeri kaplıyordu. Büfeye doğru yürüdü ve iki kapağın ortasındaki en üst çekmeceyi açtı. Çekmecede de başka enfiye kutuları vardı, bazısı pamuğa sarılmıştı, albino yuvalanndaki yumurtalar gibi. İkinci, üçüncü çekmecede daha da çok vardı. En alt çekmecede kâğıtlar vardı. En üstte birtakım kâğıtların neredeyse askeri bir düzenle yerleştirildiği bir dosya duruyordu, ama dosyanm altında başka kâğıt yığınları da vardı, hepsi oraya gelişigüzel tıkıştınlmıştı, dosyalanmış falan değillerdi; bazısı ters, bazısı düz duruyordu, bazısı dörde, bazısı ikiye katlanmıştı. Brunetti hem dosyayı hem de saçılmış kâğıtları çekmeceden çıkardı, ama etrafina bakınınca onları koyabileceği düz bir yer bulamadı; küçük kutular her yeri kaplıyordu.

Sonunda kâğıtları mutfağa götürüp oradaki tahta masanın üstüne yaymaya karar verdi. Brunetti dosyanın içinde da Pre'nin antikacı ve özel koleksiyonculara enfiye kutularının yaşı, nerede yapıldığını ve kaç para olduğunu sormak için yazdığı mektupları bulunca hiç şaşırmadı. Onların altında da bazen bir seferde yirmiden fazla satın alınmış yüzlerce enfiye kutusuna ait faturalar vardı.

Dosyayı kenara koyup öteki kâğıtlara bakmaya başladı, ama umduğunun tersine onların arasında da da Pre'nin ölümünü aydınlatacak bir ipucu bulamadı. O yığında da elektrik faturaları, da Pre'nin eski ev sahibinden bir mektup, Vicenza'daki bir mobilya mağazasının el ilanı, uzun süre aspirin kullanımının etkilerini anlatan bir gazete yazısı ve çeşitli ağrı kesicilerin yan etkilerini sayan prospektüs-ler vardı.

içerideki odalardan laboratuvar teknisyenlerinin sesleri ve cesedin fotoğrafları çekilirken patlayan kesik kesik flaş ışıkları geliyordu. Brunetti yatak odasına ve mutfağa baktı, ama dikkatsizlik sonucu oluşmuş bir kazadan başka, daha sinsice bir olayı akla getirecek hiçbir şey bulamadı. Miotti için de durum aynıydı, o da bula bula eski gazete ve dergilerin saklandığı bir kutu bulmuştu.

Saat biri geçince hastaneden hizmetliler gelip cesedi götürdüler, saat iki gibi de adli tıptan gelenlerin işi bitti. Brunetti Miotti ile dikkatlice etrafı araştınrken yerinden oynattıkları nesneleri ve kâğıtlan yerlerine yerleştirmeye çalıştı, ama parmak izi almak için toza bulanmış, kenara konmuş, arkaya itilmiş, yere indirilmiş sayısız enfiye kutusunu nereye koyacağını bilemedi. Sonunda vazgeçip eldivenlerini çıkardı, Miotti'ye de öyle yapmasını söyledi.

Adli tıptan gelenler Brunetti'nin gitmeye hazırlandığını görünce fotoğraf makinelerini, çantalarını, fırçalarını, alet edevatlarını toplamaya başladılar. İşlerini bitirdiklerine ve onları saatlerce ayakta tutan bu korkunç küçük kutulardan kurtulduklarına sevinmiş görünüyorlardı.

Brunetti ayrılmadan önce durup Miotti'ye sabah Questura'ya saat ondan önce gelmesine gerek olmadığını söyledi, ama genç polisin en geç sekizde orada olacağını adı gibi biliyordu.

Dışarıya çıkınca sis yüzüne çarptı, gecenin en nemli, en ölü zamanıydı. Atkısını boynuna doladı, Accademia durağına doğru yürüdü. Motoru on dakikayla kaçırmıştı, sonrakinin gelmesine de kırk dakika vardı. Yürümeye karar verdi, dönüp Campo San Barnaba'ya doğru yürüdü, Üniversitenin kilitli kapısının ve yine geceye karşı kapılarını kilitlemiş olan Goldoni'nin evinin önünden geçti. Campo San Polo'ya gelene dek kimseye rastlamadı, orada son turlarını atan yeşil üniformalı bir koruma görevlisiyle karşılaştı, yanında uysal bir Alman çoban köpeğiyle yürüyordu. Selamlaştılar, köpek Brunetti'ye aldırmadan sahibini eve, sıcağa doğru sürükledi. *Campo'dan* çıkışı sağlayan altgeçide yaklaşırken suya düşen bir şeyin çıkardığı belli belirsiz bir ses duydu. Köprüye ulaştığında aşağıya baktı ve suda yüzen uzun kuyruklu bir sıçan gördü. Brunetti ıslık çaldı, ama köpek gibi sıçan da ona aldırış etmeden yavaşça yuvasına, sıcağa doğru yüzdü.

14 Brunetti ertesi gün Questura'ya gitmeden önce da Pre'nin evine uğradı ve adamın cesedini bulan komşusu Luigi Venturi ile görüştü. Adam Brunetti'ye bir telefon konuşmasıyla da öğrenebileceğinden fazla bir şey söylemedi: da Pre'nin pek az arkadaşı vardı, nadiren misafiri gelirdi, Venturi gelenleri tanımıyordu, da Pre'nin sözünü ettiği tek akrabası Verona yakınlarında oturan kuzeninin kızıydı. Venturi önceki gece mutfağının tavanından su sızıncaya dek olağandışı hiçbir şey görmemiş ve duymamıştı. Hayır, da Pre kendisine zarar vermek isteyebilecek bir düşmanı olduğundan hiç söz etmemişti. Venturi bu soruyu yanıtlarken Brunetti'ye garip garip bakınca, Brunetti polisin tek amacının bu zayıf ihtimali devreden çıkarmak olduğunu açıklayarak adamı yatıştırmaya çalıştı. Hayır, ne da Pre ne de kendisi kapıdakinin kim olduğunu öğrenmeden kapıyı açmazlardı. Sonradan Signor Venturi'nin o gece futbol maçı izlediği, ancak yatmadan önce bir fincan Orzoro içmek için mutfağa gittiğinde duvardan sızan suyu görünce meraklanıp yukarı çıktığı öğrenildi.

Hayır, da Pre ile dost oldukları söylenemezdi. Signor Venturi duldu; da Pre ise hiç evlenmemişti. Ama aynı apartmanda yaşıyor olmaları birbirlerine evlerinin anahtarlarını vermelerine yetmişti, zaten dün geceye dek her ikisinin de birbirinin anahtarını kullanmasına gerek olmamıştı. Brunetti Venturi'den başka bir şey öğrenemediğiyle kalmadı, öğrenecek başka bir şey olmadığına da emin oldu.

Da Pre'nin evindeki çekmeceye sıkıştırılmış kâğıtların arasında Dorsoduro'daki bir avukattan gelen mektuplar da vardı. Brunetti bürosuna gider gitmez avukatı aradı. Avukat Venedik ahalisinin haberleşme yöntemiyle da Pre'nin ölümünü çoktan haber almış, varisi olan kuzeninin kızını da haberdar etmeye çalışmıştı. Ama kadın uluslararası bir konferansa katılacak olan jinekolog kocasıyla birlikte bir haftalığına, Toronto'daydı. Avukat kadına ulaşmayı yine deneyeceğini söyledi, ama kadının haberi alır almaz İtalya'ya döneceğinden hiç emin değildi.

Brunetti avukata da Pre'yi sorunca adam neredeyse hiçbir şey söyleyemedi. Yıllardır onun avukatı olmasına rağmen iş ilişkisinden öte bir yakınlıkları yoktu. Da Pre'nin yaşamına dair hiçbir şey bilmiyordu, ama sorulunca apartman dairesinin dışında da Pre'nin pek fazla bir mülkü olmadığını söyledi. Adam her şeyini, enfiye kutusu koleksiyonuna yatırmıştı, onu da Museo Correr'e bağışlamıştı.

Brunetti, Rizzardi'nin ofisini aradı, patolog daha o sormadan, "Evet, çenesinin solunda ve omuriliği boyunca morluklar var," dedi. "Bunlar düşme sonucu oluşan morluklar. Sana dün gece söylediğim gibi, düşünce boynu arkaya dönmüş ve kırılmış. Anında ölmüş."

"Darbe almış ya da itilmiş olabilir mi?"

"Olabilir, Guido. Ama bana bunu söyletemezsin, en azından resmi olarak."

Brunetti onunla tartışmanın faydası olmadığını biliyordu, o yüzden teşekkür edip telefonu kapattı.

Fotoğrafçıyı aradı, adam laboratuvara gelmesini, ona bir şey göstereceğini söyledi. Brunetti laboratuvara gittiğinde arka duvardaki mantar panoya iki tane renkli, iki de siyah beyaz büyütülmüş fotoğrafın raptiyelenmiş olduğunu gördü.

Brunetti odayı bir baştan bir başa geçip fotoğrafların önünde durdu. Yakından bakmak için boynunu ileri uzatarak iyice yaklaştı. Neredeyse burnu fotoğraflara değecek kadar yaklaştığında fotoğraflardan birinin sol alt köşesinde silik paralel çizgiler gördü. Pavese'ye döndü, parmağıyla çizgileri göstererek "Bunlar mı?" diye sordu.

"Evet," dedi fotoğrafçı, kalkıp yanına gelirken. Brunetti'nin parmağını elindeki kurşunkalemin silgisiyle hafifçe kenara iterek kalemi iki silik çizginin üstünde gezdirdi.

"Sürüklenme izi mi?" diye sordu Brunetti.

"Olabilir. Başka pek çok şey de olabilir."

"Ayakkabılara da baktınız mı?"

"Foscolo baktı. Topukların arkası aşınmış, ama birçok yerden."

"Ayakkabıdaki izlerle bu izlerin birbirini tutma şansı var mı?"

Pavese başını iki yana salladı. "Tutsa bile kimseyi ikna edemeyiz."

"Ama banyoya sürüklenmiş olabilir öyle mi?"

"Evet," dedi Pavese, ama hemen ekledi, "ama başka pek çok şey o izi bırakmış olabilir, bir bavul, sandalye, elektrikli süpürge."

"Sence ne izi bu, Pavese?"

Pavese yanıtlamadan önce kurşunkalemin arkasını fotoğrafa değdirdi. "Tek bildiğim bu fotoğrafta görünenler efendim. Yerde iki paralel çizgi görünüyor. Her şey olabilir."

Brunetti fotoğrafçıdan başka bir şey öğrenemeyeceğini bildiği için ona teşekkür etti ve bürosuna geri döndü.

içeriye girdiğinde masasının üzerinde Signorina Elettra'nın el yazısıyla yazılmış iki not buldu. İlkinde Stefania diye birinin onu aramasını istediği, ikincisindeyse Signorina Elettra'nın "şu rahip" hakkında bazı şeyler öğrendiği yazılıydı. Başka bir şey yoktu.

Brunetti Stefania'yı aradı ve telefonu yine gülücükler saçarak açmasından emlak piyasasında işlerin kesat gittiğini anladı.

"Ben Guido. Canareggio'daki daireyi satabildin mi?"

Stefania'nın sesi yumuşadı. "Yarın öğleden sonra kâğıtları imzalıyorlar."

"Sonra da *acqua alta* olmasın diye mum mu yakacaksın?"

"Guido, şu evi satana dek suların yükselmesini önleyeceğim bilsem Lourdes'e kadar dizlerimin üstünde sürünmeye razıyım."

"İşler o kadar kötü mü?"

"O kadar kötü ki, duymak bile istemezsin."

"Evi Almanlara mı satıyorsun?" diye sordu Brunetti.

'Ja."

"Sehr gut," diye yanıtladı Brunetti. "Sana sözünü ettiğim dairelerle ilgili bir şey bulabildin mi?"

"Evet, bir şeyler buldum, ama pek ilgi çekici değil. Hepsi de aylardır satılık, ama sahiplerinin Kenya'da olması işleri zorlaştırıyor."

"Kenya'da mı? Torino'da sanıyordum. Vasiyetteki adres Torino'da."

"Olabilir tabii, ama adam yedi yıldır Kenya'da, yani artık Venedik'te ikamet etmiyor. İş tam bir vergi kâbusuna dönüşmüş ve piyasa bu kadar durgunken hiçbir emlakçı daireleri satmaya yanaşmıyor. Nasıl büyük bir bela olduğunu tahmin bile edemezsin."

Brunetti hemfikirdi. Dairelerin mirasçısının yedi yıldır Kenya'da olduğunu öğrenmek ona yetmişti.

Stefania tam "Bunlar senin için yeterli mi?" diye sorarken sözleri telefonun sesiyle kesildi. "Öteki hattan arıyorlar. Kapatmam lazım, Guido. Dua et de iş çıksın," dedi.

"Ederim. Sağ ol, Steffi. *AufWiedersehen."*

Kadın gülerek telefonu kapattı.

Brunetti bürosundan çıkıp merdivenleri inerek Signorina Elettra'nın bürosuna gitti. İçeri girdiğinde kadın başını kaldırıp hafifçe gülümsedi. Brunetti kadının o gün yüksek yakalı, ciddi görünüşlü siyah bir takım giydiğini fark etti. Ceketin yakasından, biraz rahiple-

rinkini andırır biçimde, insanın gözünü alacak kadar ağırtılmış incecik bir pamuklu kumaş şeridi görünüyordu. Takımın ham ipekten dikilmiş olduğunu fark edince, "Manastır yalınlığından anladığınız bu mu?" diye sordu Brunetti.

"Ah, bu mu," dedi kadın, sanki ondan kurtulmak için can alıyormuşçasına. "Ruhban sınıfına benzerliği tamamen tesadüf, emin olun Commissario," dedi. Uzanıp masasının üstünden birkaç dosya kâğıdı aldı, Brunetti'ye uzattı. "Bunları okuduktan sonra neden tesadüf olmasını istediğimi anlayacaksınız."

Brunetti kâğıtları alıp ilk iki satın okudu. "Padre Luciano mu?" diye sordu.

"Ta kendisi. Gezgin ruhlu biriymiş, okuyunca göreceksiniz." Kadın Brunetti'yi kağıtlarla baş başa bırakıp bilgisayarının başına döndü.

İlk sayfada kırk yedi yıl öne Pordenone'de doğan Luciano Benevento'nun kısa yaşam öyküsü yer alıyordu. Bitirdiği okular sıralanmış ve on yedi yaşında ilahiyat fakültesine başladığı belirtilmişti. Burada, muhtemelen rahiplik eğitimini aldığı döneme rastlayan bir boşluk vardı; ama kâğıtların arkasına iliştirilmiş olan karneye bakılırsa çok başarılı bir öğrenci olduğunu düşünmek için bir neden yoktu.

Luciano Benevento ilahiyat fakültesindeki öğrencilik yılları sırasında, bir trende yaşanan bir olayla ilgili olarak polis tarafından sorgulanmıştı. İşin içinde, başka bir vagona sandviç almaya giden annesi tarafından bu ilahiyat öğrencisine emanet edilen bir kız çocuğu vardı. Annenin yokluğunda neler olduğu açıklığa kavuşturulamamış ve ortaya çıkan olay her neyse küçük kızın hayal gücüne bağlanmıştı.

Padre Luciano yirmi üç yıl önceki kutsanma töreninin ardından Tirol'deki küçük bir köyde göreve başlamıştı. Orada üç yıl çalışmış, on iki yaşındaki bir kızın babası köylülere pederin günah çıkartırken kızına garip sorular sorduğunu anlatmaya başlayınca başka bir yere atanmıştı.

Peder ülkenin güneyine sürülmüş, orada yedi yıl kaldıktan sonra ruhsal sorunları olan rahiplerin kaldığı bir huzurevine gönderilmişti. Padre Lucino'nun sorunu açıkça belirtilmiyordu.

Orada da bir yıl kaldıktan sonra yeniden Dolomitler'deki bir kö-

ye papaz olarak atanmış, Kuzey İtalya'da üstüne daha zalimi tanınmayan bir papazın altında kesintisiz beş yıl çalışmıştı. Papaz ölünce onun yerine geçmiş, ama iki yıl sonra "kanşıklık çıkartan komünist bir belediye başkanı" tarafından köyden defedilmişti.

Treviso'nun dışındaki küçük bir kilisede bir yıl üç ay çalıştıktan sonra yaklaşık bir yıl önce şu an görev yapmakta olduğu San Polo Kilisesi'ne rahip olarak atanmış ve gençlerin dini eğitimi ona emanet edilmişti.

Brunetti okumayı bitirince başını kaldırıp "Bunu nasıl ele geçirdiniz?" diye sordu.

Signorina sakince "Tanrı'nın hikmetinden sual olunmaz, Commisario", diye yanıtladı.

"Bu kez ciddiyim, Signorina. Bu bilgiyi nasıl elde ettiğinizi bilmek istiyorum," dedi Brunetti, kadının gülümsemesini karşılıksız bırakarak.

Kadın bir an onun yüzüne dikkatlice bakarak "Piskoposlukta çalışan bir arkadaşımdan," dedi.

"Arkadaşınız rahip mi?"

Kadın başıyla onayladı.

"Peki, bunları size kendi rızasıyla mı verdi?"

Kadın yine başını salladı.

"İyi de nasıl? Bu bilginin dışarı sızmasından hoşlanmayacakları belli."

"Bence de öyle, Commissario." Signorina Elettra'nın telefonu çaldı, ama açmaya yeltenmedi. Telefon yedi kez çaldıktan sonra sustu. "Bir arkadaşımla ilişkisi var."

"Anladım," dedi Brunetti. Sonra tarafsız bir sesle, "Siz de ona şantaj yaptınız, öyle mi?" diye sordu.

"Yo, hiç de değil. Aylardır kiliseden ayrılıp düzgün bir hayat kurmak istiyordu, ama arkadaşım onu kalması için ikna etti."

"Piskoposlukta mı?"

Kadın başını salladı.

"Rahip olarak mı?"

Kadın yine başını salladı.

"Elinden böyle hassas belge ve raporların geçtiği bir konumda mı?"

"Evet."

"Arkadaşınız onun Piskoposlukta kalmasını neden istiyor?"

"Bunu size açıklamamayı tercih ederim, Commissario."

Brunetti sorusunu tekrarlamadı, ama kadının başından da ayrılmadı.

"Arkadaşımın yaptığı hiçbir şekilde suç değil." Bir an ağzından çıkanları düşündü ve "Tam tersi", diye ekledi.

"Sanırım bu söylediklerinizin doğruluğundan emin olmam gerek, Signorina."

Birlikte çalıştıkları bunca yıl içinde Signorina Elettra Brunetti'ye ilk kez böyle açıkça kınayan gözlerle bakıyordu. "Benim sözüm yeterli olmaz mı?" diye sordu.

Brunetti yanıtlamadan önce elindeki aceleyle çekilmiş fotokopilere yeniden baktı. İyice bulanık da olsa en üstte orijinal belgedeki Venedik Patrikhanesi'nin mührü seçiliyordu.

Brunetti başını kaldırdı. "Doğrulatmaya gerek yok sanırım, Signorina. Hem, kendimden şüphe ederim de, sizden etmem."

Kadın gülümsemedi, ama bedenindeki ve sesindeki gerginlik çözüldü. "Teşekkür ederim, Commissario."

"Şu arkadaşınız, Piskoposluk tarafından görevlendirdiği rahiplerin haricinde, tarikat üyesi bir rahip hakkında da bilgi toplayabilir mi?"

"Adını verirseniz eminim elinden geleni yapar."

"Pio Cavaletti, Kutsal Haç Tarikatı'ndan."

Kadın ismi not etti, başını kaldırdı. "Başka bir isteğiniz var mıydı efendim?"

"Bir şey daha var. Contessa Crivoni'yle ilgili bir dedikodu duydum." Signorina Elettra Venedikli olduğu için Brunetti'nin dedikodunun mahiyetini açıklaması gerekmemişti. "İşin içinde bir de papaz var. Kim olduğunu bilmiyorum, ama arkadaşınıza bir sorun bakalım, bir şey bulabilecek mi."

Signorina Elettra bir şeyler daha not etti, başını kaldırdı. "Ancak onunla yüz yüze görüştüğümde bunları iletebilirim, neyse ki bu akşam yemekte beraberiz."

"Arkadaşınızın evinde mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet. Böyle şeyleri telefonda konuşmuyoruz."

"Piskoposluktaki rahibin başına bir şey gelmesinden korktuğunuz için mi?" diye sordu Brunetti, ama bu soruyu sorarken ne kadar

ciddi olduğunu kendisi de bilmiyordu.

"Kısmen,"

"Başka neden?"

"Bizim başımıza bir şey gelmesin diye."

Brunetti şaka yapıp yapmadığını anlamak için kadının yüzüne baktı, ama kadın istifini hiç bozmamıştı. "Başınıza bir şey gelebileceğine gerçekten inanıyor musunuz, Signorina?"

"O kurumun düşmanlarına karşı merhametsiz olduğu bilinir."

"Siz de kendinizi düşman olarak mı görüyorsunuz?"

"Tüm kalbimle."

Brunetti tam "Niye?" diye soracakken kendine engel oldu. Öğrenmek istiyordu istemesine, ama Vice-Questore Patta'nın her an içeri girebileceği göz önüne alınırsa, büroda bu konunun açılmasını istememişti. Bunun yerine "Arkadaşınız yardımcı olabilirse sevinirim," dedi.

Telefon yine çaldı, bu sefer Elettra telefona baktı. Kimin aradığını sordu, karşıdakinden bir dakika beklemesini rica edip bilgisayarında gerekli dosyaları açmaya koyuldu.

Brunetti ona başıyla veda edip elinde kâğıtlarla odasına döndü.

15

Brunetti bürosuna dönerken, farkında bile olmadan, Chiara'nın dini eğitimini işte böyle bir adama teslim etmiş olduğunu düşündü. Bunu Paola'yla birlikte yaptıklarını söyleyemiyordu, çünkü Paola başından beri bu işe karışmayacağını açıkça söylemişti. Daha çocuklar ilkokula başlarken Paola'nın onların din dersi almasını istemediğini biliyordu, ama din derslerini baştan reddetmenin toplumsal sonuçlarına bu karan veren ana baba değil, çocuklar katlanacaktı. Velisinin din dersi almasını istemediği çocuk, arkadaşları sınıfta dinsel öğretileri ve azizlerin yaşamını öğrenirken nerede zaman geçirirdi? İlk Komünyon'u ve Kilise'ye Kabul Töreni'ni yaşamamış bir çocuğun başına neler gelirdi?

Brunetti geçen yıl manşetleri uzunca işgal etmiş olan saygıdeğer bir çiftle ilgili haberi hatırladı; adam doktor, kansıysa avukattı, ço-

cukları olmamıştı. Torino Yüksek Mahkemesi, her ikisi de ateist olduğu için iyi birer ana baba olamayacakları gerekçesiyle evlat edinme taleplerini reddetmişti.

Dublin'deki rahiplerle ilgili habere ne kadar gülmüştü, sanki İrlanda ilkel bir dinin kıskacındaki bir üçüncü dünya ülkesiymiş gibi; oysa işte, dikkatli bakılınca kendi ülkesinin de aynı saçma inançların kıskacında olduğu görülüyordu.

Padre Luciano konusunda ne yapabileceğini bilmiyordu, çünkü elinde hiçbir hukuki dayanak olmadığının farkındaydı. Adam hiçbir suçtan hüküm giymemişti, dahası, Brunetti onun eski görev yerlerinde açıkça aleyhinde tanıklık edecek kimseyi bulamayacağını da tahmin ediyordu. Nasılsa belayı başlarından defettiklerine göre, doğal olarak, sessiz kalmayı tercih edeceklerdi, yeter ki bir daha onlara bulaşmasın.

Brunetti içinde yaşadığı toplumun cinsel suçlan erkekliğin şanından sayıp pek ciddiye almadığını biliyordu. Bu kesinlikle onun paylaştığı bir düşünce değildi. Gönderildiği huzurevinde Padre Luciano gibi rahiplere ne tür bir tedavi uygulanıyordu acaba? Padre Luciano'nun oradan çıktıktan sonraki siciline bakılırsa her ne yapıldıysa işe yaramadığı belliydi.

Yerine dönünce kâğıtları masanın üzerine fırlattı. Biraz oturup düşündü, sonra kalkıp pencereden bakmaya başladı. İlgisini çekecek bir şey göremeyince masasına döndü ve haftalar önce, Maria Testa ve ona o sakin günde anlattıklarıyla ilgisi olabilecek bütün belge ve raporları önüne toparladı. Arada not alarak hepsinin üzerinden bir daha geçti. Bitirince birkaç dakika duvara baktı, sonra telefonu alıp Ospedale Civile'yi bağlattı.

Şaşırtıcı biçimde acil servisten sorumlu hemşireye kolaylıkla bağlandı ve onu, kendini tanıtınca kadın ona "polisin hastasının" özel odaya geçtiğini söyledi. Hayır, durumunda bir değişiklik yoktu, kızcağız hâlâ kendine gelememişti. Tabii, biraz beklerse hemşire kızın kapısında nöbet tutan polisi çağırırdı.

Nöbetçi Miotti çıktı. Brunetti kendini tanıtınca "Buyrun amirim?" dedi.

"Yeni bir şey var mı?"

"Hayır, oldukça sakin."

"Ne yapıyordun?"

"Bir şeyler okuyordum amirim. Umarım bir sakıncası yoktur."

"Hemşireleri gözetlemenden iyidir herhalde. Ziyarete gelen oldu mu?"

"Sadece Lido'dan gelen o adam, yani Sassi. Başkası gelmedi."

"Kardeşinle konuşmaya fırsatın oldu mu, Miotti?"

"Evet efendim. Aslında dün gece konuştum."

"Rahibi sordun mu?"

"Sordum amirim."

"Peki ne dedi?"

"Önce konuşmaktan kaçındı. Dedikodu yapmak istemedi herhalde, Marco böyledir efendim." Miotti kardeşinin bu zaafı için üstünden af diler gibiydi. "Ama sonra ona bu bilginin gerçekten gerekli olduğunu söyledim, o da bana rahibin Opus Dei'ye üye olduğuna dair bir söylenti -yalnızca bir söylenti- duyduğunu anlattı. Hiçbir şeyden emin değilmiş, yalnızca kulağına bir şeyler gelmiş. Anlıyorsunuz değil mi efendim?"

"Evet, anlıyorum. Başka bir şey var mı?"

"Yok, efendim. Başka neyi bilmek istersiniz, size bunları anlatınca başka ne sorarsınız diye düşündüm, sonra herhalde Marco'nun bu söylentiye inanıp inanmadığını soracağınız aklıma geldi, ben de onu sordum."

"İnanmış mı?"

"İnanmış efendim."

"Sağ ol, Minotti. Okuma'ya geri dönebilirsin."

"Sağ olun efendim."

"Ne okuyorsun?"

Miotti çok satan otomobil dergilerinden birinin adını verdi: *"Quattroute."*

"Peki. Sağ ol, Miotti.

"Siz de sağ olun amirim."

"Ey yüce İsa, sen hepimizi koru." Brunetti Opus Dei'yi düşününce annesinin ağzından düşürmediği bu duayı içinden geçirmeden edememişti. Eğer kördüğüm halini alan bir gizem varsa o da Opus Dei idi. Brunetti Opus Dei'nin sadece yarı ruhban, yarı sivil ve Papa'ya sonuna dek sadık bir tür dini tarikat olduğunu biliyordu, o kadar. Amacı kiliseye eski yetkisini ve gücünü geri kazandırmaktı. Brunetti bu tarikat hakkında neler bildiğini düşündükçe hiçbirinin ger-

çeldiğinden emin olmadığını fark etti. Eğer gizli bir topluluk tanımı gereği gizliydiyse, onun hakkında "bilindiği" sanılan her şey de pekâlâ yanlış olabilirdi.

Yüzükleri, malalan ve küçücük kokteyl garsonu önlükleriyle Masonlar hep Brunetti'nin ilgisini çekmişti. Onlar hakkında pek az şey bilse de, nedense onları tehlikeli bulmamıştı hiç. Düşününce onları sık sık izlediği *Sihirli Flüt'ün* eğlenceli atmosferi içinde kanıksamış olmasının etkisinin hiç de az olmadığını fark etti.

Ama Opus Dei bambaşka bir meseleydi. Onlar hakkında pek az şey biliyordu - hatta dürüst olması gerekirse, neredeyse hiçbir şey bilmiyordu. Ama bu iki kelimeyi duyduğunda ensesinde soğuk bir nefes hissediyordu.

Aptalca önyargılarından sıyrılmaya ve doğrudan Opus Dei hakkında duyduğu ya da okuduğu elle tutulur, güvenilir herhangi bir bilgiyi hatırlamaya çalıştı, ama aklına hiçbir şey gelmedi. Birden aklı Çingenelere kaydı. Onlar hakkında "bildikleri" de Opus Dei hakkında "bildikleri" gibi kulaktan dolmaydı. Hepsi ağızdan ağıza geçen söylentilerdi, içlerinde ne kesin bir isim ne de tarih vardı. Sonuçta akılda kalan, içine kapanık her topluluğun dışarıya sızdırdığı gizemli hava oluyordu.

Kimden kesin bilgi toplayabileceğini düşündü, aklına Signorina Elettra'nın piskoposluktaki isimsiz arkadaşından başkası gelmiyordu. Kilisenin koynuna yılan yuvalanmışsa elbet bilgi aranacak yerde yılanın yuvası olmalıydı.

Signorina Elettra onu yeniden karşısında görünce şaşırdı. "Buyrun, Commissario?"

"Arkadaşından bir iyilik daha isteyecektim."

"Nedir?" diye sordu kadın, not defterine uzanırken.

"Opus Dei."

Kadın açık vermemiş, yalnızca gözlerini hafifçe aralamış olsa da Brunetti onun şaşırdığını fark etmişti. "Onlar hakkında ne öğrenmek istiyorsunuz efendim?"

"Bütün bu olup bitenlerle nasıl bir ilgileri olabileceğini."

"Vasiyetleri ve hastanede yatan kadını mı kastediyorsunuz?"

"Evet." Sonra aklına yeni bir şey gelmiş gibi, "Bir de Peder Cavaletti'nin onlarla bir ilişkisi var mıymış, sorabilir misiniz?" dedi.

Kadın bunu not etti. "Bir de ismini bilmediğimiz rahip var. Con-

tessa Crivoni'nin rahibi hani."

Brunetti başını salladı ve "Siz bu tarikat hakkında bir şey biliyor musunuz Signorina?" diye sordu.

Kadın başını iki yana salladı. "Herkesin bildiğinden fazla bir şey bilmiyorum. Gizli, ciddi ve tehlikeli bir teşkilat."

"Sizce bunda bir abartı yok mu?"

"Hayır."

"Venedik'te..." Brunetti sorusunu nasıl söze dökeceğini bilemedi. "Burada faaliyet gösterip göstermediklerini biliyor musunuz?"

"Hiçbir fikrim yok efendim."

"Ne kadar garip, değil mi?" dedi Brunetti. "Hiçbirimiz onlar hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz, ama bu bizi onlardan kuşkulanıp korkmaktan alıkoymuyor, değil mi?" Kadın bir şey söylemeyince Brunetti yineledi: "Ne kadar garip, değil mi?"

"Bence tam tersi efendim," dedi Signorina Elettra.

"Nasıl yani?"

"Bence onlar hakkında daha çok şey bilseydik daha da çok korkardık."

16 Brunetti masasının üzerindeki kâğıtların içinde Dottor Fabio Messini'nin ev numarasını buldu, çevirdi ve doktorla konuşmak istediğini söyledi. Telefonu açan kadın doktorun çok meşgul olduğu için telefona gelemeyeceğini söyledi ve kimin aradığmı sordu. Kadının hissedilir bir isteksizlikle doktoru telefona çağırması için Brunetti'nin "polis" demesi yetti.

Uzunca bir aradan sonra bir erkek sesi "Efendim?" dedi.

"Dottor Messini mi?"

"Evet, benim. Siz kimsiniz?"

"Commissario Brunetti." Brunetti adamın bunu sindirmesi için biraz bekledikten sonra "Size sormak istediğimiz bazı şeyler var, Dottore", dedi.

"Ne hakkında, Commissario?"

"Huzurevleriniz hakkında."

"Ne varmış huzurevlerimde?" diye sordu Messini; sesinde meraktan çok sabırsızlık vardı.

"Orada çalışan bazı kişilerle ilgili bir sorun var da."

Messini kayıtsızca "Ben çalışanlar hakkında bir şey bilmiyorum," deyince Brunetti'nin aklına hemen annesinin kaldığı huzurevinde çalışan Filipinli hemşireler geldi.

"Bunu telefonda konuşmamayı tercih ederim," dedi Branetti. Gizemli davranmanın karşısındakinin endişesini ve merakını artıracağını biliyordu.

"Herhalde benim Ouestura'ya gelmemi beklemiyorsunuz değil mi?" dedi Messini. Sesinde güçlülerin iğneleyiciliği hissediliyordu.

"Hastalarınızın Filipinli hemşireleri sorgulamak için gelecek olan Guardia di Frontiere ekibi tarafından rahatsız edilmesini istiyorsanız o başka," dedi Branetti ve bir an durup nefes aldıktan sonra, "Dottore," diye ekledi.

Messini "Neden söz ettiğinizi anlamıyorum," dedi, ama sesi hiç de öyle söylemiyordu.

"Siz bilirsiniz, Dottore. Bu işi sizin için bir utanç meselesi haline gelmeden, iki beyefendi gibi çözebileceğimizi ummuştum, ama öyle görünüyor ki siz bunu istemiyorsunuz. Rahatsız ettim, kusura bakmayın," dedi Brunnetti, blöf yaptığını gizlemek için sesine olabildiğince kayıtsız bir hava vererek.

"Bir dakika, Commissario. Galiba düşünmeden konuştum, sizinle görüşmek isterdim."

"Çok meşgulseniz sizi hiç rahatsız etmeyelim, Dottore," dedi Branetti kura kuru.

"E, tabii, çok meşgulüm, ama sanırım size biraz zaman ayırabilirim, belki bugün akşamüstü? Bugün için ne planım varmış, bir bakayım." Messini alıcıyı eliyle kapatıp öteki tarafta biriyle konuştu. Kısa bir aradan sonra geri geldi. "Öğle yemeği randevum iptal edilmiş. Sizi yemeğe davet etsem, Commissario?

Branetti susarak adamın restoranın adını söylemesini bekledi. Onu nerede ağırlayacağı ne kadar rüşveti gözden çıkardığını gösterecekti çünkü.

"Da Fiori olur mu?" dedi Messini. Kendisi için her zaman bir masa bulunacağından emin olsa gerekti ki, kentin en iyi restoranının adını vermişti. Ve bu Brunetti'ye huzurevlerinde çalışan şu yabancı

hemşirelerin pasaport ve çalışma izinlerini kontrol etmesinin akıllıca olacağını düşündürttü.

"Hayır," dedi Brunetti, öğle yemekleriyle satın alınma alışkanlığında olmayan bir devlet memurunun ses tonuyla.

"Kusura bakmayın, Commissario. Nezih bir ortamda tanışmamızın iyi olacağını düşünmüştüm."

"Questura'daki büromda tanışabiliriz," dedi Brunetti. İşbilir bir edayla kendi şakasına güldükten sonra, "Sizin için de uygunsa tabii, Dottore," diye ekledi.

"Elbette. İki buçuk sizin için uygun mu?"

"Mükemmel."

Messini "Sizinle tanışmayı dört gözle bekliyorum o zaman, Commissario," dedi ve telefonu kapattı.

Dottor Messini'nin üç saat sonraki ziyaretine dek huzurevlerindeki yabancı hemşirelerin listesi hazırdı. Brunetti'nin de aklında kaldığı gibi, çoğu Filipinli olsa da, iki Pakistanlı ve bir de Sri Lankalı vardı. Hepsi Messini'nin bilgisayara geçirilmiş muhasebe kayıtlarında yer alıyordu. Signorina Elettra'nın dediğine göre sisteme girmek o kadar kolaydı ki, Brunetti bile Messini'nin ev telefonunu arayarak listeyi ele geçirebilirdi. Bilgisayar dünyası ona hep anlaşılmaz geldiğinden Brunetti Elettra'nın şaka yapıp yapmadığını bilemedi. Ayrıca her zamanki gibi, bu bilgisayar saldırılarının meşru olup olmadığını sormaya ve hatta aklına getirmeye tenezzül etmedi.

Elindeki isimlerle Ufficio Stranieri'ye inip Anita ile konuştu; kız bir saat içinde dosyaları Brunetti'nin bürosuna getirmişti. Hemşirelerin hepsi de ülkeye turist olarak giriş yapmış, sonra Padova Üniversitesi'nde okudukları gerekçesiyle vizelerini uzatmışlardı. Brunetti kızların dikkati çekmemek için girmiş gösterildiği türlü türlü bölümleri okuyunca gülümsedi; tarih, hukuk, uluslararası ilişkiler, psikoloji ve ziraat. Hele de sonuncusunu okuyunca adamların yaratıcılığına bayağı bir güldü, çünkü Padova Üniversitesi'nde böyle bir bölüm yoktu. Belki Dottor Messini'nin de mizah duygusu kuvvetliydi.

Doktor randevusuna zamanında geldi. Riverre saat tam iki buçukta Brunetti'nin bürosunun kapısını çaldı ve "Dottor Messini sizinle görüşmek için bekliyor," dedi.

Brunetti başını hemşirelerin dosyalarından kaldırdı, başıyla misafirini selamladı, sonra sanki sonradan aklına gelmişçesine ayağa kalktı ve "Hoş geldiniz, Dottore," dedi.

Messini "Hoş bulduk, Commissario," dedikten sonra sandalyeye oturdu ve hem içinde bulunduğu mekân hem de görmeye geldiği adamla ilgili bir fikir edinebilmek için çevresine bir göz attı.

Messini Rönesans devrinin yolsuzlukla zengin olmuş asillerine benziyordu. İri yarı bir adamdı, kasların hızla et yığınına ve sonra da yağa dönüşmeye yüz tuttuğu yaştaydı. En güzel yeri keskin hatlı, dolgun dudaklarıydı, uçlarının doğal olarak yukarı kıvrılması yüzüne güzel bir gülümseme yayıyor, mizahtan anladığını gösteriyordu. Burnu yüzüne göre küçük kalıyordu, gözlerinin birbirine bu kadar yakın olması da aslında yakışıklı sayılabilecek yüzünü bozuyordu.

Kıyafetleri etrafa zenginliğini fısıldıyordu, ayakkabıları da bunu destekleyerek ışıldıyordu. Odayı incelemeyi bitirip dikkatini Brunetti'ye çevirdiğini göstermek için dostça gülümseyince ortaya çıkan dişleri yaşla rengi solmuş gibi ustaca yapılmıştı.

"Anladığım kadarıyla yanımda çalışanlar hakkında sorular soracaksınız, öyle mi Commissario?" dedi. Sesi oldukça rahattı.

"Evet, Dottore. Huzurevinde çalışan bazı hemşirelerle ilgili sorularım var."

"Neymiş bu sorular?"

"Nasıl oluyor da İtalya'da çalışabiliyorlar?"

"Sabah size telefonda da söylediğim gibi, Commissario..." diye söze girdi Messini, cebinden bir paket sigara çıkartarak izin istemeden bir tane çıkarıp yaktı, etrafta kül tablası arandı, bulamayınca yanık kibriti masanın kenarına koydu ve "Ben personel alımlarıyla ilgilenmiyorum. Bu yöneticilerimin işi. Onlara bunun için maaş ödüyorum," diye yanıtladı Brunetti'yi.

"Eminim yöneticilerinize dolgun maaşlar ödüyorsunuzdur," dedi Brunetti, imalı olmasına çalıştığı bir gülümsemeyle.

"Evet, öyle," diye yanıtladı Messini. Komiserin ses tonunu da, imasını da fark etmişti. Her ikisinden de cesaret alarak: "Sorun nedir?" diye sordu.

"Görünüşe göre çalışanlarınızdan bir kısmının yasal çalışma izinleri yok."

Messini kaşlarını büyük bir şaşkınlıkla kaldırarak "Nasıl olur?

Bütün belgelerin doldurulduğuna ve gerekli izinlerin alındığına eminim," dedi. Gözlerini, önündeki kâğıtlara gülümseyerek bakmakta olan Brunetti'ye kaydırdı. "Tabii, Commissario, tekrar gözden geçirince birkaç eksik bulduysanız eğer...," en uygun sözcükleri seçmeye çalışarak duraksadı, bulunca da bir çırpıda söyleyiverdi, "hani durumu düzeltmek için ödememiz gereken başvuru harçları falan varsa, çekinmeden söyleyin, hemen ödemeye hazırım."

Brunetti gülümsedi, Messini'nin teklifini üstü kapalı biçimde söze dökme konusundaki kıvraklığı hoşuna gitmişti. "Çok cömertsiniz, Dottore."

"Aman efendim, lafı mı olur. Yasalara son derece saygılı insanlarız biz."

Brunetti rüşvet almaya hazır olduğunu ima eden bir gülümseme takınmaya çalışarak, "Dediğim gibi, çok cömertsiniz," diye yineledi.

Anlaşılan bu konuda başarılı olmuştu ki, "Ne ödememiz gerektiğini söyleyin, yeter," dedi Messini.

Brunetti elindeki kâğıtları masanın üzerine bıraktı, gözlerini sigarasının külünü nereye dökeceğini şaşırmış olan adama dikti ve "Aslında," dedi, "sizi buraya hemşirelerle ilgili konuşmak için çağırmadım. Kutsal Haç Tarikatı'nın bir üyesini soracaktım."

Brunetti tecrübelerinden sahtekâr insanların bazen masum görünmeyi başardıklarını biliyordu, ama Messini yalnızca masum değil, allak bullak olmuş gibi görünüyordu. "Kutsal Haç mı? Rahibeleri mi kastediyorsunuz?"

"Rahipler de var sanırım, öyle değil mi?"

Messini bunu yeni öğrenmiş gibiydi. "Evet, herhalde vardır," dedi kısa bir aradan sonra. "Ama huzurevlerinde yalnızca rahibeler çalışır." Sigarası neredeyse filtresine dek yanmıştı. Brunetti onun yere baktığını, sonra bu fikirden vazgeçip izmariti özenle masanın kenarına, yanık kibritin yanına, yanmamış ucunun üzerinde dik olarak yerleştirdiğini gördü.

"Bir yıl kadar önce, bir rahibenin görev yeri değiştirilmiş."

"Evet?" dedi adam biraz olsun ilgilenmiş görünerek, belli ki konunun değiştirilmesi kafasını karıştırmıştı.

"Dolo'daki huzurevinden alınarak buraya, San Leonardo'dakine atanmış."

"Öyle diyorsanız öyledir, Commissario. Ben çalışanlar hakkında

çok az şey bilirim."

"Yabancı hemşireler dışındakiler yani, öyle mi?"

Messini gülümsedi. Konu hemşirelere dönünce rahatladığı hissediliyordu.

"Bu rahibenin niye nakledildiğini bilmek istiyorum." Daha Messini ağzını açmadan, "Cevabınızı bir tür başvuru harcı olarak kabul edebiliriz, Dottor Messini," dedi.

"Ne dediğinizi anlamadım."

"Anlamanız gerekmiyor, Dottore. Siz bana bu rahibenin nakliyle ilgili bildiklerinizi anlatın, yeter. Huzurevlerinizin birinden diğerine sizin haberiniz olmadan kimsenin gönderilmediğine eminim."

Messini duyduklarını değerlendirdi. Brunetti adamın konuşmadan önce söyleyeceklerinin başına neler açabileceğini tartmaya çalıştığını yüzünden okuyabiliyordu. Sonunda adam "Ne öğrenmek istediğinizi tam olarak anlayamadım, Commissario, ama her ne bilmek istiyorsanız bunu bana sormayın. Bu işlerle başhemşire uğraşır. İnanın, elimden gelseydi, size yardım ederdim, ne var ki ben bu işlerle doğrudan ilgilenmiyorum," dedi.

Kendisine inanılmasını isteyenler çoğunlukla yalancı çıksa da Brunetti Messini'nin doğru söylediğine inanmıştı. Başını salladı ve "Bu rahibe birkaç hafta önce huzurevinden ayrıldı, bunu biliyor muydunuz?" diye sordu.

"Hayır." Brunetti bu kez de ona inandı.

"Neden Kutsal Haç Tarikatı'nın rahibeleri huzurevlerinizde çalışıyor, Dottore?"

Messini'nin yüzüne bir başkasının muhtemelen çekici bulabileceği bir gülümseme yayıldı. "Bu çok uzun ve karışık bir hikâye," dedi.

"Benim acelem yok, Dottore, sizin var mı?" Brunetti'nin gülümsemesi kesinlikle çekicilikten uzaktı.

Messini sigara paketine davrandı, ama içinden sigara almadan yeniden cebine koydu. "Sekiz yıl önce ilk birkaç huzurevinin yöneticiliğini üstlendiğimde huzurevleri tamamen tarikat tarafından işletiliyordu, ben de sadece sağlık hizmetlerinden sorumlu yönetici olarak işe alınmıştım. Zaman geçtikçe huzurevlerinin hayırseverlerin bağışlarıyla ayakta kalamayacakları belli oldu." Messini Brunetti'ye uzun uzun baktı. "İnsanlar hiç de cömert değiller."

Brunetti "Haklısınız," demekle yetindi.

"Her neyse, kurumun içinde bulunduğu mali sıkıntılar üzerinde düşündüm -kendimi yaşlılara ve hastalara yardıma adamıştım bir kere- ve paralı bir tesise dönüşmedikçe kurumun ayakta kalamayacağını açık seçik gördüm." Brunetti'nin ilgiyle dinlediğini fark edince "Biz de yeni bir düzenlemeye gittik, iş dünyasında özelleştirme denen şeyi uygulamaya koyduk, ben hem işletmeci hem de sağlık hizmetlerinden sorumlu yönetici oldum," diye devam etti.

"Peki ya Kutsal Haç Tarikatı?" diye sordu Brunetti.

"Tarikatın başlıca amacı eskiden beri yaşlılara bakmak olduğu için, maaşlı çalışanlar olarak kalıp, huzurevi personelinin kalıcı bir parçasını oluşturmalarına karar verildi."

"Ya maaşları?"

"Tarikata ödeniyor, elbette."

"Elbette," diye tekrarladı Brunetti. Messini'nin sesindeki imaya tepki vermesine fırsat bırakmadan "Peki maaşları kim teslim alıyor?"

"Hiçbir fikrim yok. Başrahibe herhalde."

"Peki çekler kimin adına yazılıyor?"

"Tarikatın adına."

Brunetti adamın yanıtına nazik bir gülümsemeyle karşılık vermiş olsa da Messini sinirlenmeye başlamıştı. Niye bunları konuştuklarını anlamıyordu. Bir sigara daha yaktı, ikinci yanık kibriti dik duran izmaritin yanına iliştirdi.

"Tarikattan kaç kişiyi çalıştırıyorsunuz, Dottore?"

"Bu soruyu muhasebecime sormanız lazım. Otuz kişi falan olsa gerek."

"Peki her birine ne kadar maaş ödüyorsunuz?" Messini yine muhasebecisini ortaya sürmeden sorusunu tekrarladı: "Her birine ne kadar ödüyorsunuz?"

"Herhalde ayda beş yüz bin liret kadar."

"Yani bir hemşirenin dışarıda kazanabileceğinin ancak dörtte biri."

"Çoğu hemşire değil," dedi Messini. "Hizmetliler."

"Dini bir tarikata üye oldukları için devlete sigorta ücretlerini ödemenize de gerek kalmıyor, değil mi?"

"Commissario," diye söze girdi Messini, sesi ilk kez öfke doluy-

du. "Bütün bunları zaten biliyorsanız burada durup neden bunları cevaplamam gerektiğini anlamıyorum. Hem bu tür sorular sormayı sürdürecekseniz avukatımı çağırsam iyi olur."

"Yalnızca tek bir sorum kaldı, Dottore. Sizi temin ederim, avukatınızı çağırmanıza gerek yok. Ben ne Guardia di Finanza ne de Guardia di Frontiere'denim. Kimi kaç paraya çalıştıracağınız tamamen size kalmış."

"Sorun ne soracaksanız."

"Kaç hastanız size ya da huzurevinize para bıraktı?"

Messini bu soruya şaşırsa da çabucak cevapladı: "Sanıyorum üç kişi. Elimden geldiğince onları caydırmaya çalışıyorum. Birkaç kere birilerinin para bırakmayı istediğini haber almıştım. Aileleriyle görüşüp onları bu işten caydırmalarını rica ettim."

"Ne kadar da cömertsiniz, Dottore. Yüce gönüllü olduğunuz bile söylenebilir."

Messini oyunlardan iyice sıkılmıştı, keskin bir dille düpedüz doğruyu söyleyiverdi: "Hadi canım, siz de." Sigarasını yere attı ve ayakkabısının ucuyla ezdi. "Olayın nasıl görüneceğini bir düşünün. Bu duyulur duyulmaz insanlar yakınlarını huzurevinden çıkarmak için sıraya girecektir."

"Anlıyorum," dedi Brunetti. "Mirasını bırakmaktan vazgeçirdiğiniz bir kişinin, yani akrabalarının adını verebilir misiniz?"

"Ne yapacaksınız ki?"

"Onları arayacağım."

"Ne zaman?"

"Siz buradan çıkar çıkmaz, Dottore. Telefona sarılmanıza fırsat vermeden."

Messini artık hiddetini gizlemeye gerek bile görmüyordu, "Caterina Lombardi. Ailesi Mestre'de bir yerde oturuyor. Oğlunun adı Sebastino."

Brunetti bunu bir kenara yazdı. Başını kaldırıp "Sanırım hepsi bu kadar, Dottore. Bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim," dedi.

Messini ayağa kalktı, ama elini uzatmadı. Tek kelime etmeden odadan çıktı. Ama kapıyı çarpmadı.

Messini daha Questura'nın kapısına varmadan ya da cep telefonuna davranamadan Brunetti Sebastano Lombardi'nin karısıyla konuşmuştu bile. Kadın doktorun onları arayıp kayınvalidesini huzur-

evine para bırakmaktan vazgeçirmelerini istediğini doğrulamıştı. Signorina Lombardi telefonu kapatmadan Dottor Messini hakkmda övgüler sıraladı, onun ne kadar insancıl olduğunu, bütün hastalanna ne kadar iyi davrandığını anlattı. Brunetti sahte olduğu kadar coşkulu bir tavırla kadını onayladı. Bu yorumdan sonra görüşme sona erdi.

17 Brunetti Questura'dan çıkarken kimseye nereye gideceğini haber vermemiş olmasına rağmen öğleden sonranın geri kalanını Mardana Kütüphanesi'nde geçirmeye karar verdi. Padova Üniversitesi'rıden hukuk diplomasını almadan önce üç yıl Câ Foscari'de tarih okumuştu ve bu üç yıl onu oldukça iyi bir araştırmacı yapmaya yetmişti. Archivio di Stato'nun uzayıp giden koridorları kadar Marciana'nın kitap yığınları arasında da rahat hissederdi kendini.

Riva degli Schiavoni'den yukarı yürüyünce uzakta Sansovino'nun kütüphanesi göründü ve binanın kural tanımaz mimarisi her zamanki gibi Brunetti'nin yüreğini ısıttı. Venedik Cumhuriyeti'nin büyük mimarlarının elinde yalnızca insan gücü vardı; kirişler, halatlar ve makaralarla böylesi bir mucize yaratmışlardı. Çağdaş Venediklilerin kentlerine layık gördükleri Bauer Grunwald oteli, Banca Cattolica ve tren istasyonu gibi korkunç binaları düşününce, insanların açgözlülüğünün nelere mal olduğuna bir kez daha hayıflandı.

Son köprüyü de geçip Piazza'ya çıkınca yalnızca insanın yaratabileceği o muazzam güzelliğin gücü, içindeki sıkıntıyı alıp götürdü. Bahar rüzgârı Basilica'nın önündeki devasa bayraklarla oynaşıyordu. Brunetti meydanın öte ucunda kükreyen San Marco'nun aslanının İtalya'nın üç şeridinden çok daha etkileyici göründüğünü düşünerek gülümsedi.

Meydanı aştı, Loggetta'nın altından geçti ve sonra kütüphaneye girdi. Pek çok cazibesinin yanı sıra nadiren de olsa turistlerin de uğradığı iki dev heykelin arasından geçti, resepsiyona *tessera'sını** göstererek referans salonuna girdi. Ana kataloglardan "Opus Dei"yi ara-

*Kimlik belgesi

di ve on beş dakika içinde dört kitap ve yedi makale adı buldu.

Kütüphaneciye üzerinde istediği kitap ve dergilerin yazılı olduğu kâğıdı uzatınca kadın gülümsedi ve yirmi dakika kadar bekleteceğini açıklayarak bir yere oturmasını söyledi. Brunetti sessizlik yüzünden insanların sayfa çevirmeye bile çekindiği bu yerde ayaklarının ucuna basarak uzun masalardan birine oturdu. Beklerken Loeb Klasik Kütüphane ciltlerinden birini rasgele çekip aldı ve Latince'sinden geriye bir şey kalıp kalmadığını görmek için metni okumaya başladı. Genç Plinius'un mektuplarını seçmişti ve sayfalara yavaşça göz gezdirerek yazarın amcasının hayatını kaybettiği Vezüv volkanı patlamasını anlatan bölümü buldu.

Brunetti hikâyenin yarısına gelmiş, yazarın antik dünyanın en büyük felaketlerinden birini ne kadar az ilgi gösterdiğine ve kendisinin Latince'yi hâlâ ne kadar iyi anlayabildiğine şaşırır bir haldeyken, kütüphaneci yanına gelip önüne bir kitap ve dergi yığını bıraktı.

Brunetti gülümseyerek kadına teşekkür etti ve Plinius'u yeniden tozlu inzivasına terk ederek kitaplara döndü. İkisi Opus Dei üyeleri, ya da en azından örgütü ve amacını benimseyenler tarafından yazılmıştı. Bunlara hızla göz gezdirdi, coşkulu söylemlerinin ve durmadan tekrarlanan "kutsal görev" laflarının sinirlerini bozduğunu fark ederek bir kenara bıraktı. Öteki ikisi karşıt bir duruşla yazılmıştı ve bu da onları daha ilginç kılıyordu.

1928'de soyluluk iddiasındaki Don Josemaria Escriva adlı bir rahip tarafından kurulan Opus Dei'nin amacı, en azından görünüşte, Katolik Kilisesi'ne eski siyasi gücünü yeniden kazandırmaktı. Açıkça beyan ettiği hedeflerinden biri, Hıristiyanlık ilkelerini ve onlarla birlikte Hıristiyanlığın gücünü laik dünyaya hâkim kılmaktı. Bu amaç ışığında tarikat üyeleri hem tarikatın hem de kilisenin doktrinlerini evlerinde, işlerinde, kısacası içine girdikleri bütün topluluklarda yaymakla yükümlüydü.

Başından beri üyeliğin gizli tutulması kararlaştırılmıştı. Üyeler her ne kadar bunun Opus Dei'yi gizli bir topluluk yapmadığını ateşli ve ısrarlı bir şekilde savunsalar da hedef ve etkinlikleri sıkı sıkıya korunan bir gizlilik perdesiyle gözlerden saklanıyor ve üye sayısı konusunda kesin bir tahmin yapılamıyordu. Brunetti bunun arkasında her zamanki gerekçenin yattığını tahmin etmekte zorlanmadı: Örgütü ortadan kaldırmayı amaçlayan, evrenin ahlâki düzenini yıkma-

ya kastetmiş bir çeşit "düşman"ın varlığı. Üyelerinin pek çoğunun sahip olduğu politik güç ve Papa'nın örgüte sunduğu destek ve himaye sayesinde Opus Dei gizli misyonunu yürüttüğü ülkelerin hiçbirinde ne tek kuruş vergi veriyor ne de hukuki soruşturmaya uğruyordu. Örgütü sarmalayan pek çok gizem içinde en çözülmez olanı ise örgütün para kaynaklarıydı.

İlk kitabın geri kalanında geçen "kilise kanunları", "sadakat" ve "seçilmişler" tartışmalarını hızlıca geçti, sonra ikinci kitabı karıştırdı. Burada da bol miktarda spekülasyon ve ondan da fazla şüphe, fakat pek az gerçek vardı. Nasıl tarikatın destekçileri madalyonun parlak yüzünü yansıtıyorsa, bu kitaplar da madalyonu tersine çevirmekten öteye gidemiyordu: Pek tutkulu, ama koftular.

Dergileri açar açmaz, aradığı bütün makalelerin jiletle dikkatlice kesilerek çıkarılmış olduğunu keşfederek irkildi. Dergiler elinde, ana okuma salonuna geri döndü. Kütüphaneci kadın hâlâ masasının başındaydı, iki tozlu araştırmacıysa masa lambalarının oluşturduğu ışık havuzunda kestiriyordu. Dergileri kadının önüne koyup "Bu dergilerdeki bazı makaleler jiletle kesip çıkarılmış," dedi.

Kadın duyduklarına hiç şaşırmamış, ama sinirlenmiş göründü. "Yine şu kürtaj karşıdan mı?"

"Hayır, Opus Dei yandaşları."

"Daha fena," dedi kadın ve uzanıp dergileri önüne çekti. Kadının elini attığı her dergi kesik sayfalardan açılıyordu. Kadın verilen zarara ve bu işin ne kadar titizlikle yapıldığına bakarak "Durmadan bunların yenilerini almaya paramız daha ne kadar yetecek, bilmem," diyerek bir kere daha incitmekten korkarcasına dergileri bir kenara koydu.

"Sık sık oluyor mu bu?"

"Sadece son birkaç yıldır," dedi. "En son icat ettikleri protesto yöntemi bu olsa gerek. Onaylamadıkları bir bilgi içeren her makaleyi imha ediyorlar. Yıllar önce, sanırım kitap yakan insanlarla ilgili bir film vardı."

"Fahrenheit 451. En azından onu yapmıyoruz," dedi Brunetti, bu küçücük teselliyi sıcak bir gülümsemeyle kadına hissettirmeye çalışarak.

"Henüz değil," dedi kütüphaneci ve masasına yaklaşan araştırmacılardan birine döndü.

Brunetti Piazza'ya çıkınca bir an durup San Marco Bacino'suna baktı, sonra dönüp bazilikanın gülünç kubbelerini inceledi. Kaliforniya'da kırlangıçların her yıl aynı zamanda dönüp geldiği bir yer olduğunu okumuştu bir yerlerde. Aziz Yusuf yortusunda mı ne. Venedik'te de durum farklı değildi, turistler her yıl mart ayının ikinci haftasında içlerindeki pusulaya uyarak bu denize geliyordu. Her yıl daha çok turist geliyor, onlar geldikçe kent yıldan yıla kendi sakinlerinden çok turistleri ağırlayan bir yere dönüşüyordu. Manavlar birer birer kapanıp, ayakkabıcılar iflas edip maske, makine dokuması dantel ve plastik gondol satıcılarına dönüşüyorlardı.

Brunetti canının son zamanlarda hiç olmadığı kadar sıkıldığını fark etti. Bunda Opus Dei ile uğraşmış olmasının payı görmezden gelinemezdi şüphesiz; ferahlamak için yürümesi gerektiğini biliyordu. Riva degli Schiavoni boyunca, suyu sağına, otelleri soluna alarak yürümeye başladı. Akşam güneşinin altında hızlı yürüyordu, daha ilk köprüye vardığında içinin açıldığını hissetti. Sonra, Riva'ya çekilmiş Latince isimli sıra sıra römorkörleri görünce, yüreği gelip geçen bir *vaporetto'nun** peşinden San Giorgio'ya doğru kanatlanıp uçacakmış gibi geldi.

Ospedale SS Giovanni e Paolo tabelası aklını çeldi ve yirmi dakika sonra kendini hastanenin önünde buldu. Maria Testa'nın taşındığı katın hemşiresi kızın durumunun değişmediğini, özel bir odada yattığını, oda numarasının 317 olduğunu, koridoru çıkıp sağa dönünce odanın kapısını göreceğini söyledi.

317 numaralı odanın önünde boş bir sandalye duruyordu, sandalyenin üzerine *Topolino'nun* son sayısı yüzüstü yatıyordu. Brunetti hiç düşünmeden, kapıyı çalmadan içeriye girdi, etrafa çabucak göz gezdirdi, içgüdüleri onu hızla kendiliğinden kapanan kapının kenarındaki yatağa yöneltti.

Battaniyenin altında yatan bedenin orasından burasından çıkan hortumlar birtakım plastik şişelere bağlanıyordu. Omzunu ve kafasını saran sargılar hâlâ yerli yerindeydi. Ama Brunetti yatağa yaklaşınca bambaşka bir kadın gördü: Burnu sanki bilenmiş de ince bir gagadan ibaret kalmıştı, gözleri kafatasının içine kaçmış, bedeni örtülerin altında kaybolup gitmişti. Bu kadar kısa sürede böylesi zayıflaması inanılacak gibi değildi.

*Küçük vapur

Brunetti geçen sefer de yaptığı gibi bir şeyler bulmak umuduyla kızın yüzünü dikkatle inceledi. Çok yavaş soluk alıp veriyordu. İki soluk arasındaki süre o kadar uzun sürüyordu ki, Brunetti bir sonrakinin gelmeyeceğinden korkuyordu.

Şöyle bir etrafına bakınca ne bir çiçek, ne bir kitap ne de orada bir insan kaldığına dair bir iz gördü. Brunetti bunu önce garip, sonra da hüzün verici buldu. Daha hayatının baharında, gencecik bir kadın, elinden nefes almaktan başka bir şeyin gelmediği bu hastane odasında sıkışıp kalmıştı ve dünyada bundan haberi olan, onun sabaha çıkmayabileceği düşüncesiyle acı çeken bir tek insan yok gibiydi.

Alvise odanın dışındaki sandalyeye oturmuş, elindeki dergiye gömülmüştü. Brunetti'yi görünce başını kaldırıp bakmadı bile.

"Alvise," dedi Brunetti.

Genç polis boş gözlerle okuduğu çizgi romandan başını kaldırdı, Brunetti'yi görür görmez ayağa kalkıp çizgi romanı elinden bırakmadan selam verdi. "Buyrun amirim?"

"Neredeydin?"

"İkide bir dalıyordum, ben de aşağıya kahve almaya gittim. Uyursam içeriye birisi girer diye korktum."

"Ya sen aşağıdayken, Alvise? Sen yokken buraya birinin girebileceği hiç aklına gelmedi mi?"

Alvise, Darien'deki bir tepe başına dikilmiş yiğit Cortez olsa bu soru karşısında daha fazla şaşıramazdı. "Ama onun için benim burada olmadığımı bilmeleri gerekirdi."

Brunetti bir şey söylemedi.

"Öyle değil mi, amirim?"

"Seni buraya kim gönderdi, Alvise?" diye sordu Brunetti.

"Ofiste bir nöbet çizelgesi var, amirim, hepimiz sırayla geliyoruz."

"Nöbetin ne zaman bitecek?"

Alvise elindeki çizgi romanı sandalyeye attı ve saatine baktı. "Saat altıda, amirim."

"Yerine kim gelecek?"

"Bilmiyorum efendim. Yalnızca kendi adıma baktım."

"Nöbetin bitmeden buradan ayrılmanı istemiyorum."

"Hayır, amirim. Yani, evet, amirim."

Brunetti "Alvise," dedi; yüzünü genç polisin yüzüne o kadar yak-

laştırmıştı ki adamın nefesindeki kahve ve grappa kokusunu alabiliyordu. "Buraya döner de seni kapının önünde ayakta değil de otururken ya da dergi okurken bulursam ya da burada olmadığını görürsem göz açıp kapayıncaya dek teşkilattan atılırsın, öyle ki sendika görevlisine açıklama yapacak zamanın bile olmaz." Alvise itiraz etmek için ağzını açacak oldu, ama Brunetti hemen sözünü kesti. "Bir kelime, tek bir kelime daha edersen işini bitmiş bil." Brunetti sırtını dönüp yürüdü.

Brunetti Opus Dei adının soruşturmaya karıştığını Paola'ya söylemek için yemeğin bitmesini bekledi. Bu konudaki tepkisini kestiremediğinden değil, bu adı duyunca havada çakacak kıvılcımlardan korktuğu için. Kıvılcımlar yemekten çok sonra, Raffi Yunanca ödevini bitirmek, Chiara ise kitap okumak üzere odasına çekildiğinde çaktı, ama bu konudan söz etmeyi geciktirmek güçlerini hiç de hafifletmemişti.

"Opus Dei mi? Opus Dei mi?" Kocasının gömleklerinden birinin kopuk düğmesini dikmekte olan Paola'nın açılış salvosu oturma odasında yankılandı ve ayağını önündeki sehpaya uzatmış kanepede oturan Brunetti'ye çarptı. Duymayan kalmasın diye bir daha bağırdı: "Opus Dei mi? O huzurevlerine Opus Dei mi bulaşmış? Yaşlıların ölmesine şaşmamalı; herhalde paralarını alıp kâfirleri hak yoluna döndürmek için kullanacaklardı." Brunetti bunca yıldır birlikte yaşadığı karısının hangi konularda aşırıya kaçtığını artık çok iyi biliyordu. Tecrübelerine göre Paola kilise konusu açıldı mı kendine hâkim olamaz, adeta bir öfke nöbetine kapılır, her zaman da haklı çıkardı.

"Bu olaya karışıp karışmadıklarından emin değilim, Paola. Tek bildiğim Miotti'nin kardeşinin, şapel rahibinin o tarikata üye olduğunu söylediği."

"Bu yetmez mi?"

"Neye yetmez mi?"

"Onu tutuklamaya."

"Onu ne diye tutuklayacağım, Paola? Dini görüşleri seninkine uymadığı için mi?"

"Bana bilgiçlik taslama, Guido," dedi Paola, tehdidinde ne kadar

ciddi olduğunu göstermek istermiş gibi elindeki iğneyi ona doğrultarak.

"Bilgiçlik tasladığım yok. Aklımdan bile geçmedi. Dini bir örgüte üye olduğu söyleniyor diye gidip bir rahibi tutuklayamam." Paola'nın adalet anlayışına göre küçücük bir delil bile suçu ispat etmeye yeterdi, ama Brunetti uygunsuz bir zaman olduğunu düşünerek bu tespitini dile getirmekten sakındı.

Suskun kaldığına bakılırsa Paola kocasının söylediklerine hak vermek zorunda kalmıştı, ama iğneyi gömleğin manşetine hırsla batırışından buna ne kadar içerlediği anlaşılıyordu. "Onların güç peşindeki katiller olduğunu sen de biliyorsun," dedi.

"Haklı olabilirsin. Pek çok kişinin de böyle düşündüğünü biliyorum, ama bunu gösteren açık bir delilimiz yok."

"Yapma Guido, Opus Dei'nin ne olduğunu herkes biliyor."

Brunetti biraz doğruldu ve ayak ayak üzerine attı. "Bence orası şüpheli."

"Nasıl yani?" diye sordu karısı, öfkeli bir bakış atarak.

"Herkes Opus Dei'yi bildiğini sanıyor, ama sonuçta, ne de olsa, gizli bir örgüt. Üye olmayanların örgüt hakkında fazla bir şey bildiğini sanmıyorum. Ya da en azından doğru bir şeyler bildiklerini sanmıyorum."

Brunetti Paola'nın elinde iğne, gözleri gömlekte, bu söylediklerini zihninde tartışını izledi. Ne kadar ateşli bir din karşıtı olsa da aynı zamanda bir akademisyendi, bu yüzden başını kaldırıp kocasına baktı, "Haklı olabilirsin," dedi. Bunu itiraf etmek yüzünü ekşitmişti. "Ama onlar hakkında bu kadar az şey bilinmesi sence de garip değil mi?"

"Demin gizli bir örgüt olduklarını söyledim ya."

"Dünya gizli örgütlerle dolu ona bakarsan, ama pek çoğu şakadan ibaret: Masonlar, Rozikruşyanlar, Amerikalıların icat edip durduğu o satanist gruplar falan. Ama herkes Opus Dei'den gerçekten korkuyor, zamanında SS'lerden, Gestapo'dan korktukları gibi."

"Paola, bunun biraz abartılı olduğunu düşünmüyor musun?"

"Bu konuda mantıklı düşünemediğimi biliyorsun, o yüzden bana sorma, tamam mı?" İkisi de bir süre suskun kaldı, sonra Paola "Neredeyse tamamen gizli kalarak böyle ürkütücü bir ün salabilmiş olmaları gerçekten de garip," dedi. Gömleği bir kenara bıraktı, iğneyi yanındaki iğne yastığına sapladı." Ne istiyorlar dersin?"

Brunetti bir kahkaha atarak "Freud'a benzedin," dedi; "o da 'Kadınlar ne ister?' " diye sormuştu ya.

Karısı da güldü bu şakaya. Freud'u, kitaplarını ve onun çevresinde yaratılmış tantanayı küçümsemeleri ikisini bir arada tutan entelektüel zamkın bir parçasıydı. "Cidden, sence bu örgüt ne yapmak istiyor?"

"Beni aşar" dedi Brunetti. Sonra bir an düşündü ve "Güç, herhalde," diye ekledi.

Paola birkaç kez gözlerini kırpıştırdı ve başını salladı. "Bu bana hep çok ürkütücü gelmiştir, insanların güç isteği yani."

"Kadın olduğun için. Kadınların istemediklerine inandıkları tek şey güçtür. Ama biz erkekler, isteriz."

Kansı yüzünde belli belirsiz bir gülümsemeyle başını kaldırıp ona baktı, ama bunun da bir şaka olup olmadığını kestiremedi. Brunetti istifini bozmadan sözünü sürdürdü, "Gerçekten, Paola. Bence kadınlar biz erkekler için gücün ne kadar önemli olduğunu anlamıyor." Karısının itiraz edecek gibi olduğunu görünce sözünü kesti. "Hayır, rahim kıskançlığıyla ilgili değil bu. En azından ben öyle olduğunu düşünmüyorum - hani, çocuk doğuramadığımız için kendimizi eksik hissediyormuşuz da başka yollardan bunu telafi etmeye çalışıyormuşuz." Brunetti bir an durakladı, bu düşüncelerini daha önce kimseye, Paola'ya bile açmamıştı. "Belki de sadece daha kuvvetli olduğumuz için başkalarını itip kakmamız yanımıza kalıyordun"

"Bu çok basit bir düşünce, Guido."

"Biliyorum, ama bu yanlış olduğu anlamına gelmez."

Paola yine başını salladı. "Bir türlü aklım almıyor. Ne kadar güçlü olursak olalım, sonunda hepimiz yaşlanıyoruz, zayıf düşüyoruz, ölünce hepsi elimizden uçup gidiyor."

Brunetti karısının Vianello gibi konuştuğunu duyunca çok şaşırdı: Çavuşu geçen gün maddi zenginliğin bir yanılsama olduğunu öne sürmüştü, şimdi de karısı gücün de en az onun kadar sahte olduğunu söylüyordu. Buna göre kendisi ne oluyordu, iki dervişin arasında kalmış yılmaz bir materyalist mi?"

Uzunca bir süre ikisi de sustular. Sonunda Paola saatine baktı, on biri geçtiğini görünce "Yarın sabah dersim var," dedi. Bunun üzerine Brunetti kanepeden kalktı, Paola daha yerinden kıpırdayamadan telefon çaldı.

Paola telefona uzanmışken Brunetti telefonun Vianello'dan ya da hastaneden geldiğini tahmin ederek karısından hızlı davrandı. İçindeki korku ve heyecanı bastırmaya çalışarak, *"Pronto,"* dedi sakin bir sesle.

Tanıdık gelmeyen bir kadın sesi "Signor Brunetti mi?" diye sordu.

"Benim, buyrun."

"Signor Brunetti, sizinle konuşmam lazım," diye hemen söze girdi kadın. Ama sonra, hevesi kırılmış gibi bir an durakladı ve "Yok, yok," dedi, "Signora Brunetti ile görüşebilir miyim?"

Sesi o kadar gergindi ki, Brunetti telefonu kapatmasından korkarak kim olduğunu soramadı. "Bir dakika bekleyin, çağırayım," dedi, telefonu sehpanın üzerine koydu ve kanepede oturmuş kendisine bakmakta olan Paola'ya döndü.

Karısı kısık sesle "Kimmiş?" diye sordu.

"Bilmem. Seninle konuşacakmış."

Paola kalkıp sehpanın üzerindeki telefonu aldı, *"Pronto,"* dedi.

Ne yapacağını bilemeyen Brunetti dönüp gidecek oldu, ama Paola'nın eli uzanıp onu kolundan tuttu. Karısı ona bir anlığına baktı, ama sonra telefondaki kadın bir şeyler söyleyince dikkati ona yöneldi ve Brunetti'yi bıraktı.

"Evet, evet. Elbette arayabilirsiniz." Paola, hep yaptığı gibi, telefonun helezonik kablosuyla oynamaya, kabloyu parmaklarına dolayarak bir dizi canlı yüzük yapmaya başladı. "Evet, sizi veli toplantısından hatırlıyorum." Kabloyu sol elinin parmaklarından çıkarıp sağ elinin parmaklarına sarmaya başladı. "Aradığınıza çok memnun oldum. Evet, bence de doğru olanı yaptınız."

Paola telefonun kablosunu bıraktı. "Yapmayın, Signora Stocco, sakin olun, her şey yolunda. Kızınız nasıl? Ya kocanız? O ne zaman dönecek? Önemli olan Nicoletta'nın iyi olması."

Paola ne olduğunu merak edercesine kaşlarını kaldırmış olan Brunetti'ye baktı. Karısı iki kez başını salladı, Brunetti bundan bir şey anlamadı, sonra Paola'nın kendisine yaslandığını hissetti. O da karısının beline kolunu doladı ve hattın öteki ucundaki çatlak sesle karısı arasındaki konuşmaya kulak kabarttı.

"Elbette, kocama anlatırım. Ama elinden bir şey gelir mi bilmem, yani, öncelikle sizin gidip..." Karşı tarafın sesi Paola'nın sözünü kes-

ti. Paola uzunca bir süre dinledi.

"Anlıyorum, haklısınız tabii. Nicoletta iyiyse...Hayır, bence kızınızla bu konuyu konuşmamalısınız, Signora Stocco. Evet, ben bu gece kocamla görüşüp yarın sizi ararım. Telefon numaranızı alabilir miyim?" Paola bedenini kocasınınkinden ayırıp bir numara karaladı, "Bu gece sizin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu. Durakladı, "Rica ederim, ne rahatsızlığı. Aramanıza çok sevindim," dedi.

Kısa bir aradan sonra, "Kulağıma bazı şeyler gelmişti, ama kesin bir şey duymadım, hele böylesini, hiç. Tabii, katılıyorum. Kocamla konuştuktan sonra yarın sizi arayacağım. Ne demek, Signora Stocco, yardımım dokunduysa ne mutlu bana." Öbür uçtan gelen ses kesilmedi.

"Biraz uyumaya çalışın Signora Stocco. Önemli olan Nicoletta'nın iyi olması. Gerisi önemsiz." Biraz daha durakladıktan sonra Paola "Tabii, ne zaman isterseniz beni arayabilirsiniz. Biz buradayız. Bir şey değil, Signora. İyi geceler," diye ekledi. Ahizeyi yerine koydu ve kocasına döndü.

"Arayan Signora Stocco'ydu. Kızı Chiara'nın din eğitimi dersinden arkadaşı."

"Padre Luciano mu?" diye sordu Brunetti, din cephesinden açılan yeni ateşi karşılamaya hazırlanarak.

Paola başını salladı.

"Ne olmuş?"

"Anlatmadı. Ya da bilmiyordu. Bu akşam Nicoletta'ya ödevlerinde yardım ediyormuş, kocası bu hafta iş için Roma'daymış, söylediğine göre Nicoletta din kitabını görünce ağlamaya başlamış. Kadın ne olduğunu sorunca önce susmuş, sonra Padre Luciano'nun günah çıkarırken ona bir şeyler söylediğini ve onu elle diğini anlatmış."

"Neresini ellemiş?" diye sordu Brunetti, bir polisten çok bir baba olarak.

"Anlatmıyormuş kız. Signora Stocco olayı abartmamaya karar vermiş, ama bence bayağı sarsılmış. Konuşurken ağlıyordu. Seninle konuşmamı istedi."

Brunetti'nin zihni çoktan harekete geçmişti, baba kimliğini polis kimliğinden ayırıp harekete geçebilmesi için adamın ne yapmış olması gerektiğini düşünüyordu. "Kızın gelip bize anlatması lazım," dedi.

"Biliyorum, ama annenin konuşmasına bakılırsa zor görünüyor."

Brunetti başını salladı. "Kız gelip anlatmazsa hiçbir şey yapamam."

"Biliyorum," dedi Paola. Bir süre sustu, "Ama ben yapabilirim," dedi sonra.

Brunetti "Nasıl yani?" diye sordu, korkusunun gücü ve aniliği kendisini bile şaşırtmıştı.

"Merak etme, Guido. Kılına bile dokunmayacağım. Sana söz veriyorum. Ama cezalandırılmasını sağlayacağım."

"Daha ne yaptığını bile bilmiyorsun," dedi Brunetti. "Ne cezasından söz ediyorsun?"

Paoala birkaç adım geriledi ve kocasına baktı. Konuşacak oldu, sustu. Bir daha konuşacak oldu, yine vazgeçti. Sonunda Brunetti'ye doğru bir adım attı, elini onun koluna koydu. "Merak etme, Guido. Yasadışı bir şey yapmayacağım. Ama onu cezalandıracağım, hatta gerekirse hayatını karartacağım." Kocasının gözlerindeki şaşkınlığm kabullenişe dönmesini izledi. "Kusura bakma, senin melodramlardan nefret ettiğini unutmuşum." Önce saatine, sonra ona baktı. "Söylediğim gibi, geç oldu, sabah dersim var."

Paola kocasmı orada bırakarak koridordan yatak odasına geçti.

18 Genelde uykusu ağır olan Brunetti o gece garip hayvan rüyaları yüzünden uyuyamadı. Bütün gece aslanlar, kaplumbağalar, bir de uzun sakallı, kel kafalı grotesk bir canavarla uğraştı. San Polo Katedrali'nin çanı bölük pörçük uykusunun saatlerini bölerek bitmek bilmeyen gece boyunca ona arkadaşlık etti. Sabaha karşı beşte içine Maria Testa'nın yakında iyileşip konuşmaya başlayacağı önsezisi doğdu, bunu düşünür düşünmez de o kadar derin ve huzurlu bir uykuya daldı ki Paola'nın hazırlanırken çıkardığı gürültü bile onu uyandıramadı.

Dokuzdan biraz önce uyandı, yirmi dakika yatakta oyalanarak genç kadın komadan çıktığı takdirde neler yapacağını planlamaya çalıştı. Halbuki yaşama dönüşünün getireceği bütün riskleri üstlenen

yine yalnızca Maria Testa'nın kendisi olacaktı, bunu o da biliyordu. Eyleme geçme isteği, içinde o kadar güçlendi ki sonunda yataktan kalktı, duş yapıp giyindi ve Questura'ya gitmek üzere evden çıktı. Oradan Ospedale Civile'nin nöroloji şefini aradı ve Maria Testa'nın hiçbir koşulda hareket ettirilemeyeceği haberiyle günün ilk engeline çarpmış oldu. Genç kadının durumu hâlâ kritikti, onu rahatsız etmekle büyük bir risk almış olurlardı. Sağlık sistemiyle yıllardır sü-regiden çatışmalarının ona öğrettiği kadarıyla, işin daha gerçekçi bir açıklaması, hastane personelinin bu kadar gereksiz gördükleri bir şeyle uğraşmak istemeyişinde yatıyordu; ama Brunetti onlarla tartış-manın yararsız olduğunu biliyordu.

Vianello'yu odasına çağırarak ona planını anlatmaya başladı. "Bütün yapacağımız," dedi "yarınki *Gazzetdno'da* kızın komadan çıktığına dair bir haber yayınlatmak. Böyle şeylere bayılırlar, bilirsin, hani şu *Ölümün Kıyısından Döndü* hikâyesi. Sonra ona kim çarptıysa, kızın iyileşip konuşabileceğine kanaat getirince, yeniden denemek zorunda kalacaktır."

Vianello sanki orada yeni bir şeyler keşfetmiş gibi Brunetti'nin yüzünü dikkatle inceledi, ama bir şey söylemedi.

"Ne diyorsun?" diye sordu Brunetti.

Çavuş "Bu haber yarınki gazeteye yetişir mi?"

Brunetti saatine baktı, "Tabii ki yetişir," dedi. Vianello'nun tatmin olmadığını görünce "Sorun ne?" diye sordu.

"Onu yem olarak kullanıp daha fazla tehlikeye atma fikri hoşuma gitmedi," dedi çavuşu sonunda.

"Dedim ya, odasında hep bir koruma olacak."

Vianello "Commissario," diye söze girdi ve Brunetti bunu duyar duymaz, çavuşu kendisine rütbesiyle ve bu sabırlı ses tonuyla seslen-diğinde her zaman yaptığı gibi gardım aldı. "Hastaneden birilerini bu işten haberdar etmek gerekecek."

"Elbette."

"Ee?"

"Ee ne?" diye çıkıştı Brunetti. Bunları önceden düşünmüştü, teh-likelerin farkındaydı, Vianello'ya sert çıkması da içindeki huzursuz-luğun yansımasından başka bir şey değildi.

"Risk almış oluyoruz. İnsanlar çenelerini tutamaz. Biri alt kattaki kantine gidip onu soracak olsa işimiz biter. Birisi -yaşlı bir kadın,

hemşirelerden biri, hatta bir doktor- muhakkak odasında bir koruma olduğunu yumurtlayacaktır."

"Biz de onlara koruma olduğunu söylemeyiz. Korumanın kaldırıldığını, başındakilerin akrabası olduğunu söyleriz."

"Hatta tarikattan arkadaşları olduğunu söylesek?" diye önerdi Vianello. Sesi o kadar düz çıkmıştı ki Brunetti bunun bir şaka olup olmadığını anlayamadı.

Brunetti "Hastanede kimse onun rahibe olduğunu bilmiyor," dedi, ama bu söylediğine kendisi de pek inanmadı.

"Umarım öyledir."

"Ne demek istiyorsun, çavuş?"

"Hastaneler küçük yerlerdir. Sırlar uzun süre saklı kalmaz. Bence kim olduğunu bildiklerini farz etsek iyi ederiz."

Vianello "yem" sözcüğünü telaffuz edene dek Brunetti, Maria'yı tam da bu amaçla kullanma niyetinde olduğunu kendine itiraf etmeye yanaşmamıştı. Vianello'nun sabahtan beri bastırmaya çalıştığı kaygı ve itirazları bir bir dile getirmesinden sıkılarak, "Bu haftaki nöbet listesini sen mi hazırlıyorsun?" diye sordu çavuşa.

"Evet, amirim."

"İyi. O zaman hastanede nöbete devam edilsin, ama nöbetçi odanın içinde otursun." Aklına Alvise'ın çizgi romanlan gelince ekledi: "Her ne olursa olsun odadan ayrılmasınlar, önemli bir şey olursa yerlerine bir hemşire bırakıp öyle çıksınlar. Bana da bu geceden itibaren on iki ile sabah sekiz arası bir saate nöbet yaz."

Vianello "Peki, amirim," deyip ayağa kalktı. Brunetti masasındaki kâğıtlarla ilgilenmeye başladı, ama çavuş gitmek için davranmadı. "Yaptığım egzersiz programının ilginç bir etkisi de şu ki," diye söze girdi, Brunetti'nin dikkatini yeniden ona vermesini bekleyerek, bakışları karşılaşınca sözünü sürdürdü, "artık çok daha az uykuyla yetinebiliyorum. Yani isterseniz nöbetinizi sizinle bölüşebilirim. Böylece kalan nöbetler iki memur görevlendirsek yeter, hem saatleri ayarlamamız da daha kolay olur."

Brunetti gülümseyerek teşekkür etti. "Nöbete sen başlamak ister misin?"

"Olur," dedi Vianello. "Umarım bu iş fazla uzun sürmez."

"Demin daha az uykunun sana yettiğini söylememiş miydin?"

"Söyledim. Ama Nadia bundan hoşlanmayacak."

Brunetti o an Paola'nm da bu durumdan hoşlanmayacağını fark etti.

Vianello ayağa kalkarak sağ eliyle havada bir kavis çizdi; ama bu tembelce bir veda hareketi miydi, yoksa bir suç ortağından diğerine gönderilmiş bir işaret mi, kestirmek olanaksızdı.

Çavuş nöbet çizelgesini hazırlamak ve Signorina Elettra'ya *Gazzettino'yu* aramasını söylemek üzere aşağıya indikten sonra, Brunetti suları biraz daha bulandırmaya karar verdi. San Leonardo huzurevini aradı ve başrahibeye, Maria Testa'nın -kızın adını kullanmakta ısrar ediyordu- Devlet Hastanesi'ndeki tedavisinin iyiye gittiğini ve kendisini çok yakında, hatta belki önümüzdeki hafta kabul etmeye hazır olacağını belirten bir not bıraktı. Telefonu kapatmadan önce konuştuğu rahibeden bu mesajı Dottor Messini'ye de iletmesini rica etti. Tarikat binasını aradı, telesekreter çıkınca önce afalladı, sonra Padre Pio'ya da aşağı yukarı aynı mesajı bıraktı.

Contessa Crivoni ile Signorina Lerini'yi de aramayı aklından geçirdi, ama sonra Suor'Immacolata'nın iyileştiğini gazeteden öğrenmelerinin daha iyi olacağına karar verdi.

Signorina Elettra, Brunetti bürosuna girince başını kaldırıp baktı, ama her zamanki gibi gülümsemedi. "Ne oldu, Signorina?"

Kadın yanıtlamak yerine masasının üzerindeki dosyayı gösterdi. "Padre Pio Cavaletti. Olan bu işte, Dottore."

"O kadar kötü mü?" diye sordu Brunetti. "O kadar'la neyi kastettiğini kendi de bilmiyordu.

"Okuyun ve kendiniz görün."

Brunetti ince dosyayı aldı, merakla açtı. İçinde üç belgenin fotokopisi vardı. İlki İsviçre Union Bank'ın Lugano şubesinden "Signor Pio Cavaletti"ye gönderilmiş tek satırlık bir mektuptu; ikincisi ya hastalık ya da yaşlılıktan, belki de her ikisi yüzünden titrek bir elyazısıyla "Padre Pio"ya yazılmış bir mektuptu, üçüncüsü ise Brunetti'nin artık tanıdığı Venedik Piskoposluğunun mührünü taşıyordu.

Başını kaldırdığında Signorina Elettra'yı ellerini masanın üzerinde kavuşturmuş, sakince belgeleri okuyup bitirmesini beklerken buldu. Yine kâğıtlara döndü ve ağır ağır hepsini okudu.

"Signor Cavaletti. 29 Ocak tarihinde bankamızdaki hesabınıza yapmış olduğunuz 27.000 İsviçre frangı tutarındaki havaleniz kayıtlarımıza geçmiştir." Bilgisayar çıktısı alınmış banka formunda imza yoktu.

"Aziz Peder, günahkâr gözlerimi Tanrıya çevirdiniz. Tanrının ihsanı bu dünyada değil, öbür dünyadadır. Haklıydınız, ailem Tanrının yolundan sapmış. Tanrıyı tanımıyor, ondan korkmuyorlar. Yalnızca siz, peder, siz ve bütün diğer azizler, sizlere sözcüklerden daha fazlasıyla teşekkür etmek hepimizin gönül borcudur. Ben de bunu yapmış olarak Tanrının huzuruna çıkıyorum." İmza okunmuyordu.

"Bu kentte Padre Pio Cavaletti'nin yönetimi altında kutsal amaçları doğrultusundaki çalışmalarını sürdürme izni bu belgeyle Opus Dei dini birliğine bağışlanmıştır." Bu belgede hem imza hem de dini vakıflar bürosu başkanlığının mührü bulunuyordu.

Brunetti üç sayfayı da dikkatlice okuduktan sonra kaşını kaldırdı. "Bunlara ne anlam veriyorsunuz, Signorina?"

"Orada ne yazıyorsa onu çıkarıyorum, Dottore."

"Yani?"

"Dini şantaj. Yıllardır yaptıklarından farklı değil aslında, ama daha acemice, daha küçük çaplı."

"Bu belgeleri nereden buldunuz?"

"İkincisi ve üçüncüsü Piskoposluk arşivinden. Ama aynı dosyadan çıkmadılar."

"Ya ilki?"

Kadın yalnızca "Güvenilir bir kaynaktan," demekle yetindi. Brunetti daha fazlasını söylemeye niyetli olmadığını anladı.

"Sözünüze güveniyorum, Signorina."

"Sağ olun," dedi kadın yalın bir zarafetle.

"Ben de Opus Dei hakkında biraz araştırma yaptım," diye devam etti Brunetti. "Arkadaşınızın arkadaşı, hani şu piskoposluktaki, onların kentte ne kadar....," Brunetti "güçlü" diyecek oldu, ama batıl inanca benzer bir şey onu durdurdu, "onların kentte ne kadar varlık gösterdiğini biliyor mu?"

"Kim olduklarını, ne yaptıklarını tam olarak bilmenin çok güç olduğunu söylüyor. Ama gerçekten çok güçlü olduklarından emin."

"Cadılar için de öyle derlerdi, Signorina."

"Cadılar Londra'da koca koca semtleri ele geçirmemişti, Dottore. Ayrıca Papa da onların "kutsal görevi"ni övmüyordu. Ayrıca cadıların..." dedi. Brunetti'nin hâlâ elinde tuttuğu dosyayı işaret ederek, "kutsal görevlerini yürütmek için merkez açma hakkı da yoktu."

"Dine bu kadar karşı olduğunuzu bilmezdim."

"Bunun dinle ilgisi yok," diye kestirip attı kadın.

"Yok mu?" Brunetti gerçekten şaşırmıştı.

"Hayır, bu güç meselesi."

Brunetti bir an düşündü. "Evet, hakkınız var," dedi.

"Vice-Questore Patta İsviçre polis şefinin ziyaretinin ertelendiğini söylememi istedi," dedi Signorina Elettra, deminkine göre daha yumuşak bir sesle.

Brunetti'nin aklı başka yerdeydi. "Karım da öyle diyor." Kadının aradaki ilişkiyi kuramadığını fark edince, "Güç konusunda," dedi. Sonra hemen ekledi: "Kusura bakmayın, Vice-Questore ne istedi demiştiniz?"

"İsviçre polisinin ziyareti iptal edilmiş. Onu söylememi istedi."

"Ah, ben onu tamamıyla unutmuştum. Sağ olun Signorina." Başka bir şey söylemedi, dosyayı kadının masasına bıraktı ve paltosunu almak üzere bürosuna döndü.

Bu kez kapıyı orta yaşlı bir adam açtı. Gömleği herhalde frer cüppesine benzetilmek istenmişti; ama adam yalnızca beceriksizce dikilmiş kara bir gömlek giymiş gibi görünüyordu. Brunetti Padre Pio ile görüşmeye geldiğini söyleyince kapıcı ellerini kavuşturdu, ama tek laf etmedi. Brunetti'yi avludan geçirdi, leylakların kokusu keskinleşmişse de bahçıvan ortalarda yoktu. İçeride dezenfektan ve balmumu kokusu leylakların tatlı kokusunu bastırıyordu. Yürürken aynı yöne giden genç bir adamın yanından geçtiler. İki yarı ruhban sessizce selamlaştı, Brunetti bu selamlaşmayı fazla sofuca buldu.

Brunetti'nin beceriksiz bir dilsiz olduğuna kanaat getirdiği adam Padre Pio'nun odasının hemen önünde durdu, Brunetti'ye başıyla içeri girmesini işaret etti. Kapıyı çalma zahmetine girmeden içeriye giren Brunetti pencereleri kapalı buldu, ama karşı duvarda asılı haçı seçebildi. Brunetti bu dini simgeden hiç hazzetmediğinden nesnenin barındırdığı estetik değeri es geçerek başını çevirdi.

Birkaç dakika sonra kapı açıldı ve Padre Pio içeri girdi. Brunetti'nin onu önceki görüşünden de hatırladığı gibi cüppesinin içinde oldukça rahat görüyordu. Dolgun dudakları yine Brunetti'nin dikkatini çekti, ama bu sefer adamın yüzünün odağını zekâyla parlayan griye çalan yeşil gözlerinin oluşturduğunu da fark etti.

"Yeniden görüştüğümüze memnun oldum, Commissario," diye söze girdi peder. "Mesajınızı aldım, sağ olun. Yüce Tanrı dualarımızı cevapsız bırakmadı, Suor'Immacolata'yı bize bağışladı."

Brunetti adama bu ikiyüzlü dini martavallara karnının tok olduğunu söylememek için kendini zor tuttu. Onun yerine "Size birkaç sorum daha olacaktı," dedi.

"Memnuniyetle, buyrun sorun, elbette, geçen sefer de söylediğim gibi, açıklayamayacağım konulara girmemeniz şartıyla." Pederin yüzündeki gülümseme hâlâ bozulmamış olsa da Brunetti adamın ruh halindeki değişikliği fark ettiğini sezdi.

"Hayır, bu soracaklarım gizli şeyler olmasa gerek."

"Güzel. Ama başlamadan önce, buyrun, oturun. En azından rahat edelim." Brunetti'yi geçen seferki sandalyeye buyur etti, kendi de talim edilmiş bir zarafetle cüppesini arkaya atarak yavaşça oturdu. Sağ elini cüppesinin altına götürerek tespih çekmeye başladı. "Ne bilmek istiyorsunuz, Commissario?"

"Huzurevindeki görevinizin niteliğini açıklamanızı istiyorum."

Cavaletti hafifçe güldü, "Buna görev denebilir mi, bilmiyorum, Dottore. Şapel papazı olarak hastalarla ve bazı çalışanlarla ilgileniyorum. İnsanları onları yüce yaratıcıya yaklaştırmak, bir görev değil, zevktir." Odanın öteki ucuna bakmaya başladı, ama bunu yapmadan önce Brunetti'nin bu sözlere tepkisiz kalışını izledi.

"Size günah çıkarıyorlar, değil mi?"

"Bu bir saptama mı, yoksa bir soru mu Commissario?" diye gülümseyerek cevap verdi Cavaletti, sesinden en küçük istihza kırıntısını bile silmeye çalışır gibi.

"Bir soru."

"O zaman cevaplayayım." Yüzüne abartılı bir gülümseme yayıldı. "Evet, çalışanların bir kısmıyla hastalar bana gelip günah çıkarıyor. Üzerimde büyük bir sorumluluk var, hele de yaşlı oldukları düşünülürse."

"Neden, peder?"

"Vadelerinin sonuna yaklaştıkları, yakında bu dünyadan ayrılacakları için."

"Anladım," dedi Brunetti. Sonra deminki cevaba mantıken bağlıymış gibi, "İsviçre'deki Union Bank'ın Lugano şubesinde hesabınız var mı?" diye sordu.

Peder huzurlu gülümsemesini hiç bozmadı, ama gözlerinin kısacık bir an için belli belirsiz kısıldığı Brunetti'nin gözünden kaçmadı. "Ne garip bir soru," dedi Cavaletti, şaşkınlıkla kaşlarını kaldırarak. "Bunun yaşlıların günah çıkarması ile ne ilgisi var?"

"Ben de tam olarak onu bulmaya çalışıyorum, peder," diye yanıtladı Brunetti.

"Yine de garipsedim sorunuzu," dedi Cavaletti.

"İsviçre'deki Union Bank'ın Lugano şubesinde hesabınız var mı?"

Peder parmağıyla bir tespih tanesini daha iteleyerek "Evet, var," dedi. "Ticino'da yaşayan bazı akrabalarım var, yılda birkaç kez onları görmeye giderim. Paramı yanımda taşımaktansa orada tutmayı daha uygun buluyorum."

"Peki hesabınızda ne kadar para var, peder?"

Caveletti'nin gözleri uzağa daldı, zihninde bir şeyleri tarttı biçti, sonunda "Bin frank kadar," dedi. Sonra, yardımcı olmak ister gibi, "Yaklaşık bir milyon liret eder," diye ekledi.

"Ben de İsviçre Frangı'nı lirete çevirebilirim, peder. Bu ülkede polis olunca öğrenmek zorunda kaldığınız şeylerden biri de bu." Şaka yaptığını göstermek için gülümsedi, ama şakası karşılık görmeyince bir sonraki sorusuna geçti: "Opus Dei tarikatına üye misiniz?"

Cavaletti bunu duyunca tespihini bıraktı, abartılı bir karşı çıkma ifadesiyle ellerini havaya kaldırıp Brunetti'ye baktı. "Aman, Commissario, siz de ne kadar garip sorular soruyorsunuz. Bu soruları kafanızda nasıl ilişkilendiriyorsunuz, bilmem ki?"

"Bu evet mi, yoksa hayır mı demek, peder?"

Uzun bir sessizlikten sonra Cavaletti "Evet," dedi.

Brunetti ayağa kalktı, "Hepsi bu kadar, peder. Zaman ayırdığınız için sağ olun."

Peder ilk kez şaşkınlığını gizleyemedi ve birkaç saniye Brunetti'ye bakakaldı. Sonra kendini zorlayarak ayağa kalktı ve Brunetti çıkarken ona kapıyı tuttu. Koridorda yürürken Brunetti sırtında pederin bakışlarını, çıkışa doğru yaklaştıkça da leylakların ağır kokusunu duydu. İkisi de hoşuna gitmedi.

19 Maria Testa'nın komadan çıktığı haberi daha *Gazzettino'da* yayımlanıncaya kadar -hatta daha sonrasında bile- kızın başına bir şey geleceğini pek sanmasa da, Brunetti saat üçü biraz geçe Paola'nın yanından uzaklaşıp kendini zorlayarak yataktan kalktı. Yatak odasının pencerelerine çarpan yağmur damlalarını ancak gömleğini iliklerken fark etti. Kendi kendine söylenerek panjurları açtı, şiddetli bir rüzgâr ve yağmur odaya hücum edince hemen geri itti. Çıkarken yağmurluğunu giydi, şemsiyesini aldı, sonra Vianello'yu hatırlayarak yanına bir şemsiye daha aldı.

Nöbete yarım saat erken gelmiş olmasına rağmen Vianello'yu çoktan huysuzlaşmış, mahmur gözlerle oturur buldu. Karşılıklı anlaşmışlar gibi ikisi de uykudaki genç kadına yaklaşmadılar, kızın çaresizliği onları kordan bir kılıç gibi uzakta tutuyordu sanki. Alçak sesle selamlaştıktan sonra konuşmak için koridora çıktılar.

Brunetti yağmurluğunu çıkarıp şemsiyeleri duvara dayarken "Bir şey oldu mu?" diye sordu.

Vianello "Her iki saatte bir hemşire geliyor," diye yanıtladı. "Gördüğüm kadarıyla fazla bir şey yapmıyor, kızın nabzını alıp çizelgeye bir şeyler yazıyor."

"Bir şey söyledi mi?"

"Kim, hemşire mi?" diye sordu Vianello.

"Evet."

"Yok, tek kelime etmedi. Görünmezmişim gibi." Vianello esnedi. "Uyanık kalmak çok zor."

"Neden biraz sınav çekmiyorsun?" Vianello sadece Brunetti'ye bakmakla yetindi ve hiçbir şey söylemedi.

Brunetti özür diler gibi "Geldiğin için sağ ol, Vianello," dedi. "Sana şemsiye getirdim. Dışarıda sağanak var." Vianello başıyla teşekkür etti. "Sabah kim geliyor?" diye sordu Brunetti.

"Gravini. Ondan sonra da Pucetti. Pucetti'den nöbeti ben devralacağım." Brunetti Vianello'nun nöbeti Pucetti'den devralacağı saati -gece yarısı- telaffuz etmekten özenle kaçındığını fark etti.

"Sağ ol, Vianello. Git de uyu biraz."

Vianello başıyla onayladı, ağzını kocaman açarak esnedi. Eğilip kapalı şemsiyeyi aldı.

Brunetti odaya girmek üzere kapıyı açtı, sonra dönüp Vianello'ya "Görev listesiyle ilgili bir sorun çıktı mı?" diye sordu.

Vianello koridorda durup arkasına baktı ve "Daha değil," dedi.

"Sence ne zaman?" diye sordu Brunetti, personel görev listesindeki tahrifatı nasıl anacağını bilemeden.

"Bilemeyiz tabii, ama sanırım Teğmen Scarpa en az üç dört gün daha bir şey fark etmeyecektir. Belki de bir hafta. Ama daha uzun süreceğini sanmam."

"O fark etmeden harekete geçmelerini umalım."

Vianello sonunda şüpheciliğini açığa vurarak "Harekete geçecek birileri varsa tabii," dedi ve arkasını döndü. Brunetti Vianello'nun sağdaki ilk merdivenden aşağı inerek kayboluşunu izledi, sonra yeniden odaya döndü. Yağmurluğunu Vianello'nun oturduğu sandalyenin arkasına astı, şemsiyesini de köşeye dayadı.

Yatağın başucunda yanan küçük bir lamba yalnızca genç kadının başını aydınlatmaya yetiyor, odanın geri kalanını karanlıkta bırakıyordu. Brunetti tavandaki ışığın genç kadını rahatsız edebileceğinden çekindi -gerçi bu iyi bir işaret olurdu, ama yine de ışığı yakmak istemedi; zor zamanlarında kendisini çok rahatlatmış bir yazarın, Marcus Aurelius'un bir kitabını yanında getirdiği halde kitabı okumaktan vazgeçerek karanlıkta oturmaya karar verdi.

Gece ilerlerken Brunetti kendini, Maria Testa'nın bürosuna geldiği günden beri yaşanan olayları zihninde evirip çevirirken buldu. Her biri başlı başına bir tesadüf olabilirdi: Yaşlıların birbiri ardına ölmesi, Maria'nm bisikletiyle kaza geçirmesi, da Pre'nin ölümü. Ama hepsi üst üste binince Brunetti'nin zihninde kaza ya da tesadüf olasılığına yer kalmıyordu. Bu olasılık ortadan kalkınca da bu üç olayın birbiriyle ilişkili olması gerekiyordu, ama bu ilişkinin ne olduğunu henüz bilemiyordu.

Messini, hastalan kendisine ya da huzurevlerine bağış yapmaktan vazgeçiriyordu, vasiyetlerden birinde Padre Pio'nun adı geçiyordu, tarikattaki rahibelerin mülk edinme hakkı yoktu. Contessa zaten zengindi, kocasının malları yaşamını pek değiştirmeyecekti, da Pre'nin gözü o küçük kutucuklardan başkasını görmüyordu, Signorina Lerini ise dünya işlerinden elini eteğini çekmişe benziyordu. *Cui Bono? Cui Bono?* Geriye yalnızca bu ölümlerden kimin yarar sağlayacağını bulup çıkarmak kalıyordu. Bunu başardığı anda, önün-

de adeta eli meşaleli meleklerin aydınlattığı bir yol açılacak ve bu yol Brunetti'yi katile götürecekti.

Brunetti pek çok zaafı olduğunun farkındaydı: İlk aklına gelenler gurur, tembellik ve öfkeydi, ama en azından açgözlülüğün bunların arasında olmadığını biliyordu. Bu yüzden ne zaman açgözlülüğün tezahürleri ile karşılaşsa kendini yabancı bir diyarda hissederdi. Bunun çok sık rastlanan, belki de en sık rastlanan kusur olduğunu biliyordu, ama zihniyle kavrayabildiği bu kusur yüreğini harekete geçiremiyor, ruhunu ateşleyemiyordu.

Karşıdaki yatakta taş gibi, hareketsiz ve sessiz yatan kadına baktı. Bedeninin gördüğü zarar bir yana, hiçbir doktor durumu hakkında güvenilir bir tahminde bulunamıyordu. Biri komadan çıkmasının imkânsız olduğunu söylüyordu, bir başkasıysa en çok birkaç gün içinde çıkacağını. Belki de en bilgece yorumu, Brunetti'nin sorusunu "Umutla dua edin, Tanrı'nın inayetine güvenin," diye cevaplayan rahibe yapmıştı.

Maria'ya bakıp bir zamanlar kadının gözlerinden yayılan iyilik dalgasını düşünürken hemşire odaya girdi. Elindeki tepsiyi Maria'nın yatağının yanındaki masaya bıraktı, uzanıp genç kadının bileğini kaldırdı, saatine bakarak bir süre elinde tuttu, sonra yine örtünün üzerine bıraktı ve nabız sayısını yatağın ayakucundaki çizelgeye işledi.

Tepsiyi aldı, kapıya yöneldi. Brunetti'yi görünce gülümsemeden başıyla selamladı.

Sabaha kadar başka bir şey olmadı. Aynı hemşire altı sularında yine geldi ve Brunetti'yi uyumamak için ayakta, duvara dayanmış dururken buldu.

Sekize yirmi kala polis memuru Gravini ayağında yüksek konçlu botlar, üstünde kot ve yağmurlukla çıkageldi. Daha günaydın bile demeden Brunetti'ye "Çavuş Vianello üniformalarımızı giymememizi söylemişti de..." diye hesap verdi.

"Biliyorum, Gravini. Tamam, tamam." Odanın tek penceresi kapalı bir geçide baktığı için havadan haberi yoktu. "Çok mu yağıyor?" diye sordu.

"Bardaktan boşanırcasına, amirim. Cumaya dek sürecekmiş."

Brunetti yağmurluğunu sırtına geçirirken dün gece botlarını giymediğine pişman oldu. Questura'ya gitmeden önce eve gidip duş al-

mak istiyordu, ama büroya bu kadar yakınken kentin öbür ucuna kadar yürümek delilik olurdu. Ayrıca birkaç fincan kahve de iyi gelirdi doğrusu.

Hiç de düşündüğü gibi olmadı gerçi; emniyete vardığında öfkesi burnundaydı, her an birileriyle dalaşmaya hazırdı. Bunun için çok beklemesi gerekmedi, yalnızca birkaç saat sonra Vice-Questore arayıp onu aşağıya, odasına çağırdı.

Signorina Elettra masasının başında olmadığı için Brunetti genelde aldığı uyarılardan yoksun olarak çıktı amirinin karşısına. Hem bu sabah, midesi kahveyle dolu, uykusuzluktan gözleri mercimek kadar olmuşken, önceden uyarılıp uyarılmamak umurunda da değildi.

Patta doğrudan söze girdi, "Teğmenimle bu sabah oldukça gergin bir görüşme yaptım." Başka zaman olsa Brunetti, Questura'daki herkesin bildiği bir gerçeği -Teğmen Scarpa'nın Patta'nın kuklası olduğu gerçeğini- kendi ağzıyla itiraf edişinden gizli bir tatmin duyabilirdi, ama bu sabah uykusuzluktan zihni yavaşlamıştı, iyelik ekini fark etmedi bile.

"Beni duydunuz mu, Brunetti?" dedi Patta.

"Duydum, efendim. Ama teğmeni neyin telaşlandırdığını doğrusu tam olarak anlayamadım."

Patta arkasına yaslandı. "Her şeyden önce sizin yaptıklarınız," diye sertçe cevapladı.

"Tam olarak hangisi, efendim?"

Brunetti Vice-Questore'nin yanık teninin açılmaya başladığını fark etti. Adam giderek sinirleniyordu da. "Her şeyden önce, Kutsal Ana Kilisesi'ne karşı başlattığınız bu Haçlı seferi," diye parladı, sonra bu suçlamadakiabartıyı kendisi de fark etmiş gibi sustu.

"Ne gibi efendim?" diye sordu Brunetti, elini çenesinde gezdirip, bürosunda tuttuğu elektrikli tıraş makinesiyle tıraş olurken atladığı bir yeri fark ederek.

"Din adamlarına yönelttiğiniz suçlamalar gibi. Kutsal Haç Tarikatı'nın Başrahibesine karşı sergilediğiniz vahşice tavır gibi." Patta ağzından çıkan suçlamaların Brunetti'nin zihnine işlemesini bekler gibi sustu.

"Ya Opus Dei hakkındaki sorularım? Teğmen Scarpa'nın listesinde bu da var mı?"

"Size bunu kim söyledi?" diye sordu Patta.

"Teğmen çizmeyi aştığım yerlerin bir listesini yaptıysa mutlaka bunu da eklemiştir diye düşündüm. Hele de Opus Dei'den öyle emir aldıysa."

Patta elini sertçe masaya vurdu. "Teğmen Scarpa sadece benden emir alır, Commissario."

"Öyleyse sizin de o tarikata üye olduğunuzu mu düşünmeliyim?"

Patta sandalyesini masaya yaklaştırdı, kollarını masanın üzerinde kavuşturdu. "Commissario, burada sorulan soran kişi olduğunuzu sanmıyorum," dedi.

Brunetti omuz silkti.

Patta "Beni duydunuz mu, Commissario Brunetti?" dedi.

"Evet, efendim." Brunetti bu sözler ağzından çıktıktan sonra sandığı gibi sesini sakinleştirmek için kendini zorlamak zorunda kalmadığını fark etti. Bunların hiçbiri umurunda değildi, kendini bir anda Patta ve Scarpa'dan kurtulmuş gibi hissetti.

"Hakkınızda şikâyet var, hem de pek çok konuda. Kutsal Haç Tarikatı'nın başrahibi tarikat üyelerine davranış biçiminizden şikâyet etti. Ayrıca tarikat üyelerinden birine de yataklık ediyormuşsunuz."

"Ne yataklığı?"

"Hastanedeymiş, bilinci yerine gelmiş, tarikat hakkında iftira yayıyormuş. Bunlar doğru mu?"

"Evet."

"Nerede olduğunu biliyor musunuz?"

"Demin hastanede olduğunu kendiniz söylediniz."

"Sizden başka kimsenin yanına girmesine izin vermiyormuşsunuz, öyle mi?"

"Kendisi polis koruması altında."

Patta "Polis koruması mı?" diye öyle bir bağırdı ki, Brunetti en alt katlardan duyulmasından korktu. "Korunmasını kim emretti, peki? Niye görev listelerinde görmedim?"

"Görev listelerine baktınız mı, efendim?"

"Listeyi kimin görüp görmediğini boş verin de, niye adının korunan kişiler listesinde olmadığını söyleyin."

"Gözaltı olarak geçiyordu."

Patta yine hiddetle Brunetti'nin sözlerinin ardından gürledi.

"Memurlar günlerdir hiçbir şey yapmadan hastanede oturuyorlar ve siz de bunu gözaltı olarak göstermeye cüret ediyorsunuz, öyle mi?"

Brunetti az kalsın Patta'ya, kadının adını gözaltı yerine koruma listesine yazmış olsaydı çenesini kapayıp kapamayacağını soracaktı.

"Şimdi başında kim var?" diye sertçe sordu Patta.

"Gravini."

"Çağırın onu. Bu kentte polislerin tarikattan kaçıp hastaneye düşen rahibeleri korumaktan daha önemli işleri var."

"Kızın yaşamının tehlikede olduğuna inanıyorum efendim."

Patta hızla elini havada salladı. "Tehlike mehlike duymak istemiyorum. Yaşamının tehlikede olup olmamasıyla ilgilenmiyorum. Eğer Kutsal Ana Kilisesi'nden ayrılmaya karar vermişse girmeye hevesli olduğu bu dünyada kendi başının çaresine bakmayı da kabul etmiş olması gerekir." Brunetti'nin itiraz edecek gibi olduğunu görünce, "Gravini'yi on dakika içinde o hastaneden ayrılacak ve buraya, ekip odasına dönecek," dedi sesini yükselterek." Brunetti yine bir şeyler söyleyecek oldu, ama Patta fırsat vermedi: "Odanın dışında da nöbet tutulmayacak. Tutan olursa anında görevden alınacak." Patta masasına iyice yaslandı ve "Onu göndereni de alırım, anladınız mı, Commissario?" dedi.

"Evet, efendim."

"Ayrıca Kutsal Haç Tarikatı'nın üyelerinden de uzak durmanızı istiyorum. Davranışlarınızı duyduktan sonra şaşırmış olmama rağmen başrahip sizden özür beklemiyor."

Brunetti Patta'nın böyle esip savurmasına alışkındı, ama bu kadar çileden çıktığını daha önce hiç görmemişti. Patta gittikçe tırmanan öfkesinin peşine takılarak konuşmaya devam ederken Brunetti kafasında bu aşırı tepkiye bir cevap aramaya koyuldu ve bulabildiği tek tatmin edici açıklama korku oldu. Patta Opus Dei'ye üye olsaydı tepkisi kızgınlıktan öteye geçmezdi; oysa bu halinin kızgınlıktan tamamen farklı, çok daha güçlü bir şeyden kaynaklandığını anlayacak kadar iyi tanıyordu Patta'yı. Korku olmalıydı bu.

Patta'nın sesi onu geri getirdi. "Anladınız mı Brunetti?"

"Evet, efendim," dedi Brunetti, ayağa kalkarken. "Gravini'yi ararım." Kapıya yöneldi.

"Hastaneye koruma gönderirsen işiniz biter, anladınız mı?"

"Anladım, efendim." Patta işten arta kalan zamanlarında ne yapıp yapamayacaklarını söylememişti nasıl olsa. Hoş, söylese ne fark ederdi?

Signorina Elettra'nın masasından hastaneyi aradı, Gravini'yi istedi. Brunetti'nin kendini tanıtmasına rağmen genç polis odadan çıkmayı reddettiği için telefonu açan kişi ikisi arasında bir dizi mesaj taşımak zorunda kaldı. Sonunda, beş dakika kadar sonra Gravini nihayet telefonun başına gelmeye razı oldu. Ahizeyi alır almaz ilk söylediği de "Başında bir doktor var, ben dönünceye dek beklemesini tembihledim," oldu. Ancak ondan sonra arayanın Brunetti olup olmadığını sordu.

"Evet, benim Gravini. Nöbeti bırakıp emniyete dönebilirsin artık."

Gravini "Nöbet bitti mi efendim?" diye sordu.

"Questura'ya dönebilirsin, Gravini," diye tekrarladı Brunetti. "Ama önce eve gidip üniformanı giy."

Brunetti'nin ses tonundan başka soru sormaması gerektiğine ikna olan genç polis "Tamam, efendim," dedi ve telefonu kapattı.

Brunetti eve gitmeden önce ekip odasına uğrayıp masanın üzerinde duran o günün *Gazzettino'sumı aldı.* Venezia bölümünü açtı, ama Maria Testa hakkında bir haber yoktu. İlk sayfayı açtı, orada da bir şey yoktu. Bir sandalye çekip bütün sayfalan teker teker inceledi. Hiçbir şey yoktu. Haber yayımlanmamıştı, ama Patta'yı korkutacak güçte birisi Brunetti'nin Maria Testa ile ilgilendiğini öğrenmişti. Daha ilginci, genç kadının kendine geldiği söylentisi de kulaklarına gitmişti. Odasına gitmek üzere merdivenleri çıkarken Brunetti'nin yüzünden kısacık bir gülümseme geçti.

20

Brunetti Questura'da içine çöken sıkıntıyla öğle yemeğine oturduğunda öteki aile üyelerinin de kendisi gibi sıkıntılı olduğunu gördü. Raffi'nin sessizliğini sevgilisi Sara Paganuzzi ile yaşadığı bir soruna verdi, Chiara'nın canı da harika karnesini bozabilecek kötü bir nota sıkılıyor olsa gerekti. Ama her zamanki gibi, en zoru Paola'nın canını sıkan şeyi bulmaktı.

Birbirlerine duydukları sınırsız sevginin göstergesi olan her zamanki şakalaşmalardan eser yoktu. Bir ara havadan, hatta içleri ye-

terince sıkılmıyormuş gibi politikadan bile konuştular. Yemek bittiğinde herkesin memnuniyeti yüzünden okunuyordu. Çocuklar, ufukta çakan şimşeklerden korkan mağara hayvanları gibi pürtelaş güvenli odalanna kaçıştılar. Gazeteyi işte okumuş olan Brunetti oturma odasına gitti ve çatıları döven yağmuru seyrederek oyalanmaya çalıştı.

Paola elinde kahveyle içeri girdiğinde Brunetti bunun bir teklif olduğunu anlamıştı, ama anlaşmanın şartlarını kestiremiyordu. Kahveyi aldı, teşekkür etti. Bir yudum alıp sordu: "Ee?"

Paola koltuğa otururken "Babamla konuştum," dedi. "Aklıma gelen tek kişi o oldu."

"Ona ne anlattın?" diye sordu Brunetti.

"Signorina Stocco'nun anlattıklarını, bir de çocukların söylediklerini."

"Padre Luciano hakkında mı?"

"Evet."

"Ne dedi peki?"

"İlgileneceğini söyledi."

"Padre Pio hakkında da bir şeyler anlattın mı?"

Karısı şaşkınlıkla başını kaldırıp baktı. "Hayır. Tabii ki söylemedim. Niye sordun ki?"

"Öylesine sordum," dedi.

Karısı boş fincanı masanın üzerine koyarken "Guido, işlerine hiçbir şekilde karışmadığımı bilirsin," dedi. "Babama Padre Pio'yu ya da Opus Dei'yi sormak istiyorsan bunu kendin yapacaksın."

Brunetti kayınpederini hiçbir şekilde bu işe karıştırmak istemiyordu. Ama bunun nedeninin Kont Orazio'nun Brunetti'nin işinin mi, yoksa Opus Dei'nin mi yanında saf tutacağını kestirememesi olduğunu karısına açıklamak da istemiyordu. Brunetti kontun gücünün ve varlığının sınırlarını bilmediği gibi, bunların nereden nasıl, hangi işbirliği sonucunda elde edildiğini de bilmiyordu. Karısına "Sana inandı mı?" diye sordu.

"Tabii ki inandı. Niye sordun ki?"

Brunetti omuz silkip sıyrılmaya çalışsa da Paola'nın dik bakışlarına yakalanmaktan kurtulamadı. "Şahitlerin pek sağlam sayılmaz da."

Paola sertçe "Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Altı üstü çocuklar kendilerine kötü not veren bir öğretmenin aleyhinde konuştular. Öbür kızın söylediklerini de, telefonda, besbelli sinir krizi geçirmekte olan bir annenin ağzından duydun."

"Ne söylemeye çalışıyorsun, Guido, şeytanın avukatlığına mı soyundun? Adamın piskoposluktaki sicilini sen gösterdin bana. Bu herif bunca yıldır ne yapıyor sence? Bağış kutusundan çaldığı binlikleri mi biriktiriyor?"

Brunetti başını iki yana salladı. "Hayır, yaptığı şeye dair en ufak bir kuşkum yok, ama bu, elinde delil olmasıyla aynı şey değil."

Paola elini havada sallayarak bunu saçma bulduğunu belirtti. "Onu durduracağım," dedi öfkeyle.

"Yoksa yalnızca sürdürecek misin?"diye sordu Brunetti. "Yıllardır yaptıkları gibi."

"Durduracağım dediysem durdururum," dedi Paola, sağır biriyle konuşurmuş gibi hecelerin teker teker üzerine basarak.

"İyi," dedi Brunetti, "Umarım yaparsın. Umarım yapabilirsin."

Paola Kutsal Kitap'tan bir parçayla cevap vererek kocasını büyük bir şaşkınlığa sürükledi: '"Ama her kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse, boynuna büyük bir değirmen taşı asılıp denizin dibine atılması kendisi için daha iyi olur.' "

"Bu da nereden çıktı?" dedi Brunetti.

"Matta İncili'nden. On sekizinci bölüm, altıncı ayet."

"Hayır," dedi Brunetti başını sallayarak, "senin Kutsal Kitap'tan alıntı yapman garip geldi de."

"Şeytan bile kitabı bilirmiş," dedi karısı. Konuşmanın başından beri ilk kez gülümsedi ve bu gülümsemesiyle birlikte oda aydınlanmış gibi oldu.

"Peki," diye onayladı Brunetti. "Umarım babanın bir şeyler yapmaya gücü yeter." Brunetti karısından, babasının gücünün her şeye yeteceği yolunda bir cevap geleceğini düşündü ve kendisinin de içten içe buna inanmak istediğini şaşkınlıkla fark etti.

"Senin rahipler ne oldu?" diye sordu Paola onun yerine.

"Yalnızca bir tane kaldı," dedi Brunetti.

"Bu da ne demek?"

"Signorina Elettra'nın Piskoposluktaki arkadaşı rahiple Contessa Crivoni arasındaki ilişkinin yıllardır sürdüğünü, adamın da kendine

göre varlıklı olduğunu söylemiş. Belli ki kocası bu duruma göz yumuyordu."

"Biliyor muymuş?" diye açık bir hayretle sordu Paola.

"Adam genç erkekleri tercih ediyormuş."

"Buna inandın mı?"

Brunetti başını salladı. "Kontesin evli olması her ikisini de topluma karşı koruyordu. Kocasının ölmesi ne kontesin ne de rahibin işine gelirdi."

"Gerçekten bir tane kalmış o zaman," dedi Paola.

"Evet." Brunetti karısına Patta'nın ne kadar öfkelendiğini ve Maria Testa'nın polis korumasını kaldırdığını da anlattı. Bu emrin asıl kaynağının Padre Pio ve arkasındaki güçler olduğundan emin olduğunu da saklamadı.

Paola Brunetti'nin sözü bitince "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordu.

"Vianello ile konuştum. Hastanede hastabakıcı bir tanıdığı varmış, adam gündüzleri kadına göz kulak olmaya razı olmuş."

"İyi de, ya geceleri?" diye sordu Paola.

"Vianello gece yarısına dek Maria'nın başında durmayı teklif etti; ben istemedim Paola, o teklif etti."

"Bu, sen de gece yarısından sabaha dek orada olacaksın demek oluyor, öyle değil mi?"

Brunetti başını salladı.

"Bu durum ne kadar sürecek?"

Brunetti omuz silkti. "Onlar harekete geçinceye kadar sanırım."

"Peki o ne kadar zaman sonra olacak?" diye sordu Paola.

"Ne kadar korktuklarına bakar. Ya da Maria'nın ne bildiğini sandıklarına."

"Sence suçlu Padre Pio mu?"

Brunetti şüphelendiği kişinin adını vermekten her zaman kaçınsa da karısı bu kez sessizliğinden bir cevap çıkarmıştı.

Paola ayağa kalktı. "Bütün gece ayakta kalacaksan neden şimdi biraz yatıp uyumuyorsun?"

'"Bir adamın karısı onun en büyük hazinesi, dostu, dayanağıdır. Nasıl çitsiz bir bağ ayaklar altında kalırsa, kansı olmayan bir adam da hayatta çaresiz, başıboş kalır,'" diye bir alıntı yaptı Brunetti. Karısını en iyi bildiği oyunda bir kerecik olsun yenmekten sevinçliydi.

Karısı şaşkınlığını da, memnuniyetini de gizleyemedi. "Doğruymuş demek," dedi. "Ne doğruymuş?" "Şeytanın bile Kutsal Kitap'tan alıntı yapabildiği."

*

O gece Brunetti bir koza kadar sıcak ve rahat yatağından yine güçlükle kalkıp hâlâ kentin üstüne boşalan şiddetli yağmurun sesiyle giyindi. Paola gözlerini açtı, kocasına bir öpücük gönderdi, sonra hemen yeniden uykuya daldı. Brunetti bu kez botlarını giymeyi akıl etti, ama Vianello için şemsiye alma zahmetine katlanmadı.

Hastanede yine koridora çıkıp konuştular, ama söylenecek pek bir şey yoktu. Teğmen Scarpa öğleden sonra Vianello ile konuşmuş, ona Patta'nın nöbetlerle ilgili emirlerini tekrarlamıştı. Ama o da Patta gibi polislere kendi boş vakitleri için yasak koymadığından Vianello, Gravini, Pucetti ve hatta pişmanlık içindeki Alvise ile konuşmaya cesaret etmiş, hepsi de gündüzleri boş vakitlerinde nöbet tutmaya gönüllü olmuşlardı. Pucetti sabah altıda gelip Brunetti'den nöbeti devralacaktı.

"Alvise bile mi?" diye sordu Brunetti.

"Evet, o bile," diye yanıtladı Vianello. "Aptal olması iyi niyetli olmasına engel değil."

"Değil tabii," dedi Brunetti hemen. "O kural yalnızca milletvekilleri için geçerli."

Vianello gülerek yağmurluğunu giydi ve Brunetti'ye iyi geceler diledi.

Brunetti odaya girince yatağın bir adım uzağında durarak, uyumakta olan kadına baktı. Yanakları daha da içeri çökmüştü, yaşadığına dair tek belirti tepesinde asılı duran şişeden damarına giren hortuma inen damlalar ve göğsündeki belli belirsiz inip kalkmaydı.

"Maria?" diye seslendi, "Suor'Immacolata?" Kadının göğsü inip kalkmaya, serum şişesindeki damlalar düşmeye devam etti, ama başka bir hareket olmadı.

Brunetti başucu lambasını yaktı, cebinden *Marcus Aurelius'u* çıkardı, okumaya başladı. Saat ikide hemşire gelip Maria'nın nabzına baktı ve çizelgeye kaydetti. "Durumu nasıl?" diye sordu Brunetti.

"Nabzı hızlanıyor," dedi hemşire. "Bir değişiklik olmadan önce bazen nabız hızlanır."

"Yani, kendine mi geliyor?" diye sordu Brunetti.

Hemşirenin yüzü gülmüyordu. "Olabilir tabii," dedi, Brunetti öbür olasılığın ne olduğunu soramadan hızla odadan çıkıp gitti.

Brunetti saat üçte ışığı kapattı, gözlerini yumdu, ama başı göğsüne düşünce kendini zorlayarak ayağa kalktı ve sandalyenin arkasına geçti. Sırtını duvara yaslayarak yeniden gözlerini yumdu.

Bir süre sonra kapı yine açıldı, karanlık odaya başka bir hemşire girdi. Bir önceki geceki hemşire gibi onun da elinde üstü örtülü bir tepsi vardı. Brunetti hiç ses çıkarmadan hemşirenin odanın öbür ucuna yürüyüşünü, yatağın başındaki lambadan dağılan ışığın içinde duruşunu izledi. Hemşire yatak örtüsünü kaldırınca, uykudaki kadına her ne yapacaksa bunu izlemenin uygunsuz olacağını düşünerek gözlerini yere çevirdi.

Çevirir çevirmez de hemşirenin ayaklarının yerde bıraktığı ıslak izleri fark etti. Ne yaptığının kendisi bile farkına varmadan, kolunu havaya kaldırarak hemşireye doğru atıldı. Aralarında birkaç adım kalmışken tepsinin üzerindeki havlu yere düştü ve altında uzun bir bıçak göründü. Brunetti anlamsız, sözsüz bir çığlık attı ve karanlığın içinde kendisine doğru dönen Signorina Lerini'nin yüzünü gördü.

Tepsi gürültüyle yere düşerken kadın Brunetti'ye döndü, tamamen içgüdüsel bir kavisle bıçağı savurdu. Brunetti geri çekilerek kendini sakınmaya çalıştı, ama çoktan kadının menziline girmişti. Bıçak gömleğini delerek omzundaki kasları yırtıp geçti. Brunetti birilerine duyurma umuduyla kulakları sağır edici bir sesle defalarca haykırdı.

Bir eliyle kolundaki kesiği tutarken kadının yeniden üzerine saldırmasından korkarak ona döndü. Ama kadın çoktan bıçağı aşağı, kalçasının seviyesine indirmiş, yataktaki Maria'ya dönmüştü. Brunetti elini kolundaki kesikten çekerek güçlükle o tarafa yöneldi. Yine aynı anlaşılmaz şeyi haykırdı, ama kadın onu görmezden gelerek Maria'ya daha da yaklaştı.

Brunetti sağ elini yumruk yapıp yukarı kaldırdı, elindeki bıçağı düşürmeyi umut ederek kadının dirseğine doğru vurdu. Bir kemik çatırdaması hissetti, sonra sesini duydu, ama sesin kendi elinden mi, yoksa kadının kolundan mı geldiğini anlayamadı.

Bıçak hâlâ kadının elindeydi, ama eli yanında, hareketsizdi. Birden dönüp bağırmaya başladı: "Deccal. Deccal'ı öldürmem gerek. Tann'nın düşmanları yeryüzünden kazınacak. Onun intikamı benimdir. Deccal'ın sözleri Tann'nın kullanna dokunamayacak." Boş bir çabayla elini kaldırmaya çalıştı, ama parmaklan gevşedi, bıçak yere düştü.

Brunetti kadını kazağından tutup çekerek yataktan uzaklaştırdı. O da karşı koymadı. Kapıya yaklaştıklannda, bir hemşireyle bir doktor içeri daldılar.

Doktor kapının yanındaki düğmeye basıp ışığı yaktıktan sonra sertçe, "Neler oluyor burada?" diye sordu.

"Günışığı bile Tann'nın düşmanlarının onun haklı gazabından saklanmasına izin vermeyecek," dedi Signorina Lerini bir ağızda. "Düşmanlannın hepsi ortaya çıkacak, hepsi cezasını bulacak." Kadın sağ elini kaldırarak titreyen parmağını Brunetti'ye doğrulttu. "Tanrı iradesinin önüne geçebileceğini sanıyorsun. Aptal. O hepimizden büyüktür. Onun dediği olur."

Odayı dolduran ışığın altında doktor Brunetti'nin kolundan damlayan kanı ve kadının ağzından saçılan tükürük damlacıklannı gördü. Kadın bu kez doktora ve hemşireye dönerek "Tanrının düşmanına yardım ettiniz, ona baktınız, onu iyileştirmeye çalıştınız, Tanrının düşmanı olduğunu bile bile. Ama sizden yüce bir kuvvet, yaptığınız bütün planları biliyor, beni de bu günahkâra karşı ilahi adaleti sağlamak için gönderdi."

Doktor tam "Neler oluyor..." diye söze başlamışken Brunetti elini sallayarak onu durdurdu.

Signorina Lerini'ye yaklaşarak sağlam elini yavaşça kadının kolunun üzerine koydu ve usulca fısıldayarak konuştu: "Tanrının yollan bin bir türlüdür, hemşire. Sizin yerinize başkası gönderilir, onun işi yarım kalmaz."

Bunları duyan Signorina Lerini ona baktı, Brunetti kadının göz bebeklerinin büyüdüğünü, nefesinin sıklaştığını fark etti. "Sizi de mi Tanrı gönderdi?"

"Şüpheniz olmasın," diye yanıtladı Brunetti. "Din kardeşim, işlediğiniz hayırlar mutlaka karşılığını bulacaktır."

"Günahkâr. İkisi de günahkârdı. Tanrının gazabını hak ediyorlardı."

"Babanızın Tanrıtanımaz olduğunu, onunla alay ettiğini söylüyorlar. Tanrı bağışlayıcıdır, sevgisi sınırsızdır ama alay edilmeye gelmez."

"Tanrıyla alay ederek öldü," dedi kadın, birden gözlerini dolduran bir dehşetle. "Yüzünü örttüğümde bile Tanrıyla alay ediyordu."

Brunetti arkada doktorla hemşirenin fısıldaştığını duydu. Başını onlara çevirip "Susun," dedi. Brunetti'nin sesinin ve kadının sesindeki deliliğin şaşırttığı ikilinin sesi kesildi. Brunetti yeniden Signorina Lerini'ye döndü.

"Ama böyle olması gerekiyordu, Tanrının buyruğuydu bu," dedi ona.

Kadının yüzü rahatladı. "Yani beni anlıyor musunuz?"

Brunetti başını salladı. Kolundaki acı an be an artıyordu, aşağı bakınca elinin altında oluşan kan gölünü gördü. "Ya para?" diye sordu. "Tanrının düşmanlarına karşı verilen savaşta para her zaman çok önemlidir."

Kadının sesi gürleşti. "Evet. Savaş başladı, Tanrının krallığı yeniden kurulana kadar da devam edecek. Tanrının kutsal hizmeti için Tanrısızların kazançları bize verilmeli."

Brunetti hemşire ve doktoru orada daha ne kadar tutsak alabileceğini bilmiyordu, o yüzden "Yüce peder bana sizin cömertliğinizden söz etti," diyerek riski göze aldı.

Kadının yüzüne ışıklı bir gülümseme yayıldı. "Evet, bana acil paraya ihtiyaç olduğunu söyledi. Bekleseydik yıllarca sürebilirdi. Tanrının buyruğu yerine getirilmeli."

Brunetti bir rahibin ona babasını öldürmesini söylemesini son derece doğal buluyormuşçasına başını salladı. "Ya da Pre?" diye sordu, sanki yalnızca bir ayrıntıyı, örneğin eşarbının rengini sorarmış gibi. "Ya o günahkâr?" diye ekledi, buna pek gerek olmasa da.

"Beni görmüş, günahkâr babama ilahi adaletin buyruğunu ulaştırırken beni görmüş. Sonradan gelip söyledi." Başını sallayarak Brunetti'ye doğru eğildi. "O da günahkârdı. Açgözlülük korkunç bir günahtır."

Arkadan hışırtılı ayak sesleri geldi, Brunetti dönüp baktığında doktorla hemşirenin gitmiş olduğunu gördü. Ayak sesleri koşar adım koridorun sonunda kaybolurken, uzaktan yüksek sesli konuşmalar duyuldu.

Bu gürültü patırtının yarattığı karmaşadan yararlanarak yine da Pre meselesine döndü. "Ya ötekiler? Orada babanızla birlikte olan insanlar. Onların günahları neydi?"

Brunetti sorularını kadının deliliğinin ardına gizlemenin bir yolunu ararken kadın şaşkın, sorgulayan bakışlarla ona döndü: "Ne?" diye sordu. "Hangi başkaları?"

Brunetti kadının şaşkınlığını masumiyetine yordu, sorduğu soruyu duymazdan gelerek "Ya cüce? Da Pre? O ne yaptı, Signorina? Sizi tehdit mi etti?"

"Para istedi. Ona yalnızca Tanrının buyruğunu yerine getirdiğimi söyledim, ama o ne Tanrısı, ne buyruğu dedi. Küfretti. Efendimizle alay etti."

"Yüce pedere bunu anlattınız mı?"

"Yüce peder bir azizdir," dedi kadın.

Brunetti "Evet, o gerçek bir aziz," diye onayladı. "Size ne yapacağınızı o mu söyledi?"

Kadın "evet" anlamında başını salladı. "Bana Tanrının buyruğunu bildirdi. Ben de gözümü kırpmadan yerine getirdim. Günah da günahkârlar da yok edilmelidir."

Brunetti bir soru daha soracaktı ki doktor yanında üç hizmetliyle odaya daldı, odayı bağırışlar ve gürültü kaplayınca kadının ilgisi dağıldı.

Sonra Signorina Lerini psikiyatri bölümüne götürüldü, dirseği yerine takıldı, ağır sakinleştiriciler verildi, başına da yirmi dört saat koruma koyuldu. Tekerlekli sandalyeyle acile götürülen Brunetti'ye ağrı kesici iğne yapıldı ve koluna on dört dikiş atıldı. Olaya tanık olan hemşirenin çağırdığı hastanenin psikiyatri bölümü başkanı daha görmeden, konuşmadan durumunun "vahim" olduğuna karar verdiği Signorina Lerini ile konuşulmasını yasakladı. Brunetti Signorina Lerini ile konuşmasına şahit olan doktorla hemşireyi sorguladığında ikisinin de konuşmanın dini sözcüklerle dolu olduğuna dair belli belirsiz bir izlenimden fazlasını hatırlamadıklarını gördü. Brunetti'nin Signorina Lerini'ye babası ve da Pre hakkında bir şeyler sorduğunu hatırlayıp hatırlamadıklarını sordu, ama ısrarla konuşmadan hiçbir anlam çıkaramadıklarını söylediler.

Altıya çeyrek kala Pucetti, Maria Testa'mn odasına girdi. Commissario'nun yağmurluğu sandalyenin üzerindeydi, ama kendisini

göremedi. Yerdeki kan birikintisini gördüğünde aklına ilk gelen genç kadın oldu. Hemen yatağın başına gitti, kadının göğsünün hâlâ inip kalktığını görünce içi rahatladı. Gözlerini yüzüne kaydırdığında kadının gözlerinin açık olduğunu ve Maria Testa'nin gözlerini dikmiş ona bakmakta olduğunu gördü.

21 O sabah saat on bire doğru alçılı koluyla Questura'ya gelene dek Maria Testa'nin kendine geldiğinden Brunetti'nin haberi olmadı. Hemen birkaç dakika sonra Vianello odasına girdi.

"Uyanmış," dedi sözü dolaştırmadan.

"Maria Testa mı?" diye sordu Brunetti, cevabı bilmesine rağmen.

"Evet."

"Başka haber var mı?"

"Bilmiyorum. Pucetti saat yedide arayıp mesaj bırakmış, ben de yarım saat öncesine kadar bilmiyordum. Evinizi aradığımda, çıkmıştınız."

"Durumu nasılmış?"

"Bilmiyorum. Sadece kendine geldiğini söylemiş. Doktorlara kadının kendine geldiğini haber verince onu odadan çıkarmışlar. Test falan yapacaklarmış herhalde. O sırada o da Questura'yı aramış."

"Başka bir şey söylememiş mi?"

"Hayır, amirim."

"Ya Lerini? Ondan bir haber var mı?"

"Tek bildiğimiz kadını uyuttukları ve kimseyle görüştürülmediği." Bunları Brunetti zaten hastaneden çıkarken de biliyordu.

"Sağ ol, Vianello," dedi.

Vianello "Benden istediğiniz bir şey var mı efendim?" diye sordu.

"Şimdilik yok. Ben sonra yine hastaneye gideceğim." Yağmurluğunu omzundan indirdi, sandalyenin üzerine attı. Vianello çıkarken arkasından "Ya Vice-Questore?" diye seslendi.

"Bilmiyorum, efendim. Sabahtan beri odasından çıkmadı. Saat onda emniyete gelmişti, önceden haberi olduğunu sanmam."

Brunetti tekrar teşekkür etti, Vianello odadan çıktı.

Tek başına kalan Brunetti yağmurluğunun cebinden bir şişe ağrı kesici çıkardı, koridorun ucundaki tuvaletten bir bardak su doldurmaya gitti. Önce iki hap, sonra bir üçüncüsünü yuttu, şişeyi yağmurluğunun cebine geri koydu. Bir önceki gece hiç uyumadığı için şimdi, uykusuz kaldığında hep olduğu gibi, gözleri kor gibi yanıyordu. Sandalyesine yaslandı ama kolu sandalyenin arkasına çarpınca acıyla öne sıçradı.

Signorina Lerini "her iki" adamın da günahkâr olduğunu söylemişti. Da Pre, kırk yılda bir ablasına ziyarete gittiğinde onu babasının öldüğü gün onun odasından çıkarken görmüş olmalıydı? Daha sonra Brunetti'nin ziyareti ve sorduğu sorular aklını başına getirmiş olabilirdi. Öyleyse küçük adam, şantaj yapmaya çalışırken kadının bütün dünyasını oluşturan kutsal görev duygusunu gözden kaçırmış, böylece de kendi idam kararını imzalamıştı.

Brunetti Signorina Lerini ile yaptığı konuşmayı yeniden zihninde canlandırdı. Kadınla karşı karşıya durup içlerinde deliliğin ışıdığı gözlerine bakarak rahibin adını söylemeye cesaret edemediği için, kendisini cinayete yöneltenin "aziz peder" olduğunu söyletebilmişti ancak. Babasını ve da Pre'yi öldürdüğüne dair itiraf bile din manisinin saçmalıklarıyla öyle tahrif edilmişti ki, basbayağı bir itiraf olan konuşmalarını duyan her iki şahit de duyduklarına bir anlam verememişti. Öyleyse hangi hâkim ona tutuklama emri çıkarmaya razı olurdu? Dahası, kadının vahşi bakışlarını ve akıldışı sayıklamalarını hatırlayınca hangi hâkimin onu yargılamayı kabul edeceğini de merak etti doğrusu. Delilerle sık sık karşılaşmış olsa da Brunetti deli uzmanı falan sayılmazdı, yine de dün gece gerçek bir deliyle konuştuğunu az çok kestirebiliyordu. Kadının aklıyla birlikte hem kadını hem de onu kutsal görevine gönderen rahibi mahkûm etme şansı uçup gitmiş demekti.

Hastaneyi aradı, ama Maria Testa'nın yattığı bölüme ulaşmayı başaramadı. Öne eğildi, ağırlığını ayaklarına vererek ayağa kalkmaya çalıştı. Pencereden dışarı bir göz attı, yağmur durmuştu hiç değilse. Sağ eliyle yağmurluğunu omzuna aldı ve odadan çıktı.

Brunetti Pucetti'yi sivil kıyafetle Maria Testa'nın odasının dışında oturur görünce, ortada bir cinayet teşebbüsü olduğuna göre artık Maria Testa'yı polis korumasına alabileceklerini hatırladı.

Pucetti ayağa fırlayıp "Günaydın, efendim," diyerek resmi selam çaktı.

Brunetti "Günaydın, Pucetti," diye cevapladı. "Ne var ne yok?"

"Doktorlarla hemşireler sabahtan beri içeri girip çıkıyor efendim. Hiçbiri sorularıma cevap vermiyor."

"İçeride kimse var mı şimdi?"

"Evet, efendim, bir hemşire var. Galiba yemek götürdü. Yani, kokusu yemeğe benziyordu."

"İyi," dedi Brunetti. "Yemesi lazım. Ne kadar olmuştu?" diye sordu, kızın ne kadar komada kaldığını bir an gerçekten çıkaramayarak.

"Dört gün, efendim."

"Evet, evet, dört gün," dedi Brunetti, hâlâ hatırlamış değildi, ama genç polise inanmakta sakınca görmedi. "Pucetti?"

"Buyrun efendim?" dedi adam, selam vermemek için kendini zor tutarmış gibi.

"Aşağı inip Vianello'yu ara. Senin yerine birini göndersin, adını da görev listesine işlesin. Sen de eve git, bir şeyler ye. Bir daha ne zaman görevin var?"

"Yarından sonraya kadar boşum, amirim."

"Bugün izin günün müydü?"

Pucetti gözlerini spor ayakkabılarına dikti. "Hayır, efendim."

"Ee, nedir o zaman?"

"Birkaç gün iznim kalmıştı. Ben de düşündüm ki, şey, düşündüm de izin alıp Vianello'ya yardım etsem iyi olur, dedim. Bu yağmurda nereye gidecektim ki zaten?" Pucetti'nin bakışları duvarda Brunetti'nin başının soluna denk gelen bir lekeye odaklandı.

"Vianello'yu aradığında bir bak bakalım izin dilekçeni işleme koymayıp seni tekrar göreve alabilecek mi? İzin günlerini yaza sakla."

"Olur, amirim. Başka bir emriniz var mı, amirim?"

"Yok, sağ ol."

Genç adam "O zaman görüşürüz, amirim" dedi, merdivenlerden inerek kayboldu.

Brunetti arkasından "Sağ ol, Pucetti" diye bağırdı. Pucetti tek elini havaya kaldırmakla yetindi, ama arkasına dönmedi, Brunetti'nin teşekkürünü duyduğuna dair başka bir belirti de göstermedi.

Brunetti odanın kapısını çaldı.

İçeriden bir ses *"Avanti,"* dedi.

Kapıyı iterek içeri girdi. Kutsal Haç Tarikatı'nın artık kolayca ayırt ettiği kıyafetini giyen tanımadığı bir rahibe yatağın başucunda durmuş, Maria Testa'nın yüzünü siliyordu. Brunetti'ye baktı, ama konuşmadı. Yatağın yanındaki masada bir tepsi, üstünde de yansı boşalmış bir kâse çorba vardı. Yerdeki kanı -kendi kanını- temizlemişlerdi.

Brunetti "Günaydın," dedi.

Rahibe başını salladı, ama yine bir şey söylemedi. Öne doğru bir adım atarak, belki de kazara, onunla yatak arasında kalakaldı.

Brunetti Maria kendisini görebilsin diye sola kaydı. Genç kadın onu görünce gözleri kocaman açıldı, kim olduğunu çıkarmaya çalışıyormuş gibi kaşları çatıldı. Sonunda "Signor Brunetti?" diyebildi.

"Evet."

"Burada ne işiniz var? Annenize bir şey mi oldu yoksa?"

"Hayır, hayır, bir şey yok. Sizi görmeye geldim."

"Kolunuza ne oldu?"

"Yok bir şey, önemli değil."

"Peki burada olduğumu nasıl öğrendiniz?" Kendi sesine sızan telaşı duyunca sustu ve gözlerini kapadı. Yeniden açtığında, "Hiçbir şey anlamıyorum," dedi, kontrol etmeye çalıştığı titrek bir sesle.

Brunetti yatağa yanaştı. Rahibe ona dik dik bakarak başını salladı. Bu bir uyarı olsa gerekti, ama Brunetti dikkate almadı.

"Neyi anlamıyorsunuz?" diye sordu.

"Buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum. Bisikletle giderken bana araba çapmış, öyle diyorlar, ama benim bisikletim yok ki. Huzurevinde bisiklet yok, olsa da binmemize izin vermezlerdi zaten. Bir de, olay Lido'da olmuş diyorlar. Signor Brunetti, ben Lido'ya hiç gitmedim ki." Sesi gittikçe yükseliyordu.

"Peki siz ne hatırlıyorsunuz?"

Bu soru onu şaşırtmış gibiydi. Elini alnına götürdü, o gün Brunetti'nin odasında da yaptığı gibi. Rahibe başlığının rahatlatıcı korumasını yerinde bulamayınca eli yine boşta kaldı. İşaret ve başparmaklarının ucuyla sargılı alnını ovalayarak kafasını toparlamaya çalıştı.

"En son huzurevinde olduğumu hatırlıyorum," dedi sonunda.

"Annemin kaldığı huzurevinde mi?" diye sordu Brunetti.

"Tabii ki. Orada çalışıyorum ya." Rahibe, Maria'nın sesindeki gerilimin artmasından olacak, bir adım öne çıktı. "Artık başka soru sormasanız, Signore," dedi.

Maria "Yok, yok, bırakın kalsın," diye itiraz etti.

Rahibenin kararsızlığını hisseden Brunetti "Belki daha çok ben konuşsam iyi olacak," dedi.

Rahibe bakışlarını Brunetti'den Maria Testa'ya çevirdi. Genç kadın başını sallayıp "Lütfen. Neler olduğunu öğrenmek istiyorum," diye fısıldadı.

Rahibe saatine baktı, sonra sınırlı gücünü başkaları üzerinde kullanma fırsatını yakalamış çoğu kişinin yapacağı gibi "Peki, ama beş dakikadan fazla sürmesin," dedi. Brunetti bunu söyledikten sonra kadının çekip gideceğini ummuştu, ama rahibe yalnızca yatağın ucuna gidip oradan konuşmayı çekinmeden dinlemeyi sürdürdü.

"Bisikletle giderken size bir araba çarpmış. Lido'da. Orada özel bir klinikte çalışıyordunuz."

"Ama bu mümkün değil," dedi Maria. "Size hiç Lido'ya gitmediğimi söyledim ya. Hiç." Bu sözler ağzından çıkar çıkmaz duraksadı ve "Kusura bakmayın, Signor Brunetti," dedi, "siz bildiklerinizi anlatın."

"Birkaç haftadır orada çalışıyordunuz. Çok daha önce de huzurevinden ayrılmıştınız. Birileri ev tutmanız ve iş bulmanıza yardım etmişti."

"İş bulmama mı?" diye sordu genç kadın.

"Evet, bir klinikte. Kliniğin çamaşırhanesinde."

Kadın bir an gözlerini kapadı, yeniden açtığında "Lido ile ilgili hiçbir şey hatırlamıyorum," dedi. Yine elini alnına götürdü. Brunetti'ye "Peki siz niye buradasınız?" diye sordu, ama Brunetti kadının sesinden polis olduğunu hatırladığını sezmişti.

"Birkaç hafta önce emniyete gelip benden bazı şeyleri araştırmamı istemiştiniz."

Kadın hayretle başını sallayarak "Ne?" diye sordu.

"San Leonardo huzurevinde bir şeyler döndüğünü anlatmıştınız."

"San Leonardo mu? Ben oraya hiç gitmedim ki."

Brunetti kadının örtünün üzerinde ellerini yumruk yaptığını görünce böyle sorular sormayı sürdürmenin bir işe yaramayacağına ka-

rar verdi. "Şimdi bunları bir kenara bırakalım. Belki daha sonra neler olduğunu hatırlarsınız. Dinlenmeniz lazım, önce biraz güçlenin de." Bu kadının aynı sözleri annesine söylediğine kim bilir kaç kez tanık olmuştu?

Rahibe öne atıldı. "Bu kadarı yeter, Signore." Brunetti daha fazla uzatmadan kabul etmek zorunda kaldı.

Sağlam eliyle uzanıp Maria Testa'nın sırtını sıvazladı. "Merak etmeyin, iyileşeceksiniz. İşin zor kısmı geride kaldı. Siz sadece dinlenmeye ve güçlenmeye bakın." Gülümsedi ve arkasını döndü.

Brunetti daha kapıya varmamıştı ki Maria rahibeye dönerek "Rahibe, size zahmet olacak, ama bana şey getirebilir misiniz?" diye başladı sonra utanmış gibi sustu.

Rahibe sesini alçaltmak için hiçbir çaba harcamadan "Sürgü mü?" diye sordu.

Maria, bakışlarını yerden kaldırmadan başını salladı.

Rahibe gürültülü bir nefes koyverdi ve dudakları gizlemeye çalışmadığı bir gerginlikle büzüldü. Kapıyı açtı, Brunetti çıksın diye bekledi.

Maria arkadan, "Lütfen, rahibe, siz geri gelene dek benimle kalsın, olmaz mı?" diye seslendi ürkek bir sesle.

Rahibe önce Maria'ya, sonra Brunetti'ye baktı, ama hiçbir şey demedi. Odadan çıkıp arkasından kapıyı kapadı.

Maria telaşla "Siyah bir arabaydı," dedi. "Ben hangi araba hangisi pek bilmem, ama bu çok büyüktü, üstüme üstüme geldi. Kaza değildi."

Şaşkınlıktan aptallaşan Brunetti "Yani hatırlıyor musunuz?" diye sordu.

Yatağa yanaşacak oldu, ama kadın elini uzatarak onu uyardı. "Orada kalın. Konuştuğumuzu anlamasın."

"Neden?"

Bu kez Maria'nın dudakları sinirden büzüldü. "O da onlardan. Hatırladığımı öğrenirlerse beni sağ bırakmazlar."

Brunetti odanın öbür ucuna baktı, kadından yayılan bulaşıcı enerji onu neredeyse sendeletti. "Ne yapacaksınız peki?" diye sordu.

Kız "Hayatta kalacağım," dedi. Aynı anda kapı açıldı ve rahibe elinde bir sürgüyle içeri girdi. Tek söz etmeden Brunetti'nin önünden geçti, yatağın yanına gitti.

Brunetti de sesini çıkarmadı. Son bir kez Maria'ya bakacaktı, ama kadını riske atmak istemedi, onları orada baş başa bırakıp çıktı.

Psikiyatri bölümüne giden koridorda yürürken birden yer ayaklarının altından kayar gibi oldu. İçinden bir ses yalnızca çok yorgun olduğunu söylüyordu, ama bu ses, gerçekten deprem olup olmadığını anlamak için yanından geçen insanların gözlerinde panik ya da korku belirtisi aramasını engellemedi. Bu korkunç olasılıktan teselli umduğunu fark edince birden ürktü, kendini alt kattaki kantine attı. Bir *panino* ısmarladı, ama ona elini bile sürmedi. Canı istediğinden değil ama, iyi gelir diye düşündüğü için kayısı suyu içti. Sonra bir bardak su istedi ve iki ağrı kesici daha aldı. Kantinde etrafına göz gezdirip alçılar ve sargılar içindeki insanları görünce, o gün ilk kez kendini iyi hissetti.

Yine psikiyatri servisine çıkarken kendini iyi hissetmese de önceye göre daha iyi sayılırdı. Açık avluyu geçti, radyoloji bölümünü geride bırakarak psikiyatri servisinin ikili cam kapısına vardı, kapıyı iterek açtı. Aynı anda koridorun öbür ucundan uzun beyaz etekli birinin kendisine doğru geldiğini gördü. Bir kez daha, duyularının kendisini yanılttığından ya da bir çeşit psikolojik depreme yakalandığından şüphelendi. Ama hayır, karşıdan gelen adam Padre Pio'nun ta kendisiydi. Üstünde koyu renk yünlü kumaştan bir pelerin vardı ve pelerinin boynu, Brunetti'nin neredeyse sanrısal bir berraklıkla fark ettiği gibi, üstünde Maria Teresa'nın resmini taşıyan, on sekizinci yüzyıldan kalma bir Avusturya sikkesiyle tutturulmuştu.

Hangisinin daha şaşkın olduğunu söylemek zordu, ama peder daha önce toparlanıp "Günaydın, Commissario," dedi. "Aynı kişiyi görmeye geldiğimizi düşünmekte yanılıyor muyum?"

Brunetti'nin kafasını toparlayıp konuşması bir dakika aldı. Konuşunca da en fazla kadının adını söyleyebildi: "Signorina Lerini mi?"

"Evet."

"Onu göremezsiniz," dedi Brunetti, sesindeki husumeti saklamaya daha fazla gerek duymadan.

Padre Pio'nun yüzüne ilk karşılaştıklarında gördüğü o gülümseme yayıldı yine. "Ama Commissario, ruhu sıkıntıda olan hasta bir insanın günah çıkardığı rahibi görmesini engelleyemezsiniz."

Günah çıkardığı rahip. Tabii ya. Brunetti bunu nasıl da düşüne-

memişti? Ama bir şey söylemesine kalmadan rahip yeniden söze girdi. "Her halükârda emirler yağdırmakta geç kaldınız, Commissario. Onunla görüşüp günahlarını dinledim bile."

"Ve ona günahlarının affedileceğini söylediniz, değil mi?" diye sordu Brunetti.

"Aynen öyle," diye yanıtladı Padre Pio, sıcaklıktan oldukça uzak bir gülümsemeyle.

Brunetti boğazında mide bulandırıcı bir tat duyumsadı, ama bu tadın içtiği kayısı nektanyla ilgisi yoktu. Ani bir kramp girmiş gibi içinden öfke ve tiksinti yükselmişti; nasıl yutup durduğu ağrı kesiciler kolundaki ağrıyı geçiremediyse o da bu duyguların önüne geçememişti. Onca yıllık tecrübesini bir kenara bırakarak rahibin yakasına yapıştı, adamın pelerininin pahalı kumaşını avuçlarının içinde kırıştığını hissetmek hoşuna gitti. Rahibi sertçe kendine çekti ve aniden dengesini kaybeden adam sendeleyerek öne doğru düşünce aralarında ancak bir karışlık boşluk kaldı. "Hakkınızdaki her şeyi biliyoruz," dedi Brunetti adeta tıslayarak.

Rahip öfkeyle Brunetti'nin kendisini tutan elini itti, geriye çekildi, döndü, kapıya yöneldi. Sonra birden durup, başını yılan gibi iki yana sallayarak Brunetti'nin yanına geldi, "Biz de senin hakkında her şeyi biliyoruz," diye fısıldadı ve dönüp gitti.

22 Brunetti, Campo SS. Giovanni e Paolo'da, hastanenin önünde bir kaç dakika durdu, Questura'ya gitmek için kendisini zorlamakla eve gidip biraz kestirmek arasında bir karar vermeye çalıştı. Bazilikanın önündeki yapı iskelesine baktı, gölgeler binanın cephesinin yarısını kaplamıştı bile. Saatine baktı, öğleden sonranın yarısının geçmiş olduğuna inanamadı. Bunca zamanı nerede geçirdiğini bimiyordu; belki kantinde, başını sandalyenin arkasındaki duvara dayayarak uyuyakalmıştı. Her neyse, onca zaman geçip gitmişti işte, tıpkı Maria Testa'nın yaşamından çalınmış olan yıllar gibi.

Sonunda, sırf daha yakın olduğu için Questura'ya gitmenin daha kolay olacağına karar verdi, *campo'yu* geçti ve Questura'ya doğru

yürümeye başladı. Susuzluktan ve kolundaki dinmek bilmeyen ağrıdan bunalarak yol üzerindeki bir bara uğradı, bir bardak suyla bir ağrı kesici daha aldı. Questura'ya vardığında bekleme odasının şaşırtıcı derecede sessiz olduğunu gördü. Neden sonra o günün çarşamba olduğunu, Ufficio Stranieri'nin çarşamba günleri kapalı olduğunu hatırlayınca bu alışılmadık huzurun nedenini anladı.

Odasına çıkmak için dört kat merdiven tırmanmayı gözü yemeyince, önce Patta ile görüşmesini aradan çıkarmaya karar vererek onun odasına giden merdivenleri çıkmaya başladı. İlk katta merdiven çıkmanın aslında hiç de korktuğu kadar zor olmadığını fark etti, kendi odasına çıkmayı neden istemediğini çıkaramadı, düşününce hatırlayamadı da. Şu merdivenleri uçarak çıkıverse ne kadar kolay olacağını, her gün ne kadar çok zaman kazanacağını düşündü, sonra kendini Signorina Elettra'nın odasında bulunca uçmayı falan unuttu.

O içeriye girince Signorina Elettra başını bilgisayardan kaldırdı, Brunetti'nin kolunu ve durumunu görünce ayağa kalkıp masanın çevresinden dolandı ve Brunetti'nin yanına geldi. "Commissario, ne oldu size böyle?" Kadının telaşının içtenliği her halinden belli oluyordu ve Brunetti bu içtenliğin kendisini tuhaf bir biçimde duygulandırdığını fark etti. Kadınlar duygularını açıkça ortaya dökebildikleri için ne kadar da şanslılar diye düşündü ve şefkat ve kaygılarını gösteriş biçimleri ne kadar da tatlıydı!

"Sağ olun, Signorina" dedi Brunetti, elini kendisine ne diye teşekkür ettiği konusunda hiçbir fikri olmayan kadının omzuna koymamak için kendini zor tutarak. "Vice-Questore içeride mi?"

"Evet, odasında. Onu görmek istediğinizden emin misiniz?"

"Evet. Tam sırası."

"Size bir kahve getireyim mi, Dottore?" diye sordu kadın, montunu çıkarmasına yardım ederken.

Brunetti başını "hayır" anlamında salladı, "Böyle iyi, Signorina. Sorduğunuz için sağ olun, ama Vice-Questore ile iki laf edip çıkacağım."

Patta'nın kapısını yalnızca alışkanlıktan çaldı. İçeri girdiğinde Patta onu Signorina Elettra'nınki kadar büyük bir şaşkınlıkla karşıladı, ama Signorina Elettra'nın şaşkınlığı kaygı doluyken Patta'nınkinde sadece hoşnutsuzluk hissediliyordu.

"Ne oldu size, Brunetti?"

"Birisi beni öldürmeye çalıştı," diye kestirip attı Brunetti.

"Ancak bu kadarını becerebilmişse kendisini pek zorlamamış olsa gerek."

"Oturmamda bir sakınca var mı, efendim?" diye sordu Brunetti.

Bu soruyu Brunetti'nin kendi durumuna dikkat çekmek için başvurduğu bir manevra olarak değerlendiren Patta baştan savma bir hareketle sandalyeyi gösterdi. "Neler oldu?" diye sordu talepkâr bir tavırla.

Brunetti "Dün gece hastanede..." diye anlatmaya başlamıştı ki, Patta sözünü kesti.

"Hastanede olanlardan haberim var. O kadın genç rahibenin babasını öldürdüğü gibi saçma sapan bir fikre kapıldığı için onu öldürmeye kalkışmış. Neyse ki oradaymışsınız da onu durdurmuşsunuz." İstese sesi daha kindar çıkamazdı herhalde.

Brunetti Patta'nın ikna olma hızına hayret ederek dinliyordu. Signorina Lerini'nin davranışını açıklamak için bir şeyler uydurulacağını tahmin etmişti, ama bu kadar saçma bir şey beklemiyordu doğrusu.

"Başka bir açıklaması olamaz mı, efendim?"

"Ne gibi?" diye sordu Patta şüpheyle.

"Signorina Lerini'nin gizli kalmasını istediği bir şeyi biliyor olamaz mı?"

"Öyle bir kadının ne sırrı olabilir ki?"

" 'Öyle bir kadın'la ne kastettiğinizi sorabilir miyim?"

"Koyu bir dindar," diye cevabı yapıştırdı Patta. "Din ve kiliseden başka bir şey düşünmeyen kadınlardan biri." Patta'nın sesinden kadınlarda bu davranışı onaylayıp onaylamadığı anlaşılmıyordu. Brunetti suskun kalınca Patta "Ee?" diye sordu.

"Babasının kalbinde sorun yokmuş," dedi Brunetti.

Patta Brunetti'nin bir şeyler daha söylemesini bekledi, söylemeyince: "Bu da ne demek?" diye sordu. Brunetti hâlâ susuyordu. "Bu kadının kendi babasını öldürdüğünü mü düşünüyorsun yani?" İnanmazlığına görünürlük kazandırmak istermiş gibi bir hamlede ayağa kalktı. "Siz aklınızı mı kaçırdınız, Brunetti? Her gün kiliseye giden kadınlar babalarını falan öldürmezler."

"Her gün kiliseye gittiğini nereden biliyorsunuz?" diye sordu

Brunetti. Serinkanlılığını koruma ve Patta'yla tartışmaya girmekten kaçınma konusundaki başarısı kendisini bile şaşırtmıştı; sanki bir el onu, bütün bu soruların cevaplarını saklı olduğu yere çıkarıp koymuş gibiydi.

"Çünkü hem doktoru hem de ruhani danışmanı beni aradı."

"Size ne söylediler?"

"Doktor muhtemelen bir sinir krizi geçirdiğini söyledi; babasının ölümünden duyduğu acının gecikmiş bir dışavurumu olabilirmiş."

"Ya diğeri, sizin deyiminizle 'ruhani danışmanı' ne söyledi?"

"Siz ne derdiniz Brunetti, başka bir şey mi? Yoksa o da uydurduğunuz meşum senaryonun bir parçası mı?"

"Rahip ne dedi?" diye tekrarladı Brunetti.

"Doktorun teşhisine katıldığını söyledi. Rahibenin babasını öldürdüğünü sandığı için hastanede ona saldırdığını Öğrenmek onu hiç şaşırtmazmış."

"Bu fikre nereden kapıldığını sorduğunuzda da bu bilginin kaynağını açıklayamayacağını söylemiştir herhalde, öyle değil mi?" diye sordu Brunetti. Bu konuşmadan ve orada oturmuş bu konuşmayı yapan iki adamdan gitgide daha uzağa sürüklendiğini hissediyordu.

"Nasıl bildiniz?" diye sordu Patta.

"Ah, Vice-Questore," dedi Brunetti ayağa kalkarken. Öğüt verir gibi parmağını Patta'ya doğrultarak ekledi: "Günah çıkarma yeminimi bozmamı istemezsiniz, öyle değil mi?" Sonra, Patta'nın bir diyeceği olup olmadığını beklemeden kendini odadan dışarı attı.

Kapıyı açarken Signorina Elettra'nın hızla kapıdan uzaklaştığını gördü. Ona da parmağını salladı, sonra gülümsedi, "Bana montumu tutar mısınız, Signorina?" diye sordu.

"Tabii, Dottore," diyerek sandalyenin üzerindeki monta uzandı kadın.

Montu omuzlarında, Signorina Elettra'ya teşekkür ettikten sonra merdivenlere yöneldi. Kapının eşiğinde gökten inmiş gibi Vianello beliriverdi.

"Bonsuan nöbete başladı, amirim," dedi.

Brunetti'nin sonradan bütün hatırlayabildiği, sağlam koluna giren Vianello'yla birlikte basamaklardan inmeye başladıkları oldu. Bir ara Vianello'ya, ofislerine uçarak inip çıksalar her şeyin ne kadar

kolaylaşacağını onun da hiç düşünüp düşünmediğini sorduğunu da hayal meyal hatırlıyordu; ama ondan sonra o güne dair bütün anıları silikleşerek uçup gitmiş ve Suor'Immacolata'nın yaşamındaki kayıp saatlerin yanında yerini almıştı.

23 Brunetti'nin kolundaki yara iltihaplanmıştı. Yaranın içinde kalan Harris tüvidi iplikçikleri dikiş atılırken doktorun gözünden kaçmış olacaktı. Tabii bu yorumu yapan devlet hastanesi değildi, çünkü oradaki cerrah iltihaba yol açan şeyin bir tür stafilokok olduğunda ve böyle ciddi bir yarada bunun normal karşılanması gerektiğinde ısrar ediyordu. Ama Brunetti'nin arkadaşı Giovanni Grimani, iltihap meselesi ortaya çıktıktan sonra acil serviste bütün başların birbirine çevrildiğini ve bir görevlinin mutfağa sürüldüğünü anlatmıştı. Grimani cerrahın işini baştan savma yaptığını açıkça söyleme-diyse de sesinin tonu Paola ile Brunetti'nin bu kanıyı edinmesine yetmişti. Ne var ki bütün bunlar, iltihap iyice ilerledikten ve davranışları iyice tuhaflaşan Brunetti apar topar hastaneye geri götürüldükten çok sonra ortaya çıkmıştı.

Kayınpederinin hastaneye yaptığı cömertçe bağışlar sayesinde hezeyanlar içindeki Brunetti Guistiniani Hastanesi'nde özel bir odaya yatırılmış ve kimin yakını olduğunu öğrenen hastane personeli ona özel bir ilgi ve nezaket göstermişti. İlk günlerde, bilinci gidip gelirken ve doktorlar iltihabı kurutacak antibiyotiği bulmaya çalışırken hiç kimse ona iltihabın nedeniyle ilgili bir açıklama yapmamış; daha sonra, doğru ilaç bulunup iltihap tedavi edildiğinde de Brunetti bunun kimin hatası olduğuyla hiç ilgilenmemişti. "Ne fark eder ki?" diyerek, dostunu mesleğinin önüne koymuş olmaktan duyduğu tatminin büyük kısmını Grimani'nin elinden alıvermişti.

Hastanede kaldığı sürece, en azından aklının başında olduğu dönemlerde Brunetti ısrarla orada bulunmasının saçma olduğunu söyleyip durmuştu. Serum kolundan çıkarılıp yarasının artık iyileşmeye başladığı söylenir söylenmez de hemen taburcu olmak istedi. Paola giyinmesine yardım etti, dışarıda hava artık çok sıcak olduğu için ka-

zak giymesine gerek olmadığını, ama omzuna atması için yanında bir ceket getirdiğini söyledi.

Artık aklı başında olan Brunetti ve sevinçten ışıyan Paola koridora çıktıklarında Vianello'nun kendilerini beklediğini gördüler. "Günaydın, Signora," dedi Paola'ya.

"Günaydın, Vianello. Buralara kadar zahmet etmişsin," diye karşılık verdi Paola, şaşırmış gibi görünmeye çalışarak. Vianello'nun orada bulunmasından karısının sorumlu olduğunu gayet iyi bilen Brunetti Paola'nın bunu saklama çabasına içten içe gülümsedi. Bonsuan'ın da hastane çıkışında polis motorunu çalışır halde beklettiğinden adı gibi emindi.

Vianello Brunetti'yi "Çok iyi görünüyorsunuz amirim," diye selamladı.

Brunetti giyinirken pantolonunun ne kadar bollaştığını fark edince şaşırmıştı. O kış aldığı kiloların çoğunu hasta yatarken vermiş olacaktı, iştahsızlığı da cabasıydı. Buna rağmen, "Sağ ol, Vianello," demekle yetindi. Paola öne geçip koridorda yürümeye başladığında çavuşuna dönüp kimi sorduğunu açıklama gereği duymadan "Neredeler?" diye sordu.

"Gittiler. İkisi de."

"Nereye?"

"Signorina Lerini özel bir kliniğe yatırılmış."

"Nerede?"

"Roma'da. Yani, bize öyle söylediler."

"Kontrol ettiniz mi?" diye sordu Brunetti.

"Signorina Elettra doğruladı." Daha Brunetti sormadan: "Kutsal Haç Tarikatı'nın işlettiği bir klinikmiş," diye açıkladı.

Brunetti hangi adı kullanacağını bilemedi. Sonunda "Ya Maria Testa?" dedi, genç kadının da bundan sonraki yaşamını bu adla sürdürmeyi seçtiğini umarak.

"Ortadan kayboldu."

"Ortadan kayboldu da ne demek?"

"Guido," dedi Paola, geriye dönüp onlara doğru gelerek. "Bunları daha sonra konuşsanız olmaz mı?" Sonra onları geride bırakıp çıkışa, motora doğru yürüdü.

Brunetti Paola'yı izledi, Vianello da adımlarını Brunetti'ye uydurdu.

"Anlatsana," dedi Brunetti.

"Siz hastaneye yattıktan sonra birkaç gün daha polis korumasını kaldırmadık."

Brunetti sözünü kesti. "Kimse onu görmek istedi mi?"

"Evet, şu rahip, ama ben yanına kimsenin sokulmadığını söyledim. O da Patta'ya çıkmış."

"Sonra?"

"Patta bir gün salladı, sonra Maria Testa'ya rahibi görmek isteyip istemediğini öğrenmemizi istedi."

"Maria ne dedi?"

"Ona sormadım ki. Patta'ya kızın rahibi görmek istemediğini söyledim."

Brunetti "Sonra ne oldu peki?" diye sordu. Ama o sırada hastanenin kapışma varmışlardı. Paola dışarıdan kapıyı açmış, geçmesini bekliyordu. Brunetti dışarı çıkar çıkmaz "Bak, bahar geldi Guido," dedi.

Gerçekten de gelmişti. Hastanede yattığı on gün içinde bahar büyülü bir atak yaparak kenti teslim almıştı. Havada bir yumuşaklık, bir canlılık vardı, kuşlar başlarının üzerinde cilveleşiyordu, kanal boyunda bir hor çiçeği pencere kafesinden dallarını uzatmıştı. Brunetti'nin tahmin ettiği gibi, kanala inilen merdivenlere yanaşmış olan polis motorunun dümeninde Bonsuan bekliyordu. Başıyla onları selamladı ve Brunetti adamın yüzünde bir gülümseme görür gibi oldu.

Kaptan *"Bon giorno,"* diye mırıldanarak önce Paola'nın, sonra güneş ışığından gözleri kamaştığı için tökezleyen Brunetti'nin motora binmesine yardım etti. Vianello da motorun halatını çözdükten sonra yanlarına atladı ve Bonsuan onları Giudecca Kanalı'na doğru götürmeye başladı.

"Sonra ne oldu?" diye sordu Brunetti.

"Sonra, hemşirelerden biri ona rahibin kendisini görmek istediğini, ama bizim izin vermediğimizi yetiştirmiş. Sonradan o hemşireyle konuştuğumda Maria'nın rahibin kendisini görmek istemesinden rahatsız olmuş göründüğünü söyledi. Dediğine göre adamı onunla görüştürmediğimize çok sevinmiş gibi bir hali varmış." Sağ taraflarından su sıçratarak rüzgâr gibi bir hız motoru geçti. Vianello irkilerek yana çekildi, ama sıçrayan sular motorun yanına çarpıp yine denize karıştı.

Brunetti "Ee, sonra?" diye sordu.

"Sonra, tarikatın başrahibesi hastaneyi arayıp Maria'nın tarikatın kliniklerinden birine gönderilmesini istemiş. Sonra da kız ortadan kayboldu. Korumayı kaldırmıştık, gerçi çocuklar ara sıra uğrayıp bir bakıyordu, ben de geceleri gidip göz kulak olmaya çalıştım ama..."

"Ne zaman oldu bunlar?"

"Yaklaşık üç gün önce. Bir öğleden sonra hemşire odasını boş bulmuş. Kıyafetleri de yok olmuş, geride hiçbir iz bırakmadan kaybolmuş."

"Ne yaptınız?"

"Hastanede sorup soruşturduk, gören olmamış. Öylece ortadan kayboldu işte."

"Ya rahip?"

"Roma'dan, tarikatın-merkezinden biri kızın kaybolduğu günün ertesi günü Vice-Questore'yi aramış - daha bizden başka kimsenin durumdan haberi yokken. Kızın günah çıkardığı rahibin yanına sokulmadığı doğru mu, diye sormuş. Patta da onun hâlâ hastanede olduğunu sandığı için tırsmış, rahibin kızı ziyaret edebilmesi için bizzat gerekeni yapacağını söylemiş. Beni çağırıp rahibi kızla görüştürmemizi söyledi, ben de o zaman ona kızın artık hastanede olmadığını söyledim."

"Peki o ne yaptı? Ya da dedi?"

Vianello bu soruyu yanıtlamadan önce biraz düşündü. "Galiba rahatladı, efendim. Roma'daki adam onu bir şeyle korkutmuş olmalı, kızın rahiple görüşmesi için çok ısrar etti. Maria'nın gittiğini söyleyince neredeyse sevinmiş göründü. Hatta ben oradayken Roma'daki adamı aradı, adam kızın gittiğini benim ağzımdan da duysun diye."

"Roma'daki adamın kim olduğunu biliyor musun?"

"Hayır, ama santral memuru Vatikan'dan aradıklarını söyledi."

"Kızın nereye gittiğini biliyor musun peki?"

Vianello hemen yanıtladı: "Hayır."

"Lido'daki adamı aradın mı? Sassi'yi?"

"Evet. İlk iş onu aradım zaten. Kızı merak etmememi söyledi, ama daha fazla konuşmadı. "

"Kızın nerede olduğunu biliyor mu dersin?" diye sordu Brunetti. Vianello'yu sıkıştırmak istemiyordu, gözü Paola'ya kaydı. Dümende, Bonsuan'ın yanındaydı, görünüşe bakılırsa sohbeti koyultmuş-lardı.

Vianello sonunda cevap verdi. "Biliyor olmalı, ama anlaşılan kimseye güvenmiyor, bize bile."

Brunetti başını salladıktan sonra dönüp denize, solunda belirmekte olan San Marco'ya baktı. Hastanede Maria Testa'yı son görüşünü hatırladı, kızın sesindeki sonsuz azmi hatırladı ve kaçmayı başarmış olduğunu düşünmek içine su serpti. Onu bulmaya çalışabilirdi, ama öte yandan ne kendisi ne de başkası tarafından bulunmasının mümkün olmamasını ümit ediyordu. Tanrı'ya emanet olsun, *Vita Nuova*'sında mutlu olsun diye geçirdi içinden.

Vianello'yla konuşmalarının bittiğini gören Paola yanlarına geldi. Tam o anda arkadan esen güçlü bir rüzgâr sarı, dalgalı saçlarını iki yanından yüzüne savurdu.

Gülerek iki eliyle saçlarını geriye attı, sonra derin bir dalıştan su yüzüne çıkarmış gibi başını iki yana salladı. Gözlerini açtığında Brunetti'nin kendisini izlediğini görüp daha da neşeli bir kahkaha attı. Brunetti sağlam kolunu karısının omzuna atıp onu kendine çekti.

Brunetti liseli genç âşıklar gibi "Beni özledin mi?" diye sordu.

Kocasının ruh hali Paola'yı da sarıvermişti, "Hasretinden eridim. Çocuklar aç susuz kaldılar. Öğrencilerim bilgi hasteriyle kıvranıyor."

Vianello onları baş başa bırakıp Bonsuan'ın yanına gitti.

Karısı sanki son on gündür vaktinin çoğunu onunla hastanede geçilmemiş gibi "Neler yaptın bakalım?" diye sordu Brunetti.

Karısının bedeninden ruh halinin değiştiğini hissedip yüzünü kendine doğru çevirdi. "Ne oldu?" diye sordu.

"Eve dönüşünün tadını kaçırmak istemiyorum," dedi Paola.

"Hiçbir şey eve dönüşümün tadını kaçıramaz, Paola," dedi Brunetti ve bu sözlerdeki yalın hakikate gülümsedi. "Anlat lütfen."

Paola bir an onun yüzünü inceledikten sonra, "Babamdan yardım isteyeceğimi söylemiştim ya," dedi.

"Padre Luciano konusunda mı?"

"Evet."

"Ee?"

"O da birileriyle konuşmuş, Roma'daki arkadaşlarıyla. Bir şeyler bulmuş galiba."

"Anlatsana."

Paola anlattı.

Brunetti bölge papazının evinin zilini çaldı, ikinci çalışında kapıyı hizmetçi kadın açtı. Altmışına yaklaşmış basit bir kadıncağızdı. Teni Brunetti'nin rahibelerde ve bekâretini ömür boyu korumuş başka kadınlarda sık sık gördüğü o pürüzsüz yumuşaklığa sahipti.

"Buyrun?" dedi. "Kimi aramıştınız?" Koyu kahverengi gözleri ve biçimli ağzıyla bir zamanlar belki de güzeldi, ama zamanla öyle şeyleri unutup, güzellik falan aramaz olunca yüzü de solmuş, donuklaşmıştı.

"Luciano Benevento ile görüşecektim," dedi Brunetti.

Kadın rahibin adının unvanı olmadan anıldığını duyunca şaşırmıştı. "Cemaatten misiniz?"

Brunetti bir anlık duraksamadan sonra "Evet," dedi. En azından coğrafi açıdan öyleydi.

"Buyrun, çalışma odasına geçin, ben de peder Luciano'yu çağırayım," dedi kadın. Brunetti dış kapıyı kapatıp mermer zeminli koridorda onu izlemeye başlayan Brunetti'ye arkasını döndü. Kadın küçük bir odanın kapısını açıp onu içeri aldıktan sonra pederi çağırmak üzere koridorda kayboldu.

İçeride, itirafların samimiyetini artırmak için olsa gerek, yan yana konmuş iki koltuk vardı. Duvarda küçük bir haç vardı, tam karşısında bir Krakov'lu Madonna tablosu asılıydı. Alçak bir sehpanın üzerinde *Famiglia Christiana'nın* birkaç sayısı ile *Primavera Missi-onaria'ya* bağış yapmak isteyeceklerin dolduracağı formlar duruyordu. Brunetti dergilerle, resimlerle, koltuklarla ilgilenmeden odanın ortasında durup zihni açık, pederin gelmesini bekledi.

Birkaç dakika sonra kapı açıldı, uzun boylu, zayıf bir adam odaya girdi. Uzun etekli, dik yakalı giysisinin içinde, olduğundan daha uzun görünüyor; dik duruşu ve uzun etekli cüppesi bu yanılsamayı daha da güçlendiriyordu.

"Buyrun evladım?" dedi adam içeri girerken. Koyu renk gözlerinin çevresinde gülümsemekten kaz ayaklan oluşmuştu. Ağzı genişti, gülümsemesi güven uyandırıyordu. Brunetti'ye yaklaştı, dostça elini uzattı.

Brunetti elleri iki yanında, "Luciano Benevento mu?" diye sordu.

Adam yumuşak bir gülümsemeyle düzeltti: "Evet, Padre Luciano Benevento benim."

Brunetti adama unvanıyla hitap etmekten kasten kaçınarak, "Si-

zinle yeni göreviniz hakkında konuşmaya geldim," dedi.

"Kusura bakmayın, anlayamadım. Ne yeni görevi?" Benevento başını iki yana sallayarak şaşkınlığını açıkça ortaya koydu.

Brunetti ceketinin iç cebinden uzun, beyaz bir zarf çıkararak sessizce adama uzattı.

Rahip içgüdüsel olarak zarfı aldı, evirip çevirdi, üstünde adını okudu. En azından orada unvanının yazılmış olması onu rahatlattı. Zarfı açtı, yan gözle Brunetti'ye baktı, zarfın içindeki kâğıdı çıkardı. Biraz uzaklaşarak kâğıdı okudu. Bitirince bir Brunetti'ye, bir kâğıda baktı, bir kere daha okudu.

"Anlayamıyorum," dedi. Kâğıdı tuttuğu sağ eli yana düştü.

"Bence yeterince açık olmalı."

"Ama anlamıyorum. Görev yerimi nasıl değiştirirler? Böyle bir şey yapmadan önce bana sormaları, rızamı almaları gerekirdi."

"Artık kimsenin sizin fikrinizi önemsediğini sanmıyorum."

Benevento şaşkınlığını gizleyemiyordu. "Ama ben yirmi üç yıllık papazım. Tabii ki beni dinlemek zorundalar. Bana bunu yapamazlar, nereye gideceğimi bile söylemeden beni uzaklaştıramazlar." Rahip kâğıdı öfkeyle sallıyordu. "Hangi bölgeye atandığımı bile yazmamışlar, hangi kent olduğu bile belli değil. Nereye gideceğim hakkında en ufak bir fikir vermiyorlar." Kolunu kaldırıp kâğıdı Brunetti'ye doğru fırlattı. "Şuna bakın. Görev yerimin değiştirildiğinden başka bir şey yazmıyor. Napoli olabilir. Allah korusun, Sicilya bile olabilir."

Konu hakkında mektubun içeriğinden çok daha fazlasını bilen Brunetti bakmaya zahmet bile etmedi.

"Kim bilir nasıl bir yerdir, ne biçim insanlardır?" diye devam etti Benevento. "Buna razı olacağımı mı sanıyorlar? Piskopos'u arayacağım. Şikâyet edeceğim ve bunun düzeltilmesini sağlayacağım. Kiliseye yaptığım bunca yıllık hizmetten sonra beni öyle istedikleri yere yollayamazlar"

Brunetti sakince "Başka bir bölgeye gitmiyorsunuz," dedi.

"Nasıl?" diye sordu Benevento.

Brunetti yineledi: "Başka bir bölgeye gitmiyorsunuz."

"Başka bir bölgeye gitmiyorsunuz da ne demek?"

"Dediğim gibi. Yeni bir bölgede görevlendirilmediniz."

"Bu çok saçma," dedi Benevento, haksızlığa uğradığından çok

emin bir sesle. "Elbette beni başka bir bölgeye göndermek zorundalar. Ben bir papazım. Benim işim insanlara yardım etmek."

Bütün bunlar olup biterken Brunetti'nin yüzü bir maske kadar hareketsizdi. Sessizliği Benevento'yu kışkırtıyordu. "Siz de kimsiniz? Bunları nereden biliyorsunuz?"

"Sizin bölgenizde oturuyorum," dedi Brunetti. "Ayrıca kızımın din bilgisi dersine giriyormuşsunuz."

"Kızınız kim?"

"Ortaokuldaki öğrencilerinizden biri," diye geçiştirdi Brunetti, kızının adını vermeye gerek görmeden.

"İyi de, bunun konuyla ne ilgisi var?" diye sorarken Benevento'nun giderek öfkelendiği sesinden belli oluyordu.

Brunetti başıyla mektubu işaret ederek "Konuyla çok ilgisi var," dedi.

"Neden söz ettiğinizi anlamıyorum," dedi Benevento, sonra yine sordu: "Kimsiniz? Buraya neden geldiniz?"

"Mektubu vermeye geldim" dedi Brunetti sakince. "Ve size nereye gideceğinizi bildirmeye."

"Piskopos bunu niye sizin gibi biriyle tebliğ etsin ki?" diye sordu Benevento, sesinde ağır bir alayla.

"Tehdit edildiği için," diye dümdüz bir sesle cevap verdi Brunetti.

"Tehdit mi?" diye alçak sesle tekrarladı Benevento, gizlemeyi başaramadığı bir gerginlikle Brunetti'ye bakarak. Daha birkaç dakika önce odaya girmiş olan iyi kalpli rahipten eser kalmamıştı. "Piskopos neyle tehdit edilebilir ki?"

"Alida Bontempi, Serafina Reato, Luana Serra," diye ailesi Tren-to Piskoposluğuna şikâyette bulunan kızların adlarını saydı Brunetti.

Benevento'nun başı art arda üç tokat yemiş gibi arkaya gitti. "Ama ben..." diye başlayacak oldu, ama Brunetti'nin yüzünü görünce sustu.

Brunetti'ye bakarak çok bilmiş bir edayla gülümsedi. "Bu küçücük beyni sulanmış kızların yalanlarına mı inanıyorsunuz? Bir rahibin sözüne karşı hem de?"

Brunetti yanıtlama zahmetine bile girmedi.

Benevento daha da öfkelendi. "Gerçekten orada durmuş, o kızların hakkımda uydurduğu korkunç hikâyelere inandığınızı mı söylü-

yorsunuz? Yaşamını Tanrının hizmetine adamış bir adam onların söylediklerini yapmış olabilir mi?" Brunetti yine konuşmayınca Benevento mektubu hırsla bacağının yanına vurup Branetti'ye sırtını döndü. Kapıya yöneldi, açtı, ama sonra çarparak kapadı ve yeniden Brunetti'ye döndü. "Beni nereye göndereceklerini sanıyorlar?"

"Asinara'ya," dedi Brunetti.

"Ne!" diye bağırdı Benevento.

Brunetti "Asinara'ya," diye tekrarladı. Herkesin, bir rahibin bile, Tiren Denizi'nin ortasındaki kapalı cezaevinin adını bildiğinden emindi.

"Ama orası bir hapishane. Beni oraya gönderemezler. Ben suç işlemedim ki." Öfkesiyle olsun Brunetti'den bir taviz koparmaya çalışır gibi odanın öteki ucuna doğru iki uzun adım attı. Brunetti bir bakışla onu durdurdu. "Orada ne yapmamı bekliyorlar? Ben hükümlü değilim ki."

Brunetti adamın gözlerinin içine baktı, ama bir şey söylemedi.

Benevento'nun bağırışı karşısındakinden yayılan sessizliği yardı: "Ben suçlu değilim. Beni oraya gönderemezler. Mahkemeye bile çıkarmadan, beni nasıl cezalandırırlar? Birkaç kızın sözüyle beni nasıl hapishaneye gönderirler, doğru dürüst yargılamadan?"

"Hiçbir suçtan hüküm giymiş değilsiniz. Oraya vaiz olarak gönderiliyorsunuz."

"Ne? Vaiz olarak mı?"

"Evet. Günahkârların ruhlarını esenliğe kavuşturmak için."

"Ama orada tehlikeli adamlar var," dedi Benevento, kontrol etmeye çalıştığı bir sesle.

"Aynen öyle."

"Nasıl?"

"Orada yalnızca erkekler var. Asinara'da küçücük kızlar yok."

Benevento aklı başında birine kendine yapılanları duyurmak istermiş gibi etrafına bakındı. "Ama bunu yapamazlar. Gideceğim, Roma'dakilerle konuşacağım." Sözünün sonuna doğru kendini tutamayıp bağırmaya başlamıştı.

Brunetti çelik soğukluğuyla "Ayın ilk günü yola çıkacaksınız," dedi kılını kıpırdatmadan. "Piskoposluk size bir motor ayarladı, sonra da arabayla Civitavecchia'ya götürüleceksiniz. Oradan haftada bir motor kalkıyor, ona binip hapishaneye gideceksiniz. O güne kadar

da bu lojmandan ayrılmayacaksınız. Ayrılırsanız tutuklanırsınız."

"Tutuklanır mıyım?" diye karşı çıktı Benevento. "Neye dayanarak?"

Brunetti bu soruyu yanıtsız bıraktı. "Hazırlanmak için iki gününüz var."

Benevento, yüksek ahlâkın temsilcilerinde sık sık rastlanan o tepeden bakan tavırla, "Ya gitmeyi kabul etmezsem?" Brunetti yanıtlamayınca sorusunu yineledi: "Gitmezsem ne olur?" diye sordu.

"O zaman o üç kızın ailelerine nerede olduğunuzu ve ne yaptığınızı bildiren isimsiz mektuplar gider."

Benevento donakalmıştı. Korkusu o kadar ani ve açıktı ki sormadan edemedi: "Ne yapabilirler ki?"

"Şanslıysanız polise giderler."

"Ne demek şanslıysam?"

"Ne dediysem o. Şanslıysanız." Brunetti uzunca bir duraksamadan sonra: "Serafino Reato geçen yıl kendini astı. Bir yıl boyunca etrafındakileri söylediklerine inandırmaya çalışmış, ama başaramamış. Kimse ona inanmadığı için kendini öldürdüğünü yazmış. Şimdi inanıyorlar," diye ekledi.

Benevento'nun gözleri bir an faltaşı gibi açıldı, dudakları sımsıkı kenetlendi. Zarf da, mektup da elinden kayıp gitti, ama Benevento fark etmedi bile.

"Siz kimsiniz?" diye sordu.

Brunetti "Yalnızca iki gününüz var," diye yanıtladı. Yerde unutulan iki parça kâğıdın üzerine basıp geçerek kapıya gitti. İki yanında yumruk yaptığı elleri artık ağnmaya başlamıştı. Odadan çıkarken Berevento'ya bir kez daha bakmaya tenezzül etmedi. Kapıyı bile çarpmadı.

Lojmandan dışarı çıkınca gördüğü ilk *calle'ye* döndü, bu yol onu Büyük Kanal'a çıkaracaktı. Kanala ulaşınca durup karşıdaki binalara baktı. Biraz sağında Lord Byron'ın bir süre oturduğu *palazzo* vardı, hemen yanındakinde de bir zamanlar Brunetti'nin ilk kız arkadaşı oturuyordu. Geçen tekneler günle birlikte Brunetti'nin tasalarını da alıp götürüyordu.

Ucuz zaferi onu gururlandırmıyordu: O adama ve onun sefil, arızalı yaşamına karşı yalnızca derin bir üzüntü duyuyordu. Bu rahip durdurulmuş sayılırdı, en azından Kont Orazio'nun gücü ve bağlan-

tıları elverdiğince o adada kaldığı sürece. Brunetti öbür rahibin kendisini tehdit edişini, o tehdidin ardında yatan güç ve bağlantıları düşündü.

Birden, bir parça ekmeği paylaşamayan iki karabaş martı Brunetti'nin ayağının dibine inerek ayakkabılarına su sıçrattı. Şamatayla, çığlık çığlığa, kanat çırparak ekmeği çekiştiriyorlardı. Sonra biri ekmeği bir lokmada yuttu ve arkasından ikisi de sakinleşerek kanalın suları üzerinde kendilerini yan yana akıntıya bıraktılar.

Brunetti ellerindeki katılık çözülünceye dek, bir on beş dakika daha orada kaldı. Sonra ellerini ceketinin cebine sokup martılara veda ederek *calle'nin* üzerinden eve yollandı.